

કુદરતનો કહેર.

અખનાર,
હી લ ક શ.

અખનાર,
મેસર્સ એન. બરબોરની કું.
અખ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનકમાંક ૫૭૮-૪

વાર્ષિક

પુસ્તકનું નામ કુદરતનો ડર

વિષય ૬ - ૩

કુદરતનો કહેર.

લખનાર.

દીલકશી.

“ધર્મોજય,” “કુપડીનો ચેરાગ” અને
“સરજતની સુંદરી”ના કર્તા.

પ્રકટ કરનાર

મેસર્સ એન. બરજોરની કું.

કાન્તા બીલડીંગ, કાલબાદેવી રોડ, મુંબઈ.

(સને ૧૯૧૪.)

કર્મિત રૂ. ૨-૦-૦

આ પુસ્તક છાપવા છપાવવાનો સર્વ હક ઇ. સ. ૧૮૬૭ ના ૨૫ માં
 ઍક્ટ પ્રમાણે મેસર્સ એન. બરબેરની કંપનીએ પોતાને
 સ્વાધિન રાખ્યો છે.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
 ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ

૪૧૮૪

આ પુસ્તકનો સમગ્રો ભાગ કોટમા હોર્નબી રોડ પર આવેલા ધી ડાયમંડ
 પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં નાદર જમશેદજી મોદીએ છાપ્યો છે તથા ટાઇટલ
 ઍરાગ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ કોટમાં પટેલ સ્ટીટમાં નવરોજી નશરવાનજીએ
 છાપ્યો છે અને એ પુસ્તક મેસર્સ એન. બરબેરની કંપની
 માટે મી. બરબેર બરસેજી ખસીમાએ પ્રકટ કરીધું છે.

બે બોલ.

મારી વાર્તા ધર્મોન્નયથી વાર્તા વાંચનારી આલમનુ' અસા-
ધારણુ ધ્યાન ખેંચાવા પછી મેં વાર્તાની ઘણીક ચોપડીઓ જુદા જુદા
પબલીશરો તરફથી બાહર પાડી છે. અને મારી દરેક વાર્તા પ્રજાની
પ્રસંશા પામવાનો મને સંતોષ મળવાથી મેસર્સ એન. બરજેરની
કંપની તરફથી મારી એક વધુ વાર્તા “કુદરતનો કહેર” બાહર પાડ-
વાની તક મળવાથી મારી વાર્તાના કદરસનાશો તેની યોગ્ય કદર
કરવા વિના રહેશે નહિ એવો મને દરેક ભરૂસો છે.

આ વાર્તાના વળામાં લંડનમાં બનેલો એક ખરો બનાવ
આમેજ કરવામાં આવ્યો છે. જેના પરિણામે “કુદરતનો કહેર”
કાંઈ વાંચવાળેગ થઈ પડશે તો ભવિષ્યમાં એવા ખરાં ચિત્રો
આમેજ કરવાને મને લાલચ થવા વિના રહેશે નહિ. આ વાર્તા મારી
આગલી વાર્તાઓની માફક નીતિ રીતીથી ભરપુર બનાવાને મેં મારેથી
બનતું કીધું છે. જોકે સંસારની કાળી બાજુ ચિતારવાની ફરજ એક
વાર્તાનવેશને માથે સદા લટકેલી રહી છે.

મેં મેસર્સ એન. બરજેરની કંપનીને આ વાર્તા પ્રગટ કરવાની
સુચના કરવાથી તે શોખીન વાંચકોના હાથમાં આવી પડી છે, જે
માટે હું મેસર્સ એન. બરજેરની કંપનીને આભારી છું. વળી મેસર્સ
એન. બરજેરની કંપનીના જાણીતા માસિક ‘પ્રભાત’માં ગયા માર્ચ
મહીનાથી “સરજતની સુંદરી” નામની મારી વાર્તા પ્રગટ થતી રહી
છે. એ વાર્તાએ પણ એ માસીકના ઘરાકોનું ઘણું સાફ ધ્યાન ખેંચેલું
હોવાથી હું ઉમેદ રાખું છું કે મેસર્સ એન. બરજેરની કંપની એ
વાર્તા પણ ‘પ્રભાત’માં ખતમ થવા પછી ચોપડીના આકારમાં પ્રગટ
કરવાને ચુકશે નહિ.

“ દીલકશ. ”

કુદરતનો કહેર

એક દિલકશ વાર્તા.

લખનાર:—દિલકશ.

પ્રકરણ ૧ લું.

ગુસ્સાથી લાલચોળ અનેલા લોડે ઝેનદેલની આંખોમાં મોહઅતનો આ- તશ પજરનો જણાતો હતો, જ્યારે સીદની વારઝેવની પુનભરી આંખોમાં ઝેહરી કીનાનો અગાર ઢગઢગતો હતો. તેઓ બંને સરોવરનાં દરખત જેવા સીધા સોટ- હતા, જવાનીના આગમા ખીલી રહેલા ગલગોટા હતા પણ ગુસ્સો સહન કર- વામાં બિલકુલ પરપોટા હતા. લોડે ઝેનદેલનો ચેહરો ગુસ્સાથી ઝાંરળી ખીલી નહયો હતો, જ્યારે સીદની વારઝેવનો ચેહરો ગુસ્સાથી બળો જળી રહયો હતો.

ગાઇ રીવર્સ (લોડે ઝેનદેલ), સીદની વારઝેવ અને સર શીલીપ મોર્ટલેક આદર્શ કોલેજમાં સાથે ડેળવણી લઇ તેઓ ત્રણે આવતી કાલે પોતાનાં આપીકા મકાન તરફ ઉપડી જનાર હતા, જેથી આજે તેમના દોસ્તોએ તેમનાં માનમાં ખાણાંનો એક મેળાવડો કીધો હતો. પણ તેમાં એકાએક રંગમાં ભંગ થવાથી મેળાવડાનું રંગ રૂપ અદલાઇ ગયું હતું.

ગાઇ રીવર્સ-જેને આપણે તેનાં કુટુંબી ખેતાય લોડે ઝેનદેલનાં નામા થીજ ઓળખીશું તે-જેકે સીદની વારઝેવનો જીગરજન દોસ્ત હતો પણ તેઓ બંનેની ખાસિયત વચ્ચે આસમાન જમીનનો તફાવત છતાં તેઓ વચ્ચે દોસ્તીની ગાંઠ એટલી બધી મજબુત કાં બંધાઇ રહી હતી, એ દોસ્તોની મોટી અગ્નયળી હતી.

લોડે ઝેનદેલ ઉચો, શોહામણો અને ગરીબોનો દિલસોજ દોસ્ત હતો. તેની બધી આંખો અને માથાંના સોનેરી વાળો ખાસ ધ્યાન ખેંચતાં હતાં.

તે બહો, બોળો અને અમીરી સ્વભાવનો હતો, જ્યારે સીદની વારઝેવ થડો અને એકાંતપણાનો વધુ શોકીન હતો. તેના વાળો કાળા બંધર જેવા હતા. આંખો, સિદ્ધા રાતના જેવી કાળી હતી, જે હાલમાં ગુસ્સાથી તેજાની રાતની માફક વધુ ખીલામણી બની હતી. તેના હોઠો જે ગુસ્સાથી કાં-

ધક ધુજતા હતા તે તેના ચેહરાની ખુબસુરતીને ઝાંખ લગાડતા હતા. તે વધુ જાડા હતા. ધંટીની માફક પ્રતી તેની કાળો આંખો તેને એકજ ઠરાવને, અને હૃદયી જયાદા હિમ્મતી અને હિકમતી જાહેર કરતી હતી.

હવે આ બંને દોસ્તો વચેના ટંટાનું મુળ શું છે તે આપણે જાણીએ.

“સર શ્રીલીપ મોર્ટલેક, હું પ્રીથી કેહું છ કે લીલીયન મને એકલાનેજ આહતી હતી, પણ મેં જાણ લીધું છ કે તે આરત મને ઠગતાં હતી. તે બીજા જવાનો સાથે પણ છુપી રીતે પ્યાર કરતી રહી હતી, પોતાની ઢોગી મોહબત તેઓ ઉપર પણ નિસાર કરતી રહી હતી,” સીદની વારઝેવ લોર્ડ ઝેનેદેલન-ગુસ્સાની સેહજ પણ દરકાર કરવા વગર ખાણાંની ટેબલ ઉપર મોટેથી પોકાા રી ઉઠ્યો.

“સીદની વારઝેવ,” લોર્ડ ઝેનેદેલ ગુસ્સાથી વધુ લાલચોળ બની પોતાના એક વારના જીગરબન દોસ્ત તરફ ડોળા કકડાવી બોલ્યો, “સીદની વારઝેવ, આપણે બંને વર્ષોના દોસ્તો છીએ પણ હું હવે મોટો અફસોસ કરું છ કે જે મર્દ એક નિર્દોષ બાલુની પોઠ પાછળ હિયકારો બની તેણીની નીચ નાલેસી કરવા ચુકે નહિ તેને મેં એક દોસ્ત તરીકે પિછાની લીધા, જે આતેનમાં તે શેતાનથી બદતર ઘુરે હોતો, નાલેશીમાં પુરે હોતો.”

“નીચ નાલેશી!” સીદની વારઝેવ ટેબલ ઉપર હાથ અપ્રાણી વધુ જોશથી બખાળ્યો.

પણ લોર્ડ ઝેનેદેલે તેના ગુસ્સાની દરકાર કરવા વિના આગળ ચલાવ્યું.—

“વારઝેવ, યાદ રાખજે કે પતંગીયાંની પાંખ ઉપર જેવી છાંટ છે, કુલોનું જેવું જોબન છે તેવી આરતની ધજત છે. એ ત્રણેને તારા જેવા હિયકારા નામોશીખોરની સેહજથી ઝેહરી કુક યા દમ લાગતાંજ તે એવા અત્રોપ થઇ જાયછ કે તે કદી પણ પાછાં હાથ લાગી શકતાં નથી. વારઝેવ, લીલીયન એક એવી આરત છે, જેની રંગેરંગમાં ધજત અને મરવત પુરેપુરી છે, તે જેવી દેખાવે હુરી છે, તેવીજ નેકીની ખુશખુશી ભરી છે. તે નેક છે, લાખોમા એક છે.”

આ વેળાએ સર શ્રીલીપ સિવાય ખાણાં ઉપર બિરાજેલા તમામ દોસ્તોએ લોર્ડ ઝેનેદેલને “શાખાશ શાખાશ!” ના પોકારથી વધાવી લીધા, જેથી સીદની વારઝેવની આંખો ગુસ્સાથી કાળી રાતમાં મશાલની માફક ચમકવા લાગી. તે ગુસ્સાથી પોતાની ઘટક આગળ ઉભો અને પોતાની પાસે પડેલું શરાબનું ગલાસ, જેણે આજના રંગમાં ભંગ કરવામાં મોટો હિસ્સો આપ્યો હોતો તે, તેણે ગુસ્સાથી લોર્ડ ઝેનેદેલ તરફ, આવતાં પરિણામનો કાંઈ પણ વિચાર કરવા વગર ફેંક્યું. પણ સારાં નસીબે કહો કે માઠાં નસીબે કહો, તે લોર્ડ ઝેનેદેલને સેહ-

જ પણુ ઇજા કરી શકયું નહિ. તે તેનાં માથાં સાથે અથડવાને બદલે દિવાલ સાથે અથડી ભાગી ગયું, અને તેના કકડાઓ આમ તેમ વિખેરાઈ પડ્યા.

લોર્ડ ઝેનદેલે શાન્તપણે આગળ ચલાવ્યું:—

“લીલીયનનો પીદર ચારધસ મારા પિદરનો દોસ્ત થાયછ એટલે તે મને પોતાના મરહુમ દોસ્તના એક ફરજદ તરીકે એટલો બધો તો ચાહેછ કે તેણે પોતાની એકપુરી બેટીનો હાથ વટીકે મારા હાથમાં આપવાની મરજી જણાવી. મારા ભલા દોસ્તો, સીદની વારઝેવ જે પાકળદ બાનુની નીચ નાલેશી કરવાને હિચકારો બન્યોછ તેજ આસ્તના પગ આગળ તે આજેજ તેણીની આજ્ઞેઝી કરતો પડ્યો હતો અને તેણીના હાથની માંગણી કીધી હતી. પણુ ગ્રહસ્થો, પરિણામ જેમ આવયુંજ જેમજે તેમજ આવ્યું. પાકળદ લીલીયને સીદની વારઝેવનો હાથ તુચ્છકારી કાઢડ્યો, એનો ઢોંગી પ્યાર એ બાનુએ ઠાકરે માર્યો.”

“અંડાળ! એમાંથી તારીજ મોહકાન મને નડી. શેતાન! તારી ચાપલુખીખોર જખાન અને તારા ખેતાએ મને નાસીપાસ કીધો, મારી મીડી ઉમેદનો નાશ કીધો. લોર્ડ ઝેનદેલ, એટલું છતા હું ફરીથી કહુંછ કે લીલીયન, આસ્તનાં નામની નામોશી છે. તેની રંગેરંગમાં એવી બદમાશી છે જેથી મારા જેવા ભોલા જવાનોની સત્પાનાશી છે. જહરમાં તે મોહબતની પ્યાસી છે પણુ ખાતે. નમાં તે જીવતા જીવતની સુળી છે, ફાસી છે.”

“આમોશ!” લોર્ડ ઝેનદેલે પોકાર કીધો, “તારી ગંધીલી જખાન બધ કર, નહિ તો સમજજે કે તે પેહલાં તારો જાન બધ થશે,” લોર્ડ ઝેનદેલે પોતાનું મગજ શાંત રાખી જણાવ્યું.

“હું મારી મરજીનો માલેક છું, લીલીયન હેરી માટે હું જાણુંછ તેજ બોલુંછ, કે તે ખુબસુરત ચામડીમાં ઢકાયલો ઝેહરી સર્પ છે. તે જેટલી હસેછ તેટલી તે પોતાના આશકોનાં જીગર નાતરસ બની ડસેછ.”

આ વખતે લોર્ડ ઝેનદેલનો ચેહરો યુસ્સાથી એવો તો લાલચોળ બની ગયો હતો કે સર શીલીપ મોર્ટલેક અને ખાણું ઉપર હાજર રહેલા દોસ્તોએ જરૂરજ માની લીધું કે યુસ્સાનું ઘેરાયલું વાદળ હમણું ફાટશે અને તેમાંથી મસ મોહું તોફાન જગશે. પણુ નહિ, હજી સદાનો થડો લોર્ડ ઝેનદેલ થડોજ રહી સર શીલીપ અને બીજા દોસ્તો તરફ કાલાવાલાની ઢમે જેમ બોલ્યો, “સર શીલીપ અને મારા પ્યારા દોસ્તો, ખુદાને ખાતર આપણા દોસ્ત સીદની વારઝેવની બેલગામ જખાનને અટકાવો. લીલીયન હેરીનો આપ મારા પીદરનો દોસ્ત થાયછ, એટલુંજ નહિ પણુ જે વખત જાયછ તેમાં તે બાનુ મારી પરજેતર બની લેડી ઝેનદેલ—”

બસ થઈ ચુક્યું! લોડ ઝેનદેલ પોતાનું જોલણ પુરું કરે તે આગમ્ય સીદની વારગ્રેવ તેની તરફ ધસી ગયો અને તેને સર શીલીપ અને બીજા દોસ્તો અટકાવે તે આગમ્ય તેણે પોતાના મજબુત હાથની સુકડી લોડ ઝેનદેલનાં મોઢા ઉપર લગાવી કઢાડી, અને જેવા તે બીજી વાર હાથ ચલાકો કરવા જતો હતો તેજ પળે લોડ ઝેનદેલે પોતાના બચાવ અર્થે લોખંડી હાથોથી તેની ગરદન પકડી અને ધિક્કારથી તેને એક ઝટકા સમેત દુર કીધા. પોતાના હરીફના મજબુત હાથના તેવાજ મજબુત આંચકાથી સીદની વારગ્રેવ ટેમલ સાથે અપ્ર-લાઈ જમીનદોસ્ત થયો. ટેમલની ધાર તેની આખ આગળ લાગવાથી એક મોટો જખમ પડ્યો અને તેમાંથી લોહીની ધારા વેહવા લાગી તુરંતજ તમામ દોસ્તો-લોડ ઝેનદેલ સુધ્ધાં-સીદની વારગ્રેવની મદદે તેની આગળ દોડી ગયા અને તેમની તુરંત તુરંતની મદદથી જખમમાંથી વેદતું લોહી માહ મેહનને બધ થયું.

બધાઓએ ધાયું કે આ ન ધારેલી હોનારતથી લોડ ઝેનદેલ અને સીદની વારગ્રેવ વચ્ચેના મીનાકેસાને અત આગ્યો હતો, પણ તેઓને ક્યાં ખ-બર હતી કે આ હોનારત બંનેની આખી જીદગીનો યુગમાં યુરો શ્રાપ હતો, ખુદાઈ કહેર હતો, એક આઝાબ હતો.

“સીદની વારગ્રેવ,” સીદની વારગ્રેવને ખુરસી ઉપર શાંત પાડી બેસાડવા પછી લોડ ઝેનદેલ તેની આગળ જઈ પોતાનો હાથ શેકહેન્ડ મટે લાંબો કરી બોલ્યો, “મારા પ્યારા દોસ્ત સીદની વારગ્રેવ, હું ઇચ્છુ છ કે આપણી લડતનો અંત અહીંજ આવવા પામે!”

“કદી નહિ!” સીદની ખુરસી ઉપરથી ઉઠી તેનો હાથ ઝટકાવી કાઢી વધુ ચુસ્તથી બોલ્યો, “કદી નહિ, સાબળ લોડ ઝેનદેલ, હું ઇચ્છુ છ કે આપણી લડતનો અંત તારી યા મારી જીંદગીનો અંત સાથેજ આવે! આપણી કાલેજની કારકિર્દીના પુરા થયલા સફા સાથે મારા જલેમ કીનાના સફાની શરૂઆત થઈ. લોડ ઝેનદેલ, હું આ આપણા બંને દોસ્તોની રખરખા બાપોકાર જાહેર કરે છ કે મારા કીનાનો ઢગઢગતો અગાર તારો ઉપર અને તારી આલ ઓલાદ ઉપર એવો તો મજબુત વરસાવશ કે તારાં આખાં કુટુંબ સાથે તને તેમાં બાલી ખાક રાખ કરી નાખશ. જાણુ લોડ ઝેનદેલ કે હમણાં સુધી હું તારો દોસ્ત હતો, પણ આજથી હું તારો સુખનો લુટારો બન્યોછ.”

“બરાબર છે, જેઓ નિર્દોષ ચારતોને પોતાની ઝેહરી ગંધીલી જખાનથી વગોવેછ તેઓ ખુદ લુટારા કરતા પણ વધુ બદમાશ હોયછ સાધારણ લુટારોઓ જર ઝાલીરના ચોર છે પણ તારા જેવા લુટારા પાક ચોરત જાતની હોરમતના ચોર છે, જે હોરમત લાખીની કીંમતનાં જર ઝવાલીરના કરતાં દશ હજાર મરતબે વધુ કીમતી છે. લુટારાને સજા કરનાર ન્યાયાધિસો છે પણ પાક

આરતને સિદ્ધા કલકે લગાડનારાઓનો ધનસાદ ન્યાયાધિસેના ન્યાયાધિસની દર આરમાં થાયછ હું તને ખુદ કુદરતને સંપુરદ કરુંછ. તેજ સાહેબ તારી ઉપરનું એ આરતનું વેર લેશે.”

આટલું બોલી લોડ ગેનદેલ તે જગો, પોતાનો ઢરીક અને પોતાના ફેરનોને છોડી ગયો. આ પછા સર શીલીપ, સીદની વારઝેવને સમજાવી પટાવી પોતની સાથે લઈ બાહર પડ્યો અને આવી રીતે લોડ ગેનદેલ, સીદની વારઝેવ અને સર શીલીપનાં માનમાં કરવામાં આવેલાં આણાના મેલાવડામાં રંગમાં ભંગ પડ્યો. બીજા ગોડીયાઓ પણ રફતે રફતે તે જગો છોડી ગયા.

“હુટલી ગોળી એકઆરગી ધારેલી નેમ ચુકશે, હુખ્યો શેર પોતાના કમબખ્ત શિકાર ઉપર કુદકા મારતાં નિષ્પ્રજ જશે પણ લોડ ગેનદેલ! સીદની વારઝેવનો કાનો તારી ઉપરની નેમ કદી પણ ચુકનાર નથી,” સીદની વારઝેવ એકલો પડતાં પોતાનાં મન સાથે બોલ્યો.

પ્રકરણ ૨ જી.

આ વાર્તાના વખતમાં વીટલાયલાં પાત્રોની કાંઈક થોડીક પીછાન કરવની અગત છે. આપણે એટલુ તો જાણ લીધું છે કે ગાંધ રીવર્સ (લોડ ગેનદેલ), સીદની વારઝેવ અને સર શીલીપ મોર્લેકે ત્રણેયે આક્ષરડની કોલેજમાં સાથે કેળવણી લીધી હતી, અને એકજ દિવસે તેઓ સરસ્વતીનું એ મંદિર છોડી ગયા હતા. લોડ ગેનદેલ પોતાની ગેનદેલની આપીકી મિલકત જે લાખો રકમની હતી, તેનો જોકે માલેક હતો. પણ તે મિલકત જુદા જુદા શખ્સને ગીરવી મેલાઈ ચુકી હતી, જેથી લોડ ગેનદેલની નાણા સંબંધી રિયતી ધણીજ આરીક હતી. સીદની વારઝેવ લંડનના એક કરોડપતી આપનો બેટો હતો. તેનો આપ આઈઝેક વારઝેવ ધણા મોટા પાયા ઉપર નાણાં ધીરવાનો ધંધો કરતો હતો અને આ ધંધામાં તેણે ગોયા કાહરનનો ખજાનો જમા કરીધો હતો. આઈઝેક વારઝેવના બે બેટાઓ હતા. એક તો સીદની જેણે આપણે પિછાની ચુકયા છીએ, તે વડો છોકરો હતો, જ્યારે નાનાનું નામ સ્ટેનલી હતું. વડા છોકરા સીદનીનો જન્મ આઈઝેકનાં લગન આગમજ થયો હતો. સ્ટેનલોનો જન્મ લગન પછી થયો હતો, યાને સીદની અને સ્ટેનલી એકજ મા આપનાં ફરજદો હતાં, તોપણ અગમખી તો એ હતી કે જુદા આઈઝેકનો પ્યાર પોતાનાં લગન આગમખના ફરજદ સીદની ઉપર હદથી જ્યાદા હતો. સ્ટેનલી સ્વતંત્ર સ્વભાવનો ભડ-

ભડ્યો હતો. તે પોતાના કરકા પીંદરનાં મોહડાં ઉપર તડ ને ફડ બોલી દેનારો હતો. આ સ્થળથી તેણે પોતાના પીંદરનો પ્યાર યુમાની દીધો હતો. આપણી આ વાર્તા શરૂ થાય છે તે આગમજ રોનકી પોતાના પીંદર સાથે ખટખટ કરી તેનો આશ્રો તણ ગયો હતો. તે ધારવા મેળે હોલાંડ ખાતે રહેતી તેણીની માવતર તરફની કાંઈ દુરની સગીને આશ્રે જઈ પડ્યો હતો. ત્યાંથી તેણે અમ્મતરદમ થઈ હિન્દી આર્કાપેલેગોમાંનાં કાંઈ દય સ્થાનની પનાહ લીધો હતી. એ પછી તેનું 'શુ' થયું તે તેનો પીંદર આઠઝેક કે તેનો વડો ભાઈ સીદની જાણી શક્યા નહિ, તેમજ તેઓએ જાણવાની કશી પરવા વરીક કીધી નહિ આથો ખુદા આઠઝેકની તમામ ઉમેદ અપલા સીદની ઉપરજ લટકી રહી હતી.

સર શીલીપ મોર્ટલેક પોતાના ઉપલા બંને ફોરતો કરતાં ઉમરે કાંઈક નાનો હતો. તેને માટે એવું બોલાવું હતું કે તે ખુદા આઠઝેકને નાણાં સંબધી મોટા ઉપકારમાં હતો.

લીલીયન હેરી, જે બાનુ માટે લોડ ઝેનદેલ અને સીદની વારંચેવની વર્ષોની દોસ્તોમાં ભગાણુ પડ્યું હતું તે આક્ષર્ડથી થોડેક માર્બલ દુર વસ્તા એક પાદરીની ખુશસુરત બેટી હતો. ખુશસુરતીના તે એક દિલપશુર નક્ષ હતો, ચેહરો દિલકશ હતો. તે પોતાની નેક ચલન, લાયકી અને અમીરી ખાશિયતથી લોકાની માનીતી થઈ પડી હતી. આ જવાન બાનુને કાંઈ પણ જોતું તે તેણીની ઉપર દિવાનું થઈ જતું. આક્ષર્ડની કલેજમાં કેળવણી લેતા યા તે લઈ બા. હેર પડેલા હજારો જવાનો એ બાનુના ખુશસુરતી અને તેણીનો નેકી રીતિથી જાણીતા હતા. ધણીક જવાનોએ તેણીની હાથની માંગણી વરીક કીધી હતી પણ તે બાનુએ તેઓમાથી એકને પણ પોતાને લાયકને જોયો નહિ. સીદનીની પણ તેવીજ હાલત બની. તેણે તેણીની મોહાતના જખમથી આજેઝ બની તેણીના હાથ અને જીગરની માંગણી કીધી હતી, પણ બને બાપ બેટીએ "નનો" વાસી તેને રોકકુંજ પરબાવી દીધું હતું કે તે તેણીને લાયકને હતો નહિ.

આક્ષર્ડ ખાતેથી લોડ ઝેનદેલ અને સીદની વારંચેવ નિકળી પોત પોતાને મકાને ઠર પડવા પછી એક મહિને લીલીયન અને લોડ ઝેનદેલનાં લગન થયાં હતા અને આવી રીતે પાદરીની ખુશસુરત બેટી લીલીયન લેડી ઝેનદેલ બની હતી.

આજે આ બનાવ ઉપર બે વર્ષનો ગાળો પસાર થઈ ગયો છે, જે અરસામાં આઠઝેક વારંચેવે લોડ ઝેનદેલની તમામ અસરોટો પોતાનું નામ છુપું રાખી માર-જેજીઆ પાસેથી પોતાના વકીલ મીં સ્નાર્કનાં નામ ઉપર ફેરવી લીધો છે, એવી મતલબથી કે અગરજે તે કિમતી મિલકતો ઉપરનું કરજ ફેડવામાં નહિ આવે

તો તેનો તે એકલો માલિક બને, અને આવી રીતે ઇંગ્લેન્ડ તવારીખમાં જન્મીતો થયેલો “ગ્લેનદેલ ફેસલ” તેના હાથમાં આવે. જેમ જેમ નાણાં બરવાની મુદત નજીક આવતી ગઈ તેમ તેમ છુદા આઈઝેકના લોભનો થોભ રહેતો નહિ. તેની આંખો લોડ ગ્લેનદેલની બેકીમતી મિલકતો હાથ કરવાના ખુસ હવસથી ચમકવા લાગી. તે વળી આગલા લોડ ગ્લેનદેલનો વર્ષોનો છુપો મુદત હતો. આથી એ મશહૂર કુટુંબનો નાશ કરવા માટે તે પોતાની અરધી દોલતનો ભોગ વટીકે આપવા તકવાર હતો. વળી હાલનો લોડ ગ્લેનદેલ તેને ગરજવતોનાં ગળાં રહેંસનાર એક કુર કસાઈના નામથી ઓળખતો હતો. અધુરામાં પુરું, આક્ષરફાં ખાતેના બનાવે આગમાં તેલ રેડયું હતું. લીલીયનને પોતાના પ્યારા બેટાનાં પાસાંમાંથી ખુચવી લેવાનો ક્રોધ તેનાં જીગર ઉપર બે વર્ષ થયાં એવો તો કાતરાઈ રહ્યો હતો કે તે તેની જીંદગીના અંત સુધી બુસરાઈ શકવો મુશ્કેલ હતો. સીદનીએ લોડ ગ્લેનદેલ તરફથી આક્ષરફાંમાં પોતાની ઉપર ગુજરેલી કાઢણી એવાં તો જલેમ મરચાં મીઠાં સાથે પોતાના પીંદરને કહી સંભળાવી હતી કે તેના આગલા જગતા જખમ ઉપર નીમકે છાંટવા જેવું થયું હતું. આ સંબળા સંજોગો છુદા આઈઝેકને બેવડાં જોશથી લોડ ગ્લેનદેલ ઉપર પોતાના કીનાનો વરસાદ વરસાવવાને ઉસકેરી મેળવાને પુરતા હતા.

પ્રકરણ ૩ જી.

લોડ ગ્લેનદેલની મિલકતો છોડવવાના થોડા દિવસ આગમ્ય આઈઝેક એ મિલકતોનો એકલો માલિક બનવાના ખુશ સ્વપનાઓ જોતો પોતાના ખાનગી ઓરડામાં એક ઇંગ્લીશ ઉપર પડેલો હતો અને તેના પ્યારા બેટા તેની સામે ન્યુસપેપર વાંચતો બેઠેલો હતો. એટલામાં નોકરે વકીલ સ્નાર્કના આવ્યાની ખબર આપી. વકીલ દાખલ થયો અને છુદો આઈઝેક પોતાની બેઠક ઉપર તરો થઈ બેઠો.

“કેમ, શું સમાચાર, ફતેહ કે હાર! નાઉમેટી કે બેડો પાર!” આઈઝેકે ઉસકેરાઈ જઈ પોકાર કીધો.

“હું સમજી શકતો નથી કે મારે શું વિચારવું?” વકીલે ખુલાસો કીધો, “તમારા હુકમ મુજબ મેં લોડ ગ્લેનદેલ ઉપર નોટીસ મોકલી હતી, જેનો મને આજે જવાબ મળ્યો. જેથી મારી અકબલ હેરાન છે, મારો તો

સુળીપર જન છે,” વકીલે કાંધક દલગીર ચેહરે નોટીસનો જવાબ આપઝેકના હાથમાં મુકતાં ખુલાસો કીધો.

પણ તે જવાબ વકીલનાં દિલ ઉપર ચુસ્તાથી ફેંકી આપઝેક ચુસ્તાથી જોડ્યો, “આપણી હારની સામેતી મારી નજરે પાડવાની સહેજખી જરૂર નથી. પટપટ છોડ ને મને કહી દે કે એ નવી ખટપટ શી છે?”

‘લોડ’ ઝેનદેલ નોટીસના જવાબમાં જણાવેછ કે મુદતના દિવસે તે પોતાની મિલકત છોડવા તૈયાર છે,” સ્નાર્કે સમજાવ્યું.

“બનેજ નહિ. નહિ માનવા જોગ વાત છે. એ કંઈ ઉલથાપ છે. સ્નાર્કે, લોડ ઝેનદેલ આટલી મોટી રકમ ભરી દેશે એ હું માનવા સાક્ષ ના પાડુંછ,” ખુદા આપઝેકે ચિરડામને કહ્યું.

“પણ સાહેબ, લોડ ઝેનદેલ જે જોલે તે પાળે એવો છે. એ પોતાને જન જવા દેશે પણ પોતાની જખાન નહિ જવા દેશે,” સ્નાર્કે શેકડુ પરખાવી દીધું.

બંને બાપ બેટા એક બીજાનું મોહડું જોવા લાગ્યા. તેઓ એક પાળ આગમચ તો ઝેનદેલની તમામ કીમતી મિલકતોના માલેક થવાના ખ્યાલના સ્વપનાઓ જોતા હતા, પણ હાલમાં તેઓની ઉમેદ બ્રષ્ટ થવાથી તેઓના ખુશ ખ્યાલો હવામાં અલોપ થઈ ગયા હતા. તેમના ચેહરા ઉપરનું નુર પણ ઉડી ગયું હતું. લોડ ઝેનદેલ ઉપર વેર લેવાનું એકપુર સાધન જે મોટા ભાગે તેઓએ હાથ કીધું હતું, તે નાકામનું થઈ પડ્યું હતું. શું તેઓએ લોડ અને લેડી ઝેનદેલનો નાશ કરવાથી હાથ ઉઠાવવો? એ ખ્યાલ થતાંજ બંનેના કીનાખાજ જીગરમાં તાહડનું સખ્ત લખતણું ભરાઈ આવ્યું.

“મીં સ્નાર્કે, હું પુછું કે એ જીખરીબારસને આટલી બધી મોટી રકમની મદદ કરનાર કોણ મુજ છે? હું તો નહિ માનતો કે દીવાનશાલાની બાહેરનો કોઈ પણ શખ્સ પડું પડું થઈ રહેલા આ ગળેપડુ લોડને પોતાની સકમાઈની મોટી દોલત ધીરવા તૈયાર થાય, કેમ માગ વાહલા પીદર?” સીદનીએ મગજ શાંત રાખી બાપનો અભીપ્રાય માગ્યો.

“બરાબર છે, હુબી એજ જાણુવા માંગુછ કે લોડ ઝેનદેલને નાણા ધીરો અમો બાપ બેટાની ઉમેદને જણુન ફટકો મારનાર જીખખનો સરદાર કોણ છે?” બાપે બેટાને ટેકા આપ્યો.

“મને તો એવી ખબર મળીછ,” એક ખખાર મારી થડે પેટે વકીલે ખુલાસો કીધો, “કે લોડ ઝેનદેલે પોતાનાં બારે કરજમાંથી છુટવાના છેલ્લા ઈલાજ તરીકે પોતાની પરણેતર લેડી ઝેનદેલની નજદીકની કોઈ સગીને પોતાને નાણાંની મદદ કરવા અરજ કીધી હતી.”

“વારં, પછી?” બુઢાએ ગુસ્સાથી પોતાની પાસે પડેલી ચોપડી પાસેની ટેબલ ઉપર અક્ષાળી પુછયું

“એ કોઇ તાલેવત સગી બેનેવીયા ખાતેની એક મોટી દ્રવ્ય પેહડીના વડાનો બેટા થાયછે આપ મરણ પૂમવાથો બેટા તમામ દોલતની માલેકે અનંદ”

“અફસોસ કે આપણો દાલન એ રી બુરો બાળક કે મારા ઉમદ ધુળ મળેછે. પણ એ તાલેવત આરતનું ખાનદાન કેલું મુવુછ? એ કસકુતમ દદા મને નડવા કા પુટી નિકળા?” બુઢા આદરેક બળાપો કીધા

“મને યાદ છે યાસુરી એ માઇનું કુકુમ વાનદુમન કુકુઅથો તો ચોળખાયછે,” વકીલે ખુલાસો કીધો

‘હે! કાણ! વાનદુમન!’ બુઢો ચમકો પોતાની બેઠક ઉપરથી ઉઠી બોલ્યો

વાનદુમનનું નામ સાબળતાજ પોતાના પીરની અખયખીને પાર નહિ જોઇ દીકરાએ ખુશી થઇ પુછ્યું, ‘ત્યારે શું પીર, એ કુકુઅન તમા ચોળખાયછે? જ્યારે એમજ છે તો મને પુર ખની છે કે આખરે આપણુંજ ફતેહ છે, આપણુંજ જય છે”

આપે પોતાના દીકરાની ખુશાલીમા ભાગ લીધો તો નહિ પણ તેના સવલતો જમાવેલીકે આપો નહિ તેના ચુખીનાર ચેકડો મોત જેવો શિકકા પડી ગયો હતો

“મચ, તમો બને મને છોડી જાઓ મને એકનો પડગ દેઓ મને એકનો વિચાર કરવા દેઓ જામા ખુદ ખાનર જાઓ! મને ન સતાવો!”

બુઢા આદરેકને ભરે અજાતગી વચે બને છોડી ગયા, અને આવી રાતે આદરેક એકલો પડ્યો

“મીં સ્નાર્ક, તમોને આ સઘળો ખખર આપી ડાણું?” બુઢા આદરેકના ખાનગી આરડામાથી બાહર પડતાજ સીદ્દતીએ વકીલને પહેલો સવાલ કીધો

“મીં રાબરે.”

“એ રાબરે કાણુ મુવોછ?”

“તે લોડ ગ્લેનદેલને વિશ્વચુ દોસ્ત છે એ એક વકીલ છે”

“એની આશીસ કયા લના ઉપર છે?”

“ફરદાવત ઈનમાં. તે આની કાને લોડ ગ્લેનદેલને મળવા ગ્લેનદેલ ખાતે જનાર છે.”

“મી० સ્નાર્ક, પેલી બેતેવીયાવાલી દદાએ આપણા હકમાં બહુજ સુરં કીધું છે”

“બાપર છે, મી० સીદની, આ ચોરત લોડે ગ્લેનદેલની મફદે આવી નહિ હોતે તો ગ્લેનદેલનું ગ્લાળ ગામ તેમની તમામ ભનકનો સાથે તમારે થત! પણ હજી મને પુરેપુરો જાગેમો નથી કામ વાર હોઠ સુધી પુગલો શરબતનો પ્યાલો ભોંય ઉપર પડ્યો,” વકાલે ફિલસુફી ચલાવી, પણ તની આ ફિલસુફી ઉપર સીદનીનું પ્યાલું હતુજ કયા

“મી० સ્નાર્ક, ત્યારે શું રોમટી આવતી કાલે ગ્લેનદેલ ખાતે જવાનો છે?”

“હા, ને ત્યાંથી આવતા શુક્રવારે પાકો લડત આવવાનો છે. એ દિવસે નાણું ભરપાલ કરવાજ બેઠ્ય”

“નહિ તો?”

“જાણ કે લોડે ગ્લેનદેલ ઉપર આફત આવી ગ્લેનદેલની તમામ નિલકા આપણા હાથમાં આવી આ નણી મહાનત જરૂર ફાલી”

“ખુદા કરે ને એમ થાય!” સીદનીએ ખરા અતકરણથી દુવા આહી

“પણ એ થાય એમ મને લગતું નથી,” વકાલે ખુલાસો કીધો, “રોમટી બેડો બધા છે. જખરા આવાક છે”

આ બનેલી વાત અંદરજ બધ પડો, કેમકે સ્નાર્ક સીદનીની રખ લખ પોતાના મકાન તરફ જવા આછઝેકનું મકાન પાડો ગયો, અને સીદની પોતાના આગડામાં દાખન થયો તે નાસિપાનથી જગતો હજારે પોતાની માનીતી બેઠક ઉપર ફસડાઇ પડ્યો

“હા, બરાબર છે, સ્નાર્ક કહેછ તેમ કામ વાર હોઠ સુધી પુગલો શરબતનો પ્યાલો હાથમાંથી છટકો જમાનદોસ્ત થાયજ ખરો” આટલું બોલી તે પોતાની બેઠક ઉપરથી છલાંગ મારી ઉઠ્યો અને પોતાના જમણા હાથની સુઠી વાળી તે હવામાં યુમાવતો દિવાનાની માફક દાટ્યા પીસી બોલ્યો —

“હા! લોડે ગ્લેનદેલ, મારા સુખના લુટારા, મારી એકપુગે ઉમેદ લીલી-યનને મારા પાસામાંથી છિણવી લેનાર હગાગ, તું એમ ધારેછ કે તારા આંકે-બતના સુખથી છલાંગલ ભરેલો પ્યાલો તારા હોઠ સુધી પુગી ચુક્યોછ ને હવે તુ તે તારા ગળામાં ખાલી કરવા માગેછ, પણ નહિ, તે પ્યાલો તારા ગળામાં ખાલી થાય તે આગમય તે તારા હોઠ આગલથી છિણવી તેને જમાનદોસ્ત કી તેના કકડા ધુકલા નહિ કરે તો માડ નામ આખઝેકનો બેટો સીદની નહિ લોડે ગ્લેનદેલ, તારી આસપાસ મુસિબનોની આગ તો શરો વળીજ તેવી બે-

જાએ હું કાળો નાગ બની તારાં જીગરને ડસી તારાં તન બદનમાં કાતેલ એહર ફેલાવી તને તે આગમાં જીવનો બાળો નહિ નાખું તો કાવાદાવા ભરી આ જીદગી બસ હરામ છે.”

હવે આપણે બુદ્ધ આધ્યત્મિકતાની કાંઈક ખબર લઈએ. તે પોતાના ખાનગી ઓરડામાં જોવા એકસો પડ્યો કે તેણે પોતાના ઓરડાનું આરણ્ય અદ-રથી બંધ કરી અને લોખંડી ભારી તીક્ષ્ણભાષી એક કાગળ ખેંચી કાઢ્યું. તેના પરખીડા ઉપર તેનું પોતાનું નામ હતું. તેમાંના અક્ષરો તેના નાના બેટા સ્ટેનલીના હતા. વર્ષોની જાનમ જીદાઈ પછી બેટાએ પોતાના કરડા આપ ઉપર આ પેહલુજ કાગળ લખ્યું હતું

તેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે, “મારા વાહલા પીદર પ્રમાણીકપણાં, ખત, ભારે મેદાન અને કાળજીથી હું આપાદ સ્થિત ભોગવું છું. મારી રખડતી જીંદગીમાં જે માયાળું હાથાએ મને આપ્યું આપ્યું હતો તેજ હાથોએ પોતાની વાહલી બેટીને હાથ મારા હાથમાં મુક્યો હતો. તે મારો પાલન હાર પ્રેરતો ગુજર પામ્યો છે પણ તેની બલી આહ અને તેની મુગ્ધ હું મારા વહલા દમ સુધી જીવી શકનાર નથી બેનેવીયાની તેની મોટી ધીન્તી પેદલીનો હું વડો બન્યો છું. મારી વાહલી મોદરદાર અને એક પુલ્લ બચ્યું જે એક બેગી છે તેની સાથે યુરપા મુસાદરાએ નિકળવાનો મારો ધરા-દો છે પીદર, મારા વિાતી છે કે અગતી પાછલી ખુદ ખાતર હવે જીવી જન્મ ને મન માફ કરજે અગરજ તમાને વગર કેવે છોડા અવવાનો મારો ગુનાહ તમે નહિ માફ કરશો તો મારી પ્યાગ હીલડાન તમારા પગ આગળ મુશ જેના નિર્દોષ મિત્ર એદરો ગમ તેવા સખત પથરનું જીગર મોમ બનાવવા વિના રહેશે નહિ આ કાગળમાં હીલડા તરફની એક ભેટ બીકું છું.”

આ ભેટ સોનાની એક લોકેટ હતી, જેની હિન્દી કારીગીરી આંખને ઉડી વળગે એવી ફિલકશ હતી. લોકેટના પાછલા ભાગ ઉપર એક કથુતર તોફાની દાંડિયાવ ઉપરથી ઉડતું પસાગ થતું હતું અને તેની આંખમાં આલીવના ઝાડની ડાખલી પકડતી હતી. આ કારીગીરીની ઉપર ત્રણ લાઇન કેતરેલી હતી.—

‘મારો વહાલા બાપા
આધ્યત્મિક વારંચને
હીલડા તરફની ભેટ’

બુદ્ધ આધ્યત્મિક થોડીક પળે, સુધી લોકેટ તરફ તગર તગર બેંચાં બીકું,

એ વેળાએ તેનું ઉસકેરાયલું જીગર કાંઈક શાંત જણાતું હતું. તે પોતાના મન સાથે બોલ્યો —

“સ્નેહલી પોતાને વતન પાડે આવેછ, કેવો મોજેજો! સીદની જાણે તો કાણુ જાણે શું કરે! સ્નેહની બેલેવીઆના નવગ વેપારી અરનોદદ વાનદરસ-નની બેટીનો ખાવિન્દ! અને તેની પરજેતર મારી ઉમેદનો કીડવો જમીનદોસ્ત કરનાર આરત! યા કીસમત! કીસમત! સરજત! સરજત!”

આ પછી તેણે પેલી લોકેટ ઉઘાડી તેમાં તે નિર્દોષ ભુવકાના વાળનું એક નાનું ગુચ્છડું મેળેલું હતું. તે તેણે પોતાના હાથમાં લીધું અને દીવાનાની તરેહ તે તેને ટીકી ટીકી ભેંતો બેઠો.

“કેવો ખુબસુરત બાલ! યા ખુબ! આ બાલ માગ બેટાની બેટી હીલડ-નાજ છે કે કાંઈ આકાશની હુરીના ગમે તે થયા! પણ હું એ આનાશની હુરીને એકબી વાર ભેંધ મારી આખને, મારા જીગરને થડક આપશ. હીલડા! હીલડા! કેવું મિઠું નામ! કેવો ન ધારેલો અગમ!”

પ્રકરણ ૪ થું.

લોડ ઝેનદેલની મિલકત લડનથો માત્ર આઠ માઇનને છેટે આવી હતી. ઝેનદેલ કેસલ જે કીડલાને બ જીએ મળે એવો એક માફશાહી મેહલ હતો તે ખડકાની વચ્ચે ઉચી ટેકરી ઉપર આવેલા હતો. આગલી આબુથી દરયાવનો દેખાવ નજરે પડતો હતો, જેના તોડાની બની પહાડ પઠે ઉછળતા માખ્યાની છોળનું પાણી ઝેનદેલ કેસલની લાખડી દીવાળને અથડતું હતું. મેહલની પાછલી આબુએથી કુદરતની કરાગતા પીછીથી કાતરેલો દલકશ નક્ષ જેમા મધલો સુધી લખાયલા કુદરતના અજીબ હાથોથી વણાયલા લીલા ગાલીચાઓ, તે ઉપર મજબુત જડ ધાલી ઉભેના દરખો અને મિઠા સરોવથી કિલકિલવા કરતા ઉડતા ખુબસુરત અને રંગબેરંગી પખીઓનો દેખાવ ગમે તેવા નાસ્તિકને આરાતીક બનાવવાને પુરતો હતો.

ઝેનદેલ કેસલનો બાહરનો દેખાવ ઇતિહાસમાં મશહુર થયેલા એકાદ પુરાતન અને પ્રખ્યાત કીડલાનો લક્ષ આપતો હતો ત્યારે અદરના દેખાવ કદાચજ મલી શકતા શયરચીત્રાથી એવો તો રમણીય લાગતો હતો કે જાણે આ મહેલ પરિવાના રંગ ભોગનો માબો હોય, દુનિયાઈ જંગલો અને મુશબ્બાથો

નિરાળો હોય દોલત, દરજ્જે અને દોર દમામ જેટલું ખરીદી શકે તેટલું આખા મહેલમા ડગલે અને પગલે નજરે પડતુ હતુ.

આવા ભગ્ય મહેલના એક સુંદર દિવાનખાનામા જે શમ્શી વાતમાં મશગુલ થઇ બેઠા હતા એક જવાન અને ઉંચા હતો, જ્યારે મીઠા મધ્યમ કદનો અને અધાર જેવો લાગતો હતો તે પેલા જવાન કરતા વધુ તેજ ભુધ્ધનો અને વધુ ચચળ જેલુનો માલમ પડતા હતા. પેલો જવાન કાંઈજ નહિ પણ લોર્ડ ગેનરલ હતો, જ્યારે બીજો શમ્સ તેનો વિશ્વાસુ વકીલ રોઅર્ટ હતો, જેની આંશીસ લડનના ફરનીવડસ ઇનમા આવેલી હતા.

“નાહિ, નહિ, લોર્ડ ગેનરલ, મારે હવે એક પણ વાર પણ ખોટો થવું જોઈએ નહિ મારે એકદમ આદર્શ ઉપડી જવું જોઈએ. મારા લેડ, એક પણ માફુ ડરવા કરતા એક દિવસ વહેલું કરવામા દાનાઇ છે સ્નાર્ક જેવા શમ્સ સથે કામ લેવામા આપણે ખુબ સલાહ રાખવી જોઈએ,” ગેનરલની મિલકતેને લગતા આચરોવાઓ લાલ દોરીથી બાધી તેમને પોતાની બેગમાં નાખતો રોઅર્ટ ગાલ્યા.

“પણ હું એમ પુછું કે સ્નાર્ક શુ એટલો તવંગર છે કે તે મારી તમામ નિલકતા જુદા જુદા મારગેજોના હાથમાથી પોતાના એકલાના હાથમા લઇ લેવા જવી નાહી સમઘી ઉંચા સ્થિત ધરાનેહ ?”

લોર્ડ ગેનરલના આ સવાલથી સદાનો ગભીર રોઅર્ટ મોટેથી હસી પડી ગાલ્યો “મારા લોર્ડ, એ તો તમોને સપડાવાનું એક જટકું છે, સ્નાર્ક તો જાહેરમા એક એકા છે આતેનમા પરડા પાછળથી દોરી ખેંચનાર તો જુદોજ શમ્સ છે.”

“અને તે શમ્સનું નામ ?”

“આઇઝેક વારઝેવ”

આઇઝેક વારઝેવનું નામ સાંભળતાજ લોર્ડ ગેનરલ જાણે સર્પે-ડાંખ માર્યો હોય તેમ ચોકચો અને બીજીજ પળે ફિક્કો ફચ પડી ગયો એટલુજ નહિ પણ આઇઝેક વારઝેવ નામ સાંભળતાજ તે ધામી ચિચ્યારો પાડી ઉઠ્યો. એજ પળે લેડી ગેનરલ તેઓ વચ્ચે આવી ઉભી તેણીએ બનેલી વાત સમજી લીધી હતી. તેણીના ચેહરાપર ધબરનનો છાપ રોઅર્ટ પોતાની ચચળ આખોથી આજાદ જોઇ લીધો લેડી ગેનરલ ખચ્ચીતજ ખુબસુરતીનો નમુનો હતો આવી પનીસુરત આનું હાથ નહિ મેળવવામા સીદની વારઝેવને જે નાસીપાસી ઉપજ હતી તેની શુદ્ધ વાદ તેણીના દિલજીત ચેહરા ઉપરથી સેદ્ધથી સમજી શકતા હતા.

“હે ! શુ ! સીદનીનો આપ આછઝેક મારા ખાવિંદનો તમામ મિલકતનો ગીરવીદાર ! આ પરવરદેગાર !” લેડી ગ્વેનદેલ પોતાનાં મન સાથે બબડી.

“મારા લોર્ડ ! હું નહિ ધારતો હતો કે તમે વારથેવને પિછાનોછ ?”

આ સાંભળતાં લોર્ડ ગ્વેનદેલે પોતાની ખુમસરત પરણેતરના ચેહરા તરફ નજર ફાંધી અને બીજી પળે રે.મર્ટ તરફ જોઈ તે બોલ્યો —

“રે.મર્ટ, આછઝેક વારથેવ એક એવું નામ છે જેની યાદ થતાં મારો જીવ ડોચે જશે શા સમયથી બેચેન બની જાયછ ! અને હું પણ તારાં મત સાથે મળતો થાઉંછ કે એવા ઘાતકો વરના હાથમાથાં મારા માન પામેલા વડાઓની પુરાતન મિલકતો છોડવવાને એક પણ પળ હવે અરબાદ જવી જોઈતા નથી.”

આટલું બોલી તણે પોતાના નોકરને હુકમ ફાંધી કે એક ગાડી તઈવાર કરે વળી તણે ઘોડાવાલા સાથે ત્રણ ને કરોડને પકીનના પસવાન તરાંક ગાડી સાથે લડન જવાનો હુકમ ફાંધી લોર્ડ ગ્વેનદેલનો આ હુકમ બોલે બાલતામા અમલમા મેળવામા આવ્યો. હવે વખત બોલવાની જરૂર હતી નહિ. રે.મર્ટ, લોર્ડ અને લેડી ગ્વેનદેલને નખીને દ્રોણી રૂમ છોડી ગયો અને બંને ઘણી ઘણીયાણી ખુશ યુરતેયુમા રોકાઈ ગયા.

વકીલને નીચે લેડી ગ્વેનદેલની વડી વિશ્વાસ નસે મીસીસ બીચર મલી તેણીના હાથમા લોર્ડ અને લેડી ગ્વેનદેલના ગતગોઠા જે.ગ. એકપુરો બેટો રતો. તેની વય બે વર્ષ જેટલી હતી આગક બેટો ફાઇનું પચી ધ્યાન બેચે એવો ખુમસરત અને શોહામણો હતો આગક સાથે મસનાઈ જાતના એક માટો કુતરો હતો, જે પક્ષા બળક પટાને એટલો તા પેારો હતો કે બનને એક બીજા વગર ચાલતું હતું નહિ વકીલને જોતાજ નસે નમાને ઉભા વકીલે લોર્ડ ગ્વેનદેલના બટાના કપળ ઉપર હેતથ સ્ત્રીને ચુમન ફાંધું. આ પછી તેણે કપાઉન્ડ પસાર ફી ગાડીમા બેઠક સીની તરતજ ગાડીમા જોડેલા બંને ઘોડાઓએ જોશમધ રસ્તા કાપતા મડ્યો. “ગ્વેનદેલ ફસલ” થી લડન જવાના બે રસ્તા હત એક લાગો રસ્તા હતો જયારે બીજો ટુકો રસ્તા હતો. આ બંને રસ્તાની મજલમા મોટો તફાવત પડતો હતો પણ આ ટુકે રસ્તે જંગલી ઝાડોનું વન પસાર કરવાનું હતું. આ રસ્તે વકીલ પસંદ કરવાથી ઘોડાઓને તે તરફજ વળણુ આપવામા આવી હતી.

રે.મર્ટ વકીલની ગાડી જંગલી ઝાડોનાં વનમાં દાખલ થઈ તે આગમજ તે તરફ ઝાડોની ઘટા વચે મજબુત અને અરવરતર આધાના બે શાખસો બહુક તાકી ઉમેલા આપણી નજરે પડે છે. એ બે ઉપરાત થોડેક દુરથી એ માટા આડની પાછળ એક સખ્ત ઉભો હતો. તેના એક હાથમા બહુક અને બીજા

હાથમાં ખોટી દાહડી અને થેળીયા પકડેલા હતા. આ શખ્સ પેહલા જે શખ્સ કરતા વધુ જવાન અને સારા દેખાવનો એક આમરદાર અહરથ બચ્ચો માલમ પડતો હતો.

જેમ જેમ આક્રાંત યુવજનમાં ગર્ક થતો ચાલ્યો તેમ તેમ તે જંગલનો દેખાવ કાષ્ટક કદરબદામણો થતો ચાલ્યો, પણ પેલા ત્રણ શખ્સો પાતા વચ્ચે એક પણ શખ્સ બોલવા વગર આગલીજ ઢોંપે રસ્તા તરફ બહુક તાકી છુપાઈ રહ્યા હતા.

“ખબરદાર! ગાડી આપણા તરફ આવતી સહળાયછ,” પેલા કાષ્ટ આમરદાર દેખાતા શખ્સે માટેથી પોકાર કરી પેલા બે શખ્સોને ચેતવણી આપી, અને તરતજ તેણે પાતાના ચેહગને ખોટી દાહડી થેળીયાથી બોલ બોલત મા છુપાવી દાધા બીજી પળે ઝાડોની ગીચ ઘટાથી દુર એક ગાડી ધસા-રામધ પસાર થતા પેના ત્રણેય જનક કે તરતજ પેલા બે શખ્સોએ બહુક છોડી મદુકનો અવાજ થતાજ કાચમાલ ઉપર બેઠેલા ત્રણે જણાએ જખ્ખમી થઇ જમીનપર ન થયા પેના ખોટી દાહડી થેળીયાવાલાએ બેયુ કે તેમનો દમ આખર થઇ ચુક્યો હતા ગાડી ॥ અંદર બેઠેલો શખ્સ જે બેહદ ધભગના સિનાય બનથા સજ મન રહ્યો હતો, તને પેલા બે શખ્સોએ ગાડીમાથી બાદર બેચી કાહડ્યા તે અત્યાર આગમજનો ચેતી ગયો હતો કે તે લુટારાચાના પળમા પ્રસા પડ્યો હતો, ત્રણ નોકરોનો દમ આખર થયો હતો, અને હવે તેની વારી આવી હતી પેલા આમરદાર દેખાવના શખ્સે ગાડીમાથી બેચી કાહડી અને સલામતો માટે પાતાના ગળામા તે ચોળાવી દાધા.

“ખુદા ખાતર, એ બેચ મને હવાલે કર. એમાં માત્ર કુટુંબી કાગળો સિવાય બીજી કશું નયા પૈયાની થેના મારા પાસે છે. બહે તમો મારી પાસેની પાંધએ પાંધ લુટી લેચો પણ બેચ તો મને હવાલે કરો.” રોઅટે કાલાવાલાથો પેવાચાન ત્રિણુવા પણ તેઓ ઉપર સહેજ પણ અસર થઇ નહિ.

“કદી નહિ,” પેલા ખોટા થેળીયાવાલાએ પોકાર કીધા.

“એ કાગળો તેના માલેકને કામ લાગવા સિવાય બીજી કાંઈને પણ એક દમડી પણ લાવી આપે એવા નથો, માટે મારી અરજ ખુદા ખાતર મજુર કરો.”

“ખામોશ! ખબરદાર! બસ એને દુર કરો!”

“ત્યારે ગરોબ બિચારોનો નાશ થશે”

“કાણુ ગરોબ બિચારો! કહે કે લોડ બેનદેલ! તેનો નાશ મારે મનથી

મોજ છે, તેને માટેની તારી દયા તારે માટે જુરામાં જુરં મોત છે.”

“બદમાશ,” રોબર્ટ હિંમતથી કહ્યું, “તું કાંઈ સાધારણ લુટારો લાગે નથી. તું કેંઈ વેશધારા માલમ પડેછ,” આટલું બોલી તણે વિજળીક ઝડપથી તેની નકના દાઢી અને થેબાયા ખેચી કાઢડયા.

“કાણુ! સીદની વારઝેવ!” રોબર્ટ અગ્નયળીથી જુમ પાડી.

“હા, રોબર્ટ, હું સીદની વારઝેવ છું મુખ ! હવે તારા જીદગીથી હાથ ઉઠાવ!”

“લોડ ગ્લેનદેલ અને તેની ઝોરત ફરજદ ઉપર શું તને દયા નથી?”

“તેમના જાનની રજભાર પણ મને પરવા નથી.”

“ત્યારે શું તું મારી પાસેથી લોડ ગ્લેનદેલના કિમતી ઓચરિયાં જામ રીથી લઇ કારે જાણ કરના માગેછ? બીચારાનું ગાયા ખુન કરવા માગેછ?”

“હું તને હવે જીવેના જવા દેનાર નથી. જ્યારે તે મને પિગની લીધાછ તો હું તારે લોહી પીવશ. મારા બાહુરોની અદુકની ગોળી તારા જીવરની સદુક આરપાર વિધી નાખશે.”

“કગાળ! મને મારો જીદગીના સેદજાની ખ્યાલ નથી, જીદગી શી ચોજ છે. તે આજ છે તો કાલ નથી. સત્યા જીવર સાથના પાક અત કરણવાળું મોત કોઈ પણ રીતે નારવા નથી. પણ મને મોટો ગમ લડ ગ્લેનદેલ માટે છે. મારા મોતથી તેનો અને તેના કુટુંબનો નાશ થશે.”

“મને તેની શી પરવા છે? મને તારા મોતની જ ફરકાર છે.”

“ચકાળ! લોડ ગ્લેનદેલ તારી ઉપર મારે વેર લેશે કુદરત તારી ઉપર કહર વરસાવશે યાદ કર કે તારા ઉપર શું પરવર નથી?”

“મને કોઈનો ડર નથી. અસ ખાંગશ!”

તરતજ તેણે હાથની ઇશારત કીધી અને પેલા બેમાંના એક અદુક ફેડી અને ગોળી છોડી. એક ભયાનક ચિચારો સાથ તરતજ વરીલ રોબર્ટ જમીનદોસ્ત થઇ પડ્યો અને બે ચાર પળ તડફડાયા મારી તે થડો થઇ ગયા. આ વેળાએ સીદની વારઝેવના બને મલત્યાઓ વકોલેના દમ આખર થનેા નિહાલતા ઉભા હતા, તેઓમાંના એક તરફ સીદનીય રોડોલ્ફર તાકી અને ફેડી તે પણ વકોલની પાસે ઉઘ મસ્તક પડ્યો તેના અરડામાંથી ગોળી આરપાર નિકળી ગઇ હતી પડાને વારજ તેના દમનું પખેર તેના તનના પિજરોમાંથી તેણે કીધેલી કરણના જવાબ આપવા ઉડી ગયું હતું.

પ્રકરણ ૫ મું.

દમામદાર ઝેનદેલ કેસલ ઉપર ખુશનુમા સાંઝની શાંતીની ખુશસુરત રાણી રાજ્ય ચલાવી રહી હતી જેથી લોડ અને લેડી ઝેનદેલનું બંધન મનાન ચુપડોદામાં ગોયા ગર્ક બની ગયું હતું. નોકરો જેઓ સુંદર સાંઝ ચુગરવા બાહર નિકળી પડ્યા હતા તેઓ હજી પાછા ફર્યા હતા નહિ. વડા નર્સ મીસીસ ખીવર પોતાના શેઠના બેટાને પાળણ્યાંમાં મિડી ઉધમાં પોટેસ્ટો નેઈ પોતાના ચારડામાં એક ખુરશી ઉપર બેસી પોતાના કાળા કીસમતને રડતી બેઠી હતી. તેણીને ખાવીંદ પોતાની કાળી કરજીના પ્રતાપથી બદોખાનું સેલવા પડ્યું હતો. બાજુ તરફ લોડ અને લેડી ઝેનદેલ આઘઝેક વારઝેવના હાથમાંથી પોતાની મિલકત છોડવવાના ખુશ ખ્યાલોમાં લીન બની ગયા હતાં આવી રતે આખાં મકનમાં શાંતીની રાણીનો અમલ ચાલો રહ્યો હતો, તેવા સમયે લોડ અને લેડી ઝેનદેલના ગનથો જ્યાદા પ્યારા બેટાના ચોગડાની બારી વાટે એક મદ બરાતો છુપાતો દાખલ થયો. એ કાણુ હતો? તે તેજ મર્દ હતો જેને આપણે ગયા પ્રકરણમાં વકીલ રોબર્ટ અને તેના ત્રણ ભેભિયાઓ ઉપર ખુની હુમલો કરનાર તરીકે પિછાની ચુકયા છિએ. એને આપણે જૅકનાં નામથી ઓળખીયું. જૅક આરીની કારનીસ ઉપર જળોની માફક ચિટકાને તે ચોરડામાં નજર કાઢી, તો તે ચોરડો બિલકુલ ખાલી હતો. ત્યાં કાંઈ હતું નહિ તે તરતજ ચોરડામાં કુદાં પડ્યો. આ વેળાએ સાંઝનું ઝઝકલું દુર થઇ ગયું હતું અને વિજળીક બતી તેનાં પુર તેજમાં બળતી હતી. મકાનની અદર ચોપાસ શાંતો હતો પણ મકાનની બાહર દરિયાના તોફાની મોઝની છોળનો અવાજ શાંતોમાં ખલલ કરતો હતો. પેલા જૅક તે ચોરડાનું બારણું અળચું બંધ કીધું, બતી ખુબવી નાખી અને તે અગોઠા ઉપર ચાલતો બવિખ્યના લોડ ઝેનદેલના પાળણ્યા આગળ ગયો પણ બીજીજ પળે તે ચાર પાંચ કદમ પાછળ હઠી ગયો. પાળણ્યા આગળ એક મેસતીશ જાતનો મોટાં કદનો કુતરો વાધની પેટે ડોળા ધુરકતો વાધની દબ ઉપરજ જમીન ઉપર પડેલો હતો. તે ખુશ નિંદમાં આરામથી પોટેલા પોતાના નાના શેઠની પાસઆની કરતો હતો. જાણે જૅકની છુરાં મતલબ તે પામી ગયો હોય તેમ તેણે વધુ ધુરકવા માંડયું, જે જોઈ જૅકે ધુજવા માંડયું પણ તેનો આ ધબગત માત્ર બેજ પળનો હતો. તેણે પોતાના ધબરાતને ખંખેરી નાખ્યો અને હિમ્મતથી પાળ્યાં તરફ ધસ્યો વફાદાર કુતરાને સમજી જતાં વિજળ લાગ્યો નહિ કે તે શખ્સની નેમ પોતાના પ્યારા નાના શેઠને ચોરી જવાની હતી. આથી ને અરથી સુનેલી દમમાંથી ઉભો થયો અને વધુ યસ્સાથી તેણે જૅક તરફ ધુરકવા માંડયું જીવ ઉપર આવેલા જૅકની દંકાર કાઢી નહિ પણ નેવે તેજ પોતાનો હાથ પાળણ્યાંમાં નાખ્યો, કે તરતજ પેલાં વફાદાર જાનજીરે જૅક ઉપર એક મજ

શ્રુત કુદકા સમેત એવો તો ધસારો કીધો કે તેણે પોતાનાં જોરથી જૉકને ચટો-પાટ જમાનદોસ્ત કીધો, પોતાના બે પગ તેની છાતી ઉપર મુકયા, અને પોતાના તીણા દંતોમાં તેનું ગળું પકડ્યું. જૉક ધાસ્તીનો માર્યો નહિ ચલ્યો કે નહિ સવર્યો. તેણે નકકી માન્યું કે આ ન ધારેલા દુશ્મનના સપાટામાં સપડાઈ જવાથી તેનો જન જવાનો સોદો હતો, યા જીવતો રહ્યો તો પકડાઈ જવાનો અચ્છો રોડો હતો.

અચિત, દરેક પળ જીવ સટોસટની હતી મારવું યા મરવું એ તેનો છેવટનો ખ્યાલ હતો, છટકામાં સપડાયલા ઉદરના જેવોજ આખા દે તેનો છુટો હાલ હતો. હવે તેણે આ બલાપાથી કેમ છુટવું? અતે તેના મગજમાં એક ખ્યાલ ધાધ અભ્યો તેના ખીસાંમાં એક ધારદાર છુરી છુપાવેલી હતી. આ પળે તે તેને ઠીક કાગ લાગે એમ હતી. તેણે જેમ તેમ માહ મુશકેલીએ પોતાનાં ખીસાંમાંથી તે છરી ખેંચી કાઢી અને તે તેણે મારવું યા મરવું એવા ખ્યાલથી પેલા કુતરાનાં પેટમાં ચલાવી દીધી કુતરાએ એક બચકર શુભ પાડી તોપણ તે વશદાર જનવરે પોતાનો કબજો છોડી દેવા આગમ્ય પોતાનાં ખુનીનાં ગળાંમાં એક મજબુત બાચકું બર્ધું અને લોહીના એક મસ મોટાં ખમોચિયામાં તે જમીન ઉપર પડ્યો તેના ડોળા બધ થઈ ગયા જૉકનાં ગળાંમાંથી પણ લોહી વહેવા લાગ્યું, કેસકે તે ઉપર કુતરાના દાંતો ધણું મજબુત પડ્યા હતા તેણે જમીન ઉપરથી ઉઠવાની કોશિશ કીધી તેમાં તે ફાળ્યો વટીક. તે ઉઠ્યો અને પોતાની ગમે તેવી હાલત છતાં પાળણાંમાંથી લોડેડ જલન દેલના એકપુરા પ્યારા ગેટાને પોતાના હાથમાં લેવાની કોશિશ કીધી, પણ નહિ એમ કરવામાં તે ફાળ્યો નહિ લોહીની ધારા વહેવાથી તે એટલો તો આજેજ થઈ ગયો હતો કે તે પ્રરીથી જમીનદોસ્ત થઈ ગયો અને બેભાન જેવો ત્યાંજ પડી રહ્યો પેલા વશદાર કુતરાએ પોતાના ડોળા ઉંઘાડ્યા અને જાણે ખરી બિનાનો બાસ થયો હાય તેમ લોહીની વહેતી ધારા સાથે ફસડાતો ફસડાતો અને જમીન ઉપર પડેલા પોતાના નાના શેઠના મુદ્દા તરફ ડોળા ધુરકતો પાળણાં આગળ ગયો તે માહ મહનતે ઉભો થયો અને પોતાના પ્યારા નાના શેઠ તરફ એક છેલ્લી નજર ફેંકી, પાંછો જમીનદોસ્ત થયો.

જે બારીએથી જૉક આરડામાં દાખલ થયો હતો તેજ બારી વાટેથી એક ખીન્ને આકાર આરડામાં કુદી પડ્યો. તેણે પોતાનો ચેહરો કાળા શુરકાથી ઢાંકેલો હતો.

“કેમ જૉક ફેટલો વાર! તારી ઉપર ખુદાનો માર!” પેલા કાળા શુરકાવાલો શખ્સ બનેલા બનાવનો સ્વપને પણ ખ્યાલ કરવા વગર કાંઈક ગુસ્સાથી ધીમે સાદે બોલ્યો. પણ જવાબ મળે નહિ. તે વધુ આગળ ધસ્યો.

ઘોરડામાં સાંતી રાખાય બીજુ કશું તેની નજરે પડ્યું નહિ. તે વધુ આગળ ગયો તેની નજર લોહી લુગાન થઇ પડેલા કુતરા ઉપર પડી. તરતજ તેની નજર ત્યાંથી જૉક ઉપર ગઇ. ખરી વિગત પામી જતા તેને વિલબ લાગ્યો નહિ. તે જૉક આગળ હુન્ટેરીએ પડ્યો અને તેની છાતી ઉપર હાથ ટુક્યો, તો તેને લાગ્યું કે અગ મિલકુલ બરફ બની ગયું હતું.

“ઓ પુત્રા! અહિ નો સંઘર્ષ તારાર થઇ ચુક્યું છે. જૉકનો દમ તો આખર થયલો. લાગેછે એળી ઠીકજ ધ્યુ કે એ પોતાની મેળે મારા રસ્તા-માથા સાફ થયો ને મારો બેડો પાર ધગો! પણ એ અંડાળ મરતા વખતે કફાય મને પ્રમાણે ન તારા દુરામનને હરાવે તે આગમ્ય મારે એનો દમ પાર કરવો જોઇએ. રાત્રી! જન મારો ટાથેજ મોતન! ફરસ્તાને નિસાર કરવો જોઇએ.”

તેણે ઘોરડામાં આસપાસ નજર ઝાંધી પણ એવું કંઈજ તેના નજરે પડ્યું નહિ કે જેની મદદથી જેડતા પાંચી તનના મારી રહેલી જીંદગાની ચિંગારી તે સદાની ખુબી નાખે તરતજ તરુ તેનું લોહી લુગાન ગયું દારી તેનો દમ ચુગળાવી નાખવા પોતાના અને ધુજતા હાથે લાંબા કાંધા, પણ તેને પળે તેની નજર કુતરાનો લગભગ જન લેનાર છરી ઉપર પડી તે તરતજ તેણે ઉંચકી અને ધુજતે હાથે તે તેની છાતીમાં મારી જૉકે જખમ થતાંજ પોતાના ડાળા ખોલ્યા. બનેની નજર એક થઇગઇ જૉકે એક હાથ મારી ડચકું ખાધું. પેલા કાળા ધુરકાવાલા શખ્સને લાગ્યું કે એ ડચકું તેનું છેવટનું હતું. તેનાં મોતનું હતું.

જૉકના ચેહરા તરફ બીજી એક પણ નજર ફેંકવા વગર કાળા ધુરકાવાલો શખ્સ-જે બીજને કાંઈજ નહિ પણ સીંદની વારસે હોતો તે-પાળણું તર ધસ્યો અને હજીસુધી આરામથી પોટેલા નિદોષ બાળ-ગ્લેનદેલ કેસલના ચેગ-ને પોતાના હાથમાં ટુલની માફ ઉંચકી લીધા અને તે જે રસ્તે આવ્યો હતો તે રસ્તે સપલીયાની માફક મારા વાટેથી તે નિદોષ બેજન હાથે રડત રડ ઉતરી ગયો.

“લોહી ગ્લેનદેલ! તે તારી આખ ઉપર બખમ, કાંધે હોતાની! તે જખમ તો તારે રજાઇ ગયેછે, તે રાટેનો મારો ગરુ લુગાઇ ગયેછે, પણ મે તારાં જીગરમાં એવો તો કારી જખમ, કાંધેછે કે તે તારા મોતની છલ્લી પણ સુધી રજાઇ શકાવાનો નથી છુડાગ! તુ વીતીયા જેવાં મારા પુત્રુલને મારા હાથમાંથી ચેરી ગયો હતોની, પણ એવા સચેકડો ધુરુલ મારા મકકર અને જગના કમોદરનો જગમા લહેલાથી હું ફસાવી શકશ, પણ અજે હું તારે જીગર એવું તો સામેત લુટી ગાઉછ કે તે તન કાપરનનો બળનો પાછુ મેલવી આવનાર નથી તે તો મારી ઉપદનું કીરુ ગુટી લીધું, પણ મે તો ગ્લેનદેલ કેસલનો ચેરાગ સદાનો લુટી લીધેછે.”

સીંદની વારઝેવ ઝેનદેલ કેસલમાંથી સલામત બાહર પડતાં તે આતીશાન મકાન તરફ માંડા કચકચાવી ઉપર મુજબ બોલ્યો, અને બીજી પળે તો તે કોણ અણે ક્યાં અલોપ પાણુ થઇ ગયો.

તરતજ લોડ ઝેનદેલના બાળક જેટાની આગમધાહનું આરણું ઉધડયું અને વડી નર્સ મીસીસ બીવર દાખલ થઈ. ધસારાખંધ અધારામાં પાળણાં આગળ જતાં તેના પગોને કાંઈ અથડાંજ તે ચમકી. તે જૅકની લાસ હતી. બની ખુઝાઇ ગયલી હતી, તાપણુ ચંદનીનો પ્રકાશ ચોરડામાં પડતો હોવાથી તેણીએ જમીન ઉપર પડેલી લાસ ઉપર અરધી બેઠાન જેવી હાલતે નજર કીધી તે જોતાંજ તેણીના ગળાંમાંથી એક ધીમી ચિચ્યારી બાહર પડી, અને કમકમાત નથા ધિકારની મિશ્ર લાગણી તેનાં દિલમાંથી બોલ બોલતાંમાં પસાર થઇ ગઈ.

“ઓ ખુદા! ઐ કોણુ! મારો જૅક!” આટલું બોલી તે તે લાસ ઉપર પડી અને બોલી, “શુ તું મરવાજ અહિં ચાલી ચલાવી મને મળવા આવ્યો? મારા રજાવલા જખમને તાર્જે કરવા આવ્યો?”

તેણીની આંખોમાં આંસુ હતાં, અને જૅક તેણીની છાતી ફાટી જતી હતો, તોપણુ તેણીએ હિમ્મતથી પોતાની છાતી ઉપર પથર મેળી તેને ટીકી ટીકી જોતો હતી.

પ્રકરણ ૬ કું.

આગલાં પ્રકરણમાં બનેલા બનાવ ઉપર એક કલાક પસાર થઇ ગયો. લોડ ઝેનદેલ પોતાનાં થાકેલાં મગજને દરિયાની થડી લેહકીથી રાત કરવા મકાનની બાહર નિડળી પડ્યો હતો, જ્યારે લેડી ઝેનદેલ આવતા બચની સહેજે પણુ ધસ્તી વગર પ્યાના ઉપર પોતાના નાળુક સુફર અગળાં ચલાવતાં અને પોતાના નાળુક હલકે કુફરતની શાનમાં ગાયન લલકારતા બેઠી હતી તે ખુબસુરત બાનુ પોતાની માજમાં એટલી બધી તો લીન થઇ ગઇ હતી કે તેની નજરથ થોડેક દુર મોત જેવી ફિકકી બની તેણીની વડી નર્સ કેટલીકે મિનિટ થઇ આવી ઉભી હતી તેનું પણુ તેણીને જાન હતું નહિ.

“કોણુ મીસીસ બીવર!” પોતાની સામે પોતાની વડી નર્સને મુંઝી મંતર અને પથર જેવી હિલ્લા ચાલ્યા વગર એકાએક પુટી નિકળેલી જોઇ લેડી ઝેનદેલે કાંઈક હસાને કહ્યું. પણુ તે બીજીજ પળે તે બાનુ નર્સના ચોહરા ઉપરથી, તેમજ તેણીનાં માથાંના વિખેરાઇ ગયલા બાલ ઉપરથી કાંઈ અસાધારણુ અનેહુ

તુરન પામી જવાથી તરત પોતાની બેઠક ઉપરથી ઉઠી અને દિવાનીની તરફ પોતાની નર્સને ટીકી ટીકી બેઠક બોલી:-

“આ ખુદા! બોલ, મીસીસ બીવર, ખુદા ખાતર બોલ, કે કાંઈ શુરં તો નથી થયું? બોલ, તું મારા વાહલા બેટાને કાણુને સોંપી આવી, તું તેને અહિં કાં નહિ લાવી?”

પણ મીસીસ બીવરે એક ઉઠો નિસાસો નાખવા સિવાય કરી જવાબ દીધો નહિ. આથી લેડી ગ્લેનફેલના ગુરસાનો પાર રહ્યો નહિ તે પોતાના બંને હાથોએ નર્સનું ખભું હિલવી બોલી, “આ ખુદા! મીસીસ બીવર, બોલ, જાન બોળ કે તને શું થયું? કહે મને તારી જાન બધ કાં છે? અરે બોલ, મારો જીવ, મારું જીવ, મારું ફરજદ કયાં છે?”

“આ બાઈ તે ગયો! તે લુટાઈ ગયો,” દાસીએ બંને હાથો વડે પોતાનું કપાળ કુટી કહ્યું.

“હે! પણ કાણુ ગયો? કહે મને કાણુ લુટાઈ ગયું?”

“માફ કરો, મને ખુદા ખાતર માફ કરો,” નર્સ નવધાર આંસ સાથે ધુંટણીયે પડી બોલી, “અરે ખુદા! હું મારી જાન કેમ બોળું! અફસોસ! તમારા બેટાને કાંઈ લુટી ગયું.”

“આ! ત્યારે તો મારું કીસમત કુટી ગયું! આ હું શું સાંભળું છું!” આટલું બોલી તે દિવાની જેવી માતાએ નર્સને તેણીના હાથની કાંડીમાંથી એવી તો મજબુત પકડી પોકાર કરી, “શું મારો બેટો ગુમ થયો? નહિ! નહિ! અરે! કેહ મને કે તારી અકકલ ગુમ થઈ! આ નહિ નહિ, હું ધારું કે મારું મગજ ગુમ થયું!”

આટલું બોલી તે દુ.ખી માતા પાસેના કાચ ઉપર પોતાની બંને આંખો ઉપર બંને હાથો ઢાંકી દષ્ટ પ્રસાદ પડી. એક પળ એવી રીતે પસાર નહિ થઈ હશે કે તે બાનુ પોતાની દાસીના હાથ છોડી દષ્ટ તેણીને માથાથા પગ સુધી એકી નજરે ટીકવા મડી ગઈ. તેણીએ આ પળે પોતાની બેઠક ઉપરથી છળાગ મારો અને દાસીને તેણીની ગળતીમાંથી પકડી પુછ્યું, “જવાબ દે કે તારાં કપડાં ઉપર કાણુના લોહીના ડાઘ છે! બોલ, કે મારા બેટાનું ખુન કરવા-માં તારો હાથ છે? આ વફાદાર દાસી, કહે મને કે તું મારા ફરજદના લોહીની ખાસી તો નથી બની?”

દાસી દિવાની જેવી બનેલી પોતાની બાઈના પંજમાંથી પોતાની ગળતી માહ મહેનને છોડવી ધુંટણુ મડીયે કાલાવાલા કરતી ઢાંચે જુરસાની દેવીની તરફ બોલી, “કદી નહિ, આ કદી નહિ! ગ્લેનફેલ કેસલનો ચેરાગ સદાનો ખુદાઈ નથી

ગયો, પથ્ય તે તો લુટાઈ ગયોછ, ચોરાઈ ગયોછ ! હું બિલકુલ યોગનાહ છું. તમારી દાસી સાથે છે, અરે ! તે સરખસર પાક છે. મારું જીવન ચીરીને જીવે છે તે હાલમાં કેવું ખાક રાખે છે !”

દાસીના આ સંયુત સાંજળતાંજ લેડી ઝેનદેલ દિવાનશાખામાંથી છુટેની દિવાનીની તરફ કમાનસાથા છુટેલા તીર મારક પોતાના બેટાના ચારડા તરફ દોડી ગયો. તેણીની પહેલાં નજર કુતરા ઉપર ગઈ પોતાની બાળતા પગના અવાજ સાથેજ તેણે પોતાની અને આજો ઉંડાડી અને તેણીની તરફ તગર તગર જોયા કીધું તેણે ઉઠવાની ડાશોશ કીધી અને જાણે તે કાંઈ હેતુ માગેના હોય નેમ તેણે માહડાના આળાઓ કીધા, પથ્ય તે વફાદાર જાનવરની ઉડી શકાય નહિ પણ તે દુખા નાવતું જ્વાન પોતાના વફાદાર કુતરાની જીભની છેદલી લડત તરફ હવુજ કયા? તેણીની રડતી અદમ તા પોતાના વડલા ફરજદનાં પાળણા તરફ ચાટી બેઠી હતી. તેણીને ધણીક પળો પડ્યા હતા. આવું કે તે બિલકુલ ખાલી હતું. તરતજ તે બાતુ કાનના બેહર ફાડી ને જે એવી ચિચ્ચારી સાથે બેશુધ થઈ પુડી પડી આ સમયે લોર્ડ ઝેનદેલ તે ચારડામાં ધસી આવ્યો હતો.

પોતાના એકપુરા બેટાના ચોરાઈ જવાથી તેનું જીવન લાંગી ગયું હતું, તે પથ્ય તેણે પોતાના જીવનના ઉપર મજબુત કાણુ રાખ્યો હોય તેણે મોટી ધારતી પોતાની પરણેતરની હતી. તેણીનું દુઃખ જોઈ તે જોકે હલવા જવાદા દુખા બની ગયો હતો તોપથ્ય જાહેરમાં હિમ્મત રાખવા નિવાય તેની પાસે બીજો કશો ચારો હતો નહિ. પોલીસ જેને ટેલીફોનથી પોતાની ઉપર ચુબ્દેલી આકતની વિગતથી લોર્ડ ઝેનદેલે જાણીતી કીધી હતી તે આવી પુગે તે આગમ્ય તેણે પોતાની વાહલી પરણેતરને હુશીયાર કીધી હતી તેણે હાથની ઇશારતથી મીસીસ બીવરને નજદીક બોલાવી અને બીજા તમામ નોકરોને તે જગો છોડી જવાના હુકમ કીધા. નોકરાના જવા પછી તેણે મીસીસ બીવર તરફ ફરીને પુછ્યું.—

“મીસીસ બીવર, મને ખરું કંઈ કે જ્યારે તું આ ચારડામાં પાછી ફરી ત્યારે અહિં જખમી થયલા કુતરા નિવાય બીજું કંઈ હતું ના નહિ ?”

“નહિ ! મારા લોર્ડ, પાળણું બિલકુલ ખાલી હતું, અને કુતરા પાળણાં આગળ લોહીમાં તરબોર થઈ પડેલા હતા. એ સિવાય મેં આ ચારડામાં કશું અસાધારણ જોયું નહિ.”

પથ્ય લોર્ડ ઝેનદેલે જોયું કે આ બોલતાં મીસીસ બીવરનો સાદ ધુબતો હતો. વળી તે ઉમરાવે એ પથ્ય જોઈ લીધું કે ઉગલો જવાબ આપતાં તેણેજ ચારડામાં ચોપાસ નજર કીધી હતી અને એક કરતાં કરતાં માતની તિક્ષ્ણ લાગણી તેણીનાં શરીરમાં ફરી વળી હતી.

એ શું હતું? લોડ ઝેનદેલ સમજી શક્યો નહિ. શું સદાની બોલી બાલી મીસીસ બીવર તેનીથી કાંઈ પુપાવતી હતી? પોલીસ આવી પુગો. તેણે મીસીસ બીવરને અનેક સવાલોથી ઘભરાવી નાખી તેણીનાં કપડા ઉપર પડેલા લોહીના ડાઘ માટે સેકડો જાતના સવાલો કરવામાં આવ્યા હતા પણ તેનો જવાબ તેણે સહેજ પણ ધડારાવા વિના દાધો હતો કે તે કુતરાનાં લોહીના ડાઘ હતા.

પોલીસે કપાઉન્ડમાં, તેમજ દરિયામાં ઘણીખી શોધ કરી, ઝેનદેલ કેસ-લનું ખુણેખુણું ફરી વળી તપાસ્યું પણ ઝેનદેલ કેસલનો ચેરાગ કેટલો પછી જડ્યો નહિ તેને શોધી કાઢવાને સેકડો પાઉંડનું ઇનાન આપવાનાં જાહેર કરનારા જાહેરનામા વટીક મારવામાં આવ્યા, ન્યુસપેપરોમાં જાહેરખબર વટીક આપવામાં આવી, પણ ઝેનદેલ કેસલનો વારસ કેટલો પછી મળ્યો નહિ.

ગરીબ બીચારો લેડી ઝેનદેલ! તેણીની હાલત ખચિત દયાને પાત્ર હતી, ગમે તેવું પથરું દિલ પિંગળાવે એવી તેણીની હાલત હતી તે જીવતી રહી હતી. પણ પોતાના બેટાના દીદારના દર્શન કરવાની તગરમાંજ જીવતી હતી. ઝેનદેલ કેસલમાં તેણીનું ધડ હતું જ્યારે તેમાંનો જન તે તેણીનાં એકપુરાં ફરઝદમાં બરાબ રહ્યો હતો તે આખો દિવસ ખાધા પીધા વગર પોતાના આ-રડામાં બરાબ બેસતી અને એકલી પડતા તે રડીને પોતાની છાતી ખુદલી કરતી હતી. લોડ ઝેનદેલને એવું દુઃખ થયું હતું એક તો બેટો ગુમ થવાનો ગમ અને બીજું તો લેડી ઝેનદેલનો ખુરી થઈ પડેલી હાલતનો સિતમ!

“ઓ પરવરદેગાર! આ તે કેવો ફેરફાર! મારો ઉપર કુંદરતની આ તે કેવી આશ્વત! ક્રીસમતની આ તે કેવી ધુરાઈ! બરા! હું જેઉં કે મારો ઉપરની આશ્વતની પ્યાલી છળાછળ બરાબ ગઈ! મારી બદબાપ્તની કળી તેના બારથી ગુમાઈ ગઈ,” પોતાના ખાનગી આરડામાં એકલો પડતા લોડ ઝેનદેલ પોતાનાં મન સથે બોલ્યો. પણ તે સરખસર જીલતો હતો. તેની ઉપરની આશ્વતની પ્યાલી હજી ખાલી હતી તેની સરજતની કળી આરખી કાળી હતી દુખનો કુગર હજી તો દુર હતો, ક્રીસમતનો કહેર હજી તો વધુ કુર હતો. આશ્વતનો આતશ તો હજી ઢગઢગવાન હતો, સીદનાં વારઝેવના કીનાનાં જખમ હજી ઉઠે જવાનો હતો. કમબખ્તનું સિદ્ધા વાદળ હજી તો વધુ ઘેરાતું હતું, જેમાં તેઓનાં સુખના સુર્ય ગુમ થનાર હતો.

પ્રકરણ ૭ મું.

ગ્લેનદેલ કેસલને ચેરાગ લુટાઇ જવાને ત્રણ દિવસ પસાર થઇ ગયા હતા. એ દિવસે સીદની વારઝેવ લડના પોતાના મકાનમા એક ખાનગા ચોરડામાં ગુલતાન બની મોડી રાતની સેહજ પથ્થુ પરવા કરવા વિના પોતાની આરમ ખુરશી ઉપર અલેટાયલો પડેલો હતો તે થોડીજ મિનિટ થઇ આહુરથા આવ્યો હતો તે ચોરડાનું આરથુ અંદરથી બધ જણાતું હતું. તેની પાસેની ટેમલ ઉપર ચામડાંની એક ઐંગ પડેલી હતી જે ઉપર એ.ચરિયાઓ અહિંથી તાહિ વિખેરાઇ પડેલાં હતાં.

“ઓ ખુદા! આ તો વેનદરસનની પેહડીની સહી સાથની બેંક ઉપરની હુંડી છે! આ લોડ ગ્લેનદેલ! બચ્ચા ખખરફાર રહેજે, મારા હાથમા તારી મુડી છે! વેનદરસન! તેજ નામ કે જે નામથી મારો પીદર ચોક્યા હતો. એ નામમા એવી તે શુ કરામત છે, રોશવાઇ છે યા કોઇ આશ્રત છે! ગમે તે હોય, હવે રોઅટ પાસેથી મલેલાં તમામ ઓચરિયાઓનો નાશ કરવો જોઇએ, નહિ તો તે મારો પોતાનો નાશ કરશે.”

પથ્થુ આ પળે તેના આખાં શરીરમાં તાહડનું એક સખ્ત લખલખું ભરઇ આવ્યું.

“હું સીદની વારઝેવ બીધેલો લાગુછ, નહિ, નહિ, હું કાળો નાગ નભરવસ સુનેલો લાગુછ. નહિ! નહિ! મારે એમ નહિ ડરવું જોઇએ. મારાં વિખને વધુ જલેમ કરવું જોઇએ મારા જેવા શખ્સે તો જીગર પથર અને લોખડનું ગખવું જોઇએ બસ! મારો ધભરાત નારવા છે, શરાબનો પ્યાલોજ મારાં જલમ દર્દની દવા છે.”

આટલું બોલી તે બીજા ચોરડામાં જવા તર્ફવાર થયો અને જોકે ત્યાં કોખના આવનાને તેને સહેજ પથ્થુ ડર હતો નહિ, તોપણ તેણે તે દરવાજો અળગો બધ કીધો. અને પોતાના ધભરાતની દવાની શોધમાં બીજા ચોરડામાં દિવાનાની પેઠે ધસ્યો ગયો.

એકાએક બુઢો આદજેક ત્યાં આવી ચહડ્યો.

“એ શુ કહેવાય! સીદની હજી જાગેછ! હા! મારી ખુશાલી ભરી ખખરથો તે કેવો ખુશી થશે! લોડ ગ્લેનદેલ આજે નાથા ભરા શક્યો નથો ફતેહ! ફતેહ! બદમાશ લોડ ગ્લેનદેલ નાથા મેગવત ફતેહ પાચ્યો તો ખરો પથ્થુ તે નાથાં સાથે રોઅટ કઠો વજે પામી ગયો. તે બચો કહેવાતો

વકીલ કેટો સાધુના વેશમાં શેતાન નિકળ્યો પણ્ય મારે માટે તો નેક અંજન નિકળ્યો !”

“બેટા સીદની !” આટલું બોલી તેણે અળચું બારણું ધીમેથી ઉઘાડી નાખ્યું પણ્ય ત્યાં તેનો બેટો હતો નહિ. તેની નજર ટેબલ ઉપર પડેલી ઐંગ અને તેની ઉપર વિખેરાઈ પડેલાં આચરિયાં ઉપર પડી. ઐંગ ઉપરનું નામ તેણે વાચ્યું. એક ધીમી ચિચ્ચારી સમેત તે તેણે ટેબલ ઉપર જોશથી પટકી અને આચરિયા હાથમાં લીધાં તેની પેહલી નજર બેકની હુડી ઉપર ગઈ તે ઉપરની સહીએ તેનું પહેલું ધ્યાન ખેંચ્યું. તેના હાથે વધુ ધુજળા. જાણે સર્પે ડંખ માર્યો હોય તેમ તે તેના હાથમાંથી ટેબલ ઉપર પડી ગઈ તે મોત જેવો ફિકકો પડી ગયો. લોર્ડ ગ્લેનહેલના નાણાં સાથે રોબટના યુમ થવાનો ખરો સખખ મોલ બોલતાંમા તે બુઢાનાં ભેજ મા ધસી ગયો, કે તુરતજ એક ધીમી ચિચ્ચારી સાથે તે ટેબલ આગળથી ખસી ગયો. અને “ઓ ખુદા ! ખુદા !” કરતો તે તે આરડો તણ ગયો એક તરફથી બુટો આછઝેક નિસોસ બની તે આરડો છોડી ગયો અને બીજી તરફથી સીદની વરઝેવ દાખલ થયો. તેણે જોકે પોતાનો ધબરાત સમાવી દેવાને ખાન્ડીનો ધણી સારી રીતે ઉપયોગ કીધો હતો. તોપણ તેના ચેહરા ઉપરથી તેનો ધબરાત સમુજગો દુર થયેલો જણાતો હતો નહિ. તે એક વાર ફરીથી પોતાની અસલી બેઠક ઉપર આવી બેઠો અને પેલી ચામડાંની ઐંગ તથા તે ઉપરનાં આચરિયાંને ટીકી ટીકી જેવા લાગ્યો.

“અસ ! એમજ ! મારે એનો નાશ કરવોજ જોઈએ. નહિ તો એ મારો પોતાનો નાશ કરશે, મારો રચેલી બાજીનું સત્યાનાશ વાળશે. લોર્ડ ગ્લેનહેલને છટકાંમાં લેવાનાં મારાં પાપની એક પણ્ણ સાબેતી મારે જીવતી રાખવી એ મારા પોતાના જન સાથે ખેલ કરવા બરાબર છે.” આટલું બોલી તેણે ચામડાંની ઐંગ તથા તે ઉપરનાં તમામ આચરિયાંઓ પોતાના હાથમાં લીધાં અને દિવાનાની તરફ તેઓને ઢગઢગતા અંગારની બળતી સગડીમાં ફેંકી ફેંકાં તે બોલ્યો. “જાઓ ! તમારું કાળું કરો ! તમારું નેહસ્ત કદમ દુર કરો. મારા જીવના કાળ, લોર્ડ ગ્લેનહેલ, સબાળ કે જેથી તું તારાં સુખનો આક્રતાળ પ્રકાશતો સમજતો હતો તેનો મેં એવો નાશ કીધોછ કે તેના નાશ સાથે તારો અને તારી આલ આલાદનો નાશ થયોછ” અંગારમાં જલતાં આચરિયાં તરફ તે ધારી ધારી જોઈ બોલ્યો, “જો, બજો, ખાખ રાખ થાઓ ને લોર્ડ ગ્લેનહેલનાં જીગરને જળાવી ચાક ચાક બનાવો ! જાઓ ! મારી નજરથી દુર થાઓ ! મને ના સતાવો !”

આ પછી થોડીક પળ સધી ઉપર બારીક નજર રાખી તે બેસી રહ્યો અને જ્યારે તે તમામ આચરિયાંનું નામ નિશાન નાખુદ થયું કે તે કુદકો મારી પોતાની બેઠક ઉપરથી ઉઠી ઉભો અને મોટેથી પોકારી ઉઠ્યો, “અસ, ખલા-

સ! ખિલકુલ નાશ! બસ પાર! મારો બેડો પાર! તે ચડાળ અતે ખોહાર થયો, મારા હાથ ઉપર માહત થયો.”

રાત ઘણી પસાર થઈ ગઈ હતી. તેનું કામ તમામ થયું હતું. તે ઉઠ્યો અને બિછાને ગયો. પણ ત્યાં તેને માટે ઉંઘના આશીર્વાદ મળીને હતો નહિ. અંતે છેક પાછલી રાતે તેની આંખ લાગી તે બર ઉંઘમાં ખુશ સ્વપનાઓ જોતો બિછાના ઉપર પડેલો હતો, એટલામા તેના ચોરડાનું આરણ્ય ધણી જોશથી અપ્રડાયું

સીદની અવાજથી ચોક્યો અને એક કુદકા સમેત બિછાના ઉપરથી દરવાજા આગળ ધસી ગયો. હવેજ તેણે જાણ્યું કે દિવસ ધણો વહિ ગયો હતો, જેનું તેને સહેજ પણ જ્ઞાન હતું નહિ અને તેણે આરણ્ય ઉંઘાડયું તેના પીદરનો વિશ્વાસ નોકર તેની નજરે પડ્યો તેણે આપેલી ખબર મુજબ આઠઝેક વારએવ તેના ચોરડામાં બેશુધ્ધ હાલતમાં જમીન ઉપર પડેલો નોકરની નજરે પડ્યો હતો. તેની હાલત બહુજ ગભીર થઈ પડી હતી.

“હું હમણાં આવ્યો, પણ મને જવાબ દે કે મોટા શેઠ આગળ કાણુ છે?” સીદનીએ થડે પેટે સવાલ કીધો.

“મીઠ સ્નાર્ક વકીલ છે, સાહેબ.”

“મીઠ સ્નાર્ક! તે એટલો જલદી અહિં કેમ પુટી નિકળ્યો?”

“હું ધારૂં કે મોટા શેઠ સુધ્ધીમાં આવ્યા પછી તેને તેડી મંગાવ્યો હતો.”

“ત્યારે શેઠની બીમારીની મને કાં નહિ ખબર કરવામાં આવી?” સીદનીએ વધુ ચુસ્તસાથી નોકરને સવાલ કીધો.

“તમો સાહેબ રાતની તમારી ગેરહાજરી પછો મકાનમાં છો એમ અમે નોકરોને ખબર હતી નહિ પણ જ્યારે મોટા શેઠ તમોને પોતાની બીમારીની ખબર કરવાનો મને હુકમ કીધો ત્યારે મારી અગળયજીનો પાર રહ્યો નહિ.”

“ધણુ અજબ જેવું કે તમામ નોકરો મને ગેરહાજર સમજે ને મારો બીમાર પીદર મને હાજર સમજે! જા, તારું કાળુ કર!” સીદનીએ ચુસ્તસાથી પોકાર કીધો અને વિશ્વાસુ નોકર પોતાના નાના શેઠના પાણી સ્વભાવથી જાણીતો હોવાથી એક પણ બોલ સામે બોલવા વગર તે ચોરડો છોડી ચાલી ગયો. સીદનીએ ગિતાવળમાં હાથ મોહકુ ઘાઈ તથા ટ્રેસ કરી પોતાના પીદરના સુવાના ચોરડા તરફ ચાલુ મુક્યું. આઠઝેક વારએવના ચોરડાના ઉંબર આગલજ સ્નાર્ક ઉભેલો હતો. તેણે સીદનીને જોતાંજ પોતાના નાક ઉપર આગળી મુકી, એવી મતલબથી કે મોટેથી બોલી બુઠા આઠઝેકની ઉંઘમાં ખસલ કરવી નહિ.

સ્નાર્કે એક પથુ બોલ બોલવા વિના સીદનીનો હાથ પકડી તેને પાસેના ચોર-ડામાં લઇ જઇ બેસાડ્યો.

“મીં સ્નાર્ક, એ બધી શી ગડબડ છે? મારા પીદરની શી હાલત છે? ભરતી યા ચોટ? બોલ, છુદ્ગી યા મોત?” સીદનીએ સ્નાર્કની સામે બેઠક લીધા પછી ધણીજ ઇતેબરીયો સવાલ કરીધા.

સ્નાર્કે ખખાર મારી જવાબ દીધો, “મીં સીદની, મીં આપઝેક વાર-ત્રેવની હાલત ગભીર થઇ પડીછ. તેનાં મગજની હાલત ધુરી થઇ પડીછ.”

“મગજની હાલત ધુરી થઇ પડીછ! ચોટલે? તમો એમ શા ઉપરથી કહી શકોછ?”

સ્નાર્કે પોતાની ચગોર ચશમે તે ચોરડામાં ફરતી રાખી જવાબ દીધો, “મીં સીદની, તમારા પીદરે પોતાનું વીલ ફેરવેલું હોવાથી હું કહી શકુછ કે તેમનાં મગજ—”

“શું મારા પીદરે પોતાનું વીલ ફેરવ્યું? કોણની તરફેણમાં?”

“તમારી ભત્રીજીની તરફેણમાં.”

“મારી ભત્રીજી ગઇ જેહાનમમાં. મીં સ્નાર્ક, હું ધારુંછ કે તમારુંજ મગજ ઠેકાણે નથી મારી ભત્રીજી કોઇ મુજી જીવતી છેજ નહિ. પીદરની હાલત ઉપર બેટાનો હક છે, બોલો સાહેબ, એમાં કાંઇ શક છે?”

સ્નાર્કે હસી પડી બોલ્યો, “તમારી ભત્રીજી છે કે નહિ, તે તમારા કરતાં તમારા પીદરને વધુ ખખર છે. પણ મીં સીદની, તમારી ભત્રીજીનાં નામ ઉપર તમારા પીદરે વીલ ફેરવેલું હોવાથી મારે કેહવું જોઇએ કે તમારી ભત્રીજી દુનિયાના કોઇ ભાગ ઉપર જીવતી હોવી જોઇએ. પણ હું એમ પુછું કે તમોએ એવા વખતે તમારા પીદરને નારાજ કરવા જોઇતા હતા નહિ, તેમ તમારા પીદરે તમોને છેકજ તારાજ કરવા જોઇતા હતા નહિ અફસોસ!”

“મેં મારા પીદરને નારાજ કરીયા? કદી નહિ. હું કહુંછ કે વીલ ફેરવવાની વાત તદન ગલત છે, એ કાંઈ દાવ પેચની રમત છે.”

“અરે એ કાંઈ રમત નથી. એ તો બદ કીસમત છે.”

“હું કહુંછ ને બા પોકાર કહુંછ કે એ તારી ખાલી ધરપચ છે,” સીદની વારંત્રે જમીન ઉપર બેહદ જોશથી પગ અફાલી ધુમ મારી.

પથુ સ્નાર્કને તેની સહેજ પથુ પરવા હતી નહિ. તે તેના દમની સહેજ પથુ તુલા કરવા વિના પોતાની જગોએથી ઉઠ્યો અને જોવા તે ચોરડો

છોડી જવા માંગતો હતો તેવોજ સીદનીએ તેના મંજશ્રુત હાથનું કાંકુ પકડ્યું. સ્નાર્કને ઉભો રહેવાની ફરજ પડી.

“મીં સ્નાર્ક, હું એમ પુછું કે એ મારી બત્રીજ કયાંથી કુટી નિકળીછ ?”

“એ તારા બાઈ સ્ટેનલીની બેટી છે. તેણીનું નામ હીનદા છે. તે ઉપર તારા પીદરનો પ્યાર જવાદા છે. તેણીનો જન્મ જવાના ટાપુના બેતેરિયા ખાતે થયોછ તારો બાઈ વાનદરસન ક પનીનો વડો છે. લખાણું તે વંચાણું, ચાલો, ચુડ મોરનીંગ!” તરતજ સ્નાર્ક તે ચોરડો છોડી ગયો.

“આ ખુદા! ખુદા!” સ્નાર્કના જવા પછી સીદની પોતાનાં મન સાથે છોડાયલા વાધની માફક આમથી તેમ તે ચોરડામાં ફેરી ફરતો બોલ્યો, “મારો બાઈ સ્ટેનલી વાનદરસનનો પેદીનો વડો! મારે હવે શું કરવું ? મારવું ? મરવું ? જ્યારે ખાંડનિયામાંજ મેટ્યુ સર તો ધપકારાથી મારે શા માટે બીહવું ? બસ એમજ ! એમજ ! એજ મારે માટે રસ્તો છે. નહિ તો મારો ફેરનો છે, બદ-બખ્ત છે, રોશવાઇ છે, ફજેતી છે.”

ઉસકેરાયલા વાધની માફક તે પોતાના આપની આરામઘાહમાં ધસ્યો ગયો. ત્યાં સ્નાર્ક હતો નહિ. છુટો આઇઝેક ખાખમાં ચકચુર બની ગયો હતો. તે બેબાન જેવો પડેલો હતો. એક પથ્થુ બોલ બોલવા વિના તે ત્યાંથી પોતાના પીદરના ખાનગી આશીસવાલા ચોરડામાં દોડ્યો. લાં જઇ તેણે અંદરથી બારણુ બધ કીધું, પોતાના ખીસાંમાંથી કુચીનો ઝુમખો ખેચી કાઢ્યો અને તેમાંની ચાવીઓ વડે પોતાના પીદરની કબાટનાં છુપાં ખાનાઓ બોળવાની કોશિશ કીધી.

આખરે તે પ્રતેહ પામ્યો. તેને એક રૂકા હાથ લાગ્યો. તે તેના બાઈ સ્ટેનલીનો હતો જે તેના પીદરે પોતાના જનની તરેહ સભાળી મુક્યો હતો. તે તેણે ધડકતી છાતી અને ચુસ્સાના અંગારથી જળતી આંખોએ વાંચ્યો.

“અફસોસ કરે કે હોશ ફરામોશ કરે ! સત્ર કરે કે જનો જગરપર જલ્લ કરે ! ગમ કરે કે હોશો હવાસ ચુમ કરે ! હાય કીસમત ! હવાપર લઈ જનારાં હવાઈ વિમાન, તુ કેવું બેઇમાન શેતાન, કે ન તને મારા અરમાનની પરવા કે ન તને મારા જનની પરવા ! અય જેહાન બેવક્ષ ! પુર જશકાર કીસમત ! તુંજપર દયાનત ! દયાનત !” આટલું બોલી તે ચુપકીદી પકડી ઉભો થયો અને તે ચોરડામાં પિજરાંમાં કેદ પડેલા લુખ્યા વરની માફક આમ તેમ ફરતો પોતાનાં મન સાથે વધુ જુરસાથી બોલ્યો:—

“મારો પેલો બાઈ, કસાઈ બની મારો હક રહેંસવા આવ્યો, મારો

હોઠને લાગેલી શરતની પ્યાલી છુટવા આગ્યો ! તેની બેટી હીલદા ! ઓ ખુદા ! તે શુ માગ આપની નજરમાં એટલી બધી જ્યાદા કે તે પોતાની તમામ દોષ-તની તેને માલિક ઠરાવે, ને કાઢી, કશ્નથીયે મને આતેલ કરાવે !”

આ વેળા તે એટલો બધો ઉસકેરાઈ ગયો કે તેના હાથમાંનો સ્ટેનલીનો રૂકો જમીન ઉપર પડ્યો.

“હા ! હીલદા ! ખાનાખરામ હીલદા ! તુ કેવી નસીબવત કે તારી ઉપર મારો પીઠર શીદા થયો, તેનો નજરમાં તારો તરફનો પ્યાર આરખી જ્યાદા થયો ! ખુદા કરેને તોફાન તારી નાજુક છદ્મીનો ચોર બને ! મસ્તાન દરિયો તારી જીવતી ઘાર બને !”

આ વેળાએ ખારણું ઠાકાયું. હજારો કદુવા સાથે તે તેણે ખોશું. તેણે જોયું તો તે તેનો નોકર હતો.

“સાહેબ, મોટા શેઠની છદ્મીનો ચોટ થતી જાયછ. ચોટ દુર નથી, તે નજદીક છે”

“મારીથી શું કમબખ્ત તકદીર છે ! જા, હું હમણું આગ્યો”

નોકર ધબરાતમાં ચાલી ગયો અને સીદનીએ ફરીથી ખારણું બધખસ્ત કીધું.

“મારે એ કમબખ્ત રૂકાની હસ્તી નિસ્તીમાં નાજુદ કરવી જોઈએ. મારાં બદ કીસમતની નિશાન દુર, બસ દુર કરવી જોઈએ.”

સીદની વારઐવ પોતાની ધારેલી નેમ પાર પાડી થોડા વખતમાં પોતાના પીઠરના ચોરડામાં જઈ ઉભો. ખુદા આપઝેકની તેની ઉપર નજર પડતાં તેણે ચોરડામાં હાજર રહેલાંઓને હાથની ધશારત કરી તે ચોરડો છોડી જવા જ-ણાવ્યું અને આવી રીતે બને આપ બેટા એખલા પડ્યા તેણે કાંઈક બોલ-વાની દોશી કીધી પણ તેની છાતી ઉપડી શકી નહિ. બેટાએ જોયું કે તેના આપની હાલત ધણી ખુરી થઈ પડી હતી. તેણે પોતાનો હાથ ખુદા આપઝેકના હાથમાં મુક્યો, જે આપઝેકે ધણાજ કમકમાતની લાગણીથી ખેંચી લીધા. લગભગ એક કલાક સુધી સીદની પોતાના પીઠર સાથે એકલો રહ્યો. એ અર-સામાં તેઓ વચ્ચે શું બન્યું યા તેઓ વચ્ચે વાતચિત થઈ કે નહિ, અને થઈ હોય તે શી હતી તે કોઈ જાણી શક્યું નહિ.

“ઓ મદદ ! મદદ !” સીદનીએ બુમ પાડી. તરત ધરનો ડાકટર અને સલાહ લેવા બોલાવવામાં આવેલો મોટો ડાકટર બીમારના ચોરડામાં ધસી ગયા. ચોરડાના દરવાજા આગળજ સીદની ધાસ્તીથી અધમુવો જેવો હાથ જોડી ઉભો હતો.

“જો! ડાક્ટર, મારા વાહલા પીદર મરેછ! બચાવો! ખુદા ખાતર બચાવો!” ડાક્ટરને જોતાજ સીદનીએ કાલાવાલા કરી જણાવ્યું.

બંને ડાક્ટરોએ ખુદા આદરેકની ભેગી તપાસ કરી અને પછી સીદનીએ જોયું કે વડો તખીબ કાંઈક નાસીપાસ ચેહરે ખુરશી ઉપર બેસી ગયો જ્યારે તેના ધરનો તખીબ મરતા આદરેકનો દમ નિકળી જતો જોતો સીદનીની બાજુમાં ખડેખુટ ઉભોજ રહ્યો જે ચાર વધુ પળ પસાર થઈ. આદરેકના તખીબે આદરેકની નાઝ ફરીથી પોતાના હાથમાં લીધી અને ગળગળતા સાદે સીદનીને જણાવ્યું —

“મીઠ વારઝેવ, તમારા પીદર મરણુ પામ્યાછ”

“હે! શું! મારા પીદર મરણુ પામ્યા! જો ખુદા! આ તે કેવી આફત! કીસમત! કીસમત!”

આદરેક બોલી સીદની વારઝેવ પોતાના પીદરનાં બિછાના આગળ પડેલી એક ખુરશી ઉપર પોતાનું કપાળ કુટતો તથા નિસોસ બની હાથ અફસોસ કરતો ફસડાઈ પડ્યો.

મકરણુ ૮ મું.

ખચિત, આદરેક વારઝેવનો દમ આખર થયો હતો, મહેકુલ મોત તેની જીદગીના બાગ લુટી લેવાને સેતમગર બન્યો હતો. તે પોતાના બિછાના ઉપર હાથ લાગે અને પગ લાગે કરો લાગ્યાર સ્થિતિમાં લાઇલાજ બની પડેલો હતો. તેનો વડો બેટો સીદની નિસોસ થઈ પોતાના પીદરનાં મોતનાં બિછાના આગળની એક બેઠક ઉપર ફસડાઈ પડ્યો હતો પણ તેની બંને આંખો એક પણ આંસુથી ખાલી હતી, યુરસાથી તે એટલી તો લાલ થઈ આવી હતી કે ગોયા તે આખ નહિ હતી પણ શરાબની પ્યાલી હતી. તે જોકે નિસોસ થઈ પડેલો હતો પણ તેના હોશ ફરામોશ થયેલો નહિ હતો તેના ખ્યાલો ગોયા હવાઈ વિમાન ઉપર સવાર બનેલા લાગતા હતા. તેના ખ્યાલાતનો અરુપ મસ્ત બની ગયો હતો, જ્યારે તેની ખુશાલીનો આશ્રતા અસ્ત બની ગયો હતો. તેનાં તનબદનનો એકેએક અવ્યવ સર્દ મારી ગયો હતો, ચેહરો જર્દ મારી ગયો હતો અને તેના ચેહરા ઉપર લોહીનું એક પણ ટીપુ જણાતું હતું નહિ તખીબો સમજ્યા કે એ નિશાન તેના પીદરની સદાની ખોટની હતી, આદરેક વારઝેવનાં આચિતાં મોતની હતી.

ખ્યાલોમાં મસ્ત બનેલો સીદની ઉઠ્યો. તેના હોઠો કાંઈક ધુજતા હતા. તે ભાગલો પોતાના પીદરનાં મોતનાં બિચાનાવાલો ઓરડો છોડી ગયા અને પોતાના ખાનગી ઓરડામાં જઈ બેઠો.

“અફસોસ! અફસોસ!” તે પોતાની બેઠક ઉપરથી ઉઠી ઓરડામાં પિજરામાં કેદ પડેલા વાઘની માફક ફેરા ફરતો પોતાનાં મન સાથે પોકારી ઉઠ્યો, “હુ કેવી તાલ જમાઉં? હુ કેવી જાળ બિછાવુ કે તેમાં મારો દુશ્મન ફસે ને બદો ખડખડ હસે. હીલદા! મારા દુશ્મને જનન! તુ મારી જીદગીની ઉમેદનો ચેરાગ યુઝાવા માગેછ, પણ નહિ, તેમા તને હુ ફાવવા દેનાર નથી. તુ મારાં કીસમતની કરામતની કુચી ફેરવી શકનાર નથી. શુ હું મારા દુશ્મનને માલામાલ કર ને હુ ખુદ પોતાને પામાલ કર? કદી નહિ એકબારગી જનનથી જાઉં, પણ મારા અરમાનથી તો હાથ નહિ ઉઠાઉં! દોલત વિનાની જીદગી! ઉફ! એવી જીદગી ઉપર હજાર વ્યાનત! હજાર શરમીદગી!”

આ પ્રમાણે તે ઉસકરાયેલો જેવો પોતાની અસલી જગો ઉપર પાછો બેઠો અને કાંઈક શાંત પડ્યો. વફીલ સ્નાઈર્ વીલ માટે આપેલી ખપર ઉપર તેણે દરીયાઈ કાંઠો તેના પીદરે બીજું વીલ બનાવ્યું હતું જેમાં તેણે હીલદાને પોતાની તમામ દોલતની વારસ ઠરાવી હતી. આ નવું વીલ કેમ હાથ કરવું અને દુશ્મનને કેમ માહત કરવો તેના ખ્યાલમાં તે ચકચુર બની ગયો. તેને હૃદયે નેહ હતી કે નવું વીલ તેના પીદરનાંજ મકાનમાં હતું પણ તે ક્યાં હતું? વીલ સત્તાડવાની જગો તેણે શોધી કાઢવાની હતી. તેણે ખાત્રીથી માન્યું કે હીલદાને તમામ દોલતની વારસ ઠરાવનાર વીલ તેના પીદરના સુવાના ઓરડામાંજ કેદે હોવું જોઈએ. પણ તે ક્યાં, કઈ જગોએ? તે તે સમજી શક્યો નહિ. પણ તેણે ઠરાવ કીધો કે તેના જનના ભોગે તે શોધવાતું હતું. પણ આ બીનાની જોડેજોડ તેને એક બીજી વિચાર થયો. અગરજો હીલદાવાલું વશિયતનામું પાતાળમાંથી પણ ઢુંડી કાઢી તે તેનો નાશ કરે તોપણ તેનો પોતાનો તો નાશ થતો અટકવાનો નથી. જો કે તે તેના બાપનો વડો બેટો હતો પણ તેનો જન્મ તેનાં માબાપનાં લગન આગમ્ય થયેલો હોવાથી તે કાયદા પુર્વક વીલ વગર તેના પીદરનો વારસ ઠરી શકતો હતો નહિ. હકદાર ફરજદ તો તેનો નાનો ભાઈ સ્ટેનલી હતો, જે વશિયતનામાની ગેરહાજરીમાં આપઝેક વારઝેવની દોલતનો માલેક ઠરતો હતો. આ સબબથી નવું વીલ બનાવટથી ઉભું કરવા સિવાય તેની પાસે બીજો ચારો હતો નહિ. તેણે સર્વેકડો વાર પોતાને તમામ દોલતનો વારસ ઠરાવનાર વીલ વાંચેલું હોવાથી વીલ ઉપર શાખ કરનારાઓ કાણ હતા તેવું તેને પુરેપુરે જ્ઞાન હતું. આ શાખ કરનારા શખ્સોમાનો એક તેના પીદરનો સર્વથી પ્યારો દોસ્ત હતો જે આ જોહાનથી કુચ કરવાની તક્યારીમાં જીવતો હતો. આ યુદ્ધની

સહીનાં નાગળો તેના પીદરની ટેબલ ઉપર જમા થઇ પડેલાં હતાં, એટલે તેની સહીની ખનાવટ કરતા તેને ઝાઝી મુશકેલી નડવાની હતી નહિ એમ તે સારી પેઠે સમજતો હતો. મુશકેલી માત્ર તેના પીદરનીજ સહીની ખનાવટ કરવાની હતી.

આ પ્રમાણે ખ્યાલ કરતો તે ખુશાલીથી છળાછળ ઉભરાતી છાતી સાથે પોતાની બેઠક ઉપરથી કુદકો મારી ઉઠ્યો. તેના પીદરની ત્રકમાં વીલના શરમો મોજુદ હતા તરતજ આવીની મદદ વડે તે ઉંઘાડી અને વીલ ફારમ એચી કાઢ્યો. પોતાના ઓરડાનાં બારણા અદરથી બરાબર બંધઅસ્ત છે કે તેની ફરીયા પુરેપુરી ખાતરી કાંધા પછાં તે લખવાની ટેબલ આગળ ખુરશી એચી બેઠો. તેણે ધણીજ ઝડપથી એક વીલ ઉભુ કીધું, જેમા આઘઝેક વારએવે પોતાના વડા બેટા સીદની વારએવને પોતાની તમામ મિલકતનો વારસ ટૂંરવેલો બાહેર કરનામા આવ્યો હતો તેણે પોતાના પીદરની તેમજ તેના બુઢા દોસ્તની અને બીજા જે સાહેબોની સહી એવી તો આપાદ કીધી કે તે ભેતાજ તેના હોઠો ખુશીથી ખુલ્લા થઇ ગયા અને ગાલોએ ગોલાખી રંગ લીધા.

અંતે ખોટું વીલ તઇયાર થઇ ગયું તે તેણે અરધી ડગ્ગન વાર વાંચ્યું. વાંચતાં તેની આખો તારાની માફક ચળકતી હતી અને વિગ્ગની માફક ચમકતી હતી. નકલી સહીઓ અસલો સાથે કાંઈ કુડીઅધ વખત તેણે સરખાવી અને તે કુદકો મારી પોતાની જગોએથો ઉઠ્યો, અને પોકારી ઉઠ્યો.—

“બસ માર કામ ખતમ થયું, આતે મનેજ સધળું હજમ થયું. કોણ કહી શકશે કે આ વીલ ખનાવટ છે! તરકત છે! મારી ઉપર એવો આરોપ મુકનાર ઉપર હજારવાર દયાનત છે.”

આટલું બોલી તેણે ખનાવટી વીલ ધડી કરી પોતાના કબજામાં લીધું. દીલ માત્ર હીલદાવાલું વીલ શોધવાની હતી. તે તે વીલ શોધવા પોતાના ખાનગી ઓરડામાંથો બાહેર પડ્યો. તે પાધરો દીવાનખાનાવાલા ઓરડામાં ધસ્યો ગયો. તે એકલો પડવા માગતો હતો પણ તેની એવી સરજત હતી નહિ. તેણે ખુરશી ઉપર બેઠક લીધી કે વકીત સ્નાર્ક પણ ત્યાંજ આવી ચઢ્યો.

“અફસોસ! અફસોસ! ધણુંજ નરસ થયું. સીદની વારએવ તમાને તો બેવડો ફટકો પડ્યો. એક તો મોતનો ફટકો ને બીજો તો ખોટનો ફટકો!” સ્નાર્કે દયામણે એહરે સીદનીને ટીકી ટીકી ભેષ કહ્યું.

“એટલે?” સીદનીએ ગુસ્સાથી બવાં ચઢાવી સવાલ કીધો, “મોત શું ને વળી ખોટ શું?” આટલું બોલી તે શીકકો પડી જઇ નીચી બુડીએ મુઠ ઉપર તાવ દેવા લાગ્યો.

“મોત તમારા પીઠરનું, ખોટ તમારા વારસાની!” વઝીલે તેની બેઠકે આગળ ઉભો રહી ગુસ્સાથી મુકી વાલી કહ્યું. તેની આ લાગણી સીદની નેંધ શક્યા નહિ.

સીદની વારગ્રેવ સ્નાર્ક તરફ ગુસ્સાથી ચીકી તગરે જોતો બેસીજ રહ્યો. તે કશું બોલી શક્યો નહિ. પણ સ્નાર્ક તેની સહેજ પણ પરવા કરવા વગર આગળ ચલાવ્યું. —

“બસા માણસ તમોનેથી શું સુઝ પડ્યું કે તમોએ આઠઝેક વારગ્રેવ સાથે નાહક ટટો કીધા કે મરનારે તમારો હક અધર લટકતો કીધા, સદંતર ગરીબાઇની હાયવેળામાં સબડતો કીધા.”

“કદી નહિ, મારા પીઠર સાથે મને સહેજ પણ મતફેરી હતીજ નહિ. હું મરનારનો ફરમાવરદાર હતો, તે મારો પ્યારો પીઠર હતો, મારી મરજીને તે સરદાર હતો. સ્નાર્ક, એ તારો વાહિયાત બકબકારો છે.”

“તમોનેથી અજબ સધિયારો છે. નહિ દોલત જવાનો ગમ કે ન—”

“ખામોશ! સ્નાર્ક હોશમા આવ! મારી દોલત કોણ કહેછ કે મારા હાથથી ગધ? તે તો મારા હાથમાં સલામત છે.”

“ત્યારે તો એ કાંઈ અજબ કરામત છે. તમારા પીઠર કોણ બાણે શા સબબથી તમારી ઉપર એટલા ખફા હતા કે મારા ગમે તેટલા સમજાવ્ય છતાં મરનારે તમારાં નામનાં વીલનો નાશ કીધા.”

“કોણ કહેછ? બિલકુલ ગલત! એમ સાબેત કરવું મુશ્કેલ છે.”

“બેર! પણ હીલદાનાં બીજાં વીલથી તે રદ બાતેલ છે,” સ્નાર્કે સહેજ પણ ધભરાવા વિના ઠાવકેપણે જવાબ દીધો.

સીદનીએ ગુસ્સાથી પોતાની જાંઘ કરડી શાંત રહેવાનો ઢોંગ કરી પુછ્યું, “પણ તે નવું વીલ શું તારી પાસે છે?”

“નહિ, તે વીલ મરનારે પોતાનાજ કબજામાં રાખ્યુંછ.” સ્નાર્કના આ જવાબથી સીદનીની મરણ પામેલી ઉમેદ સજીવન થઇ. નવાં વીલ માટે તેને મોટી ધાસ્તી હતી કે રખેને તે વઝીલના કબજામાં હોય. પણ હવે વખત ખોલવામાં તેની પોતાની ખરાબી હતી તેણે નકાં માન્યું કે મરનારે અગરજો પોતાના કબજામાં વીલ રાખ્યું હોય તો તે તેના સુવાના ઓરડામાંજ હોવું જોઈએ. તે સ્નાર્કને સાહેબ સલામ કરી ઓરડો છોડી ગયો અને પાંધરો પોતાના પીઠરના સુવાના ઓરડામાં દાખલ થયો જ્યાં તેનો પીઠર હજી બિછાના ઉપર થડો-ગાર બની પડેલો હતો.

મકરણુ દેહું.

તે ઝારડામાં બીજું કાષ્ટ હતું નહિ. તખીયા અને નોકરો મરનારને તેની કરણી સાથે એકસો અડધો રહેવા દઇ તે ઝારડો છોડી ગયા હતા. સીદની દાખલ થયો ત્યારે તેને હાલના જેવો શોકાતુર ઝારડો કદી પણ લાગ્યો હતો નહિ. દાખલ થતાંજ તેની નજર મોતનાં બિછાના ઉપર દોડી. તેણે જોયું કે તેનો પીદર મોતની મિડી નિંદમાં ચતોપાત શાંત પોઢેલો જણાતો હતો, જ્યારે તેને પોતાને દોલતની દુડમાં બેકરાર બની રહેવું પડતું હતું. તેનાં બિછાનાથી દુર એક સગડી ઢગડગી રહી હતી. મરનારના ડોળા બધ હતા નહિ. તે ઉઘાડાજ રહી ગયા હતા, જે જોતાં સીદનીનાં જીગરની એકેએક રગમાં તાહડનું સ્ખન્ન લખલખું ફરી વળ્યું. તે જાણે હિમ્મતવાન હતો, પણ આ પળે તે બીહીકણુ બાયલો બની ગયો હતો તેને લાગ્યું કે તેના પીદરના ઉઘાડા ડોળા વચે ખરા હકદારનો હક લુટવાને તેનું જીગર ચાલી શકનાર નથી. તેણે બારે કમકમાટ વચે જોયું કે જેમ તેનો પીદર જીવતાં જીવત તેની દરેક વર્તણૂક ઉપર નજર રાખતો હતો તેમ આજે પણ તેની પાપબરી હિલચાલ તપાસ્તો મોતનાં બિછાને પડ્યો હતો, અને જાણે તેને થપકો આપતો હોય તેમ તેનો ચેહરો કેહર બરેલો લાગતો હતો.

પણ બીજીજ પળે તેણે પોતાનું આવી હદ સુધીનું હિય-કારાપણું પોતાનાં તનબદનની રંગરગમાંથી ખખેરી નાખ્યું, અને બીજીજ પળે ઝારડાના દરવાજા અંદરથી બધ કરી જે જગોચી તેનો પીદર આવીઓનો ધુમખો મુકતો હતો ત્યાંથી તે તેણે ખેચી કાઢડ્યો અને તેમાંની એક ત્યાં પડેલી લોખંડની મસ મોટી તીજેરીને લગાડી. તીજેરી આવીને શરણુ થઈ ઉઘડી ગઇ. આખી તીજેરીનું ખુણુંખુણું તે દુડી વળ્યો પણ હીલદાનાં નામનું વીલ મળે નહિ. આ વેળાએ તે બંધ ઝારડામાં કાંઇક ખડખડાટ થવાનો અવાજ તેના કાનોને આવી અથડ્યો. તેણે આસપાસ નજર ફાંધી તો તેનો પીદર જેવી અને તેવીજ હાલતે મોતના બિછાના ઉપર પડેલો હતો. અને વળી તે ઝારડાનું બારણું બરાબર અંદરથી બધ હતું. તેને લાગ્યું કે તે અવાજ તેના લમતાં મગજનું પરિણામ હતું, બાકી ત્યાં તેના પીદર સિવાય કાંઇ બીજું મુવું જીવતું હતું નહિ. તે ફરીથી તીજેરી આગળ પોતાની શોધ આગળ ચલાવવા ધસ્યો ગયો. તીજેરીના અનેક ખગો તે અજબ જેવી ખંતથી ખોલી વહ્યો. પણ હજી કીસમત તેની સામે હતું. વીલ કેમે કરતાં તેને હાથ લાગ્યું નહિ.

પણ અંતે તેની સરજતમાં ફેતેહ સરખાયલી હતી. તેના ધુજતા હાથોને

તીજ્ઞેરીના એક ખંભામાં બતન જેવું કાંઈક નડ્યું. તેને કાંઈક ખ્યાલ ધાપ આવ્યો. તે બતન તેણે જોશથી દાખ્યું અને તરતજ એક લાંબું ખાણું આંચકા સહિત ઉધડી ગયું. ફતેહની ધીમી ચિત્તારી સાથે તેણે પેલું ખાણું બાહર ખેંચ્યું. બીજીજ પળે તેની નજર સામે એક લાંબું પેકટ આવી ઉભું. તે તેણે અજબ જાણાસાથી પોતાના હાથમાં લીધું અને તે ઉપર નજર ફીધી તો પેહલુજ નામ તેની નજરે હીલદાનું પડ્યું. તેણે ચાહ્યું કે તે વીલ ત્યાં ઢગઢગતી સગડીને સ્વાધીન કરી તેનો આ ધરતી ઉપરથી સદાનો નારા કરે, પણ એટલામાં એક હાય મારવાનો તિણો અવાજ તેના કાનને આબાદ આવી અથડયો. આ આબાદ અવાજથી તેનાં દિલમાં એવાં તો ધુજરાં છુટયાં કે તેના હાથમાંથી હીલદાનું નામનું વીલ જમીન ઉપર પડ્યું, તેની પણ દરકાર નહિ કરતાં હાય મારવાનો અવાજ ક્યાંથી આવ્યો હતો તે શોધી કાઢવા પોતાના પીદરનાં બિછાના આગળ તે ધસી ગયો. તેણે બેહદ કમકમાટ વચ્ચે જોયું કે તેના મરનાર પીદરના ડોળા તેનેજ ચુસ્તથી તગર તગર જોઈ રહ્યા હતા. તે ખરેખર ધુજ્યો. તેના હાથ પગમાં ધરતીકંપનો ગોચા પ્રવાહ ચાલી રહ્યો હતો. તે ધસક અને ધાસ્તીનો મારો ધુજતો પોતાના બાપની લાસ આગળ ધુટણીએ પડ્યો અને મરનાર તરફની દયા માટે આર્જુમદ બની હાથ જોડી બોલ્યો:—

“મારા પ્યારા પીદર, તમારા હકદારનો હક છુટવા માટે અગરજો હું તમારી નજરમાં ચુનેહગાર ઠરતો હોયું તોપણ મને તમારાં આશીર્વાદ દેઓ. અગરજો મુવેલાંઓની જીવતાઓનાં પાપો જોઈ હાય અને અપ્રસાસનો ધુવો બાહર પાડતા હોય તો પીદર તે ધુવાની આગથી મને બચાવો! બોલો! પીદર બોલો!”

પણ બુઢા આઈજેક તરફથી કશો જવાબ મળે નહિ. તે હિચકારો એટલુંબી લુલી ગયો હતો કે મુવેલાંઓ બોલી શકતા નથી. આ ખ્યાલ થતાંજ તે ધુંટણુપર પડેલો ઉઠો ઉભો અને આટલી બધી હદ સુધી હિચકારો અને બેબાખરો બનવા માટે તે પોતાને કડુવા દેવા લાગ્યો અને તીજ્ઞેરી તરફ ફરીથી ધસ્યો. તેણે આસપાસ નજર ફીધી પણ તેણે શું જોયું? હીલદાવાલું વીલ જે તેના હાથમાંથી જમીન ઉપર પડ્યું હતું તે ત્યાં હતું નહિ. તેણે ધણીબી શોધ ફીધી પણ બુઢા માલુમ તે ક્યાં ગાયબ થઈ ગયું હતું. તે સમજી શક્યો નહિ કે તેના મરનાર પીદર સિવાય તે ચારડામાં બીજું કાંઈ હતું નહિ તો માહ મહેનતે અને બેહદ મુશકેલીએ મેળવેલું વીલ તે બધબસ્ત ચારડામાંથી જાય ક્યાં? થોડીક મિનિટ પછી તેને એવુંજ જાન આવ્યું કે તે વીલ તેણે પ્યાનમાં અને પ્યાનમાં સગડીમાં બાળી નાખેલું હોયું જોઈએ.

“બસ એમજ! એમજ!” વધુ શોધ ફીધા છતાં અતે વીલ નહિ મલ-

વાથી તે પોતાનાં મન સાથે બોલ્યો, “એમ વગર બીજું શું હોય? બેભાન જેવા બની મેં ધ્યાનમાં અને ધ્યાનમાં વીલ બાળીજ નાખેલું હોવું જોઈએ.”

અકરણુ ૧૦ મું.

લોડે ઝેનદેલના એકપુરા બેઠાના ભેદ ભરેલી રીતે શુભ થવાના દુઃખ દાયક બતાવ ઉપર છ માસનો ગાળો વહિ ગયો છે. એ અરસામાં ધણાક બનાવો બની ચુક્યા છે. લોડે ઝેનદેલનો વિશ્વાસુ વકીલ રાબર્ટ જેને લોકો લોડે ઝેનદેલને દગો દઇ તેનું સ્વસ્ત્ર લુટી નાહસી ગયેલો માને છે તેના પાછા નહિ ફરવાથી અને આવી રીતે લોડે ઝેનદેલ પોતાના માગનારને નાણાં નહિ ભરી શકવાથી તેને પોતાની તમામ કીમતી મિલકતોને છેલ્લી સલામ કરવી પડી છે. અને તેના બાપદાદાની માન પામેલી કીમતી મિલકતોનો માલેક સીદની વારઝેવ થયા પામ્યો છે માત્ર એકજ મિલકત લોડે ઝેનદેલના હાથમાં જવા પામી છે જે રોકકલીફ નામનાં ગામડાંમાં આવેલી છે. રોકકલીફનું ગામડું ઝેનદેલનાં ખુશસુરત ગામડાથી વીસ માઇલ દુર આવેલું છે. સીદની વારઝેવે ઝેનદેલ કેસલમાથી લોડે ઝેનદેલને નાણાં નહિ ભરી શકવાથી હાંકી કાઢવા પછી એ કમનસીબ ઉમરાવને પોતાની જવાન અને ખુશસુરત પરણેતર સાથે રોકકલીફની મિલકતનો આશ્રો લેવાની દુખભરી ફરજ પડી છે. આ મકાનમાં આ બંને ધણી ધણીયાણી એકાંત જ દગી શુભરતાં હતાં. તેઓ કાઠની મોલાકાતે જતાં હતાં નહિ તેમજ કાઠની મોલાકાત લેતાં હતાં નહિ રાબર્ટ જેવો તેમનો વિશ્વાસુ વકીલ છેક છેલ્લી ધડીએ બેઠા થઇ તેઓને હાથ લાગેલી દોલત સાથે પોતારા માપી જવાથી તેઓનો પ્યાર દુનિયા ઉપરથી ઉડી ગયો હતો. તેના નાહસી જવાથી તેઓ તવંગરીના કીલા ઉપરથી ગરીબાઈની ખીણમાં ગમડી પડ્યાં હતાં અને સીદની વારઝેવ પોતાના પીદર આઇઝેકનાં મરણથી તેમની તમામ મિલકતોનો માલે બની નેહાલ થઇ ગયો હતો. લેડી ઝેનદેલનો એ સદાનો વિલાપ હતો પણ ઘાલાયલાં દુધ ઉપર વિલાપ નહિ કરવાને તેણીનો આવિદ તેણીને સદા સમજાવતો હતો.

આ બંને ધણી ધણીયાણી રોકકલીફમાંના મકાનમાં ઠર પડી ચુક્યાં હતાં. રોકકલીફનું ગામડું નાનું હતું પણ તેમાના નાનાથી તે મોટાં સુધી લોડે અને લેડી ઝેનદેલ તરફ દિલસોજી ધરાવતાં હતાં. કેમકે તેઓ એકેએક ભણતાં હતા કે એ બલાં જોડાંની પડતીનું મુજ તેમના વકીલની બેવફાઈ હતી. રોકકલીફનું ગામડું જોકે નાનું હતું પણ તે દરિયાના મુખ ઉપર આવેલું હોવાથી દેખાવ બહુજ રમણીય લાગતો હતો.

આજે રોકકલીફનું નાનું ગામડું મોટા ધબરાટમાં હતું. એકેએક રહેવા-સી-થું મરદ કે ઓરત, થું નાના કે મોટા—પોતાનું ઘરબાર છોડી આજના ગમે એટલાં મોટાં તોફાન છતાં દરિયાના કિનારા આગળ જમા થઇ ઉભાં હતાં. એકેએકના ચેહરા ઉપર ધબરાટ, ધાસ્તી અને આપ્તતાનાં ચિન્હો ખુલ્લાં દેખાઇ આવતાં હતાં. એકેએકની નજર દરિયા તરફ ચોંટી રહી હતી. એક મોટું પારકસ આજનાં તોફાનના વમળમાં સપડાઇ ગયું હતું અને પળ એટલી તો જીવ સટોસટની હતી કે દરેક ધડીએ પેલી સ્ટીમર તે ઉપરનાં તમામ ઉતાર્યો સાથે દરિયાઇ ઘોરમાં કબરવાસ થવાની આશી ઉપર હતી તમામ ઉતાર્યો કાનના બહાર ફાડી નાખે અને રૂવેરૂવે ઉભુ થાય એવી મદદની ચિચ્યારી પાડતાં તુટક ઉપર જમા થયાં હતાં અને તેઓ આસમાન તરફ હાથ ઉંચા કરી “ખુદા! ખુદા!” કરતાં હતાં. પાહડ પેઠે ઉઝળતા તોફાની મોજોએ પોતાના દયા-હીણ પળમાં તેઓને સપડાવાને પોતાનું જીવ એવું તો અજમાવી રહ્યા હતા, કે તે ગળવર દમામદાર સ્ટીમર જાણે હવા ઉપર પતગિયું બની ગયું હતું. તે ધડીકમાં દરિયામા કબરવાસ થવાની આશી ઉપર આવતી પણ ખીજીજ પળે જાણે તેનો ગયલો દમ પાછો આવ્યો હોય તેમ દયાહીણ દરિયાની સમાટી ઉપર તે પાછી તરી નિકળતી. ગોયા કુદરત તે સ્ટીમર ઉપરના કમખખત ઉતાર્યોને રીખાવતી હતી. સ્ટીમરના કપતાન અને સેલરોએ સ્ટીમરને દરિયામાં ગર્ક જતી બચાવવાને પોતાથી બનતું કીધું હતું પણ તેઓ છેવટે લાચાર બની ગયા હતા તેઓએ કુદરતના રહેમી બાપને તે ઉપર બરોસો મેલી પોતાની અને એકેએક ઉતારીની જીવની સરજતની દોરી સોંપી દીધી હતી.

અંતે તોફાની માહસાગરની કતેહ થઇ. જોલ જોલતાંમાં છાતી ચીરી નાખનારી ચિચ્યારી સાથે સ્ટીમર દરિયામાં ગર્ક ગઇ. આ કમકમાટ બરેલો દેખાવ જોતાં રોકકલીફના રહેવાસીઓની આંખોમાં આંસુ ધાઇ આવ્યાં. તેઓએ પણ ધબરાટના માર્યાં કીલ્યાન કરી મુક્યુ. એકાદ બે નબલી પોચી સ્ત્રીઓ તો બેશુધ થઇ ગઇ. અને જોઓ હિમ્મતવાન હતી તેઓએ “મદદ! મદદ!” ની જુમે પાડી. તરતજ ચાર જવાનોએ બા હિમ્મત દરિયામાં ઝોકાવી દીધું, તેઓ માં જુદા મેથુ લીનો એકપુરો જોટો હતો તેઓ ચારે જવાનોએ જીવગી બચાવવાને પોતાની જીવગીના જોખમે મહેનત કીધી પણ કુદરતની મરજી એક પણ જીવગી બચાવવાની નહિ હતી તે ચારે જવાનોએ થાકીને લુસ બની પાછા રોકકલીફ તરફ રસ્તો લીધો. તોફાન વધતુજ ચાલ્યું હતું અને દરિયો ઓરબી મસ્તાન બન્યો હતો. કુદરતી રીતે તે જવાનો માટે સામી ધાસ્તી ઉપજી. પણ તે ચારે જવાનો અથગ તરનારા હતા. તેઓ તોફાની દરિયામાંથી બાહર નિકળી પોતાનાં વાહજાંખીને મળવાની અધીરાઇમાં તોફાનને માહત કરતા દરિયો કાપતા હતા, એટલામાં જુદા મેથુ લીના જવાન બેટાના પગમાં આંકડાં આવી ગયાં

અને પેલા જવાનો તેને બચાવે તે પહેલાં જુદા મેથુનો ચેરાગ દરિયામાં જુ-
ઝાઈ ગયો પેલા બાકીના ત્રણ જવાનોએ તેને બચાવવાને ધણુંબી કીધું પણ
રોકટ ! તેની લાસ પોતાને હાથ મેળવી તેઓ કિનારે પાછા ફર્યા ત્યારે રોકક-
લીશના કિનારે ઉમેલાંઓમાં ભારે ગમગીની ફેલાઈ ગઈ. જુદા મેથુને ખબર
પડતાંજ તે કિનારા તરફ દોડી ગયો જ્યાં તેના એકપુરા બેટાને તેણે સફેદ ચાદર
હેઠળ ઢંકાયેલો પથર ઉપર પડેલો જોયો. તે પોતાના બેટાની લાસ આગળ
એક પણ બોલ બોલવા વિના ફસડાઈ પડ્યો.

આ વેળાએ લોર્ડ ગ્લેનહેલ પણ ખબર પડતાં ત્યાં આવી ચઢ્યો
હતો. જુદા મેથુના એકપુરા બેટાને લગતી હોનારતથી તેને ધણુ લાગતુ હતું,
કેમકે તે જુદા તેને (લોર્ડ ગ્લેનહેલને) ધણો ચાહતો હતો.

“મારો મેથુ ક્યાં છે?” લોર્ડ ગ્લેનહેલે એકઠાં થયત્રાં લોકોને ધબરા
ટમાંજ સવાલ કીધો.

હું અહિ છું મારા લોર્ડ,” મેથુએ લોર્ડ ગ્લેનહેલનો અવાજ સાંભળતાં
આગળ ધસી જઈ જવાબ દીધો.

“મારા બહા મેથુ, તારા એકપુરા બેટાનાં મોતની કેફિયત સાંભળી
મારી છાતી ફાટી ગઈ છે. આ ખોટા ખમવાને જુદા તને શક્તિ આપે!
બહા મેથુ, તને લાગેલા ગમમાં મારી પુરેપુરી દિલસોજી છે.”

“મારા લોર્ડ,” જુદાએ પોતાની આંખમાંથી ખરી પડેલું આંસુ જુઠી
કહ્યું, “મારા બેટાનાં મોત માટે ગમ કરવો નારવા છે. બેટા જેવી બખશૈશ
આપનારખી જુદા છે અને તેને આપણા પાસામાંથી ઉઠાવી લેનાર પણ તેજ છે.
મારા લોર્ડ, મારો બેટા મુવોજી પણ તે બાહદુરીથી મુવોજી. ખીજના જનો
બચાવાની કોશિશ કરતાં મુવોજી. નામોરનીનાં મોતમાં મરવા માટે ગમ કરવો
રવા છે પણ હિમ્મતભર્યા મોતે મરનારાંઓ ખરી રીતે તો મુવા છતાં જીવતાં
જવાં છે. મારો એક તો શું પણ સેકડો બેટાઓ એવાંજી મોતે મરે તો
સેહજબી ડર નહિ યા ગમતુ એક ડચકું વટીક ભરં નહિ.”

“શાખાશ!” લોર્ડ ગ્લેનહેલે તે જુદાની પીઠ થોડી કહ્યું.

પણ એટલામાં રોકકલીક ગામડાંના રહેવાસીઓએ એકે અવાજે “મદદ !
મદદ !” ની જુમો પાડી. લોર્ડ ગ્લેનહેલ અને મેથુ લીએ દરિયા તરફ નજર
કીધી તો સ્ટીમરના તુટકનાં લાકડાં ઉપર એક સ્ત્રીને દરિયામાં તરતી જોઈ.
એકાદ બે જવાનો તે સ્ત્રીને બચાવી લેવા દરિયામાં કુદકો મારવા જતા હતા
તેઓને મેથુ લીએ અટકાવ્યા અને તેણે પોતે દરિયામાં ઝોકાવી દીધું.

“જીવો ! જીવો !” કિનારા ઉપરની બે ચાર ઝોરતો સામટી પોકારી ઉઠી,
“આ જુદા ! એ બાઈના હાથમાં તો એક બાળક છે.”

આ દેખાવ જોતાં દરેક ઓરતનાં દિલમાં દયા ધાધ આવી. અને તેઓએ સ્ટીમર ઉપરના તમામ ઉતારોમાં બચેલા આ બે જાનોની સલામતી માટે ખરાં અંતકરણથી દુવા ચુગ્ગરી પણ તેઓએ છાતી ફાડી નાખે એવી ચિન્ચા-રી પાડી કેમકે મેથુ તે ઓરતની મદદે જાય તે આગમ્ય પવનનો એક મસ મોટો વટોળીઓ એવો તો જોશથી ડુંકરો કે ભાગી ગયલી સ્ટીમરનાં ઘુટકવું લાકડું જેની ઉપર પેલી સ્ત્રીએ આંચો લીધો હતો તે ઉંધું વળી જવા સાથે તે સ્ત્રી દરિયામાં તણાવા લાગી અને તેની સાથનું બાળક દરિયામાં પડ્યું. એ વખતે છુટો મેથુ સારાં નસીબે પેલી ઓરતની મદદે દોડી ગયો અને તેણે તેણીને પોતાના હાથમાં ઉંચકી લીધી ત્યારે કિનારા ઉપર જમા થયેલાં લોકોએ ખુશાલીથી આખો કિનારો ગળવી મુક્યો. પણ તેઓની દલગીરી પેલાં નિર્દોષ બાળક માટે હતી જેને બચાવવાનો છુટો મેથુ પાસે સહેજ પણ ધલાજ હતો નહિ. પણ એટલામાં તેઓએ મોટી ખુશાલી વચે જોયું કે તે નિર્દોષ બાળકની મદદે એક કુતરો દોડી ગયો હતો. તે તેજ કુતરો હતો જેની બાહદુરી આપણે આગલાં એક પ્રકરણમાં જોઈ ગયાં છીએ. આ કુતરો લોડ ગ્લે-નદેલનો હતો, જેણે ગ્લેનદેલ કેસલમાં પોતાના શેઠના એકપુરા બેટાને છુટી લઈ જનાર સામે જખરી જગ મચાવી હતી. અને એમ કરતાં તે મરતો બચ્યો હતો. એવીજ બાહદુરી તેણે પેલા નિર્દોષ બાળકને બચાવવામાં બતાવી હતી. તેણે તે બાળકને તેનાં કપડાંમાંથી પોતાના દાંતમાં મજબુત પકડ્યું અને જમા થયેલાં લોકોના બારે હર્ષનાહ વચે તે કુતરો તે બાળકને કિનારા ઉપર લઈ આવ્યો બીજી તરફ છુટો મેથુ પણ પોતાના હાથમાં પેલી આખને લઈ કિનારા ઉપર આવ્યો ત્યારે લોકોની ખુશાલીનો પાર હતો નહિ.

“એ બાળક તો છોકરી છે,” ઓરતો પેલાં બાળકને જોઈ ખુશીની મારી પોકારી ઉઠી.

“એ તો કાંઈ ફરેસ્તો છે. એવું ખુબસુરત બાળક કાંઈ ઇનસાનનું તો હોયજ નહિ,” મેથુ પેલાં બાળકને જોઈ બોલ્યો.

“કેવો ખુબસુરત ચેહરો! એનાં બદનમાં ખુશી બરી છે, એ ઇનસાન નથી, એ તો કાંઈ પરી છે,” એક બીજી સ્ત્રી બોલી ઉઠી.

પેલાં બાળક સાથની ઓરતને રોકકલીકના એકપુરા તખીબને સાંપવાનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો કેમકે તખીબે કીધેલી તપાસમાં માલમ પડી આવ્યું કે તે ઓરતને માથામાં જખરો જખમ થયેલો હતો. તખીબે તે ઓરતના જી-વવાની આશા આપી હતી પણ તેણે તે ઓરતની યાદદારત શક્તિ ગ્રમ થવાની સાથે સાથે ધાસ્તી આપી હતી. આ બનાવ બહુજ દયાજનક હતો. તે ઓરત

બાનભુલી બની જવાથી પેલાં બાળકની ઝાળખ મળવી બહુજ મુશ્કેલ થઇ પડી. તે બાળક દેખાઇતી રીતે કાંઈ તવંગર માઆપનું ફરજદ લાગતું હતું. તે ખીચારા બાળકનાં માઆપની ધાર પણુ દરિયામાંજ થયલી હોવી જોઈએ.

“પણુ એ બાળકનું નામ જોયું કે?” એક ચારત મોટેથી પોકારી ઉઠી અને એ ચારતે બાળકનાં ફેંક તરફ આંગળી બતાવી. દરેક જણે નજર ફાંધી તો તે નામ હીલદા હતું.

હીલદા! પ્રિય વાંચનાર, આ નામ તું ભુલી ગયો હશે નહિ. હીલદા, સીદની વારઝેવના નાના બાઇ રટેનલી વારઝેવની બેટી હતી, જેણીને ખુદા આઇઝેક પોતાની તમામ દોલતની વારેસ ઠરાવી હતી.

પ્રિય વાંચનાર! સીદની વારઝેવની બદદુઆ ફલી છે. હીલદા, નિર્દોષ હીલદા, સીદની વારઝેવના નાના બાઇ રટેનલીની બેટી હીલદા પોતાના બદમાશ કાકાના રસ્તામાથી ટળી છે કેમકે તેણીને ઝાળખનાર કાંઈ રહ્યું નથી.

“ખુદા કરે ને તોફાન તારી નાજુક જીંદગીને ચોર અને! મસ્તાન દરિયો તારી જીવતી ધાર અને!”

સીદની વારઝેવની ઉપલી બદદુઆ ત્યારે આખરે ફલી ખરી હીલદા દરીયાનાં પેટાંમાં ગઈ બની છે. તે પોતાનાં માઆપ સાથે આખા યુરોપની મુસાફરી કરતા પોતાના બપાવા આઇઝેકને મળવા, તે ખુદાની છાતી સાથે દબાવા પોતાને વતનથી આવી પણુ ફીસમતની ગતી ન્યારી હતી તેણીને બપાવો ખુદા આઇઝેક મલેકુલ મોતને શરણુ થઇ ચુક્યો હતો અને તેણીને અને તેણીનાં માતપીતાને લાવનારી સ્ટીમર રોકકલીફના ફીનારેથો દુર દરીયાઇ તોફાનને લીધે ખરાબે અથડી બાગી ગઇ છે. હીલદા જોકે બચી છે પણુ તે માઆપ વગરની બની છે. આ ફાની તોફાની દુનિયાંમાં નિરાધાર અને નિરાશ્રીત બની છે. તેણીના માઆપ પોતાની ઉમેદ પોતાની સાથે લઇ દરિયામાં પોતાની ધાર બનાવી આ જોહાનથી કુચ કરી ગયા છે.

પણુ હવે હીલદાને કાણુને સોંપવી તે એક સવાલ થઇ પડ્યો.

“મારા લોડ,” ખુદા મેથુએ લોડ ઝેનદેલને સુચના ફીધી, “હીલદાને તમારે હસ્તક લેજો. તમે તેણીના પીતાની જગા રાખો!”

“નહિ,” લોડ ઝેનદેલે થોડીક પળ વિચાર કરી જવાબ ફીધો, “બલા મેથુ, હીલદાને મારે મકાને લઇ જવાથી મારી પ્યારી પરણેતરના જખમ ઉપર નીમક છાંટવા જેવું થશે. તે પોતાના બેટાના શુભ થવાનો ગમ હજી ભુલી નથી, તેટલામાં તે પોતાનાં મકાનમાં હીલદાને જોશે તો તે શુભ થયલો હીરો તે ખીચારીને હાદે ચઢી આવશે અને તે બાનુ જે ગમ ભુલતી બન્યછ તે પાછો તેણીનાં દુખી જીવરમાં ધાઇ આવશે. માટે મારા બલા મેથુ, મને માફ કર.”

પ્રકરણ ૧૧ ઝં.

મિત્ર વાંચનાર ! ગયાં પ્રકરણ સાથે આપણી આ વાર્તાના આગલા બનાવો ખતમ થયા છે અને આ પ્રકરણથી આપણે આપણી વાર્તાનાં બીતરમાં પ્રવેશ કર્યો છીએ. વાર્તાની શરૂઆત એજ પ્રકરણથી થતો હોવાથી ગયાં પ્રકરણ ઉપર અઢાર વર્ષનો ગાળો નાખી આપણે આ વાર્તામાં હવે સીલસીલા બંધ આગળ વધીશું.

હવે ઝ્વેનદેલ કેસલ તરફ તારી નજર ફેરવ. લોર્ડ ઝ્વેનદેલની આપીકી મિલકત આઠઠેક વારઝેવના વડા બેટા સીદની વારઝેવ જે હાલમાં સર નાઇટનો ખેતાબ મેળવવા પામ્યો છે તેના હાથમાં ગઇ છે. આ બાદશાહી મિલકત આજે રગ રાગમાં અને રોશનીમાં ગર્ક ગયલી માલમ પડે છે. કેમકે સર સીદની પોતાની પરણેતર લેડી વારઝેવ તથા બેટી વેરીના વારઝેવ સાથે વર્ષોની લાંબી મુસાફરી પછી ઝ્વેનદેલ કેસલમાં આવ્યો છે. તેણે વર્ષોનો મોટો ભાગ ઇટલીમાં પસાર કીધો છે. તેની પરણેતર લેડી વારઝેવ ઇટલીની વતની છે. આ બંનેની મોલાકાત નેપલ્સમાં થઇ હતી. એ વેળાએ લેડી વારઝેવ કાઉન્ટેસ વેરીના રોઝેતોનાં નામથી ઓળખાતી હતી. સીદની આ કાઉન્ટેસની અપાર ખુશસુરતીથી એટલો બધો તો મોહી પડ્યો કે તેણે ઇટલીની એજ ખુશસુરતીની રાણીનાં કીસમત સાથે પોતાની સરજત જોડવાનો પકો ઠરાવ કીધો. તે જેમ કાઉન્ટેસ રોઝેતોની ખુશસુરતીની મોહિની ઉપર લોભાયો તેમ ખુશસુરત કાઉન્ટેસનો જીવડો તેની દોલતની જાદુઇ બંધમાં 'ગીરફતાર થયો, જેનું પરિણામ એ આવ્યું કે સર સીદનીએ તેણીના હાથની માંગણી કીધી જે ખુશસુરતીની રાણી કાઉન્ટેસ રોઝેતોએ સહેજ પણ મરડાટ વિના કબુલ કીધી. કાઉન્ટેસનું કુટુંબ નેપલ્સનાં જાણીતાં અને માન પામેલાં ખાનદાનોમાંનું એક હતું. એ કુટુંબના વડવાએ ઇટલીની તવારીખમાં પોતાનું નામ અમર કરી ગયા હતા, જેથી એ કુટુંબની કાઉન્ટેસ રોઝેતો જેવી ખુશસુરત ઓરત લ'ડનના એક વેપારી સાથે પોતાનું કીસમત જોડે એ બનાવ કાઉન્ટેસના મામાપોને પોતાના વડવાઓનાં નામને ઓળલત પુગવા જેવાં લાગ્યો. તોપણ આ બાબુએ કાઉન્ટેસ હતી. તે એકની બે થઇ નહિ. તેણીએ પોતાની આખી જીંદગીની દોરી સર સીદની સાથે જોડવાનો ઠરાવ કીધો. રોઝેતોનું ખાનદાન માન પામેલું અને ઘણું હતું, પણ તે નાણાં સંબધી રિયલ્ટીમાં આજે હાલહવાલ બની ગયું હતું, તોપણ પોતાનો ટેક, મગરૂરી અને દરજ્જો સંભાળવાને તે મોટાં કરજમાં ગર્ક બની ગયું હતું. આવી વેળાએ સર સીદની વારઝેવનાં પોતાની સાથનાં જોડાણને પોતાની મગરૂરીના ભોગે

શરણુ થવા વિના આ કુટુંબને આદ્યું નહિ.

આખરે સર સીદની અને કાઉનતેસ રોઝેનોનાં લગન થયાં. લગનની ક્રિયા ખતમ થવા સાથેજ આ જોડું પેરીસ ખાતે ગયું. આટલી બધી ઉતાવળને લીધે નેપલ્સમાં મોટે ખાંચરે જખરી ચકચાર ચાલી રહી હતી. આ પ્રમાણે જુદા જુદાં શહેરોની મોલાકાત લઈ આ જોડું ગ્લેનહેલ કેસલમાં જાયુકનું ૧૨ પડી રહેવા લાડન ખાતે આવ્યું. આ ધણી ધણીયાણી સાથે એક જવાન ખુબસુરત બાનુ પણ હતી જે તેમની બેઠી હતી. આજે તે જોખનવતી સુદરી બની હતી કેમકે તેણીની વય લગભગ ૧૮ વર્ષ જેટલી હતી.

સર સીદની વારઝેવ અઠાર વર્ષના વહિ જવા સાથે ૩૫-૨૭માં કાંધક બદલાયલો માલમ પડતો હતો. તેનો ચેહરો ઉતરેલો લાગતો હતો. આગલી ખુબસુરતી તેને છોડી ગઈ હતી. તેની પાસે સુદર સોદા ઉપર તેણીની જવાન પરણેતર અરધી અઢેલાઈ પડી હતી. તેણીએ પોતાના હાથમાં હિન્દી પીછાંને કીમતી પંખો પકડેલો હતો જે તેણીએ પોતાના સંગેમરમર જેવા ગાલ ઉપર ટેકવી રાખ્યો હતો. તે ખરેખર, ખુબસુરતીનું પુતળુંજ હતું. તેણીએ કાળી મખમલનો પોશાક પોતાનાં ચાંદી જેવાં બદન ઉપર સજેલો હતો. પોશાકને વેનીસની બેકીમતી કોમ કલરની લેસથી આરાસ્તા કરવામાં આવ્યો હતો. આથી તેણીની ખુબસુરતીમાં આરબી વધારો થવા પામ્યો હતો. તેણીનાં બરફ મિસાલના હાથ અને ગરદનમાં મગફરીથી બેકીમતી મોતી અને હીરાના ધરેણાં તારાની માફક ચળકી રહ્યાં હતાં. હોઠ પરવાલાંને ટકકર મારે તેવા હતા. આંખો જે કાળી રાતના જેવી કાળી હતી તે હવસ, મગફરી, મરડાટ અને મોજ મળહના ચળકાટથી શુકના સેતારાની માફક ચમકી રહી હતી. ટુંકમાં, લેડી વારઝેવ છટલીની રાણીના દમામ અને દરજ્જાથી પોતાના ખાવિદની સામે સોદા ઉપર અલેટાઈ પડી હતી. મીસ-રની રાણી કલીઓપેત્રા જેણીએ પોતાની ખુબસુરતીથી દુનીયા બરના લડાયક બાહદુર એનતોનીને પોતાનો ગોલામ બનાવી દીધો હતો, તે મગફર, વુંદ તથા ધાતકો રાણી કરતાં લેડી વારઝેવ સહેજ પણ ઉતરતી લાગતી હતી નહિ.

તેણીની ખુબસુરતી દુનીયા બરની ખુબસુરતીઓને પાણી બરાવે એવી હતી, પણ આ ખુબી સાથે જે ખામીનો ડાખ લાગેલો જણાતો હતો તે તે-ણીના ચહેરા ઉપરની કરડાઈ, સખ્તાઈ અને હદ બાહરની મગફરી હતી. તેણીનો અવાજ મિઠો હતો. પણ તેમાં જુરસાનો અશ બેળાયલો માલમ પડતો હતો.

આવી આપણી વેરીના રોઝોતો હતી જે લેડી વારઝેવ બની હતી.

આ બંને ધણી ધણીયાણીથી થોડે દુર ગ્લેનહેલ કેસલની એકલી વારેસ

વેરીના વારઝેવ લાંડન અને પેરીસની ફેશનનાં ચોપાનિયાંઓમાંનાં ચિત્રો જોતી બેઠી હતી. તેણીની વય પુરેપાંધરી ૧૬ વર્ષની પણ હતી નહિ, તોપણ તે થરસો અને જુરસામાં પોતાની માતા લેડી વારઝેવની જોયા હુમહુ નકશ હતો, બદકે બે ચાસણી ચઢે એવા તેણીના હાવભાવ હતા. ખુમસુરતી અને ઉંચાઇમાં વેરીના એક જોવા જંગ પુતળ હતું. તેણીની આંખોમાં કાંઈ એવું તેજ હતું, જે તેણીને જોનાર સામા ધણીને બાળીને ખાખ રાખ કરતું હતું. તેણીની આંખોનાં ભવાં તેણીની અણહદ મગફળીની મજાબુત ગવાહી હતી, તે ટુકમાં પોતાની માતા કરતાં દરેક રીતે સવાઇ હતી. તે મીઝણ હતી, સ્વભાવની ગરમ, તુંદ અને પાછ હતી.

તેણીનું ધક ધ્યાન લાંડન અને પેરીસની ફેશનને લગતાં ચિત્રો જોવામાં પા કલાક રોકાઇ રહ્યું નહિ કે તરતજ તેણીએ પોતાના હાથમાંની ચોપડી પાસેની ટેબલ ઉપર પટકી અને પોતાનાં મન સાથે બગડી —

“એ હીલદા છે કોણ ? આખાં લાંડનમાં જે ચોરતની ખુમસુરતીની એકે અવાજે તારીફ થાય તે ચોરતની ખુમસુરતી કાંઈ જેવી તેવી હોય નહિ. શું તે બાનુ મારા કરતાં પણ વધુ ખુમસુરત હશે ? લોકો મને આખાં લાંડનની ખુમસુરતીમાં જ્યાંદા માનેછ તો મારા કરતાં વધુ ખુમસુરત હીલદા કોણ બજે કેવી ખુમસુરતીથી ભરી હશે ? ઇનશાન હશે કે બેહસ્તની હુરી હશે ?”

આ વેળાએ તે સર શીલીપ મોર્તલેક અને કેપતન સેસીલ દેનવર્સને વેરીનાએ પોતાના પીદર આગલ દાખલ થતા જોયા. આ બંને જાણીયા તેણીના પીદરના દોસ્તો હતા. તે લાગલી ઉડી અને તેઓ આગળ જઇ બેઠી. પણ તેણીની ભારે અબ્બયબી વચે હીલદાનીજ ત્યા વાતચિત ચાલી રહી હતી. આ તો દર્દીને ભાવતું વધદે ફરમાવ્યું.

“પણ સર શીલીપ, તે ચોરત એટલી બધી ખુમસુરત છે” લેડી વારઝેવે સવાલ કીધો.

“હા બાનુ, હીલદાની ખુમસુરતી કાંઈ થોડી નથી, હું તો ધારૂંછ કે એ બાનુની આખી દુનિયામાં કોઇ જોડી નથી,” સર શીલીપના આ જવાબથી વેરીનાએ પોતાની જાલ કરડી.

“પણ અબ્બયબી તો એ છે કે ખુમસુરતી સાથે તે નેકી ને નીતિની મુરતી છે,” કેપતન સેસીલ દેનવર્સે પોતાનો અભિપ્રાય આપ્યો.

“હાંબક! હું એમ માનતી નથી. હીલદા નીચ વર્ગમાં ઉધરેલી હોવાથી તેણીની તરફથી નેકી ને નીતિની આશા રાખવી શક્ય છે. જોઓનું ખાનદાન હશકું હોયછ તેઓની નીતિ પણ હળકી રહેછ,” વેરીનાએ કેપતન તરફ ચુસ્તથી નેણ ફેરવી કહ્યું.

“બેશક! એમાં સેહજબી શક નથી. જેમ ધતુરામાંથી સુગંધની અને વાંસમાંથી શેલડીના રસની આશા રાખતી મુખાંધ છે તેમ હીલદા જેવી જીવંતી ગુળરતી ખુબસુરત સ્ત્રી તરફથી નેકીના યુની સુગંધ લેવી શકે છે,” સર શ્રીલીપે વેરીનાને ટેકા આપ્યો.”

વેરીનાએ સર શ્રીલીપને પોતાની પક્ષમાં જોઈ ઉપકારથી હસીને ડોકું ધ્રુણવ્યું. પણ એમ કરતાં કાંઈ અજબ જેવા ગુસ્સાથી કેપતન તરફ તે ડોળા કકડાવ્યા વગર રહી નહિ. પણ તેણીની આ લાગણી તેણીની માતા સિવાય બીજા કોઈ જોવા પામ્યું નહિ.

“હું તમો બંનેનાં મત સાથે મળતો થતો નથી. કેમકે ગરીબાઈ કાંઈ નીતી યા બદીતુ માપ નથી, યા તે કાંઈ શ્રાપ નથી બધાંજ ગરીબો કાંઈ ભુરાં હોતાં નથી, ને બધાંજ તવંગરો બધાં હોતાં નથી. જેવું બેકીમતી રત્ન ગરીબોની મુંપડીમાં મલી આવેછ, તેવુંજ બેકીમતી રત્ન તવંગરોના મેહલમાં પણ બાજે વખત મલી શકતું નથી. હીલદા તો એક ફરેસ્તો છે.”

“ત્યારે તો મને એ નેકીના ફરેસ્તા ને ખુબસુરતીનાં એ પુતળાંને જેવા ગમેછ,” વેરીનાએ અદેખાઈનાં ઝહરથી જીભ કાપી અણકાથી પોતાના ઉભરો બાહરે પાડ્યો.

“ત્યારે મારા ગોલાબ, તારી એ ઇચ્છા પાર પડતાં ઝાઝો વિશ્વાસ બાગવાનો નથી. લેડી બોકેપવાલા મેળાવડામાં આપણે હીલદાને જોઈ શકશું.”

“ત્યારે તો કેપતન દેનવર્સવાલી નેકી નીતિની મુરતી કેવી છે તે જણાઈ આવશે.” આટલું બોલી વેરીનાએ પોતાના પીઠર તરફ ફરી પુછ્યું, “પપા એ હીલદાનાં વડવાઓને તમો જાળખોછ કે ?”

“નહિ, હું એ કુટુંબ માટે જરા પણ જાણતો નથી,” સર સીદની વારંચેવે જવાબ દીધો.

“હું ધારતીતીજ કે હીલદાનું કુટુંબ એટલું બધું તો હલકું હોવું જોઈએ કે તે તમારા જેવાઓની જાણમાં આવેજ નહિ. બરાબર છે, તમો એ હીલદાનાં બાપ દાદાઓને જાળખતા નહિ હોવ એ બનવા જોગ છે.”

“હું તમોને એ હીલદાની જાળખ આપશ તો કદાચ તમો જાળખી શકશો,” સર શ્રીલીપ મોર્તલેકે સર સીદનીને જણાવ્યું.

“હું નહિ ધારતો,” સર સીદનીએ ટુકમાં પઠાવ્યું.

“પણ હું એમ પુછું કે એ હીલદા હલકાં કુટુંબની હોવા છતાં મોટાઓમાં ને અમીર ઉમરાવોમાં બેળાવા કેમ પામેછ ?” વેરીનાએ નાકકું દીચકું ચઢાવી સવાલ કીધો.

“એવી ગરીબ ઔરતોને અમીર ઉમરાવોમાં બેસાવા દેવામાં તેઓનું અપમાન થાયછ,” લેડી વારઝેવે પોતાની બેઠીનાં મતને ટેકા આપ્યો.

“તેઓનું અપમાન થાયછ તે કાણુનું? ગરીબ ઔરતોનું કે અમીર ઉમરાવોનું?” કેપતન દેનવર્સે હસીને પુછ્યું. તેના આ સવાલથી લેડી વારઝેવના ગુસ્સાની સહેજ પશુ દરકાર કરવા વગર કેપતને આગળ ચલાવ્યું, “હીલદા ગરીબ છતાં અમીર ઉમરાવોમાં કેમ બેળાવા પામેછ તેનો તમે ખાનુઓ આગળ ખુલાસો કરવો જોઈએ. લેડી ઝ્લેનદેલ વિધવા બનવા પછી—”

“શું લેડી ઝ્લેનદેલ વિધવા બની? લોર્ડ ઝ્લેનદેલ કળને શરણ થયો?” સર સીદનીએ કેપતનને આગલ બોલતાં અટકાવી પુછ્યું.

“હા, સર સીદની, જ્યારે તમે પેરીસ હતા ત્યારે લોર્ડ ઝ્લેનદેલ મોતનો શીકાર બન્યો, મોતનો ફરેસ્તો એ બધા અમીરના જાન માટે ઔટલો તો તબબગાર બન્યો કે—”

“પશુ કેપતન, તમારો ખુલાસો આગળ ચલાવો,” લેડી વારઝેવે કેપતનને લોર્ડ ઝ્લેનદેલની તારીફ કરતાં અટકાવી જણાવ્યું.

“લેડી ઝ્લેનદેલ વિધવા બનવા પછી તે હીલદાને પોતાનાં પેટની બેઠીની મારફત ચાહેછ ને તે ખાનુને લીધે હીલદા અમીર ઉમરાવોમાં ધણી સહેલાઈથી બેળાઈ શકેછ.”

હીલદાને લગતી વાત અહિંજ અટકી, કેમકે નોકરે આવી ખબર આપી કે કાંઈ મીઠું સ્નાર્ક નામનો વકીલ સર સીદનીને ધણું જરૂરી કામ માટે મળવા માંગતો હતો.

“કાણુ સ્નાર્ક!” સર્પે ડાબે માર્ગે હોય તેમ સર સીદની વારઝેવ ચમકાવે બોલ્યો, “એ ધણું વરસે કયાંથી પુટી નિકળ્યો?” જોકે સર સીદની આ છેલ્લો વાક્ય પોતાનાં મન સાથે ધણાજ ધીમા સારું બોલ્યો હતો, તો પશુ તે કાંઈક ભાંગેા ટુટા તેની પરણેતરના કસારી જેવા કાનને અથડવા લાગ્યા રહ્યો નહિ. સર સીદની તરતજ ઉઠ્યો અને થોડો વખત માટે સમળાણને છોડી જવા માટે પોતાની દલગીરી જાહેર કરી વકીલ સ્નાર્કને મળવા તે ઔરડો છોડી ગયો.

લેડી વારઝેવ પોતાના ખાવિંદના હાવબાવ તથા અકરાટ ધક્કાટથી તુરત ચેતી ગઈ કે સ્નાર્ક વકીલ સાથની તેના ખાવિંદની મોલાકાતમાં કાંઈ ભેદ હતો. તે શો હતો તે જાણવાને તેણીનો જીવ તબપાપક થઈ રહ્યો હતો.

પ્રકરણ ૧૨ સું.

વર્ષોની જુદાઇ પછી બને એક બીજાને મળ્યા.

“હું તમોને જોઇ બેઠક ખુશી છું. પણ સર સીદની, તમો મને જોઇ જવા જોઇએ તેવા ખુશી જણાતા નથી,” સ્નાર્કે સર સીદનીને મળી ભેટી પોતાની બેઠક ઉપર બરાબર ગોઠવાયા પછી હસીને કહ્યું.

“તમારો ખ્યાલ ખોટો છે. તમો વરસો! પછી મને મલવાને આવ્યા તે શું સખબથી હશે તેના—”

“અરે એના ભેદ જાણવો કાંઈ દુર નથી,” સ્નાર્કે સીદનીને આગળ બોલતાં અટકાવી કહ્યું.

“મીઠ સ્નાર્ક, હું આગળની માફક નવરો કે નકામો નથી. મને ધણુ જરૂરીનું કામ છે. ધણીજ અગત્યની મસલહત છોડીને હું તમારી મોલાકાતે આવ્યોછ. માટે મેહરબાની કરી તમો શું કેહવા માગોછ તે ટુકમાંજ પટાવી દેશો તો સારું,” સર સીદનીએ કાંઈક ગુસ્સાથી જણાવ્યું.

સર સીદની જ્યારે સીદની વારંજેવનાં સાદાં નામથી જાણખાતો હતો ત્યારે પણ સ્નાર્ક તેને અકારો હતો. પણ આજની તેની ચાલ ચલણ તેને એકરથી પણ વધુ અકારી લાગી તેના ચેનચાળા તેને ઠીક દીસ્યા નહિ. જાણે તે તેનું જાણી જોઇ અપમાન કરવાજ આવ્યો હોયતી. તે ધડીકમાં હસતો તો ધડીકમાં તે એટલો બધો તો ગંભીર થઇ જતો કે સીદનીને લાગતું કે તે આય રડી પડશે.

“ત્યારે તો સાહેબ, હું જે કામ માટે તમારી મોલાકાતે આવ્યોછ તેજ કામનું દારતાન શરૂ કરૂંછ,” સ્નાર્કે સીદનીના ગુસ્સાની સહેજ પણ પરવા કરવા વિના કહ્યું અને પછી તે એટલો તો માટે હસી પડ્યો કે સીદનીનું તો છેકજ પાકી ગયું. ગુસ્સાથી પસીનામાં તેનું આખું બદન ગરૂં ગયું, અને તેના ચહેરો પ્રીકકો રૂચ બની ગયો.

“મીઠ સ્નાર્ક, મારી ધીરજની પણ હદ હોવી જોઇએ. માટે ખુદા ખાતર તમારાં કામ ઉપર આવો. બોલો, તમારી આજની મોલાકાતને કાંઈ સખબ?”

“સાહેબ, તમારા પીદર જુદા આઇએક વારંજેવનાં મોતનાં બિછાનાવાલા એરડાને તો તમો કદી પણ જુલી ગયા નહિ હશે.”

“અસખત નહિ.”

“ત્યારે તો તેજ ઓરડામાં તમારા પીદરની લાસ પડેલી છતાં તમોએ કીધેલાં નીચ કર્મને પણ ભુલી ગયા નહિ હશે.”

“એટલે,” સર સીદની પોતાની બેઠક ઉપરથી ઝડપથી કુદકો મારી ઉઠી યોડ્યો, “મીં સ્નાર્ક, તમારી નેમ—”

“અલબત્ત, મારી નેમ ધણી ભુરી છે, પણ હું ધાડંછ કે આપણે એક બીજાને તેનાં ખરાં રૂપ-રંગમાં ઓળખતા હોવ ત્યાં આપણે ધણી સહેલાઈથી સમજીતી ઉપર આવી શકીશું. હે હે હેં હેં હે !” આટલું બોલો તે વળી કરડા સઢે મોટેથી હસી પડ્યો.

સર સીદનીને મુંગો મંતર બની પોતાની સામે ડોળા ધુરકતો ઉભેલો જોષ સ્નાર્ક આગળ ચલાવ્યું, “સર સીદની, તમારી હિંમત ઉપર સદ હળવર આશીન છે પણ મેહનત બરબાદ ગોનાહ લાજેમ જોવો તમારો હાલ છે. તમોએ તમારાં નામતુ વીલ તો બનાવ્યું પણ અસલ વીલનો તો તમોએ નાશ કીધો નહિ. તે તો જેવું ને તેવું ઉભેલુંજ રહ્યું છે.”

“હેં ! ચોર ! લુટારા ! ત્યારે શું તે વીલ ચોરનાર તુજ કે ? હું તો અત્યાર સુધી એમજ—”

“તમે ખાંડ ખાતા હતા કે તે વીલ તો તમે આતશમાં બાળીને રાખ કીધું છે, એમજ કેની ? પણ નહિ, જ્યારે તમો સાહેબ, તમારા પીદરની લાસ આગળ ધુટણીએ પડી મારીની આજોજ કરતા હતા તે વખતે તે વીલને મારા કબજામાં લીધું હતું. તે હજી સલામત છે ને જ્યાં સુધી તમો સાહેબ મારી મરજીને તામે રહેશો ત્યાં સુધી તે સલામત રહેશે, તેની સાથે તમારી આજી ધજત બી અનામત રહેશે. સમજ્યા સાહેબ ?”

“સ્નાર્કને આ પ્રમાણે બોલતો સાંભળી સર સીદની વારંબેવ બાણે સ્નાર્કથી માહત થયો હોય તેમ નિસોસ બની પોતાની જગો ઉપર ફસડાઈ પડ્યો, અને તે વિચારમાં મશગુલ બની ગયો. આ વેળાએ સ્નાર્ક પોતાની પુરેપુરી ફતેહ થયેલી જોષ તે આલીશાન ઓરડામાં ગાયન ગાતો ફેરી ફરવા મંડી ગયો.

“મીં સ્નાર્ક, લગભગ બે દાહેકાની આ ગમખાર બિનાની મારાં મકાનમાં ચાલી ચલાવી બબર આપવાની તારી મતલબ શી છે ? શું એ બબરથી તું મારી પાસે કાંઈ નાણું ઓઠાવવા માંગેછ ? બોલ, તારી મતલબનો બેદ બોલ.”

“મરો એક બેટો છે, મારો ઉમેદનો ગલગોટો છે. તે મા વગરનો ફરવે ઘેટો છે. હું તેનો માને મારા જનથી જ્યાદા ચાહતો હતો. તે આ

જેહાન છેડી મૂકી. જેથી મારા બેટામાં મારો તમામ પ્યાર બસાઈ બેઠાઈ. આ જેહાનમાં મારા બેટા સિવાય કોઈ બીજું વાહ્યું નથી.”

“અરે શેતાન! એ સ્વધતું પિંજન મને સમજાવવાનો સ્વપ્ન શો ?”
સર સીદનીએ ગુસ્સાથી ગગડાટ કીધો.

“સર સીદની, જરા હળવે. સજુરી શરૂઆતમાં જુરી છે પણ પાછળથી તે આખી દુનિયાની દોહતથી પણ વધુ પ્યારી છે. સાહેબ, હું દોહતમંદ છું, અચાનક તમારી જેટલી મારી પાસે દોહત છે, માલો મિલકત છે, માત્ર ઇજત કમ છે. મારી જીંદગીની એક જ નેમ બાકી છે, તે શરાબ ને બદો શાકી છે.”

“બોલ, બાગલ ચલાવ,” સર સીદનીએ કટાણી ગુસ્સાથી સવાલ કીધો.

“એક જેવું કશું નથી. મને પુછવાનો હક છે કે તમે સાહેબને એક ફરજંદ છે, જે એક બેટી છે ?”

“અલબત્ત છે.”

“ત્યારે તો મને ઉમેદ છે કે આપણે સમજુતી ઉપર આવી જઈશું. સર સીદની જે કાંઈ માગે છે તે મારા બેટા બેનગમીનનું જ છે અને જેથી કાંઈ કીમતી ઓચરિયાં મારી પાસે છે તેના માલિકથી એજ મારો બેટો છે. વળી મરહુમ સર આધજેક વારઝેવની તમામ દોહત મારા બેટાની ઓરતનેજ મળશે, એટલે દોહત સાથે દોહત મળશે ને મારી જીંદગીની બાકીની છેવટની નેમ પણ ફળશે.”

“મીંડ સ્નાર્ક, હવે ધણુ થયું. હું તારો પટપટારો વધુ વાર સમજવા માંગતો નથી. મારા પીદરની દોહત જે મારી દોહત છે તે ઉપર તારા બેટાની પરજોતરનો શું હક છે ?”

“મારા બેટાની પરજોતરને તમારી દોહતની હકદાર બનાવવાનું તમારું કામ છે. તમે સાહે તો આજે એમ કરી શકો,” સ્નાર્કે રોઝકું પરખાવી દીધું.

“યાને ? બોલ સ્નાર્ક તારી નેમ શી છે ? બોલ, ખુલ્લા શબ્દોમાં બોલ નહિ તો તારું ખુન કરશ,” સીદનીએ બેહેદ ઉચ્ચકેરાઈ પોકાર કીધો.

“ખુન કરવાની કશી જરૂર નથી,” માફે ખુન કરવાથી તમે ફાંસી જશે તો તમારી બેટી ને મારો બેટો પહેલાં મુરતમાંજ સસરા વગરનાં થઈ જશે.”

“એટલે ? શું તું નાપાક મારી બેટી સાથે તારા બેટાનાં લગન કરાવવા મગિછ કે ?”

“બરાબર, એજ મારી જીંદગીની એક નેમ બાકી છે. સાહેબ, મારો

બેટા તમારી બેટીની ખુબસુરતી ઉપર એટલો તો મોહિત પડ્યોછ કે તેને તમારો બેટી મલ્લશે નહિ તો તે જીવપર કરશે ને તમારો બેટી રંગાઈ રહેશે.”

“આમોશ! શેતાન, મોહકું બંધ કર, નહિ તો તારું એકદમ કાળું કર. ખબરદાર, મારાં મકાનના ઉંચર ઉપર પણ પગ મુક્યોછ તો તારો ટોટો પીસશ.”

“ઠીક છે, હું આજે તો જાઉંછ પણ યાદ રાખજે સર સીદની કે વખત આવે આવશે કે તને આજની ઘડી માટે બારે પસ્તાવો કરવો પડશે,” સ્નાઈ તે ચારડો છોડી જવાનાં ચિન્હો બતાવતાં ચુસ્સાથી ઠંઠરાવનારા અવાજે કહ્યું.

“દુર મરદુદ! તું શું કરી શકવાનો છે? હું કેવો મુખ કે આટલો બધો વખત સુધી તારો ખાલી પટપટારો મેં સાંભળયા કાઢ્યા. જેનું વીલ તું છુટારો બની ચોરી ગયોછ તે તો આજે અઢાર વરસ થયાં ફરીયાનાં પેટામાં ગર્ક ગઈછ. તેનું નામ નીશાન આ ધરતી ઉપરથી નાબુદ થયુછ. શેતાન, જા હવે તું તારે ગમે તે કર. તારેથી મારે ખીલવાનો સેહજ પણ સ્વપ્ન નથી.”

આ વેળાએ સ્નાઈ મોટેથી હસી પડી બોલ્યો, “સાહેબ, તે ચારત જો કે તેણીના ખરાં રૂપ-રંગમાં તમારી નજરથી દુર છે ખરી પણ હું આહું ત્યારે તે પરીસુત ચારતને ધનસાશની દેવડીમા ધનસાશ સાહતી ઉભી રાખવાને મારામાં તાકાત છે.”

આટલું બોલી સ્નાઈ તે ચારડો બેઠક ચુસ્સા સહીત છોડી ગયો. ખીજી પળે લેડી વારંચેવ ચુસ્સાની દેવીના તરેહ પોતાના ખાવિદ આગળ આવી ઉભી.

“કાણે લેડી વારંચેવ!” પોતાની પરચેતરને એકાએક પુટી નિકળેલી જોધ સીદની વધુ ઉઝલો વાખ બની પોમરી ઉઠ્યો.

“હા, હું તારી પરચેતર છું, પચ પેલો બુદો શું કહેતો હતો?”

“ત્યારે તેં અમારી વાતચિત સાંભળી?”

“હા, મેં બોલે બાલ સાંભળી. તે વખતે મારે ખુબ એટલું તો તપી આવ્યું હતું કે હું અજબ છું કે મેં તે ચડાળ બુદાનું ખુબ નહિ કીધું? શું બેઠ છે? સર સીદની તારી જીંદગીમાં પણ ભરમ છ? શરમ છે.”

આટલું બોલી ખુબસુરતીની તે રાણી ચુસ્સાથી પોતાના ખાવિદ તરફ પીઠ ફેરવીને ઉભી, સીદનીએ પોતાનો હાથ તેણીનાં ખમાં ઉપર મુક્યો અને ઠંરવ ભરેલા કરડા સાહે તે બોલ્યો:—

“લેડી વારઝેવ, તું મારો ભરમ જાણુવા પામીછ, પણ તું જુલેછ કે તારો ભરમ હું જાણુંછ.”

સીદનીએ જોયું કે તેના આ વાક્યથી તેની મગફર પરણેતર ઉપર કંઈક અસર થવા પામી હતી ખરી.

અકરણુ ૧૩ ચું.

લેડી બોકેંપનું મકાન ગાજી વાજી રહ્યું હતું. આ ઉમરાવ બાનુએ લડન અને તેની આસપાસના પરાઓના પરાણાઓને ધણી મોટી સખ્યામાં નોતયાઈ હતાં. આ મેળાવડામાં ધણી પકાયલી ખુબસુરતીઓએ હાજરી આપેલી હોવાથી લેડી બોકેંપનું મકાન ગોયા પરતાનનો માળો બની ગયું હતું. લડનની અકેકથી અકેક સરસ પરીસુરત બાનુઓ આ માળામાં ભેગી થઈ હતી, જ્યાં સીદની વારઝેવ પોતાની ખુબસુરત ઇટાલીયન બાનુ અને પોતાની મગફર બેટી વેરીના સાથે હાજર થયો હતો એ ઉપરાંત આપણા ઝોળખના સર શ્રીલીપ મોર્ટલેક અને કેપતન સેસીલ દેનવર્સ પણ હતા. બીજા સેકેડો જાણીતાં પરાણાઓ હતાં પણ તેઓ સાથે આપણી આ વાર્તાને કશું લાગતું વળગતું નહિ હોવાથી તેઓની ઝોળખથી વાચનારાઓને કટાક્ષો આપવાની કશી જરૂર નથી.

લેડી બોકેંપનું મકાન જે બોકેંપ હોલનાં નામથી જાણીતું હતું તે મકાન વિજળીક રોશનીથી રાતને ગોયા રોશન રોજતું રૂપ આપી દીધું હતું. લેડી બોકેંપે આજની નાચ પાર્ટીને જેમ અને તેમ વધુ ખેચાણુકારક કરવાને જરૂર અને જેહમતની કશી કચાસ રાખી હતી નહિ.

જે વેળાએ સર સીદની વારઝેવ પોતાની ઝોરત અને બેટી સાથે દાખલ થયો તે વખતે એકઠાં થયેલાં પરાણાઓમાં ધીમી ધીમી ધુસ ધુસ ચાલી રહી હતી. કેમકે સર સીદનીની પરણેતર અને બેટી દુનિયાની મુસાફરી કરી લડનમાં આવ્યા પછી આજે જાહેરમાં પેહલ વેહલોજ દેખાવ દેવા પામ્યા હતા. તેઓ બંને મા દીકરીની અજીત ખુબસુરતીની બિના વિજળી વેગે ફેલાઈ ગયલી હોવાથી અમીર ઉમરાવો, તેમની પરણેતરો અને બેહનો તથા બેટીઓ જેઓના કાનો તેમની દિલજીત ખુબસુરતી સાબળતાં ગોયા બેહર મારી ગયા હતા તેઓ તેઓને પોતાની નજરો નજર નિહાલવા અધીરી બની ગઈ હતી. તેઓને લાગ્યું કે

તેઓએ સાંભળેલી બિનામાં વણુદ હતું. એ બંને મા દીકરી ખુબસુરતીને એક અજીત નમુને હતો આવી ખુબસુરત પરજોતર અને બેટી ધરાવવા માટે સર સીદનીની તેઓને અદેખાઇ લાગવા વિના રહી નહિ. તે બંને મા દીકરીને જાણીતાં આરત મર્દ પરોણાઓમાં ઘણી આસાનીથી બેલાઇ જતાં વિલબ લાગ્યો નહિ. તાલેવત જવાનો અને કરોડપતી ઉમરાવ આપના કુંવારા બેટાઓ સર સીદની વારઝેવનાં ખુબસુરત બેટીની આગળ કરવાને અને તેણીની દોસ્તી શોધવાને એક પગે હતા. તે જવાન બાતુ ઘણાક જવાનો સાથે નાચમાં ઉતરી હતી અને તેણીએ જેમ પોતાની અજીત ખુબસુરતીથી તેમ નાચવાની પોતાનો ઉંચી શક્તિથી આખા મેળાવડાતુ માન અને ચાહ જીતી લીધાં હતાં.

“સર શીલીપ! ખુદા ખાતર મને જલદી બતાવ કે તમે જેણીને ખુબસુરતીની રાણી તરીકે આગળખો છ તે હીલદા કયાં છે? હું તેણીને જોવાને અધીરો બની ગયો છ,” સર સીદની વારઝેવે પોતાના દોસ્ત સર શીલીપને એક બાબુએ લઇ જઇ પુછ્યું.

“સર સીદની, હું બી ત્યારનો તેજ જોઉં છ, પણ કેટલે પછુ ખુબસુરતીની તે રાણી મને શોધી જડતી નથી હું ધારૂં છ કે હીલદા બાગમાં હશે,” સર શીલીપે મેળાવડામાં ચોપાસ નજર કરી જવાબ દીધો.

તેઓ બાગમાં ગયા. ત્યાં તેઓ ખુણેખુણુ ફરી વળ્યા પણ હીલદા મળે નહિ. અંતે તેઓ કાનઝરવેટરીમાં દાખલ થયા. ત્યાં ઘણાક પરોણાઓ, —આરત અને મર્દ—ભેગાં થયાં હતાં. સર સીદનીએ જોયું કે તેઓના નજર એકજ બાબુ ટીંગાઇ રહી હતી, અને તેઓ એક બીજાના કાન ઉપર પડી ધ્રુસ ધ્રુસ કરી રહ્યાં હતાં.

અંતે તેઓને ખરો બેદ માલમ પડ્યો. સર શીલીપે સર સીદનીને સમજાવ્યું કે આ સઘળાં પરોણાઓની નજર પેલી ખુબસુરતીની રાણીએજ ચોરી લીધી હતી આ પછી તેણે તે અજબ ખુબસુરતી ધરાવનાર આરત તરફ આંખળી કરી સીદનીને કહ્યું, “જે! જે! સર સીદની, લેડી બેકેપ સાથે જે બાતુ હસી હસીને વાત કરે છે તે બાતુ માટે શું ધારૂં?”

સર સીદનીએ આખાદ તે તરફ નજર ડાળી અને તે અમ્મયબીથી પોકારી ઉડ્યો, “ઓ મારા ખુદા! સર શીલીપ, એ આરત છે કે કોઇ પરી છે? હું તો ધારૂં છ કે એ બેહેશ્તની હુરી છે. સર શીલીપ, મે મારી લાંબી મુઆફરીમાં હજારો જાતની ખુબસુરતી જોઇ છે પણ આવી ખુબસુરતી મેં કદી જોઇ નથી. મારી પ્યારી બેટી વેરીનાની ખુબસુરતો તો એની આગળ વટાવમાં છે.”

સર સીદની સાચ્યુજ યોલતો હતો. હીલદા તેના જણાવ્યા મુજબ ખુબસુરતીના કાંધ અજબ દિલકશ નક્ષ હતો. તે ખરેખર ખુબસુરતીની દેવી હતા જે આ જેહાનમાં કદાચજ નેવામાં આવે છે. તેણીની ખુબસુરતીમાં કાંધ એવું તો અજબ ખેંચાણ હતું, તે ખુબસુરતી સાથે એવી તો કુદરતી પવિત્રાઈ આમેજ થયલી હતી કે તે ખુબસુરતી ખરેખર યોદાએ પાતાના પુરસદના વખતે ધડેલી હોવી જોઈએ. સરોવર જેવા બદન તથા નિરોગી બાંધા સાથે તેણીનો દમામદાર દેખાવ ખરેખર એક શેહેનશાહબાનુને અદેખાઈ ઉપજાવે એવો હતો. તેણીનો ચેહરો નાજુક અને ગોળ હતો. તેણીના ગોળ સુરખીદાર ચેહરો ઉપરનો ગોલાખી રંગ બાગે બેહસ્તના ગોલાબને પણ શરમાવતો હતો. જોખનના બહારમાં તે બાનુ તરતનીજ દાખલ થયલી હોવાથી તે ખુબસુરતી તાજ અને ખીલેલી કળીનો બાસ આપતી હતી. હોઠ જે સદા હસ્તા રહેતા હતા તે પરવાળાંને તકકર મારતા હતા. અને જ્યારે તે બાનુ હસ્તી ત્યારે દાંતો મોતી અને દુધના જેવા આબદાર લાગતા હતા. અને એ વેળાએ તેણીની ખુબસુરતીમાં આરખી વધારો થતો હતો. સર સીદની એ જોયું કે તેણીની આંખોમાં દાઢ અજબ મોહણી સમાયલી હતી આંખો ઉપર કમાનદાર ભવાં અને તીર જેવાં પાપણ એવી તો મરોતથી ગોઠવાઈ રહ્યાં હતાં કે જાણે તેણીને જોનારને વિધી નાખી જખમી કરી મેલતાં હતાં.

આવી ઉમદા ખુબસુરતી છતાં તેણીનો પોશાક જેટલો સાદો હતો તેટલોજ તે તેણીની ખુબસુરતીને બિલકુલ બધમેરતો લાગતો હતો. તેણીએ શીકકા બહુ રંગના કેપનો પોશાક સજ્યો હતો. વેરીનાવું આપું બદન જ્યારે હીરા, મોતી અને ખીલયાન તથા માણેકથી ઝકઝકી રહ્યું હતું, અને તેના અળકાટથી તેણીની ખુબસુરતી ઝળકી રહી હતી ત્યારે હીલદાનાં બદન ઉપર એક પણ ધરેણું હતું નહિ. તેણીની અજીત ખુબસુરતી માણેક મોતી તથા હીરા ખીલયાન કરતાં વધુ દીપા રહી હતી.

સર સીદની હીલદાને દીવાનાની પેઠ એવી તો બેમલાહજો બરી રીતે ટીકતો ઉભો કે તેની આવી આલથી સર શીલીપ ત્યાં જમા થયલા પરોણાઓ આગળ પોતાના બારી પડી જવાથી તેને એક પણ બોલ બોલવા વિના છોડી ગયો તેના જવા પછી હીલદા અને લેડી બોકેંપ પણ કાનઝરવેતરી છોડી બાગમાં વાતાચિત કરતાં દાખલ થયાં. સર સીદનીએ થોડે દુરથી તેમની પાછળ પાછળ આલવા માંડ્યું. બંને આરતો એક ઘીચ ઝાડીની આગળ આવી ઉભી અને કુદરતની પીછીની કરામત નિહાલતી ઉભી.

આ વેળાએ સર સીદની અને હીલદાની નજર એક થઈ ગઈ. સર સીદનીએ

એ વખતે હીલદાને ચેહરો આબાદ નેયો. તે સર્વે ડંખ માર્યો હોય તેમ ચોંક્યો. તે મોત જેવો શીકકો પડી ગયો, અને પોતાની જાન કરડી ગુસ્સાથી બડબડ્યો:—

“ઓ ખુદા! એ તો તેજ છે! આબાદ તેજ! બદમાશ રનાઈ! તેં એજ હુરી ઉપર મરામત ઉભી કરીધીજીની? પણ હુબી તો ખરો કે તારી એ મરામતનું સત્યાનાશ કરે, તારી ઉમેદનો નાશ કરે.”

વળી તે ફરીથી ચોંક્યો, કેમકે તેણે જોયું કે જે આડી આગળ હીલદા અને લેડી બોકેંપ ઉભી હતી તે આડીની અદર એક ચારત દાત્યા પીસતી અને ગુસ્સાથી પોતાના હાથની મુઠી વાલી ઉભી હતી. તેણીની આ હિલચાલ હીલદા અને લેડી બોકેંપ નેષ્ટ શકતા હતાં નહિ.

આડીમાં છુપાયેલી આ ચારતનો દેખાવ સીદનીએ જોયું કે છેડાયેલી વાધન કરતાં પણ બદતર ઘુરો હતો. તે એક ખુબસુરત ચારત કરતાં જીવતાં ડાકણને વધુ મળતી આવતી હતો. સીદનીએ જોયું કે તે ચારત કાળા નાગની માફક ઉછળીને હીલદાને ડંખ મારી તેમાંનું કાતીલ જેહર તેણીનાં બદનની રંગે રંગમાં ફેલાવી દેવા માંગતો હતો.

પણ હીલદાની આવી મુદ્દા ચારત કાણુ હતી?

તે સીદનીની પોતાની બેટી વેરીના હતી.

પ્રકરણ ૧૪ સું.

સર સીદની વારંજેવનું મગજ ધંટીની માફક ફરતું હતું તેને લાગ્યું કે તે વધુ વખત હીલદાને જોશે તો દીવાનો થઇ જશે. આથી તેણે પોતાની ગાડીમાં બેસી બેતરો તરફ ચાલુ મુક્યું કે જેથી તેનાં મગજને રાહત મળવા પામે. તે આગળ અને આગળ વધતો ચાલ્યો. થોડાં કદમ આગળ જતાં કુદરતની શાંતીએ તોફાનનું રૂપ લીધું. આકાશ કાળાં વાદળાંઓથી છાંયે આવ્યું. વરસાદની છાંટીઓ શરૂ થઇ પણ તે પછી ધોધમાર વરસાદે નખાવી દીધું. તે તે ગાડીમાં એકલોજ હતો. તેનાં મગજની શાંતી માટે ઘોડાવાલા યા ખીજ કાંઈ પણ નોકરને તેણે પોતાની સાથે લીધો હતો નહિ મોટાં મોટાં દરખતો તોફાન આગળ લાંછલાજ બની જમીનદોસ્ત થવા લાગ્યાં. તેને ધાસ્તી લાગી કે એવું એક આડ

તેની આંખોમાં પડતાં તેને કમડી નાખશે. લેડી બોકે પના મેહલ સરીખાં અવવાન-
સાંની સળહ છોડી મગજની શાતી માટે તે એકાંતવાસમાં આવ્યો. પણ ત્યાં
પણ કુદરત તેની સામે રહેલી તેને માલમ પડી. આથી તે પોતાના જીવને
હજારો કડુવા જેવા લાગ્યો અને હીલદાને આપોથી વધાવી લીધી કેમકે તેણીને
લીધેજ તેને એકાંતવાસ શોધવો પડ્યો હતો.

તેની ગાડીમાંનો ઘોડો જવાન અને પાણીવાલો હતો જેથી તે પણ
આવાં તોફાનમાં આકળો ધાબરો બની મસ્તીએ ચડ્યો હતો અને સર
સીદનીને બદલે બીજો કાષ્ટ હાંકનાર હોત તો ઘોડાએ તેને કાણુ જાણે કંઈ
ખીણમાં ગળડાવી મેળી પોતાનો પણ જન ખેંચી દીધો હોત. તે માહ
મુશકિલીએ પોતાના ઘોડાને કાણુમાં રાખી શક્યો હતો.

અંતે તે એવી જગોએ આવી ચડ્યો કે જ્યાં ખીણો આવી રહેલી
હતી. આ જગો કંઈ હતી તે તે જાણી શક્યો નહિ. તોફાનમાં તે રસ્તો ભુલી ગયો
હતો. તેણે જ્યાં સુધી તેની નજર પુગી ત્યાં સુધી દીકરી દીકરીને જોયું તો
ખીણો, ચઢડાણુ અને ઉતરાન સિવાય બીજું કશું નજરે પડ્યું નહિ. પણ આ
પણ તેણે અજાણ્યબીની ધીમી ચીચ્યાસી પાડી. તેણે બેહદ અજાણ્યબી વચ્ચે જોયું
કે એક આરત એક આડ નીચે ધુજતી લથડતી ઉભી હતી. સર સીદનીએ
જોયું કે તે આરત આડ નીચે ઉભી રહેવામાં ગોયા પોતાનાં મોતનું આમત્રણ
કરતી હતી. કેમકે વીજળીનો ચમકારો તે આડ ઉપર પડતાંજ તેણીની જાંઠ-
ગીની દોરી તુટી જતાં વિલંબ લાગનાર હતો નહિ. તેણે માહ મુશકિલીએ
ઘોડાને ઉભો કરાવ્યો અને પેલી આરતને આડનો આશરો છોડવાને જણાવ્યું.
આ ચેતવણી તે આરતને વખત સરની થઈ પડી કેમકે તે આરત આડના આ-
થાંમાંથી બહાર નિકળી કે એક જાગરદસ્ત વિજળી તે આડ ઉપર પડી અને
તેનાં મથાળેથી તે તેનાં મુળ સુધી તે ફરી વળી. એ વળાએ તે આરત ત્યાં ઉભે-
લી હોત તો તે કમનસીબ આરત કુદરતના ખેલનો ભોગ થઈ પડી હોત. ઘોડાની
લગમમ હાથમાં પકડી સર સીદની મોતથી બચી ગયેલી પેલી આરતની નજર
હીક ગયો. તે તેણીને જોતાંજ એકદમ અચકા ઉભો અને મોત જેવો ફિકકો
પડી ગયો.

“આ ખુદા!” સીદની એટલુંજ બોલી શક્યો અને તે તે આરતને
દીવાનાની તરેહ દીકવા લાગ્યો.

“કાણુ હીલદા!” તે પોતાનાં મન સાથે બોલતો હોય તેમ ધુજતો બોલ્યો.

તે આરત જે હીલદા હતી, તેણીનો ચહેરો ધાસ્તીથી ફિકકો મારી ગયો
હતો. તેણીને વાળો પાણીનાં મારાથી તરબોળ થઈ વિખેરાઈ ગયા હતા.

આ વેળાએ સર સીદનીનાં અંતઃકરણમાં જુદીજ કીસમની લાગણી ધ્રુમ મચાવી રહી હતી. તેણીને હીલદા તરીકે ઓળખતાંજ તેનાં બેગમાં કીડો ચવરવા માંડ્યો હતો. તેનાં મગજમાના ખ્યાલોનો ખ્યાલ કરવો મિથ્યા હતો. ઝાડની પનાહ લેતી તેણીને અટકાવ્યાથી તેણે પોતાના જીવને હજારો કડુવા દીધી, અને તે પછી ધબરાયલી અને ધ્રુજતી હીલદાની વધુ નજદીક જઈ તે જેમ તેમ બોલ્યો:—

“બાનુ, ખુદાનો ઉપકાર મોનો કે તમારો જીવ બચે. હું ધાગેજી કે તમોને તોફાનની ધાસ્તી લાગવા સિવાય તમારી બીજી કશી ફરીયાદ નથી.”

“બરાબર છે,” હીલદા હિમ્મત રાખી બોલી, “લેડી બેકેપનાં મકાનની મડખડ સડખડથી જરા રાહત શોધવા આવી તો તોફાન કહે જે મારે કામ. સ્થળસ્થાનની મારી લેડી બેકેપનાં મકાન તરફ જવાને બદલે મેં લળતોજ રસ્તો લીધો અને હું જુલો પડી.”

“પ્રીકર નહિ બાનુ. તમો મારી ગાડીમાં બેસો. હું તમોને લેડી બેકેપ ના મકાનમાં સલામત પુગાડશ. ત્યાં તમારે માટે શોધાશેધ આલી રહી હશે.”

“મોટો ઉપકાર થયો,” આટલું બોલી હીલદા ગાડીમાં બેસવા તૈયાર થઈ, જેમ કરવામા સર સીદનીએ તેણીને મદદ કીધી.

“મારો ડગલો ગાડીમાં પડેલો છે બાનુ. તે તમો તમારાં બદન ઉપર નાખો. મેહરબાની કરી મારા હાથમાની લગામ પકડો. હુંજ તે કાહડી તમારાં દીલ ઉપર નાખુંછ.”

આટલું બોલી તેણે ઘોડાની લગામ હીલદાના ધ્રુજતા નાખુક હાથમાં મેલી. એ વેળાએ ઘોડાએ મસ્તાનાં ચિન્હો બતાવ્યાં. તસ્તજ એક ખ્યાલ સીદનીનાં મગજમાં વિજળીકે વેગે ધામ આવ્યો. ઘોડાની લગામ હીલદાએ પકડેલી હતી અને તે રસ્તા ઉપર ઉભેલો હતો. મસ્તી ઉપર ચઢેલા શોકાને શાંત કરવાન તેણે કાંધક તબવીજ કીધી ખરી, પણ તે પોતાના ઘોડાની ખાશિયત સારી પઠે જાણતો હોવાથી નકી માન્યું કે તે કદી પણ શાંત થવા નો નથી. અને તેમજ થયું ઘોડાએ વધુ મસ્તી કરવા માંડી જેથી ચીરડાઇને એક ચાબકો તેને લગાવી કાઢ્યો. તેણે ધાર્યું તેમજ થયું. ઘોડાએ ચારે પગે દોડવા માંડ્યું. તેણે ખાત્રીથી માન્યું કે હીલદા આ ધરતી ઉપર માત્ર બેચાર પળની હતી કેમકે ઘોડો જરૂર તેણીને એકાદ બીજીમાં એવી તો ગળડાની મેળશે કે જ્યાંથી તેણીનાં હાડકાં પણ સલામત મલી આવનાર નથી. ઘોડાના દોડવા અને ઉછળવા સાથે હીલદાની ચીચારી કાઢના પણ કાનોના બહેર

ફાડી નાળે ઐવી હતી. પણ તે દયાજનક ચીચ્ચારીથી તેનાં દીવાનાં મગજ ઉપર સહેજ પણ અસર થઇ નહિ.

તે પોતાનાં મન સાથે બબડ્યો, “હીલદાનાં મોતથીજ મારી જીંદગી અને હોરમતની સલામતી છે.” આટલું બોલી તેણે દીવાનાની તરફ નાહરતા ઘોડા તરફ નજર ફેંકી. ગાડી એક મોટી ખીલુથી થોડે દુર હતી અને ઘોડો તેજ તરફ દીવાનાની પેઠે દોડતો હતો. તેની ખુશાલી હદ વિનાની હતી. તેને લાગ્યું કે હીલદાનું મોત તેણીનાં માથાં ઉપર બમણું હતું.

પણ એ પળે તેણે મોટી અન્યખી તથા બારે દલગીરી વચ્ચે જોયું કે એક જવાન મર્દ હીલદાની મદદની ચીચ્ચારાથી ત્યાં આવી ચઢ્યો હતો. તેના હાથમાં બંદુક પકડેલી હતી. પણ જીવ સ્ટોસ્ટની હતી.

એક કે બે પળમાં હીલદાની ઘોર તેણીની સામે ડાચું વકાસી ઉભેલી ખીલુ થઇ પડનાર હતી તેને હૈયે નેહ હતી કે તેની મદદે ઝુટી નિકળેલા મર્દ તેણીનો જાન પોતાના જેવા સેકડોના જાનોના ભોગે પણ બચાવી શકનાર હતો નહિ. પણ તેણે દલગીરી અને અણહદ અન્યખી વચ્ચે જોયું કે પેલા જવાને પેલા દોડતા ઘોડા તરફ બંદુક ટાકી અને ફેડી અને ઘોડો હીલદાની ઘોર પેલી બચકર ખીલુમાં બનાવે તે આગમ્ય તેમાની ગોળી તેને આખાદ લાગી અને ખીલુના મોહડા આગળ તે જમીનદોસ્ત થઇ પડ્યો.

હીલદા જીવ સ્ટોસ્ટ પળે બચી ગઇ. પેલી તરફ સર સીદની હાથ પણ અક્ષળતો ડાચું વકાસી દીવાના જેવો ઉભોજ રહ્યો. તે કશું બોલી શક્યો નહિ. તેની જીમ ગોવા તેના તાળવાંને વળગી ગઇ હતી તે સુનો સાવજ જેવો બની ગયો. હવે શું કરવું તે તે સમજી શક્યો નહિ. પણ અતે તેને બાન આપ્યું. લોક લાજ માટે, તેમજ તની ખુશી નેમ માટે હીલદાને કશો શક નહિ જાણ તેટલા માટે તે હીલદા આગળ હિમ્મત રાખી દોડી ગયો.

પ્રકરણ ૧૫ મું.

ઉપલાં પ્રકરણમાં બનેલા બનાવની રાત હતી. હીલદાનો જન લેવાનાં કાવત્રામાં નિષ્ફળ નિવડવાની રાત હતી. આ નાઉમેદીમાં સીંઢની પોતાની પરણેતરને ધણી પથ્થુ શોધવા છતાં નહિ મળવાથી તે લેડી બેઠકપવાલી પાર્કિંગમાંથી એક લોજ ચાલી આવ્યો હતો અને તે પોતાના સુવાના ચારડામાં આમથી તેમ ફેરા ખાયા કરતો આપણી નજરે પડે છે. તેનો ચેહરો જેટલો ફિક્કો મારી ગયલો તેટલોજ તે ઉચ્ચકરાયલો જણાતો હતો. તે હાલમાં હીલદા અને વકીલ સ્નાર્કને ગાળોની શાલપામરી આઢાડતો પોતાના સુવાના ચારડામાં છોડાયલા વાધની માફક એકચરખાં કદમે ફેરી ફરતો હતો. તેનો સર્વથી મોટો બળાપો હીલદાના જન ઉપર તેણે મારેલી ત્રાપમાં તેને મલેલી નિષ્ફળતા સંબધી હતો. તે ખુબસુરત બાતુ કેવી નસીબવંત કે તેણીની જીંદગીને જીવ સ્ટોસ્ટ પળે કુદરત તરફથી ન ધારેલી અને આચિંતી મદદ મળવા પામી હતી. અને તે મદદ કરનાર કાણુ? પેલો સીરીલ હરબર્ટ! જેનાં માખાપ કાણુ હતાં તેનું પથ્થુ જેને બાન નહિ, તે કાણુ કુટુબનો હતો તેનો પથ્થુ જેને ખ્યાલ નહિ તે શખ્સ હીલદાને મલેકુલ મોતનાં ડાચાંમાંથી સલામત ખેંચી કાઢે અને તેની પોતાની ઉમેદ ઉપર કારી ફટકો મારે એ આશ્વત સર સીંઢનીનાં મગજ ઉપર માઠી અસર કરવાને બસ હતો, તોપણ તે પોતાની હિમ્મત હાર્યો હતો નહિ. તેણે કાષ્ટ પથ્થુ રીતે હીલદાનો જન લેવાનો પોતાનાં મન સાથે ગાંઠ વાળી મેલ્યો હતો. કાષ્ટ પથ્થુ જોખમે અને તેની દોલતના ગમે તેટલા ભોગે તેનાં સુખની એ નડતરને સદાની દુર તો કરવીજ જોઈએ. એમ કીધા વગર તેનો બીજો કશો ચારો હતો નહિ.

“પથ્થુ તે કેમ? કેવી રીતે?”

પોતાના આ સવાલનો તે જવાબ આપવા વધુ વિચારમાં પડ્યો. વળી આ પળે પેલા બદમાશ વકીલ સ્નાર્કનો ખ્યાલ તેનાં ધુમતાં મગજમાં ધાઈ આવ્યો. તે લુચ્ચા વકીલ પાસે હીલદાના લાભનું વીલ સલામત હતું, જેનો તે નાશ થયલો માનતો હતો. એ વીલ જ્યાં સુધી તે પોતાને હાથ નહિ કરે ત્યાં સુધી તેની દોલત અને હોરમત તો શું પથ્થુ તેની જીંદગી પથ્થુ મોટા બચમાં હતી. આ વીલ સ્નાર્કના હાથમાંથી તેના હાથમાં આવે તોજ તેનું જીવનું પ્રમાણુ હતું, નહિ તો તેની હમણાં સુધીની કાવાદવાવાલી જીંદગી શા કામની? લેડી ડેનહેલની દેખરેખ અને આત્રા હેડળ ઉધરી જવાનીના બાગમાં ખીલી નિકળેલી નાજનીન હીલદા તેના બાઈ સ્ટેનલીનીજ બેટી હતી તેમાં તો

તેને માટે હવે કશી શક રહ્યો હતો નહિ. તેણીના ચેહરો, તેને લાગ્યું કે તેના ખુબસુરત બાઇની એક ખીજ આવૃત્તિ હતી, જેમાં તેણીની માતાના ઘટમદાર ચેહરાના મહેલા વારસાએ તે ચેહરાને અજબ જેવા ખુબસુરત તથા સોહામણો બનાવી મેલ્યો હતો.

પણ તેના માટે એક મોટો દિલાસો તો એ હતો કે વકીલ સ્નાર્કને હજી હીલદા માટે માત્ર શક હતો. તે હજી ચોકસ હતો નહિ કે લેડી ગ્લેનફેલવાલી હીલદા તે સ્ટેનલીની બેટીજ હતી, જેના લાભમાં આપઝેક વારઝેવે તેની તમામ દોલત સપુરદ કરનાર વીલ કીધું હતું. તે બદમાશ વકીલનો મોટો આધાર હીલદા સાથે દરિયામાંથી બચી ગયલી તેણીની દાસી ઉપર વિશેષ હતો. તે કાગને ડાળે રાહ જોતો હતો કે તે દાસી જે હજી ખીમાર હતી, તે ક્યારે સાજ થાય કે તેણીની તરફથી તે હીલદાની આગલી પાછલી ખબર મેળવે અને સર સીદની વારઝેવ ઉપર અચ્ચુચ ૫૮૬ લગાવે. સર સીદની તેની આ છુપી ધારણા પામી ગયો હતો. પણ એ દિશા તરફ તેને સેહજ પણ ખીલવાતું હતું નહિ, કેમકે હીલદાની દાસી જેકે જીવતી હતી પણ તેણીની હાલત જીવવા કરતાં મુવા જેવી વધારે હતી. તેણીનાં બેન્ડાંએ પોતાની ફરજ બજાવવાનું છોડી દીધું હતું. તે હજી બેબાન જેવીજ પડી રહી હતો. નહિ તેણીને આ દુનિયાતું કે નહિ પેલી દુનિયાતું બાન હતું. એટલે તેણીની તરફથી હીલદાની બાતમી સ્નાર્ક મેળવવા પામે એ આસમાનને જમીન ઉપર લાવવા બરાબર હતું.

હીલદા માટે બાતમી મેળવવા સંબંધી ખીજ ધારતી એ હતી કે કદાચ સ્નાર્ક બેતેવીયાં બાતેથી પોતાના એકાદ એજંત મારફતે તેણીની આગલી પાછલી મેળવી શકે. પણ તેમાં પણ સ્નાર્કના માર્ગમાં નિષ્ફળતા સિવાય ખીજ કશું હતું નહિ. કેમકે સર સીદનીએ પોતે પોતાના એક વિશ્વાસુ મારફતે બાતમી મેળવવાની જીવંતોડ જેહમત માથે ઉઠાવી હતી, પણ તેમાં તે નિષ્ફળ નિવડ્યો હતો. તેને એવી ખાત્રી આપવામાં આવી હતી કે સ્ટેનલી પોતાના કુટુંબ સાથે બેતેવીયાથી નિકળ્યો તે આગમ્ય તેણે વેનદરસનની કંપનીતું સહજ કામકાજ એક દલાલ મારફતે હોલાન્ડની એક માતબર પેહડીને વેચી નાખ્યું હતું. જેથી આ નવી પેહડી વેનદરસનની આગલી પેહડીના વડા બાગ્યા તથા તેના કુટુંબ માટે સહેજ પણ ખબર ધરાવતી હતી નહિ. વળી જુની પેહડીના હાથમાંથી નવી પેહડીએ કારોબાર પોતાના હાથમાં લેવાના બનાવ ઉપર વર્ષો પસાર થઈ ગયાં હતાં. તે વેળાએ જે જુઠાંઓ હતાં તે આ જેહા-નથી પોતાનો વસો ઉઠાવી ગયાં હતાં અને જેઓ બાળકો હતાં તેઓ જવા-નીના બહારમાં દાખલ થઈ ચુક્યા હતાં, એટલે સર સીદની તે તરફથી પોતાના બાઇ અને તેનાં કુટુંબને લગતી તવારીખ જણાવવાને નિષ્ફળ નિવડે તો

તેમાં કશી અન્યથા હતી નહિ. એટલે તેને હૃષ્ટિ પુરેપુરી નહ હતી કે અગરજ્ઞે સ્નાર્ક જેતેવીયા તરફ પોતાની નજર દોડાવે અને ધરતી અને આ સમાન એક કરી મેળે તોપણ ત્યાંથી તેને પ્રતેહ મળવાનો સહેજ પણ સંભવ હતો નહિ.

આવા ખ્યાલમાં તે મસ્ત બની પોતાના ખાનગી આગરામાં આમથી તેમ લટાર મારતો હતો, એટલામાં એક નોકરે આવી એક રૂકા તેના હાથમાં મુક્યો. આ રૂકા સ્નાર્ક વકીલના હાથથી લખાયેલો હતો, જે નીચે મુજબ હતો:—

“મારા પ્યારા સર સીદની—તમારા પીદર અને મારી વચેના વર્ષોના આગલા સંબંધને લીધે અને તમારી અને મારી વચેની તે વખતની દોસ્તીને ખાતર આ છેલ્લો પત્ર લખી જણાઉં છું કે મને મારી માગણીનો જવાબ એકાદ જે દિવસમાં તમારી તરફથી નહિ મલશે તો પેલુ આચરિયું જે મારા હાથમાં સલામત છે તે હું જાહેરમાં લાવશ અને તેના ત્રસ્ટીઓ જેઓમાં હું પણ એક છું તેઓને આ તકરારી મિલકતનો ખરો અને હકદાર માલેક હાથ લાગે ત્યાંસુધી તેની સંભાળ લેવાની પ્રજા પાડશ.

લાં તમારો વિશ્વાસુ સ્નાર્ક.”

સ્નાર્કના આ રૂકા ચતાં સર સીદનીને માથાંથી તે પગ સુધી એવો તે સાચુત ઝટકો લાગ્યો કે તેને લાગ્યું કે તે તેનાં મરણની છેલ્લી પળ સુધી લુલી શકનાર નથી.

આ પળે લેડી બોક્ષવાલા મેળાવડામાંથી તેની પરણેતર લેડી વારંચેવ પાછી ફરી. આ વેળાએ મોડી રાત વહિ ગઇ હતી તે છતાં તે બાનુ પોતાના ખાવિદને મિછાને પોઢેલો જોવાને બદલે આગરામાં પોઢેરો ભરતો જોઇ અન્યથ થઇ. તે કાંઇ સવાલ કરે તે આગમચ સીદનીએ ગુસ્સાથીજ ડોળા કઠકાવી પુછ્યું:—

“એટલું બધું મોડું થવાનો સમય? વેરીના ક્યાં છે?” પોતાના ખાવીદની આજની બેદબરેલી ચાલથી લેડી વારંચેવ ચોંકી. તેણીને પોતાના ખાવીદ તરફથી આવેલ આવકાર કદીપણ મલ્યો હતો નહિ. આથી તેણીએ પોતાનું અપમાન થયલું માની ગુસ્સાથીજ પોતાના ખાવિદને જવાબ દીધો —

“તમારા બંને સવાલો તાબુથી ઉપજવનારા છે. હું વળી મોડેથી ક્યાંથી ખાવી તે શું તમો જાણુતા નથી? ગુસ્સો તો સામો મને ઉપજવો જોઇએ કે મને પોતાની સાથે લીધા વગર તમો ચાલી આયા. વેરીનાને તો તમારીજ રજાથી લેડી બોક્ષ પના મકાનમાં થોડા દિવસ રહેવા માટે મુકી આવીછ કેમકે હીલદાખી ત્યાંજ થોડા દિવસ રહેવાની છે અને તમારી બધી મરજી છે કે વેરીના પેલી યુવસુરત હીલદા સાથે દોસ્તી બાંધે.”

“અરાબર છે. હું એમ થયું જોવા માંગું છું. વેરીના હીલદાને પોતાની બાહોશીથી ખેંચી લેવ તો હું જરૂર ખુશી થવશ,” સર સીદની કાંઈક થડો પડી પોતાની બેઠક લેતાં બોલ્યો.

“પણ હું નહિ ધારતી કે વેરીના હીલદાને સેફ જ પણ ચાહતાં શિખે,” લેડી વારંચેવે પોતાના ખાવિંદની બેઠક સામેના કાચ ઉપર અરધી અલેતાઈ બોલી.

“કારણ ?”

“કારણ હું સમજઉં. તમે સીરીલ હરબર્ટને તો ઝાળ્યો છો ?”

“હા ! પેલો કોઈ મા બાપની જાણ પિછાન વગરનો, જે પોતે કેવાં નીચ કે ઉંચ ખાનદાનનો છે તેવું જાન નહિ, જેને દરિયામાંથી અચાવી લેવા-માં આવ્યો છ અને જે લેડી બોક્ષની મેહરબાનીથી પળાયો જાયછ, તેજ બદ-માશ કે કોઈ બીજો ?” સીરીલ હરબર્ટ હીલદાના બચી ગયલા જનનના યાદગાર બનાવની યાદ થતાં સીદની વાધની માફક પુશારા મારી બોલ્યો.

“હા તેજ ! એ જવાન હીલદાને ચાહેછ ને હીલદાબી તેની ઉપર ઘેલી દીવાની બનીછ.”

“તેમાં આપણને શું ?”

“જીવો સાંભળો, વેરીનાબી સીરીલને આંધળા પ્યારથી ચાહેછ.”

સીદની સર્પે ડાબે માથે હોય તેમ ચોંક્યો. તેણે ચુસ્તથી પોતાની પરણેતરને માથાંથી પગ સુધી ટીકી ટીકી પુછ્યું.—

“વેરીનાની મોહબતની બાજુ તેં ક્યારે જાણી ?”

“થોડાજ કલાક આગમય. પણ હું જાણવા માંગું છું કે વેરીના સીરીલને ચાહે તેમાં એટલો બધો ચુસ્તો કરવાનો શું સબબ ?”

“સબબ મુસ્તકીમ છે. મારે વેરીનાની મોહબતને તેનાં જન્મને દિવસે જ મારી નાખવી જોઈએ.”

“અને મારેથી મત એવું જ છે. સીરીલનું ખાનદાન કોણ જાણે કેવું છે તે કોઈ જાણતું નથી. બલે એ ગમે તેટલો ખુબસુરત હોય પણ મારાં ખાનદાન સાથે એનું નહિ જણાયલું ખાનદાન હું મરતાંથી જોઈું નહિ. સીરીલ તો બીજાઓની સખાવત ઉપર જીવેછ. અરેબર વેરીનાનો લાયક ખાવિંદ તો સીરીલ દેનવર્સ—”

“કાણ ? સીરીલ દેનવર્સ ! લેડી વારંચેવ, તું તો દીવાની બનીછ.”

સીદની પોતાની બેઠક ઉપરથી ઉઠી સુંદર અને બેક્રીમતી ગાલીચા ઉપર નેશથો પગ ઠાકી બેસ્યા.

લેડી વેરીનાએ પોતાના ખાવિંદ તરફ યુસ્સાથી પોતાનાં નેણ ફેરવ્યાં. તેણીને એકરો યુસ્સાથી અને મગરૂરીના તેજથી એક શહેનશાહબાનુના જેવો દમામદાર લાગતો હતો. તે મગરૂરીના તોરથી બોલી, “સેસીલ દેનવર્સને શું છે? તે તો એક હીરો છે. એની પાસે મોટી દોલત છે, નામ છે, ધન્ય છે ને વેરીના માટે મોહબતબી છે. હવે તમોને બીજું શું જોઈએ?”

“મારી સલામતી! એટલુંજ નહિ પણ તારી પોતાનીબી સલામતી,” સીદનીએ ગંભીર બની જવાબ દીધો.

“મારી સલામતી! એટલે?” આ વેળાએ લેડી વારગ્રેવ એક ચોરસ કરતાં યુસ્સાની દેવીને વધુ મળતી આવતી હતી. સર સીદનીને એ સવળું જોઈ લેતા વિલંબ લાગ્યો નહિ. જેથી તે એકદમ થડો પડી બેસ્યા :—

“મારી પ્યારી લેડી વારગ્રેવ, હું તારી સાથે એ બોલને માટે તક-શરમાં ઉતરવા માંગતો નથી. સાવધ થઈ શાંત બન અને સાંભળ કે વેરીના માટે મેં કાંઈ જુદોજ પલાન ઘડી કાઢ્યોછ. વેરીનાના હાથના હકદાર તરીકે તે સેસીલ દેનવર્સને માની લીધાછ, જ્યારે મેં બીજાનેજ ધારી રાખ્યોછ. એ બીજા કોણ છે તે હું ખુલ્લું કર તે આગમ્ય મારી મરજીને તારે તાબે થવુંજ પડશે અને તારા બેટીને તાબે થવાની ફરજ પાડવીજ જોઈશે.”

“લગનનાં બજારમાં તમારી મરજીનો સોદો કદી પણ મારી બેટી ચલાવા દેનાર નથી,” લેડી વારગ્રેવે મગરૂરીથી રોકકું પરખાવ્યું.

પણ સર સીદની પોતાના ઠરાવથી હઠી જાય તેવો નબળો પોણો હતો નહિ. “લેડી વારગ્રેવ, સાંભળ કે વેરીનાના હાથની ઉમેદવારી મારી આગળ બીજા એક શખ્સે ઠીપીછ, જે મારે તારી સલાહ સાથે કબુલ કરવીજ જોઈએ.”

“મારી સલાહ લેવાના તમારા ઠરાવ માટે હું તમારો ઉપકાર માનુંછ, પણ યાદ રાખજો કે મારી સલાહને તમારે છેવટ સુધી વળગી રહેવું જોઈશે.”

“મારી એ મરજીને તારે શરણ થવુંજ પડશે, એટલુંજ નહિ પણ મારી મરજી પાર પાડવા માટે તારે મને મદદ પણ કરવી જોઈશે.”

“પણ મારી વારગ્રેવના એ ઉમેદવારનું નામ?” લેડી વારગ્રેવે યુસ્સાથી જીભ ફેરડી સવાલ દીધો.

“નામ ! નામ સાથે તને શું કામ છે? નામ પુછવાને બદલે તેની પાસે કેટલું દામ છે તે પુછ, જ્યાં દામનો કુંગર હોય ત્યાં—”

“પણ તેની હોરમત કેવી છે?” લેડી વારઝેવે પોતાના ખાવિંદને આગળ બોલતાં અટકાવી બીજા સવાલ કીધો.

“હોરમત કેવી છે, એમ પુછવાને બદલે, લેડી વારઝેવે મને સવાલ કર કે તેની દોલત કેટલી છે. જ્યાં દોલત હોય ત્યાં હોરમત શી બીજાદમાં?”

“સર સીદની. તમો લુલી જાઓ છ કે તમો કાણુ સામે તમારો વાહીયાત બકબકારો કરો છ? મગર રોઝાતી—”

“હું સેહજ પણ પોતાને લુલી ગયો નથી,” સર સીદનીએ પોતાની ઇટાલીયન પરણેતરને વધુ બોલતાં અટકાવી કહ્યું, “સારી પેઠ સમજી છ કે હું કાણુ સામે બકવા કરે છ. હું મેરીયો કારદીયાની જેણે પોતાની નામોશી-માંથી બચવા માટે આપઘાત કરી પોતાની પાપી જીંદગીનો અત આણ્યો તેની બેટી માટે વાતમાં મશગુલ છું. બીજું સાંભળ કે હું કેદીની તે બેટી માટે બોલુ છ જેના બાપની નામોશી લુલી જવાને અને તેને સમુજગી ડાટી દેવાને કષ્ટ થયો હતો. બોલ, મગરૂરીમાં મરી રહેલી અને તુ દાખમાં તણાઈ રહેલી ચોરત બોલ, જબાન બોલ, કે હજીબી મારી મરજીને તુ શરણુ થશે કે નહિ ને તારી બેટીને એમ કરવાની ફરજ પાડશે કે નહિ?”

અકરણુ ૧૬ મું.

સર સીદની વારઝેવના ઉપલા સખુનોથી લેડી વારઝેવ ઉપર થયેલી અસરતું બ્યાન કરવું મુશકેલ હતું. તેણીનો સફેદ દુધ જેવો ચેહરો ગુસ્સા અને ધાસ્તીથી લોહી જેવો બની ગયો હતો. તેણીની બંને આંખો ધીકકારના અજબ જેવા તેજથી ચળકી રહી હતી. તે પોતાની જગોએથી ઉછળી બોલી :-

“સર સીદની, તેં તારા કસમ ઉપર પાણી ફેરવ્યું છ. દેવળમાં મેં મારો હાથ તારા હાથમાં મુક્યો તે આગમય તેં મને કષ્ટલાત આપી હતી કે મારો ભેદ જે તું જાણુવા પામ્યો છ તે કદી પણ તારા હોઠથી બાહર નિકળનાર નથી.”

“હા, હું તે કષ્ટલ કરું છ પણ તારે આ પણ કષ્ટલ કરવું જોઈએ કે વેરીનાને મારી બેટી તરીકે કષ્ટલ કરતાં અને એમ કરી તારી આજીવન પાસબાની કરતાં તું કષ્ટલ થઈ હતી કે વેરીનાનું બાવિબ્ય મારા એકલાનાજ હાથમાં મેલશે.”

“પણ તેં ક્યુલાત આપી હતી કે વેરીનાનું બવિષ્ય તું ઝળકતું બનાવશે.”

“હા, મારી ક્યુલાત વેરીનાનું બવિષ્ય માતબર બનાવવા માટેની હતી, નહિ કે ઝળકતું બનાવવાની. પોતાનું બવિષ્ય ઝળકતું બનાવવાનો આધાર ખુદ વેરીનાના હાથમાં છે, નહિ કે મારા હાથમાં.”

લેડી વારઝેવ જવાબ દેતાં અચકાઇ ગઇ, બદ્દે ધભરાઇ ગઇ. પણ તેણીનો આ ધભરાટ સીદનીએ જોઇ લીધું કે માત્ર ખોટો ઢોંગ હતો, એક નાટકી સોંગ હતો.

“સર સીદની, હું ફરીથી પુછું છું કે વેરીના માટે તમો કંઈ કીસમના ખ્યાલમાં રમો છો?”

આ સવાલ સાંભળતાં જ સીદનીએ પોતાનાં ખીસાંમાંથી કુચો વારેલું એક કાગળ ખેંચી કાઢડતાં કહ્યું, “તારી બેટીના હાથની ઉમેદવારી માટેની દરખાસ્ત કંઈ મારી પોતાની નથી. તું વળી તેથી બીલકુલ અંજણ પણ નથી.”

લેડી વારઝેવ ચોંકી, અને દીવાનશાળામાંથી છુટી આવેલી એક દીવાનીની તરેહ પોતાના ખાવિંદને ટીકી ટીકી જોતી ઉભી. પણ સીદનીનું ધ્યાન તેણીની આવી દીવાની હીલચાલ ઉપર હતું જ નહિ. તેણે પોતાનું બોલવું આગળ ચલાવ્યું:—

“જેમ હું ન ધારેલા સંજોગે તારો ભેદ જાણુશ પામ્યો તેમ તું મારો ભેદ જાણી શકી. આપણી બંનેની એકજ નેમ આપણી પોતાની સલામતી છે. અને એ સલામતીનો આશીર્વાદ વેરીનાના લગ્નથી આપણે મેળવી શકીશું. જે પછે લગ્નના કાનગાકત ઉપર સહી થશે તેજ વખત પેલું કમબખ્ત વીલ મારા હાથમાં આવશે. અને ત્યારેજ મારા પગ આગલ ધુજતી જમીન મજબુત બનશે. હે આ વાંચ અને ફરીયાદીત કર.”

આટલું બોલી તેણે સ્નાર્કનો રૂકા પોતાની પરણેતરના હાથમાં મુક્યો.

તે તેણીએ વાંચ્યો. એક વાર નહિ પણ ત્રણ વાર વાંચ્યો, ઘણીજ સંભાળથી તેણીએ તે પોતાના મન સાથે વાંચ્યો, અને પછી તે ધીમાં પણ મજબુત અવાજે બોલી:—

“આ કાગલ ઉપરથી એવું માલમ પડે છે કે તેનો લખનાર પોતાના બેટાને વેરીનાના હાથના ઉમેદવાર તરોકે જાહેર કરે છે.”

“અરે જાહેર કરવાનું શું બકે છે? તે તો દાવો કરે છે. જબરદસ્તીથી તે પોતાના બેટા માટે વેરીનાની માગણી કરે છે.”

“અને તેની એ માગણીનો અર્થો?”

“પેલું વીલ !”

“પણ એ વીલની આપણે પરવા નહિ કરીએ તો—”

“તો જાણે કે આપણી હાલત બીજારીથી બીજી અદતર ધુરી બની. હાથવેલા અને ભુખમરો આપણે ખોરાક બનશે. દર પગે તને ભુખે તવળતાં જોઈ મારે જીવન ચાલે બનશે. આ અયેશ આરામને છેલ્લી સલામ કરવી પડશે.”

“પણ એ હીલદા એવી તે કાણુ આરત છે જેનેથી તું એટલો બધા બીહી ધુજી પડેછા !”

સર સીદની આ સલામનો જવાબ આપતાં અચકી ગયો.

“અજબ છે કે હજી તું ખરા મેદથી વાકેફ નથી બની? શું તું નથી સમજી શકતી કે મારી કેમ પ્રજેતી છે, સાબળ, એ હીલદા મારા બાઇની બેટી છે, જેની હાલત ઉપર તું આરામથી બેટી છે.”

બેટી વારંવારના ચેહરા ઉપર તું તુર ઉડી ગયું. તે માત્ર જેવી શ્રીકકી પ્રય બની ગઈ. તે હજી હિમ્મત હારી નહિ. તે હિમ્મતથી બોલી, “પણ મારા બેટી વેરીના પોતાના હાથના એ ઉમેદવારને ચાહતી નથી. વેરીનાની મોહબત એ શાખા ઉપર બિલકુલ નથી.”

સર સીદની ચોંક્યો.

“મોહબત ! શું લગનનો ગાંઠ મોહબતથીજ સંધાયેલો હોવો જોઈએ ?”

“એમાં શું શક ! મોહબત વગરના નીકાહ ! તૌબા ! તૌબા !”

“ત્યારે બાનુ, જરા ધ્યાન દઈ ખ્યાલ દોડાવો કે તું વેરીનાના પીદર મેરીયો કારદીયાનીને ચાહતો હતો અને તે છતાં તમો બાનુ—”

“ખામોશ ! હોશમાં આવ ! તારા સોગદ યાદ કર, સર સીદની !”

“મને તે પુરેપુરા યાદ છે, પણ તારો જીવ—”

“મારી જીવ નારવા છે. બેશક મારી જીવ છે. તારી મરજી મારે કબુલ છે. વેરીનાનો જીવ મારે સર છે.”

“શાખાશ !” સર સીદની ખુશીમાં આવી પોકારી ઉઠ્યો.

મકરણ ૧૭ સું.

લેડી બોકે'પના “બોકે'પ હોલ”માં એક સુંદર કોચ ઉપર વેરીના અને હીલદા વાતમાં મશગુલ બની બેઠા હતાં. આ બંને જવાન બાનુઓને લેડી બોકે'પે પોતાનાં મકાનમાં ઘણી બોહોંસ કરી રાખી હતી. જ્યારે સર સીદનીએ જાણ્યું કે હીલદા થોડા દિવસ “બોકે'પ હોલ”માં તોડી પાડનાર હતી ત્યારે તેણે મોટી ખુશી સહિત વેરીનાને “બોકે'પ હોલ”માં રહેવા માટે રજા આપી હતી. તેની ઘણી મરજી હતી કે હીલદા અને વેરીના વચ્ચે સહીપણાંની સાંકળ બધાય. એમ કરવામાં તેણે કાંઈ અજબ જેવી ધાતકી નેમ રાખી હતી, જે આપણે આ વાર્તામાં આગળ અને આગળ વધવા સાથે જોઈશું.

બેશક વેરીના એક ખુબસુરત નાજનીન હતી અને હીલદા કુદરતની ખુબસુરતીની એક અથગ પરસ્તાર હોવાથી તે ઘણી જલદીથી વેરીના તરફ એવાઈ ગઈ હતી.

“એ બીચારી સુખી જણાતી નથી. પોતાના પીદરની અખુટ દોલત છતાં તેણીના ચેહરા ઉપર દલગીરીના છાપ આબાદ માલમ પડેછ. એ બીચારી ની દલગીરી શી હશે ?” હીલદા દયાથી તેણીને જોઈ પોતાનાં મન સાથે બોલી, “શું બીચારીને પોતાના પ્યારમા હાર તો નહિ ખમવી પડી હોય ?”

આ વેળાએ વેરીના પણ કાંઈ ઉડા વિચારમાં ગુલતાન બની ગઈ હતી. તેણીએ પોતાના ચેહરા ઉપર થતા ફેરફારો હીલદાની ચગોર ચશમેથી ધ્રુપાવવાને પોતાના ચેહરા આગલ એક નાજુક પખો આડો ધર્યો હતો. છયોક આ ઇટાલીયન ખુબસુરતી માટે બેલાતું હતું કે મોડે વેહલે તે કપટન દેનવર્સની પરણેતર બનશે, પણ તે એમ કેહનારાઓને ગુસ્સાથી કહેતી કે “હું શું મારી જીભી એક પતંગીયાંને અરપણ કરશ ? કદી નહિ. હું તેનેજ ચાહવસ જે મારે લાયક ધર્યે ઈચ્છ હોય. એક પુલ ઉપરથી બીજા પુલ ઉપર ઉડી તેનો રસ ચુસનારા શોબીતાં પતંગીયાની મને સેહજ પણ પરવા નથી.”

વેરીના અને હીલદા વચ્ચે પ્યાર અને મોહબતનીજ વાતો ચાલી રહી હતી. એ દરમ્યાન વેરીનાએ જોઈ લીધું કે હીલદા સીરીલ હરવર્ટ માટેનો પ્યાર પોતાનાં જીમરમાં લઈ રહતી હતી. આ ખ્યાલ ઘટાંજ તેણીનો હવસ અને હસદ બંને એકેરાઈ ગયાં અને તે દાંત્યા પીસી પોતાની પાસે બેઠેલી હીલદાને માથેથી પથ સુધી ટીકવા મંડી ગઈ. કેમકે તે જાણતી હતી કે પેહલો દાવો સીરીલ ઉપર તેણીનો પોતાનો હતો. તેણીએ એ જવાન મર્દને નેપલ્સમાં જોયો તેજ પહે પોતાનો હોશ બોહયો હતો. એક વેરીના જાણતી હતી કે

સીરીસ હરબટ્ નહિ જણાયલા મા આપ વગરનો હતો અને તેના સુખ યા દુઃખનો આધાર લેડી બોક્ષ જેવી ચોરતની સખાવત ઉપર લટકેલો હતો, તોપણ તેની ખુબસુરતી, તેની હીમ્મત અને તેની બાહોશીનો કશો પાર હતો નહિ. તેણીએ દુનિયા ભરના જવાનોની હર કિસમની ખુબસુરતી પોતાની નજરે નજર અનન્યખીના ઉભરા અને ખુશીના ઉછાળા સાથે જોઈ હતી પણ સીરીસ હરબટ્ની ખુબસુરતી આગળ તેણીની ખુબસુરતી વગર ખિસાદની હતી.

“આવો ખુબસુરત જવાન કોણ હતો ? તેનાં મા આપ કોણ હતાં ? તે હીલદાની તરેહ દરિયામાંથી કાં પુટી નિકળ્યો હતો ?”

આ સઘળા સવાલો તેણીએ અનેક વાર પોતાના મનને પુછ્યા હતા પણ તેનો જવાબ કેઈથી પણ મલી શક્યો નહિ, ત્યારે એ ઉપર તેણીએ ખ્યાલ કરવાનો પણ છોડી દીધો અને બસ એ જવાનનીજ મોહબતની માળા જપતી રહી. પણ જ્યારથી તેણીએ શોધી કાઢ્યું કે હીલદા અને સીરીસ એક બીજા ઉપર મરતાં હતાં ત્યારે તે હીલદાને પોતાનાં સુખની ખુની તરીકે માનવા લાગી અને કોઈબી રવેસે આ જોડું પોતાની નેમમાં ફાવી નહિ જાય તે માટે તેણીએ કેપટન દેનવર્સ અને સર શીલીપ મોર્તલેકને પોતાની બાબુમા રાખી હીલદાને ધીકકારવા શિખવ્યા હતા. હીલદા પોતે પણ અજબ થતી રહી હતી કે ધડીમાં વેરીના તેણીની સાથે ખ્યારથી વર્તતી હતી, પણ બીજાજ પળે તે કાંઈ એવી તો ઘાતકી નજરથી તેણીને જોતી કે ગરીબ બિચારી હીલદા ખરેખર ધભરાધ જતી, બદકે તેણીના આવા દુર દેખાવથી કમકમી બે ચાર કદમ પાછલ હડી જતી પણ તે બીચારીને સેહજ પણ ખ્યાલ હતો નહિ કે તેણીના આશકને તેણીનાં પાસાંમાંથી જાણી જોઈ છિનવી લેવાનો આ સઘળો સબબ હતો.

આપણે ઉપર જોયું તેમ બંને જવાન બાબુએ લેડી બોક્ષ પનાં મકાનમાં એક સુંદર સોફા ઉપર બેઠેલી હતી. શરૂઆતમાં વેરીનાએ હીલદા સાથે હસી હસીને વાતો કીધી હતી પણ પાછળથી તેણીને કોણ જાણે શું વાર આવ્યું કે તે પોતાના ગાલ સામે પખો આવડો કરી કોચનાં એક ખુણાંમાં થોબડો ચહડાવી બેઠી. તેણીની આવી ચાલથી હીલદાને લાગ્યું તો ધણું પણ લાચાર !

તે કાંઈ ખ્યાલમાં રોકાયલા હતી તેટલામાં વેરીનાએ સીરીસ ને તેણી તરફ જ આવતો જોયો. ખરી રીતે તો સીરીસને તે બાડે ડોળે જોતી હતી, પણ બાતેનમાં તે જાણે કેવાક ઉંડા અને ગભીર ખ્યાલમાં ગુલતાન બની ગઈ હોય તેમ દીસતી હતી. સીરીસ વેરીનાની સહેજ પણ દરકાર કરવા વગર હીલદા તરફ ગયો અને પોતાના હાથમાંના સુંદર પુલોનો એક ઝુમખો નખીને હીલદાને સપુરદ કીધો. વેરીનાએ આ સઘળું જોયું અને તેણીની લાગણીને જખરો જટકો લાગ્યો પણ તે

છુપાવવા માટે તેણીએ પોતાના હાથમાંના પંખા જાણી જોઈ નીચે નાખી દઈ તે ઉંચકવા મડી ગઈ હીલદાએ પોતાના પ્યારાની “ઝોફર” તરફ પોતાનો નાજુક હાથ લખાવ્યો તો ખરો પણ તેણીની નજર વેરીનાના ચેહરા તરફ જ ચોંટી બેઠી તી. વેરીનાનો ચેહરો હવસ અને હસદનો માર્યો ખીલીક લાગે તેવી કાસમનો ઉસકેરાઈ ગયો હતો.

હીલદાનાં જીગરમાં કમકમાટ અને ધારતીની લાગણી આ પળે ફરી વળી.

* * * *

“હીલદા મારી મુદ્દા ઝોરત છે, હીલદા, મારું જીગર છીનવી લેવા માટે તને લયાનત છે,” વેરીના ગ્લેનદેલ કેસલમાંના પોતાના ઝોરડામાંના એક કાચ ઉપર અરધી અઢેલાઈ પડી પોતાના મન સાથે બોલતી હતી, “એ ખુબસુરત બલા મારી અને મારી ઉમેદની વચ્ચે દરિયાના પેટાંમાથી પુટી અને બસ મારી આશાની મટકી પુટી. કાણે ધાયુ હવું કે મારા આશકને હીલદા લુટી લેશે ! હા ! સીરીલ ! સીરીલ ! મારા હરબટ ! મારા જન ! તને મેં નેપલ્સમાં જોયો ને બસ મારે ! હોશ બોલ્યો ! હું તો તને મારા પગ આગળ છુટણીયે પડેલો જોવાને ઈતેજાર હતો, હું તો તેને થોડીક મુદ્દત થોકરે મારવા તક્યાર હતી, અને એ ખુબસુરત બળા મારી અને તેની વચ્ચે આવી નહિ હોત તો જરૂર સીરીલને મારા પગ આગળ છુટણીયે પડવું જ પડતે, મને મનાવી લેવી પડતે, મને સમજાવવી પડતે, મને પટાવવી પડતે.”

આ વેળાએ તે જુસ્સાના આવેશમાં પોતાની બેઠક ઉપરથી પગ અઢાળી ઉઠી અને પોતાની પાસેની ટેબલ ઉપર જોશથી હાથની મુકી અઢાલી બોલી.—

“સીરીલ ! હીલદા ! યાદ રાખજે કે હું તમો બંનેને તમારી નેમમાં કદી પણ શ્રાવવા દેવશ નહિ. બસ કીનો ! તમો બંને ઉપર મારા કીનાનો ઢગઢગતો વરસાદ નહિ વરસાવું, તમારી મોહબતમાં બંનેને નહિ તરસાવું તો મારી જીંદગી ઉપર હજારે હઝેર હોજે !”

તે હજી પણ પોતાનાં મન સાથે બીજા ધણોક બકબકારો કરતે પણ એટલામાં પોતાની માદર લેડી વારઝેવને પોતાના ઝોરડામાં દાખલ થતી જોઈ તે કાંઈક શાંત બની ગઈ. પણ લેડી વારઝેવને જોઈ લેતાં વિલંબ લાગ્યો નહિ કે તેણીની બેટી કાંઈ અસાધારણ હદ સુધી ઉસકેરાઈ ગયલી હતી. તે તુરત પામી ગઈ કે હીલદા ઉપર તેણીનો ખોદનો જવાળા સળગેલો હતો. તે ખુશ થઈ કે આ વેળાએ સર સીદનીની માંગણીનો તેણીની પાસે સ્વિકાર કરાવવાનો બહુજ અચ્છો મોકો હતો.

શુ લેડી વારઝેવ બોલતી નહિ હતી ? જોઈશું.

અકરણ ૧૮ સું.

બંને મા દીકરીએ ધણીજ કીમા સાહે ગુફતેજ ચલાવી. એ વેળાએ વેરીનાનો ચેહરો હદથી જળાદા ઉસફેરાઇ આવ્યો હતો તેણીની કાળી આંખો કાંઇ અજબ જાતના ચળકાટથી ચમકી રહી હતી. મગરૂરી અને તુંદાઇ તેમાંથી આરપાર જણાઇ આવતી હતી. એ ઉપરથી માલમ પડતું હતું કે લેડી સીદની વારઝેવે તેણીના કાનોમાં રેડેલા સપુનોથી તેણીનો મિજાજ હાથથી ગયો હતો. અંતે તે પોતાની બેઠક ઉપરથી ગુસ્સાથી ઉભી થઇ અને એક શહેનશાહ આનુના તોરથી તે બોલી --

“શુ હું બેનજમીન સ્નાર્કને મારો ખાવિંદ બનાઉં, હું તેની પરણેતર બનું ? માદર, મારી જવાનીની કળી કચડાઇ જાય, મારી જવાનીનો આજ તારાજ બને, મારો ખુબસુરતીનું ચુલ કરમાઇ જાય પણ હું કદી પણ સ્નાર્ક વફીલના બેટાને મારો પ્યાર સપુરદ કરશ નહિ બેનજમીન સાથે મોહબત કરવા કરતાં મોતને મારો ગાલ ચુમવા દેવાનું હું વધુ પસંદ કરશ.”

“મરવું એ સેહલું છે બેટી,” માદરે બેટીને સમજાવ્યું, “પણ આજે વખત જવાન આરતોને પોતાની જીદગીમાં એવી તો મુશીબતો ઉઠાવવી પડેછ કે તે મોત કરતાં પણ જલેમ થઇ પડેછ.”

“માતા, હું કોઇ પણ જાતની મુશીબત ખમવા તૈયાર છું, પણ સ્નાર્કના બેટા સાથનાં મારાં લગનની આફત ખમી શકવાની મારામાં તાકાત નથી.”

“પણ એની પાસે કેટલી અખુટ દોલત છે તેનો તને સેહજબી ખ્યાલ નથી.”

વેરીનાએ પોતાની માતાને કશો જવાબ દીધો નહિ. તે દેખઇતી રીતે પોતાનાં ગળાંમાંની નેકલેસ સાથે ચેડાં કાઢડવામાં રોકાઇ ગયેલી હતી પણ આતેનમાં તેણીનાં દિલમાં આડાં અને ઉભાં આવતાં હતાં.

“વેરીના, ગમે તેવો દુર્ગુણી તાલેવત મરદાને મરદોમાં પણ શુરો ગણાયછ.”

“ભલે તે મરદોમાં શુરો ગણાતો હોય પણ એરતોમાં, તેમાં મુખ્ય કરી તમારી બેટી વેરીના જેવી આરતોમાં તો કદી નહિ.”

“બેટી, ચેડાં ના કાઢડ. તું સ્નાર્કના બેટાની દોલતને ધીકકારતી નથી પણ તું સીરીલ હરબર્ટને ચાહેછ, કેમ ખરું કેની ? પણ બેટી વેરીના, તું ભુલી જાયછ કે સીરીલ એક પુટી દમડી વિનાનો છે. એવા સાથે તારો ભવ

જોડી તું શું સુખ જોવાની છે ! વેરીના, મારું કહ્યું માન અને જે ધણી તને બાડી નજરેખી જોવાની ઘરકાર કરે નહિ તેના પ્યાર જીતવાનાં શેકટનાં શાંકાં ના માર.”

“માતા, હું તમારી આ સલાહ કયુલ કરેછ, પણ હું મરતાંખી સ્નાર્કના બેટાને પ્યાર કયુલ કરવાની નથી. હું કુવારીજ રહેવશ. સ્નાર્કની દોલત બંદે ખીજી આરતોને પોતાની જવાની અને ખુબસુરતી વેચવાને લલચાવે પણ મારી ઉપર તેની સહેજ પણ અસર થઇ શકનાર નથી. મારા પીદરની ઝેનદેલની મિલકત મારે માટે પુરતી છે.”

“ઝેનદેલ ! બેટી એ મિલકત મલવાતું પણ સ્નાર્કના બેટાની પરણેતર થવા ઉપરજ આધાર રાખેછ.”

લેડી વારંબેવની આ ચેતવણી સાંભળી વેરીનાએ ચોંકીને પોતાની માદર તરફ જોયું. તે બિલકુલ સમજી શકી નહિ કે તેણીની માદર ઝેનદેલની મિલકત માટે બેદમાં શું બોલતી હતી.

“શું ઝેનદેલની એસ્ટેટ મારા પીદરની નથી ?”

“હા, છે, તે હું કયુલ કરેછ, પણ તે હાલ તુરતજ.”

“હાલ તુરત !” વેરીના માત જેવી ફિકકડી પડી બોલી ઉઠી, “ત્યારે શું માતા કોઇ ખીજે દાવાદાર છે ?”

“ખીજે દાવાદાર ઉભો થવા દેવો કે નહિ તે તારા હાથમાં છે. મારી પ્યારી બેટી, ઝેનદેલ કેસલમાંથી આપણને નહિ હાંકી કાઢવાની સ તા તારા પોતાના હાથમાં લે ને તારી માદરની સલાહ માન્ય કર.”

વેરીના વધુ ગુંચવાડામાં પડી.

“માદર, બોલો, બેદ બોલો કે સ્નાર્કની સન્તા મારા હાથમાં કેમ આવી શકે ?”

“સ્નાર્કના બેટાની પરણેતર બન ને પછી જો કે તે સન્તા તારા હાથમાં પોતાની મેજે ચાલી ચલાવી આવેછ કે નહિ ?”

“કદી નહિ, માતા કદી નહિ. મારી જીંદગીતું જીત્યાનાશ વાળનારું આ પગલું હું મરતાંખી બરશ નહિ. હું ઝેનદેલ કેસલને આગમાં તારાજ થતો ખુશીથી જોવશ, એ મકાનમાંથી હડધુત થઇ નિકળવાની મારી નામોશીને હું ખુશીથી શરણ નાખશ પણ સ્નાર્કના બેટાની આરત બની આ મકાનની માલિક થવા હજ્યર વાર કમકમશ.”

લેડી વારઝેવ પોતાની પ્યારી બેટીને હૃદયી જ્યાદા હડીલી અનેલી જોઈ કાંઈક ગુસ્સે થઈ તો ખરી પણ તે વેરીનાના પાછુ સ્વભાવથી એટલી બધી તો જાણીતી હતી કે તેની ઉપર ગુસ્સે થવામાં યા ગુસ્સાનો ઉભરો બાહર પાડવામાં તેણીએ કશો માલ જોયો નહિ, જેથી તેણીએ પોતાની સમજાવટ ચાલુજ રાખી.

તે ધીમા પણ મજબુત સાહે બોલી, “વેરીના, તું સ્નાર્કના બેટાની આરત થવા ના પાડશે તો તને સેહજબી ખ્યાલ છે કે તારા પીદરની તમામ દોલત કાણુના હાથમાં જશે ?”

‘ મને તેના સહેજ પણ ખ્યાલ નથી. ખરું બોલું તો એવો ખ્યાલ કરવાની મને સહેજ પણ પરવા નથી.” આટલું બોલી તે પોતાની માતાને ગળે વળગી પડી બોલી, “ માતા, એવું તે કાણુ છે જે મારા પીદરની દોલત મારા હાથમાંથી છિનવી તે પોતે માલેક થાય ? માતા, તે મર્દ છે કે આરત ?”

“ તે આરત એવી છે,” લેડી વારઝેવ દાંત્યા કચકચાવી બોલી, “વેરીના, તે એક એવી આરત છે જેના નામમાં આફત ભરી છે. તે આરતને તું એવા તો ધીકકારથી જોયછ કે જેતું નામજ તારા જીગરમાં હસદનો આતશ સળગાવાને બસ છે.”

“તેતું નામ ?” વેરીનાએ ઉસડેરાઈ જઈ પોકાર કીધા.

“હીલદા.”

“હીલદા ! તે કસકુનમ દદા ! જે ઉપર સીરીલ તને જાન પ્રીદા થયોછ ! એ બનેની મોહબતથી મારા જીગરમાં હસદનો શોજો પેદા થયોછ. માદર ! હાલમાં તે આરબી જ્યાદા થયોછ.”

“અને એજ આરત તારી ગફલતીથી ગ્લેનદેલ કેસલની વારેસ બનશે વેરીના, જરા તો ખ્યાલ કર ! તારા અને તારાં માત પીતાના હાલ પર જરા તો જોર કર ! વેરીના ! મારી બોલી બાલી વેરીના ! તે દદા ગ્લેનદેલ કેસલની રાણી બને ? તું તે તારી નજરો નજર જોઈ શકશે ? બોલ, જાણ બોલ, તારી ગફલતીનો જરા તો તું કર તોલ !”

“બસ ! સખર ! માદર ! ખુદા ખાતર સખર ! મને કહો કે તું હીલદા પોતાની આ હાલતથી વાકેફ બનીછ કે હજી તે અજાણુ છે ?”

પોતાની ઉસડેરાયલી બેટીનો આ સવાલ સાંભળતાંજ લેડી વારઝેવ હસી પડી બોલી. તેણીનો ચેહરો હાલમાં ચલલાલાનાં ડુલની તરેહ ખીલી નિકળ્યો હતો. તે એટલાજ માટે કે તેણીએ બરાબર જોઈ લીધું કે હસદનો અંગાર

વેરીનાનાં તનબદનની રંગરંગમાં ઢગઢગી નિકળ્યો હતો અને હવે તે સ્નાર્કના બેટાની ઓરત થવાને સહેજ પથુ વિલબ લગાડનાર નથી. તોપણ હજી આગમાં તેલ નાખવાનો બાજુથી તે બાઝ આવી નહિ.

“ભારી ભોળી બેટા! તું ઘડીભરખી એમ માનેછ કે હીલદા જેવી દદા પોતાની હાલતનો ખરો ભેદ જાણુવા પામે તો એક ઘડીભરખી આ બાદશાહી મકાનમાં તને રાજ કરતી રાણી પોતાની દેખતા આખે જોઈ શકે? હરગીજ નહિ. માટે બેટી સાવધ થા અને તેના આબાદ વખતે સ્નાર્કના બેટાની પરણેતર બની તારા તે હરીફ ઉપર એવો તો જબરદસ્ત ફટકો માર કે તેનો હોશ ફરામોશ બને. વેરીના, ખરો ભેદ સ્નાર્ક સિવાય બીજુ કોઈ જાણતુ નથી. માટે તેની મરજીનો ગોલામ બન ને તેના બેટાને તારી ખુબસુરતીનો ગોલામ બનાવ !”

વેરીના એક હર્ષ પથુ બોલી શકી નહિ. લેડી વારઝેવે આબાદ જોઈ લીધું કે તેણીના અત કરણુમા મોહઅત અને હસદ વચે જબરી જગ ચાલી રહી હતી. એક બાજુથી સીરલની મોહઅતનો મિઠાસ તેણીને ખેચતો હતો અને બીજી બાજુથી હીલદા તરફની અદેખાઈનો આતશ તેણીનાં જીગરમાં તેનાં પુર બળમા ઢગઢગતો હતો આ વેળાએ લેડી વારઝેવે વેરીના ઉપર પોતાની ઉસકેરતીતું જાદુ ચલાવવાતું વાજખી વિચાતું.

“ભારી ભોળી બેટી, ગરીબાઈ અને તવગરીમાંથી તને પસંદગી કરવાની છે.”

“ગરીબાઈ અને તવગરી! માદર! એ તે કંવી બેખબરી! મારે ગરીબાઈ અને તવગરીમાંથી પસંદગી કરવાની નથી, પણ જન્મભરનાં સુખ યા આખા બવની કગાલીયતની મારે ચુટણી કરવાની છે. માત્ર ગરીબાઈ અને તવગરીનોજ સવાલ હતો તો તમારી મરજીને હું એક સપુને શરણુ થતો. પણ—”

વેરીના આગલ બોલી શકી નહિ. તેના હોઠો હદ બાહેરના જુસ્સાથી ધુજવા લાગ્યા. તેણીતું આખુ તન ધોકકારની લાગણીથી ધુજતું હતું. વેરીના પોતાનો જુસ્સો કાણુમા રાખી શકી નહિ.

પથુ માતાએ તો પોતાનો જુસ્સો ધણી અચ્છી રવેસે કાણુમાં રાખ્યો હતો. તેણીની નેમ કોઈ પણ રીતે પોતાની બાનજીલી બેટીને સમજાવી લેવાની હતી. તે વેરીનાના રેશમ જેવા વાળો ઉપર પ્રીતથી હાથ ફેરવી બોલી.—

“બેટી વેરીના, સીરલને તારો ખાવિદ બનાવવા જતાં તું તારા પગમાં કંવી જલમ કાડાળી મારેછ તેનો તને કાંઈ ખ્યાલ છે? તું તારા હઠની દોલત

શુભાવી જે આરત તારો આશક છિનવી લેવા જેવી ધાતકી બનીછ તે આર-
તના ખોળામાં તું કાઢેશને ખજાનો રડવા માંગેછ? બેટી, હું ફરીથી કહું
કે તું મરેછ કે જીવેછ તેની સહેજ પથ્થુ પરવા સીરીશને નથી. તેની ખુબસુરતી
ઉપર તું દીવાની થઈછ પથ્થુ એજ ખુબસુરતી કાઢ પથ્થુ આરત માટે
જીવનો કાળ છે.”

“ધારો કે હું તમારો હુકમ કબુલ કરું તો તેવું શું પરીણામ આ-
વવા પામે?”

“તો પરીણામ ઘણું રહુ આવવા પામે! તું તારા તે ખુબસુરત હરીફને
પોતાના આશક સાથે ગરીબાઈની હાય વેળામાં સખડતી જોશે ત્યારેજ તારા
કીનાનો ઢગઢગતો અંગાર ખુઝાવા પામશે. સ્નાકેને તારા ખાવિદ તરીકે કબુલ
કરી એકજ ઝટકે હીલદાનાં છેવટનાં સુખ અને તેની મોહ્યતને જમીનદોસ્ત
કર, નામુરાદીની ખાકમાં નાખ.”

“એ કેમ બની શકે?”

“તું શું ધડીભરખી એમ ધારેછ કે ગરીબાઈની જોડેજોડ પ્યાર કદી
પથ્થુ સાચો રહેછ? કદી નહિ. અગરજો તે સાચો રહે તો હોય તો એક
દિવસ, એક અઠવાડિયું, એક મહિનો, બેઠકે એક વર્ષ. એથી વધારે નહિ.”

વેરીના સાંભળીને કમકમી.

“અને હીલદા અને તેના ખુબસુરત આશક ઉપર મારા કીનાનો ઢગઢગતો
અંગાર વરસાવાનો એ સિવાય બીજો એકે રસ્તો નથી?”

“એક પથ્થુ નહિ, તારા સુખનો આકૃતાજ પ્રકાશતો જોવો હોય, હીલદાની
ખુશનસીબીના સેતારાને આકૃતના ખુરજમાં ઢંકાઈ જતો જોવો હોય તો વેરીના,
સ્નાકની પરજોતર બન. એક તાલેવત પથ્થુ મુખ ખાવિદની આરત બનવામાં
તો આર મળહ સમાયલી છે.”

“ઓ! હું તેની કદી પથ્થુ પરજોતર બની શકશ નહિ.”

“તુને બનવુંજ પડશે. સ્નાકેને તારા ખાવિદ તરીકે કબુલ કરવોજ પડશે,”
માતાએ નેથુ ફેરવી ઝરસાથી પોતાનો ઉભરો બાહેર પાડ્યો.

“તમો શું મને એક નાલાયક ખાવિદની આરત બનવાની ફરજ પાડશે? હું
તે કદી પથ્થુ કબુલ કરવાની નથી. મારી ઉપર કદી પથ્થુ તમારી સત્તા
આલી શકવાની નથી,” બેટીએ પથ્થુ તેવાજ ઝરસાથી રોકકું પરખાવી દીધું.

“શા માટે નહિ બેટી, તું જીલી જાયછ કે તું મારી બેટી છે, ને હું
તારી માદર છું.”

“પણ માતા તમે ભુલી જાઓ છો મારી રંગોમાં રોઝાતીનું જોશદાર લોહી દોડેછ. અને જોયોનું ખાનદાન રોઝાતીથી ઉતરી આવેલું છે તેઓ પોતાની મરજીને સરકારી કાયદા સમાન ગણતાં આવ્યાં છે. અને તેઓ જે ધારેછ તેજ કરેછ. માતા, સીરીલની મોહયત આગળ હીલદાની દોલતની મને સેહજ પણ પરવા નથી. મારે માટે સર સીલની વારઝેવનું નામજ એક એવી દોલત છે જે મારા હરીફ હીલદા માટે ભુરામાં ભુરી આપ્ત છે.”

“હઠીલી દુકતી ! સાવધ થા ! તારી હઠથી તું ભારેજ બાઝ આવશે કે ન્યારે તું મારે મોહડેથી તારી મગરૂરીને જમીનદોસ્ત થયલી જોશે. વેરીના ! મારી જોશરમી અને તારી રોશવાધ મારે મોહડેથી સાંભળવા તૈયાર થા ને પછી જો કે રોઝાતીનું મગરૂરીભર્યું નામ તારાં લોહી સાથે જોડાયલું છે કે ? આ ! કમસમજ, નાદાન છોકરી, સાંભળ અને ધુજ કે તું—”

તે માતા આગળ બોલી શકી નહિ. તેણીની ચુપકાદીથી વેરીનાં મોત જેવી શીકી ફચ પડી ગઇ. તે સમજી શકી નહિ કે તેની માદર એવો તે શુ ભેદ ધરાવતી હતી.

અકરણુ ૧૯ મું.

“હું મારા માઆપનું એકપુરું ફરજદ હવું,” લેડી વારઝેવે પોતાની બેટી વેરીનાને પોતાની કાહણી કહી સંભાળાવતાં જણાવ્યું, “મારી માતા મને જન્મ આપતાં મોતના કાસદને વસ થઇ. આથી મારી સંભાળ લેવાની ફરજ એકલા મારા પેદરને માથે આવી પડી. જેથી જેમ બનવું જોઇએ તેમ મારા આવના ઓટા લાડથો હું બિગડી ગઇ. મારો સ્વભાવ ચિરકાઉ અને પાછો બની ગયો. મારા પેદરે રફતે રફતે મારો ઉપરનો આંકાશ છોડી દીધો. મારી પોતાની મરજી મારે માટે સરકારી કાયદો હતો, મારો રાહબર મારો પોતાનો પ્રાંટો હતો. મારા પીદર કાઉન્ટ રોઝાતોનો સ્વભાવ એકાંતવાસ હોવાથી તે નેપલ્સના “રોઝાતી પેલેસ” માં કદાચજ જોવામાં આવતો હતો. તે પોતાનો વસવાટ નેપલ્સથી દુર એક નાના ઉજડ ગામડામાંનાં અમારાં મકાનમાં મહિનાઓ સુધી કરતો હતો. તે મને એટલો બધો તો આહતો હતો કે તે કદી પણ મારા પ્રાંટો અને મારી મરજીને આડે આવતો હતો નહિ. મારા થોડાક સાથીઓ હતા. પણ હું મારી ખુશસુરતી અને જવાની ઉપર એટલી બધી તો સુસ્તાક હતી કે તેમની હું થોડીજ ફરકાર કરતી હતી. હું દિવસનો મોટો ભાગ મારી માનીતી ઘોડી ઉપર સ્વારી કરી જનવરોનો શિકાર કરવામાં ચુલ્લરતી હતી. એક દિવસે હું મારી માનીતી ઘોડી

ઉપર સવાર થઇ બેઠકરાખથી ફરતી હતી એટલામાં તે એકાએક ચોંકી અને મને પોતાની પીઠ ઉપર લઇ કમાનમાંથી છુટેલા તીરની માફક નાહસવા લાગી. આ વેળાએ મારી જીંદગીમાં હું પેહલીજ વાર નજદીક આવતાં મોતથી ધ્રુજી, બીહધી અને મારી મિડી જીંદગીથી મેં મારો હાથ ઉઠાવ્યો.”

“આ ખુદા!” વેરીના પોતાના બંને હાથો નેડી પોકારી ઉઠી, “પણ માતા, એ અકસ્માતથી તમે કેવી રીતે બચી ગયાં?”

“મારી માનીતી ઘોડીની નાહસલાગતું પરિણામ એ આવ્યું કે હું જમીન ઉપર ધણું નેશ સાથે થપકાઇ પડી અને તરતજ બેસુધ્ધ થઇ તુડી પડી. મારાં માથાંમાં સખ્ત લાગ્યું હતું પણ જ્યારે હું સુધ્ધીમાં આવી ત્યારે મારી આંખો ઉઘડતાંજ મેં પોતાને એક અંજાણુ ધરમાં એક જવાનની સામે એક કંગાળ બિછાના ઉપર પડેલી જોઇ. તે જવાન મારાં બિછાના આગળ ધુંટણીયે પડ્યો હતો. તેની કાજળ સમ કાળી આંખોનાં બાણો મારા ચેહરા તરફજ ફેંકાઇ રહ્યાં હતાં. તેનો ચેહરો જોતાં મારી રંગેરંગતું લોહી બેવડાં નેશ સહિત દોડવા લાગ્યું મારા ગાલો ઉપર રતાસ ધાઇ આવ્યો. તેણે પાછળથી આપેલી ખચર મુજબ હું એક ખીણ આગળ મારી માનીતી ઘોડી ઉપરથી જમીનદોસ્ત થઇ પડી હતી. તે શખ્સ તેજ તરફ શિકાર કરતો હોવાથી તેણે મારાં કમનસીબે મને મારી લોહીલુવાન હાલતમાં ઉંચકી લીધી.”

“કમનસીબે! માતા, કહો કે સારાં નસીબે,” વેરીનાએ પોતાની માતાની લુલ બાંગી.

“હજી પણ હું કહુ છ કે તેની મદદ મને કમનસીબ સંજોગ વચે મળી હતી. હું એમ કહેવામાં ખરી છું કે ખોટી તે તું મારી કાહણી ઉપરથી સમજી શકશે.”

“ત્યારે તો માતા, તમારી મધ યુજરી કાહણી કિસ્સાને લુલાવે એની છે. માતા, તમારી જીંદગીનો કિસ્સો મને ધણોજ સાંભળવા ગમેછ. માતા, આગળ ચલાવો.”

માતાએ પોતાની કાહણી આગળ ચલાવી.—

“મને બચાવનારનું નામ તેના જણાવ્યા મુજબ મેરીયો કારદીયાની હતું. તે હુંક પુછવાલા એક ખેડુતનો દીકરો હતો. તે મારા પીદરની માલે-કીનાં ખેતરો ખેડીને પોતાનું અને પોતાનાં કુટુંબનું યુજરાન કરતો હતો. જોકે તેની નાણાં સંબંધી હાલત ધણી સારી નહિ હતી, તોપણ તે બીજા સાધારણ ખેડુતો કરતાં બે પાસે સુખી હતો જેથી મેરીયો કારદીયાની પોતાના

આપને તેના ધંધામાં મદદ કરવાને બદલે બંદુક ખભે મારી દરંદા પરંદાને શિકાર કરવામાં પોતાનો વખત આળસાષમાં રોકતો હતો. તેની ઉપર તેના આપનો પ્યાર હૃદયી જ્યાદા હોવાથી તે તેની મજાહમાં સેહજબી આડે આવતો હતો નહિ મેરીયા જોકે ખેડુતનું ફરજંદ હતું, તોપણ તે છેકજ અબણુ યા જંગળી હતો નહિ. તેણે ઠીક કેળવણી અચપણમાં લીધી હતી. વળી તે જાતે ધણો ચપળ અને બાહોશ હતો.”

“માતા, પણ મને ટુંકમાં કહો કે તમારા બચેલા જાનને તમે કમનસીબ સંજોગ શા માટે લેખોછ? એ જાણવાને મારો જીવ છેકજ અધીરો બની ગયોછ.”

“હવે હું એજ બાબદ ઉપર આવુછ મારી બેટી,” લેડી વારંચેવે થડે પેટે ખુલાસો કરીધા, “જે જવાન ખેડુતની મને એજગેબી આજખ થવા પામી હતી તે મારો સાથી બન્યો અને પાછળથી તે મારો આશક બન્યો, મારો પરસ્તાર બન્યો અને અતે મારો દિલદાર બન્યો.”

વેરીના ચોંકી. તેણીના ગાલો ઉપર ચુસ્સાનું લોહી ધાઈ આવ્યું અને તે પગ અપ્રાણી ઉસકેરાઈ બોલી, “શુ એક કંગાળ ખેડુત રોઝાતીની બેટીને કદી પણ ચાહી શકે? શું તે કુતરો તમારા હાથની માંગણી કરવાની હિમ્મત કરી શક્યો?”

“હા,” માતાએ શરમાઇને જવાબ દીધા, “બેટી, તે જવાન કાંઈ જેવી તેવી ખુબસુરતી ધરાવનારો હતો નહિ. તેની ખુબસુરતી એવી કિસમની હતી કે તું પોતેબી તે ઉપર તારો પોતાનો જાન સદેકે કરવા વિના રહે નહિ. વેરીના, હું કહેવાને અચકાતી નથી, કે જેમ તે મને ચાહતો હતો તેમ હુંબી તેને. ચાહતાં શિખી હતી. બેટી, હું મુર્ખ બની, હું છતાં આંખે આંધળી બની. હું છતાં અકકલે સુની સાવજ બની.”

“આ ખુદા! એક ખેડુત ઉપર એક રોઝાતી મોહખત કરે! એવી મોહખતને ખુદા ગારત કરે! એક રોઝાતીનો કંગાળ ખેડુત ઉપર પ્યાર! એવા ઘેલા ગાંડા પ્યાર ઉપર ખુદ ખુદાનો માર!” પોતાની માતાના દરજ્જાનો સેહજબી ખ્યાલ કરવા વગર વેરીના હૃદયી જ્યાદા ઉસકેરાઈ બોલી.

“બેટી, તે અમારી મોહખત જે મારી ગફલતીની નીદનો એક સ્વપ્ન હતો. તે પુરો થયો મારી આખ ઉંધડી ગઈ. મેં તે ચોળી તો મને માલમ પડ્યું કે હું એક ફરજની માતા થાની હાલતે પુગી હતી.”

વેરીનાએ એક ધીમી ચિચ્યારી પાડી. તે કમકમી અને મોત જેવી ફિકકી પડી જઈ પોતાના બને હાથો પોતાના ચેહરા ઉપર ઢાકી દઈ પોતાની

ધારી માતાની નામોશીની બેહદ બેળલતથી કુસકે કુસકે રડી પડી માતાએ તેણીને પેટમાં દબાવવા પોતાની તરફ ખેંચી પણ વેરીનાએ એક મજબુત આંચકા સમેત તેણીને કમકમી દુર કાઢી.

લેડી વારઝેવ હસીને બોલી, “બેટી, હળવે. હજી તો તને ધણું દુર જવાનું છે. સારાં નસીબે મારા પીદરની ઘેરહાજરીમાં મેંશ્રીયો કારદીયાનીને મારે માટે ઘટતી ગોઠવણ કરવાને બની આવ્યું. તે મને પોતાની એક દુરની સગીના મકાને લઇ ગયો, જ્યાં મેં એક દ્રવ્ય દેના જન્મ આપ્યો પણ તે આગમ્ય એક પાદરીએ મારા લગન મેંશ્રીયો કારદીયાની સાથે કરી આપ્યાં હતાં”

“માતા, તમે પરણ્યાં ! અને તેથી એક ગામડયા ગુમાર સાથે ! આ ખુદા ! રોઝાતી ખાનદાનની આ તે કેવી નામોશી !” વેરીનાએ વધુ કમકમીને કહ્યું.

પણ માતાએ બેટીની દુખાયલી લાગણીની સહેજ પણ પરવા કરવા વિના આગળ ચલાવ્યું, “આ પછી કારદીયાની મને મારાં દ્રવ્ય સાથે એકાએક છોડી ગયો. એનો સબબ પાછળથી મને માલમ પડ્યો ત્યારે મેં જાણ્યું કે તે તે વખતના ઇતલીના રાજકર્તાને ગાદી ઉપરથી ઉઠાડી તેના દુરના એક સગાને ગાદી અપાવવાનો પ્રયત્ન ચલાવી રહેલી એક છુપી ટોળીનો સભાસદ હતો. પોલીસનો તેની ઉપર શક જવાથી તેણે તેની પુઠ પકડી હતી જેથી તે ધભરાઇને મને ચેતવ્યા વિના મને છોડી ગયો હતો. એ પછી એક વરસ ગુજરવા બાદ અમે એક દિવસે એક બીજાની સામે થઇ ગયા”

“પણ તે બાળકનું શું થયું ?” વેરીનાએ પોતાનો ગુસ્સો ભુલી જઇ દયાથી સવાલ કાઢ્યો.

“મેં તે વખતે ધાણું તેમ તે મારે મનથી સદાનું ગુમ થયું હતું. મેં ઉપર જણાવેલું વરસ પુર પાંધરં પસાર થયું નહિ, એટલામાં કાઉન્ટ રોઝા તોએ મારે માટે એક ખાવિંદ શોધી કાઢવાની મને ખબર આપી. હું એ ખબર સાંભળી સુની સાવજ બની ગઇ”

‘પણ માતા, તમારા પીદરે તમે માટે શોધેલો ખાવિંદ કાણુ હતો ? તેનું નામ શું ?’ વેરીનાએ પોતાની માતાની કાહણીમાં અજબ રસ લઇ પુછ્યું

“તેનું નામ મારકવીસ સેવેરીતો હતું. જે દિવસની સાંજે મારા પીદરની પસંદગીનો ખાવિંદ મારા પીદરનાં મકાનમાં મારી મોલાકાતે આવનાર હતો તેજ દિવસે એક બુદ્ધિ દોસી જેણીએ મારી નાણુક હાલતમાં મારી અરદાસ્ત લીધી હતી, તેણીએ મારી પાસે આવીને એવો પેગમ પુગાડ્યો કે મારો ખાવિંદ મેંશ્રીયો કારદીયાની મરણ પામ્યો હતો. તે પોલીસની ધરપકડની ઝપાઝપીમાં માર્યો ગયો હતો. આ વેળાએ મારી ખુશીનો પાર રહ્યો નહિ, કેમકે તેનાં મરણથી હું જીવગી-

ભરની છુટી થઈ હતી. મેં તે દોસીના હાથમાં નાણાંની મારી ટૂલી ખાલી કીધી અને આ બિના કાઢીને પથુ નહિ જણાવવાને મેં તેણીને સખ્ત તાકીદ કીધી. આવી રીતે ફારદીયાનીનાં મરણથી મારાં માથાં ઉપર ઘેરાયલું વાદળ ખુદલું થઈ ગયું અને મારે માટે સુખનો સુર્ય ઉગી નિકળ્યો. હું તરતજ મારા પેદર આગળ દોડી અને તેમની પસંદગીના શખ્સને મારો હાથ અને અંતઃકરણ આપવાને કમ્બલ થઈ. આથી મારો પીદર ધણો ખુશ થયેલો જણાયો.”

“માતા, મારકવીસ સેવેરીતોને પસંદ કરવામાં તમોએ બહુજ બરહક પગલુ ભર્યું,” બેટીએ માતાને શાખાશી આપી.

“બેટી, મારકવીસ ટ્રેવેલા વખતે આવ્યો. તે ઉંચ ખાનદાનનો અને ઉંચી કેળવણી પામેલો શોહામણુ દેખાવનો ગમર જવાન હતો. તેનામાં એકજ ખામી હતી, જે તે પોતાનાં કુટુંબ માટે હદથી જ્યાદા મગરૂર હતો.”

“પોતાનાં માન પામેલાં કુટુંબ માટેની મગરૂરી એ કાંઈ ખામી કહેવાય નહિ. એને તો હું સામી ખુબી લેખું.” બેટીએ માતાને રોકકું પરખાવી દીધું.

પથુ લેડી વેરીનાએ પોતાની બેટીના ટીકા ઉપર સેહજ પથુ પ્યાન પુગાડવા વિના પોતાની કાઢણી આગળ ચલાવી —

“અમારાં લગનનો દિવસ નકી થયો. એ વખતે હું સુખ અને આરામનાજ સ્વપનાઓ જોતી હતી. જ્યારે લગનના દિવસની બામદાદ થઈ ત્યારે મને લાગ્યું કે આજના જેવો, રળિયામણો દિવસ કદી પથુ ઉગ્યો હતો નહિ અને હવે પછી ઉગવાનો પથુ હતો નહિ, પથુ અપ્રસોસ કે મારે માટે ગમતું વાદળ હજી ઘેરાવાનું બાકી હતું.”

“એટલે ?” વેરીનાએ કાંઈ અજબ શકાથી સવાલ કીધો.

“સાંભળ, પ્યારી વેરીના કે મારાં લગનના દિવસે મકાન પરોણાઓથી ચિકાર ભરાઈ ગયું હતું. જ્યાં નજર કર્યેં લાંહસી ખુશી અને રંગ રાગ મચી રહ્યાં હતાં. પાદરી હજી આવ્યો હતો નહિ. મારા લગનની ખુશાલીથી મારી આંખો હર્ષનાં આંસુઓથી ભિણાઈ ગઈ હતી અને હું પાણી પાણી થઈ ગઈ હતી. આથી મારો જીવ ધણો ધભરાઈ આવ્યો હતો. હું મકાનથી બાહર નિકળી અને મકાનના પાછલા બાગ તરફ કોણુ જાણે શા સખબથી મેં મારાં કદમે લાંબાવ્યાં. તે તરફ પાહડોનો એક નાનો જેવો ખુમખો આવેલો હતો અને બે પહાડો વચ્ચે એક નાનું સુદર તળાવ આવી રહ્યું હતું હું તે તરફ જઈ ઉભી તો મને લાગ્યું કે મારાં મગજ અને અતઃકરણને કાંઈક રાહત મસવા પામી હતી. હું ત્યાં ધણો વાર થોભી નહિ, એટલામાં મેં એક શખ્સને મારેથી

ઘોડે દુર એક પહાડની ખીણ આગળ ધુપાયલો જોયો. તેને જોતાંજ મેં ધાસ્તીની એક ચિન્હારી પાડી. બોલ, મારી પ્યારી વેરીના, એવા તે કોણ શખ્સને મેં જોયો હતો, જેના દેખાવથી હું જીવતી છતાં મુંઘેલી જેવી બની ગઈ હતી?”

“ઓ ખુદા! શું તે——” પણ વેરીના આગળ બોલી શકી નહિ.

“તારી ધાસ્તી બિલકુલ ખરી છે. તે મારો ખાવિન્દ મેશીયો કારદી-યાનીજ હતો.”

“ત્યારે તે મુવો હતો નહિ?” વેરીનાએ દલગીર થઈ પુછ્યું.

“નહિ, તે જીવતો હતો. તે પોતાને થયલા જખમોથી બચી ગયો હતો અને મારકવીસ સેવેરીતો સાથનાં મારાં લગનની વાત સાંભળી તેણે મને મળવાની હિમ્મત કીધી હતી.”

“ઓ તે ચંડાળ, બદમાશ, ઠગારો!” વેરીનાએ પોતાના ખરાં જીગરનો ઉભરો ખાલી કીધો.

“પણ તેણે આટલી લાંબી મુસાફરી પોતાની જીંદગીના મોટા જખમે માથે ઉઠાવી હતી,” માતાએ બેટીને સમજાવ્યું.

“તેનાં આવાં હિચકારાપણાંનો બદલો તેનો જન લઈ વાળવો હતો,” વેરીનાએ છેડાયેલી વાધનની માફક પોતાની બેઠક ઉપરથી કુદકો મારી કહ્યું.

“વેરીના, મારે બદલે અગરજે તું હોત તો તું શું એમજ કરતે કે?”

“એમાં શો શક?”

“તે તારો પરણ્યો ખાવિન્દ હોય તોપણ વેરીના, તું એવું ઉતાવળ્યું પગલું ભરે ખરી?”

“મને જે એવે વખતે તપાસવાતું છે તે મારી નામોશી છે, નહિ કે મારી અતલગની કે દુરની સગાઈ. માતા, તમો શું એમ ધારો કે તમારી જગોએ હું હોત તો મેશીયો કારદીયાનીને તેને લીધે થયેલી મારો નામોશીનો બદલો લીધા વગર જીવતો જગ દેતે? કદી નહિ. માતા, હું તેને જીવતો રાખી મારી નામોશીની સાથેની હસ્તીમાં રહેવા દેતે નહિ માતા, એવી જીવતી નામોશી અને પસંમાનીમાં જીવવા કરતાં તેનો જન લઈ ફાંસીના માંચડા ઉપર લટકવામાં સો વાર લલાઈ છે.”

માતા તો પોતાની બેટીને અન્યથાથી ટીકતી બેસીજ રહી. પણ હજી તેણીની કાહણી પુરી થયેલી નહિ હોવાથી તેણીએ તે નીચે મુજબ આગળ ચલાવી —

મકરણ ૨૦ મું.

લેડી વારઝેવની કાહણીનો આકાનો ભાગ નીચે મુજબ હતો:—

“બેટી, કારદીયાની અને મારી વચ્ચેની મોલાકાતનો આકાનો ભાગ મારે માટે બેઠક દયાળનક થઈ પડ્યો હતો. તે કઠો અને પોતાની પરણી આરત તરીકે ઉંઝાડીજ પાડવા મકમ ઠરાવ સાથે આવ્યો હતો. તે મને અને માર-કવીસને રોશવા કરવાજ માંગતો હતો. તે એમજ કહેતો કે મારી ઉપર તેનો પેહલો હક હતો, અને એમાં કશો શક નહિ હતો. પણ મારી બેઠક અન્યથા અને નાસીપાસી વચ્ચે મેં પાસેના એક પાહડની કંઠ્યુમાંથી મારકવીસ સેવેરીતોને અમારી સામે આવી ઉભેલો જોયો. તે ખીલકુલ થડો અને શાંત જણાતો હતો, એટલુંજ નહિ પણ તે સેહજબી ગંભીર કે દલગીર જણાતો હતો નહિ. સામે તેનો ચેહરો હસ્તો જણાતો હતો. પણ જેવી તેની નજર મેંશીયો કારદી-યાની ઉપર પડી તેવોજ તેનો ચેહરો ગંભીર બની ગયો. અને તેનાં કપાળ ઉપર ચુસ્સાની કરચલી ફરી વળી. તે મારો તરફ ફરી બોલ્યો, ‘આતુ તમે જાણતાં નહિ હશે કે તમારે જ ધણીને પોતાના ખાવેદ તરીકે પસંદ કરીધા છો કે કાંઈજ નહિ પણ રાજદરોહી યાને રાજને બેવફા નિવડનારી ટોળીનો એક આગેવાન છો. ઇતલીની પોલીસ એની જુસ્તેજુમાં છો. એક સરકારી નોકર તરીકે મારે એની તકેદારી રાખવી જોઈએ.’”

“ત્યારે મારકવીસ સેવેરીતો, ‘તું’ મને ફસાવશે ?” મેંશીયો કારદીયાનીએ મારકવીસ આગળ જઈ બવાં ચહડાવી મગફળીયાં પુછ્યું.

“મારે મારી ફરજ બજાવવી જોઈએ, મારે તને ઇનસાફને હવાલે કરવો જ જોઈએ,” મારકવીસે મેંશીયો તરફ બાડી નજર વટીક કરવા વિના જવાબ દીધો. અને આટલું બોલી તેને તે જગો છોડી જવાની તકવારી કરતાં જોઈ મેંશીયો તેની આડે આવી ઉભો અને આવી રીતે મારકવીસનો જવાનો રસ્તો તેણે બંધ કરીધો. આથી મારકવીસનો ચુસ્સો માથો સમાથો ગયો નહિ. તેણે પોતાના હાથમાંની લાકડી ઉંચકી અને મેંશીયોનાં માથાં ઉપર નેશથી મારી.”

“ધણુંજ નેક કીધું. તે બદમાશને વાજબી સજા થઈ,” વેરીના મેંશીયો કારદીયાનીને પડેલા મારની કેફિયત સાંભળી પોકારી ઉઠી.

“બેટી, તું કહેછ કે ધણુંજ નેક કીધું; પણ હું કહું છું કે ધણુંજ યુરું કીધું. કારદીયાની આથી જીવ ઉપર આવ્યો. તેણે મારકવીસને આશ્નાનીથી ઉંચક્યો અને તેણે આહુતું કે તેની કબર પાહડની ખીણમાં બનાવે.”

“આ ખુદા!” વેરીના ઉસકેરાઇ ખરાં અંતઃકરણની લાગણીથી બોલી ઉઠી.

“ચંડાળ!” મેરીથો કોરદીયાનીએ લુપ્પ્યા સિહની માફક ગર્જના કીધી, “જ્યાં સુધી મને નહિ ફસાવવાના તું કસમ નહિ લે ત્યાં સુધી આ ખીલુમાં તારાં જીવતાં જીવતની ઘોર બનાવવાને અટકશ નહિ. બોલ, હજીખી તું મને ફસાવશે કે?”

“કુતરા,” મારકવીસે હજી હિમ્મત રાખી ગગડાટ કીધો, “કુતરા, એ માટે તારી ગરદન જશે. મારે ખુન કરી તું કદી જીવતો રહેવાનો નથી. મને છોડ.”

“કદી નહિ. તું કસમ આ કે તું મને ફસાવશે નહિ. અમો ધણી ધણી આણીની તું આડે આવવા હિમત કરશે નહિ.”

“કદી નહિ,” મારકવીસે પોતાની જાહેર રાખી.

“આ બોલ મારકવીસનાં મોહડાંમાંથી બાહર પડતાંજ તે ચંડાળ કોરદીયાનીએ સેહજ પથ દયા વગર મારકવીસને દડાની માફક ખીલુમાં ફેંકી દીધો. હું ચિચ્યારો પાડી જમીન પર બેસી પડી. મારી છાતી ડચકાઓથી યુગલાઇ ગઇ હતી. હું તો સુની સાવજ અને દીવાની જેવી બની ગઇ હતી.”

“હવે આપણે બિલકુલ સલામત છીએ. જો, જો, પ્યારનો મારો હરીફ પેલી ખીલુમાં કેવાં તરફડીયાં મારેછ!” મારા ખુની આવિદે મરતા મારકવીસને બતાવી કહ્યું.

“બેટી, એ વેળાએ મારું આખું બદન ધુજતું હતું. હું તે ખુની આગળથી બે ચાર કદમ પાછળ હટી ગઇ. મારી આ લાગણી તેણે જોઇ લીધી પણ મેં બેની સહેજ પણ દરકાર કરવા વગર કહ્યું —”

“ખુદા ખાતર મને મારાં બદનને હાથ ના લગાડ. ખુદા ખાતર, અહિંથી નાહસી જ અને મને મારો નામોશીમાંથી બચાવી લે.”

“નાહસી જાઉં! હા, હું નાહસી જવા તકયાર છું પણ એકલો તો કદી નહિ. તું મારી ઝોરત છે, એટલે મારો તારી ઉપર પુરેપુરો હક છે,” મારા આવિદે મજબુત સાદે જવાબ દીધો.

“બેટી, મને હાલમાં યાદ નથી કે મેં તેને કેવા સખુનો કહયા, પણ મને એટલું તો યાદ છે કે તે મારી ઉપર હુમલો લઇ આવવાથી મેં કાનના બેહર ફાડી નાખી એવી ચિચ્યારીઓ પાડી, જેવું પરિણામ એ આવ્યું કે મારો પીદર અને ધણાંક પોણાઓ ત્યાં દોડી આવ્યાં. આ જોઇ કોરદીયાનીએ છુપાવેલું એક ઝહરી ખંજર બાહર બેચી કાઢ્યું પણ તેને તેનો ઉપયોગ કરવાને બની

આવે તે આગમચ ફેટલાક મદોંચે તેની ઉપર સામટો હુમલો લઇ જઇ તે તેના હાથમાંથી છિનવી લીધું. તે હવે એક પથ્થુ હથિયાર વિના લાઇલાજ અનેલા કેદી જેવો થઇ પડ્યો.”

“આ જવાન કાણુ છે ?” મારા પીદરે મને ગુસ્સાથી આંખોમાં નેણ ચઢાવી સવાલ કરીધો.

“પણુ બેટી, હું બિલકુલ હાથમાં સુની બની ગઇ હતી, મારાં બદનમાં ફરતું લોહી થંબ થઇ ગયું હતું. મારી જીભ તાળવાં સાથે વળગી ગઇ હતી. હું જાણુ ઇનસાનિયતમાંથી એક પથર બની ગઇ હોતું એવી મારી હાલત હતી. હું મારા પીદર આગળ ધુંટણીયે પડવા સિવાય બીજું કંઇબી કરી શકી નહિ.”

“બાલ, બદમાશ તું કાણુ છે ?” મારા પીદરે હવે મેંડ્રીયો કારદીયાની તરફ ફરી તેને સવાલ કરીધો. તે પોતાના બને હાથો જોડી ખુની જેવી આંખોએ મનેજ ટીકી રહ્યો હતો.

“આ સવાલનો જવાબ, કાઉન્ટ રોઝાતો, તારી બેટીએ આપવો જોઇએ. હું કાણુ છું તે એ તારા બેટી ધણી સારી રવેસે સમજી શકે. હું હમણાં જેવી હાલતે પુગોછ તેનું માન એજ તારી બેટીને ધટેછ, ને હવે પછી હું જે હાલતે પુગરા તેનું માન પણ તારા બેટીનેજ મળશે. હું તારા સવાલનો જવાબ દેવાને ધિક્કાર સાથે ના પાડુ છ.”

“વેરીના રોઝાતો,” મારા પીદરે ગુસ્સાથી ઉભાલી છાતીએ મારી તરફ નજર ફેરવી જણાવ્યું, “મારો તને હુકમ છે કે આ સઘળા બેદતું ઉખ્યાણું ખુદલું કર. એ મદ કાણુ છે ?”

“પણુ બેટી, હું આ સવાલનો જવાબ આપું તે આગમચ તો ફેટલાક મદે પરાણાએ મારકવીસ સેવેરીતોની લાસ ખીણમાંથી બાહર લઇ આવ્યા. બેટી, એ બધું કેમ બન્યું તે હું હાલમાંથી કહી શકતી નથી. તે લાસ ખીણમાં પડવાથી લોહી લુવાન બની ગઇ હતી. તે લાસને જોતાંજ એકએક જણુ ચોકયું. પણ મેં બારે કમકમાટ વચે જોયું કે મેંડ્રીયો કારદીયાનીના હોઠો ઉપર હસવું આબાદ જણાઇ આવતું હતું. આ વેળાએ તે મારી નજરમાં શેતાન કરતાંબી વધુ ધુરો માલમ પડતો હતો. તેણે મારી આશાવંત સુખી જવાનીનો કચડધાન કરી નાખ્યો હતો. હું હજી ધુંટણીયેજ પડી રહેલી હોવાથી મને મારા પીદરે મારો હાથ પકડી ઉઠાડી કહ્યું :—

“વેરીના રોઝાતો, હું તને ફરીથી સવાલ કરું છ કે મારકવીસ સેવેરી-

તોનો ખુની કાણુ છે અને પેલો ખુની જેવો શખ્સ કાણુ છે? અને આવી તારી હાલત કાણુને આભારી છે?”

“હું ખુદાને હાજરનાજર જાણી સાચો સાચો એકરાર કરેછ કે એ શખ્સનું નામ મેડીયો કોરદીયાની છે, જે રાજ સામે કાવતરું ચલાવનારી ટાળીનો મળત્યો છે. પોલીસે એની પુઠ પકડેલી છે.”

“આ વેળાએ મેં જોયું કે મારા ખુની ખાવિન્દનો ચેહરો હતો તે કરતાં વધું વિકાળ બની ગયો. આ વખતે તેની પાસે પેલું ખજર હોત તો જરૂર તે તેણે મારાં જીવરમાં આરપાર ચલાવી દીધું હોત, પણ તે તે વગર બિલકુલ લાચાર હતો.”

“બસ, એ જવાન માટે તું એટલુંજ ધારેછ?” મારા પીદરે મને વધતી જતી શંકા સાથે સવાલ કીધો.

“એ ચંડાળ મારકવીસ સેવરીતો, જેની લાસ તમારા પગ આગળ પડેલી છે તેનો ખુની એજ બદમાશ છે.”

“આ વેળાએ પેલો ખુની, ત્યાં જમા થયલાં લોકો તેને અટકાવે તે આગમ્ય તે મારી તરફ એક છેડાયલા વાઘ પેઠે ધસી આવ્યો અને મને મારી ગળચીમાંથી એવાં તો જ્વેશ સાથે પકડી કે મેં માન્યું કે મારો દમખી આખર થઇ જનાર હતો અને મારી લાસ મારકવીસ સેવરીતોની લાસ પાસે પડનાર હતી. આ ખ્યાલથી હું બેસુધ્ધ થઇ તુટી પડી અને જ્યારે મારી આંખો ખુલી ગઇ ત્યારે મેં પોતાને મારા ઓરડામાં મારી દાસીઓ વચ્ચે બિછાના ઉપર પડેલી જોઇ. મારો પીદર યુસ્સાથી મારા તરફ ડોળા કાઢતો મારાં બિછાના સામે એક પણ બોલ બોલવા વિના વિચારમાં મસ્ત બની બેસી રહ્યો હતો. હવેજ મેં જોયું કે મારી જીંદગીની રંગભૂમી ઉપરનો કશ્ચારસ ભાગ દેખાવ દેનાર હતો. મેં મારા કરડા અને મગરૂર પીદરને હાથની ધશારત કરી મારાં બિછાના આગળ બોલાવ્યો અને મેં તેની પાસે એકાંતમાં વાત કરવાની માંગણી કીધી.”

“ચાલ, તું શું કહેવા માગેછ? અહિં આપણુ બે સિવાય બીજું કોઇ નથી.”

“તે ઓરડામાં અમો બે સિવાય બીજું કોઇ હવું નહિ એવી મારી ખાત્રી કીધા પછી હું મારાં બિછાના ઉપરથી એક કુદકો મારી ઉઠી અને મારા પીદરના પગ આગળ ધુંટણે પડી, અને મારી જીવનો સ્વપ્નો એકરાર કરી મેં મારું પેટ ખાલી કીધું. પહેલાં તો તેણે મને દીવાની સમજી હતી કાઢી

પણ જ્યારે મેં તેની ખાત્રી કીધી કે હું સધળું ખરું જ બોલી હતી ત્યારે તેના ચુસ્તાનો પાર રહ્યો નહિ. તેણે મને હડસેલી કાઢી, મને ધિક્કારી કાઢી, મને આપોથી વધાવી લીધી, પણ હું મારા પીઠરને ડચકાંથો યુગલાતી છાતી સાથે વળગી રહી. મેં તેને સમજાવ્યું કે મને મારી જીલ માફ કરવા મારો જીન લે. બેટી, અંતે તોણન પસાર થઈ ગયું. મારા તે પીઠરે મારો અપરાધ માફ કીધો. વેરીના, હવે હું તને ટુકમાં જણાઉં છ કે મેરીયો કારદીયાનીને સજા કરવામાં આવી અને તે સજા અમલમાં મેળવવામાં આવે તે આગમ્ય તે બંદીખાનામાંથી નાહસી જવાની કાશૈશ કરવા જતાં પોહરેગીરની બંદુકનો ભોગ થઈ મરણ પામ્યો.”

“ધણું જ બરહક થયું,” વેરીનાએ છુટકારાનો દમ ખેંચી કહ્યું.

“વેરીના, કારદીયાનીની લાસ પાછળથી જાળખવામાં આવી હતી. બંદીખાનાના નંબર અને કપડાં ઉપરથી એવું સાબિત થવા પામ્યું હતું કે તે મેરીયો કારદીયાની જ હતો. આ પછી અમે નેપલ્સમાં રહેવા ગયાં જ્યાં સર સીદની વારગેવ સાથે મને જાળખાણ થવા પામી હતી. આ જાળખ દોસ્તીમાં ફેરવાઈ ગઈ અને દોસ્તી પ્યારમાં બદલાઈ ગઈ. ટુકમાં અમે બંને લગનના ગાંઠથી ધણી ધણીયાણી થયાં. લગન આગમ્ય મેં મારી જીંદગીની જીલથી તેને જાણીતો કીધો હતો. મારો અંકુશ બેઠે તેનેથી મેં છુપાવ્યો નથી અને બેટી, હવે વખત આવ્યો છે કે તારેથીજી મારો બેઠે છુપાવવો જોઈતો નથી. મેં મારી કાઢણી તને સમજાવી, હવે તારી કાઢણીથી મારે તને જાણીતી કરવી જોઈએ. મેરીયો કારદીયાની—”

“બસ માફર! તે બદમાશ જેણે કાઉન્ટ રોઝાલીની બેટીને નામોશીનો ડાઘ લગાડ્યો છે તેનું નામ હું સાંભળવા માંગતી નથી.”

“પણ બેટી આખર કરેને તે તારો પીઠર છે ને તું તેની હકદાર બેટી છે.”

પોતાની માફરને મોહડેથી ઉપલો વાક્ય બાહર પડતાંજ વેરીના એક ચિચ્ચારી સમેત બેસુધ્ધ થઈ ઉંચે મસ્તક જમીનદોસ્ત થઈ પડી.

મકરણ ૨૧ મું.

જ્યારે વેરીના સુધ્ધીમાં આવી ત્યારે તેણીની માતાએ જોયું કે તેણીના ચેહરે હદથી જ્યાદા ઉતરી ગયો હતો. તે જાણે કેટલાંક વર્ષની ખીમારી ભોગવી ઉઠી હોય એવો તેણીનો ચેહરો લાગતો હતો. માતાએ તેણીને સોશ ઉપર સુવાડી. વેરીનાની આંખોમાંથી આંસુઓ મોતીઓની માફક ગબડી

પડતાં હતાં. માતાએ તેણીને ધુજતો હાથ પોતાના હાથમાં લઇ અરધી દયા અને અરધા કરડાપણાંથી સમજાવ્યું, “બેટી, મેં ખુદસો કીધેલો ભેદ તારા મનમાંથી કાઢી નાખ પણ અગરજે તે તું યાદજ રાખવા માંગતી હોય તો ઐત્થુબી તું યાદ રાખજે કે એ ભેદ મેં કયા મુસ્તકીમ સળખ માટે ખુદસો કીધો.”

“મારે તે મુસ્તકીમ સળખ જણવો જોઈએ,” વેરીનાએ મિનજમાંજ પોતાની માતાને સવાલ કીધો.

“અને એ સળખ એ છે મારી પ્યારી બેટી કે હાલમાં તું જે દોલતનું સુખ ભોગવેછ તે દોલત તારી પાસે રહેવા દેવી કે તે હીલદાના હાથમાં જવા દેવી, તે તારા પોતાના હાથમાં છે. અગરજે તું જનજમીન સ્નાર્કને તારા ખાવિંદ તરીકે કબુલ કરે તો હીલદાની માહત થાય અને તને સદાની રાહત થાય.”

“તે કેવી રીતે?” વેરીનાએ સવાલ કીધો પણ તેણીની માતાને લાગ્યું કે તેણીએ આ સવાલ બેધ્યાનપણે પુછ્યો હતો, તોપણ તેણીએ થડપણે સમજાવ્યું, “મેં તને સમજાવ્યું કે સર સીદની વારઝેવના પીતા આપઝેક વારઝેવે હીલદાની તરફેણમાં વીલ કીધું છે તે વીલ જનજમીનના પીતા સ્નાર્કના હાથમાં છે. વીલ અગરજે જાહેરમાં આવે તો આપણે બીખારી કરતાં બદતર હાલતમાં આવી પડ્યે. જે પળે લગનનાં કોનત્રાકટ ઉપર તું સહી કરશે તેજ પળે તે વીલ જે તારા પીદરનો રાત દીવસનો ધસક ધુજરો છે તે તારા હાથમાં આવવા પામશે, જેથી તારા પીદરની દોલત જળવાઈ રહેવા ઉપરાંત તારા ખાવિંદની દોલત પણ તારા હાથમાં આવશે.”

“માતા, હું કયાં નામે મારાં લગનના કોનત્રાકટ ઉપર સહી કરું?”

“ઐત્થે? તારું નામ વેરીના વારઝેવ છે,” માતાએ મીનજ ખોલી દઈ જવાબ દીધો.

“નહિ મારું નામ વેરીના વારઝેવ નથી, મારું નામ વેરીના કારદીયાની છે. કારદીયાની મારો પીદર હતો, તેજ તમારો જાગર હતો.”

આ સાંભળી લેડી વારઝેવ ચુસ્ત્સાથી પોતાની જગોએથો ઉઠી અને તેણીએ પોતાની બેટીને તેણીના ખંભામાંથી પકડી ડોળા કકડાવી કહ્યું, “વેરીના, તું શું તારી આવી મુખાઈથી તારો સાથે સર સીદની અને મારો પોતાનો પણ નારા કરવા માંગેછ? બેટી, તારી હદ નારવા છે.”

“માતા, મારી રગોમાં મારા પીદર મેશીયો કારદીયાનીનું ખુની લોહી વહેછ, તે તમો કેમ જુલો જાઓછ? મેશીયો કારદીયાનીનાં લોહીનો મને મલેલા

વારસા પછી તમે શું માતા, ધડીબર એમ માનોછ કે મારી મરણ કરતાં દોલતને હું વધુ પ્યારી ગણુશ ? કદી નહિ, માતા, આ તનના પિંજરામાંથી મારા જનનું પખેરું બેઠે હિડી જાય પણ મારી મરણ જેની હું એકલી માલેક છું તેના હું કદી પણ ભોગ આપવા દેવશ નહિ માતા, સમજી લેઓ કે હું એક કંગાળ વકીલના કંગાળ બેટાની પરણેતર બની મારો મગરૂરીને કારી જખમ કરું તે કરતાં બેહતર કે હું કબ્રમાં જીવતી મરું.”

“પણ યાદ કર બેટી કે તારો પીઠર એક નીચ કમીનો ખેડુત હતો.”

“હા, જેની સુરત ઉપર મોહિત પડી તમે તેના ચુલામ બન્યાં હતાં. માતા, તે ખેડુત કરતાં તે ખુની વધારે હતો. તે જુરામાં જુરો આપ હતો પણ અફસીસ કે તે મારો આપ હતો, જેનાં પાપનો ભાર આજે મારી ગરદન ઉપર આવી પડ્યોછ.”

“પણ દીવાની,” લેડી વારઝેવ ચુસ્તાથી હાથ પગ અફાળી બોલી, “શા માટે તે કબરમાં સુતેલાને યાદ કરી તારું જીવન ચાક કરેછ ? શા માટે તારાં ચળકતાં બલિષ્ઠને ખાકમાં મેલવેછ ? તે તો મટી સાથે ક્યારનો મળી ગયોછ ? તેં મને મારી કાઢણી કેહવાની ફરજ પાડી નહિ હોત તો તું કદી પણ તારા ખરા આપની નસલ જાણવા પામી નહિ હોત, અને તારી મગરૂરીને આટલો બધો આંચકો લાગ્યો નહિ હોત. વેરીના, તારો આપ કોણ છે તે હું, તું અને સર સીદની વારઝેવ સિવાય બીજું કોઈ જાણતું નથી. તને લોકો સર સીદનીનીજ બેટી તરીકે પિછાનેછ. માટે બોલ, વેરીના, કે તું હજીબી સ્નાર્ક વકીલના બેટાને તારો હાથ આપવા તઈયાર છે કે નહિ ?”

“માતા, હું તમારા આ સવાલનો જવાબ અત્યાર આગમચનો આપી ચુકીછ. અને હું તમોને અરજ કરુંછ કે સર સીદનીને પણ કહેશે કે હું સ્નાર્કના બેટાને કદી પણ પરણી શકીશ નહિ.”

“ત્યારે તો આપણી અધુરી નામોશી પુરી થશે.”

“વારઝેવના નામ ઉપર પડનારી નામોશીની અસર મારા ડરાવ ઉપર સેહજ પણ થઈ શકવાની નથી. હું એક ખુનીતું ફરજ હોવાથી મને નામોશીની સેહજ પણ પરવા રહી નથી. મને ઇજત જવાનો હવે સહેજ પણ ગમ નથી, મારી ઉપરની બેઝબતી કાંઈ કમ નથી.”

લેડી વારઝેવે પોતાની બેટીને આટલી બધી હદ સુધીની કદી પણ હઠીલી જોઈ હતી નહિ. તે સમજી શકી નહિ કે આજે તેના દીલમાં એટલો બધો જીત શા માટે બરાવો હતો. તોપણ લેડી વારઝેવે તેણીને સમજાવવાની કોશિશ આણી રાખી:—

“બેટી, તારી હરીફને આ મહેલની માલિક તરીકે તું દેખતી આંખે જોઇ શકશે? આ તે મહેલ સરીખું મકાન છે જે તારા ‘હા’ યા ‘ના’ ઉપર તારું યા તારા હરીફની માલિકીનું થવાનો આધાર રાખે છે.”

વેરીના એક હરફ પણ બોલી નહિ. તે પોતાની માતાને એકી તગરે જોતી રહી.

માતાએ પોતાની સમજાવટ આગળ ચલાવી, “વેરીના, તું પેલી દદા હીલ-દાને આ મકાનના મદીરમાં જવાન મરદ આરોગી પુજતી જોઇ શકશે? આ મંદીર જ્યાં તેં એક વાર રાજ કીધું, આ મંદીર જ્યાં તું ખુબસુરતીની દેવી તરીકે પુજાતી રહી છે તેજ મદીરમાં તે નાપાક દદા હીલદાને પુજાતી જોતાં તારી આંખ આંધળી નહિ થઇ જશે? તારું મગજ કામ કરતું બધ નહિ થઇ જશે? તારાં તન મનની રોગગમાં ફરતું લોહી બરફની માફક બધાં નહિ જશે? તારા આશકને તારાં પાસાંમાંથી છિનવી લેનાર સાથે સીરીસ હર-બટને મોહબત કરતાં જોઇ તારે જીવર અદેખાઇના અગારાથી બળી જળી કવાબ નહિ બની જશે?”

પણ લેડી વારંબે જોયું કે તેણીની બેટીની આંખોમાંથી દડદડ આંસુ પડવા સિવાય તે ફરક રીતે સુની સાવજ જેવી બની ગઇ હતી, જેથી તેણીએ માન્યું કે તેની સમજાવટની અસર તેની બેટી ઉપર થવા માંડી હતી. આથી તેણીએ આગળ ચલાવ્યું.—

“ડેનદેલ કેસમાં હીલદા વારંબેને રાણી તરીકે—”

“કાણુ હીલદા વારંબે!” વેરીના ચોંકી બોલી.

“હા! હીલદા વારંબે! તે સર સીદનીની બત્રીજ થાયછ, જે સીદની પાસેની તમામ દોલતની હકદાર વારંસ છે. તે તારાં પાસાંમાંથી તારા આશકને છિનવી લઇ તારી દોલતનો છુટારો બનનાર છે. તારી મોહબત અને દોલત એ બંનેનો તે ચોર બનનાર છે. તે શિકારી બનનાર છે, ને તને તે તારો ફરજે શિકાર બનાવનાર છે. બોલ, તું હજીબી રનાર્કની માગણીને શરણુ થવા માંગેછ કે નહિ?”

“કદી નહિ,” વેરીના વાધનની માફક છેડાઇ પોતાની બેઠક ઉપરથી છલાંગ મારી ઉઠી બોલી, “મારો દમ આખર થાય તોખી હું તે કંગાળની પરણેતર બનનાર નથી. માતા, હું કસમ ખાઇ કહું છું કે એવી આશા મારી તરફથી કોઇબી કાલે રાખતાં ના, પણ માતા, એટલુબી યાદ રાખજો કે જ્યાં સુધી હું વેરીના કોરદીયાની જીવતી છું, ત્યાંસુધી તે નાપાક દદા હીલદા કદી પણ

હરબટની પરણેતર થઈ શકવાની નથી. માતા, મારા ખુની પીદર મેરીયો કાર-
દીયાની તરફથી મને ખોટી દમદીની દોલતનો તો વારસો મળ્યો નથી પણ
મને તેની તરફથી તિલ્લણ લાગણી અને મરતાં સુધીની હીમ્મતનો એવો તો
મજબુત વારસો મળ્યોછ કે તેની રૂએ હીલદાને હું સીરીસ હરબટની કાઢ કાઢે
પણ પરણેતર બનવા દેનાર નથો. માતા, મારી જીદગીનું એજ કામ બાકી છે,
જે હું મારા જનના ભોગે અદા કરશ મારા કીનાનો ભોગ હીલદાને બનાવશ,
અગરજો તેઓ ધણી ધણીયાણીના ગાંઠથી જોડાશે તો માતા જાણજો કે તેઓ
બંને ઉપર મારા કીનાનો એવો તો ઢગડગતો અગાર વરસાવશ કે તેઓ પો-
તાનાં લગનની ધડીને શ્રાપ દેશે.”

આટલું બોલી વેરીના માતા તરફ ધિક્કારની નજર ફેંકી તેણીને છોડી ગઈ.

લેડી વેરીનાનો દેખાવ ખરેખર દયાને પાત્ર હતો. તેણીની નજર સાંમે
સલાનાશ, આશ્વત, દુઃખ, સંકટ અને નામોશીના દેખાવો લમી રહ્યાં હતાં.

પ્રકરણ ૨૨ મું.

ઉપલાં પ્રકરણમાં બનેલા બનાવ પછીનો ચોટો દિવસ હતો. એ દિવસે
ગ્લેનફલ કેસલનો માલેક સર સીદની વારસેવ લાયબ્રેરીવાલા આરડામાં એકલો
બેઠો હતો. તેના ચેહરો લય કર હદ સુધી ઉતરી ગયો હતો. તેના ચેહરા
ઉપર લોહીનું એક ટીપું વટીક જણાતું હતું નહિ. તે પોતાની ઉપરની અનેક
આફતોના વમાસનમાં પડેલો હતો એટલામાં લાયબ્રેરીનો દરવાજો મોટા અવાજ
સાથે ઉઘડી જવાથી તે પોતાના ખ્યાલમાંથી ચોકી ઉઠ્યો તે જોવો આ અવા-
જથી ચમકીને બીહીધો હતો તેવો તે કાંઈ વખતે બીહીધો હતો નહિ, પણ
જ્યારે તેણે પોતાની સાંમે સ્નાર્ક વકીલને ડોળા કકડાવતો ઉભેલો જોયો ત્યારે
તેના ગુસ્સાનો પાર રહ્યો નહિ. પણ તેને તેના ગુસ્સાની સહેજ પણ પરવા હતી
નહિ, તેણે જેવા જોશથી બારણું ઉઘાડી નાખ્યું હતું તેવાજ જોશથી તે બંધ કીધું
અને એક પણ બોલ બોલવા વિના સીદનીની સાંમેના કાચ ઉપર અરડાઈ પડ્યો.

“આ તો હવે હદ થઈ,” સીદની વારસેવ પોતાના ગુસ્સા ઉપર કાણુ
રાખી પોકારી ઉઠ્યો,” શું મારા નોકરો નથો કે તું એકદમ અણુ બોલાવ્યો
અહિ ચાલી આવ્યો ?”

“હા, હા, સર સીદની, હું જાણું છું અને જોવું છું કે તારા નોકરો જોઈ-

એ તે કરતાં ચાર ગણા વધારે છે. મેં તારા નોકરોને અલ્લુ પાડાઓની માફક અહીંથી તહિં બટકતા મારી નજરો નજર જોયા. સર સીદની તારા મહેલનો દમામ શહેનશાહના મહેલને પથુ બુલાવે એવો છે. તારી નજર આગળ પૈસા પથરની પથુ કીંમત ધરાવતા નથી. તું કાંકરાની માફક પૈસા ઉઠાવેછ. ઉઠાવ, ઉઠાવ, કોણના આપની દિવાલી ! હું તારા મકાનમાં જ્યાં નજર કરે ત્યાં પૈસાની બરબાદી થયલી જોઉંછ. સર સીદની, એ તારા ઉદાઉપણાનો જવાબ તને એક વખતે આપવો પડશે; તે તું કમનસીબે બુઝી ગયેલો માલમ પડેછ.”

આથી તો સર સીદનીનો મિજબ હાથથી ગયો. તે હાથ પગ અફાળતો મોટેથી પોકારો ઉઠ્યો, “સ્નાંકે, હું તને હુકમ કરેછ ક—”

પથુ સ્નાંકે તેને આગળ બેલવા દીધા નહિ. તે સીદની કરતાં વધુ ફતાઉ થઇ બોલ્યો, ‘બસ, સર સીદની, મને તારા દમની સહેજળી પરવા નથી. તારી કે રાણી જેવી તારી પરણેતર યા તારા શાહબદી જેવી બેટીની મને કે મારા બેટાને સહેજળી દરકાર નથી. તમે જેવાં બીખારોઓ—”

“બીખારો !” સર સીદની છેડાયલા વાધની માફક સ્નાંકે તરફ ધસીને બોલ્યો, “અમે બીખારો !”

“હા, એક વાર નહિ, પથુ હજાર વાર બીખારો ! ઝેનદેલ કેસલ કે તેમાંની દોલત ઉપર તારો હક શું છે? એટલે તું બીખારો તેમા શક શું છે? તમા લોકો આજે બીખારો નથી તો શું થયું પથુ જો આહું તો તમા લોકોને હું કાલે બીખારો બનાઉં, એક પુટી દમડી વિના તવળાઉં, બોલ, હવે તું શું કહેવા માગેછ ?”

“કુતરા,” સર સીદનીએ વધુ જ્ઞેશયો ખરાડ મારો, “હું શું કહેવા માગુછ તે તું જાણવા માગતો હોય તો સાંભળ કે તું છાકટો છે યા દીવાનો છે. પોતાનું મગજ ચુમ કરો બેઠેલા સિવાય એવા સજીનો મારો સામે વાપરવાની કાંઈ હિંમત કરે નહીં.”

“હા, હું પોતાને દીવાનો સમજીછ, કેમકે હું દીવાનોજ હતો કે હાડેહાડ ધુળવનારા તારાં પાપો મેં હમણાં સુધી છુપાવો રાખ્યાં, મારાં જીગરમાં સમાવી રાખ્યા. તેનો નતિજો તારી બેટી ધણેા સારી રીતે વાળેછ. જો આ રહ્યો તે.”

આટલું બોલી સ્નાંકે એક કાગળ પોતાનાં ખીસાંમાંથી કાઢી સર સીદની વારમેવ તરફ ફેંકી બોલ્યો, “તારી બેટી સ્નાંકે જેવા વકીલના બેટા ઉપર આવો તોછડો અને અપમાનભર્યો કાગળ લખવાની હિંમત કરે એ તો હદ થઇ.”

“મને નહિ ખબર કે મારું બેટી વેરીનાચે તારા બેટા ઉપર કાગળ લખ્યોછ,” સર સીદની કાંઈક થંડા પડી બોલ્યો.

“વાંચ ! વાંચ ! સર સીદની વાંચ અને પછી જો કે મારો ગુસ્સો રવા છે કે નારવા ? વાંચ, ખુદા ખાતર વાંચ.” આટલું બોલી તેણે એક કાગળ સર સીદની તરફ ફેંક્યું જે અજબ જણાસાથી સીદનીચે ઉંચકી લીધું.

સર સીદનીચે જોયું કે તે કાગળ પોતાની બેટીના હાથે લખાયેલો હતો, જે નીચે મુજબ હતો:—

“બેનજમીન સ્નાર્ક—અહેમક, હું સમજી શકતી નથી કે તને મારી ઉપર કાગળ લખવાની શું સત્તા છે ? તેં જે દબે મારી ઉપર કાગળ લખ્યોછ તે લખતાં હું અજબ છું કે તારા હાથને લકવો થયો નહિ, તારી આંખો પુટી ગઈ નહિ યા તારાં મગજ પોતાની શક્તિ ગુમાવી દીધી નહિ. જે બેટ મારી ઉપર મોકલવાનું તેં દીવાનાપણું—”

“જોયું, સાહેબ,” સ્નાર્ક સીદનીને કાગળ વાંચતો આટકાવી મોટેથી પોકારી ઉઠ્યો, “દીવાનાપણું ! મારા બેટાચે તારી બેટીની દયા ખાત્ર હીરાની મોંઘી દાટ નેકલેસ બેટ તરીકે મોકલવાની મેરબાની કીધી તેને તારી મગજ અને ધતર બેટી દીવાનાપણું કહેછ ! અરે ! મેં તો મારા મુખ બેટાને આટલા બધા પાઉન્ડને કુમાડો કરતાં ઘણાખી વાર્યો, પણ અફસોસ, તેની જીદ આગળ આખરે હું જ હાર્યો. ચાલો, સાહેબ, આગળ ચાલો, હજી તોઆગળ ધણું છે.”

સર સીદનીચે પેલું કાગળ વાંચવાનું પાછું ચાલુ કીધું—

“જે બેટ મારી ઉપર મોકલવાનું તેં દીવાનાપણું બતાવ્યુંછ તે બેટ હું શિકકાર સાથે પાછી વાળુંછ અને ખબરદાર ! હવે પછી એવી નાદાની કીધીછ તો તા ! મકાનમાં આવી તે તારાં બેન માં છુટી મારશ તો તારું બેનું બાહર કા-હડશ મને ‘પ્યારી’ અને ‘વાહલી’ નાં નામથી બોલાવતાં, હું અજબ છું કે તારી નીચ જાન કપાઇ જતી નથી. તું શું મારી સાથે પ્યાર કરે ? એવો પ્યાર કરવા ઉપર ખુદાનો માર પડે !”

સર સીદની વારંબેવના હાથે પોતાની બેટીનું કાગળ સ્નાર્કને પાછું આપતાં ધુજ્યા. તેણે ધાર્યું કે તેણીની બેટીના આ રૂકો તેણીની આસપાસ ફરી વળેલી આગમાં તેલ હોમાવવા જેવો હતો.

“ત્યારે સર સીદની, હવે તેં શું ધાર્યું ? હવે કહે મને કે તું આ કામ-ળની બિનાથી જાણીતો હતો કે નહિ ?”

“ખુદાના કસમ છે, ખીલકુલ નહિ,” સર સીદની વધુ થડો પડી જઈ બોલ્યો, “તું શું એમ ધારે છે કે હું એવું કાગળ તારા બેટા ઉપર મારી બેટી પાસે લખવાખી દઉં?”

“બેશક નહિજ, કેમકે તું એમ કરી ગ્લેનદેલ કેસલનું સુખ ગુમાવી જેલમાં જવાનું પસંદ કરે નહિ. સર સીદની, તું ધારતો હશે તેમ હું કંગાળ નબળો, વકીલ છું, પણ હું મારા આગળાં ઉપર તને ન્યાયવાની શક્તિ ધરાઉં છું. હું ચાહું તો તારી બેટી અને લેડી વારંગેવને ફોફેશોક રડાઉં. તને એટલી સુધી ફસાઉં કે ફ્રાંસીને માચડે વટીક લટકાઉં.”

“ફ્રાંસીને માચડે! એટલે?” સર સીદની જાહેરમાં દમામ કરતો બોલ્યો તો ખરો પણ ખાતેનમાં તેનું કાલજીવં ધસક ધારતીનું મારું ઘરઘર ધુજળું હતું. શું તે ચડાળને તેનાં ખુની કર્મની કાંઈ ખાતમી મળી હતી? પણ બીજી જ પળે એ ખ્યાલ તેણે પોતાનાં મનમાથી કાઢી નાખ્યો. કેમકે તેનો એ છુપો બેદ તે કદી પણ જાણી શકે એમ હતું નહિ. આથી તે ગુસ્સાથી આંખોનાં લવાં ચઢાવી બોલ્યો —

“સ્નાર્ક, તું આજે શું મને અપમાન કરવાજી અહિં આવ્યોછ? તને ફરીથી કહુ છું કે વેરીનાએ તારા બેટા ઉપર લખેલાં પત્રની હકીકતથી હું તદન બિન-વાકફ છું. અને તેણીએ લીધેલા આ માર્ગથી હું પોતેખી દલગીર છું. પણ મારે એ છોકરીને શું કરવું તે હું સમજી શકતો નથી. સ્નાર્ક, તું કાંઈ મને રસ્તો બતાવ, હું તે પ્રમાણે ચાલવાને તૈયાર છું. સ્નાર્ક, વેરીનાને ઠેકાણે લાવવા હું મારેથી બનતું કરશ પણ હું તેણીની ઉપર જખરી વાપરી શકતો નથી.”

“તારે કાંઈપણ રીતે મારી બેટીને મારા બેટાની પરણેતર બનાવવીજ પડશે. અને તે માટે હું તને આખા સાત દિવસની મેહતલ આપું છું. સાત દિવસ સુધી હું આરામથી મારાં બિછાને સુવશ અને તને આરામથી સુતેલો જોઈ શકશ, પણ એ મુદત પછી તું વેરીનાને સમજવાને નિષ્ફળ નિવડેલો હું જાણશ તો—”

“ખામોશ!” સર સીદનીએ ખુદા સ્નાર્કનું મોહકું પોતાના હાથે વડે દાખી તેને આગળ બોલતાં અટકાવી કહ્યું, “તું શું કહેવા માંગેછ તે હું સમજી ગયો છું. તારે તે ખુદલુ કરવાની કશી જરૂર નથી. મારો અજામ—”

“બસ ત્યારે તો સલામ,” થુઠો સ્નાર્ક સર સીદનીને આગળ બોલતો અટકાવી જેવો એજેબી કુટી નિકળ્યો હતો તેવોજ તે આગિતો ત્યાંથી નિકળી પડ્યો.

‘કુતરા!’ સ્ત્રીના જવા પછી સર સીદની હવામાં મુકકી ગુમાવી નેશથી બોલ્યો, “અંડાળ, તું સમજેછ કે મારી ગરદન તારા પગ હેઠળ આવેલી છે, પણ નહિ, હજી તે આવી નથી. હું તે આવવા દેનાર નથી. એનદેલ કેસલની સાહેબી મારા હાથમાંથી તું કદી પણ છિનવી લઇ શકનાર નથી. તું મારો ઘાટ ધડે તે આગમ્ય હું તારો ઘાટ નહિ ધડું તો મારું નામ સીદની વારણેવ નહિ. તું મારી નામોશીનો સામાન તપયાર કરે તે આગમ્ય તારાં મોતનો સામાન મારી પાસે મોજુદ છે.”

આ પળે એક નોકર દાખલ થયો, અને જણાવ્યું કે સર શ્રીલીપ મોર્તલિક તરફથી તેને કોઈ મલવા આવ્યો! હતો તે મલવા આવનાર શખ્સ કોણ હતો તે તે તરત પામી ગયો.

“તે શખ્સને તરત મારા ખાનગી ચોરડામાં મોકલ,” સર સીદનીએ પેલા નોકરને હુકમ કરીધો.

નોકર ગયો અને પેલો શખ્સ દાખલ થયો.

આ શખ્સ કોણ હતો ?

પ્રકરણ ૨૩ મું.

પેલો નવો આવનાર શખ્સ કોઈ પાસકારા નામનો ઇટલીયન હતો. પાસકારાને સર સીદની પોતાના ખાનગી ચોરડામાં લઇ ગયો. બંને એક બીજાની સામે બેઠા અને બંને એકબીજાને ધારી ધારી જોવા મડી ગયા. બંનેએ એક પળમાં એક બીજાની તપાસ કરી લીધી અને બંને એક બીજાથી રાજી થયેલા જણાયા. બંનેએ એક બીજાના કાન ઉપર પડી ધુસધુસ કરીધી અને બંનેએ એક બીજાના હાથ ઉપર હાથ ઠોક્યા.

“પાસકારા, હું જેઉછું કે તું મને દરેક વાતે લાયક છે.”

“ખિનલાયક ઉપર સદ હજાર હયર છે.”

“પાસકારા, મને વિશ્વાસ માણસની ધણી જરૂર છે.”

“સાહેબ, બદો કયાં દુર છે ?”

“ત્યારે તું તારા કોલ ઉપર ચોસ્તવાર છે ?”

“બદો દરેક રીતે તપયાર છે.”

“લારે તું મારું પ્રમાવેલું કામ પાર કરશે ?”

“બટ્ટા કાઢનેથી આ જોહાનથી કાર કરશે.”

“પાસકારા,” સર સીદની તે શખ્સની હિમ્મતથી ખુશી થઇ બોલ્યો,
“પાસકારા, તું સ્નાર્ક વકીલને તો ઝાળવેછ ?”

“હા, હું તે પદ્મના ગોલામને તેનાં ખરાં રૂપ-રંગમાં પિછાનું છ. તે શું તમો નામદારની નડતર છે ?”

“ઝા ! તે ચંડાળ નડતરથી બહુતર છે,” સર સીદની, વકીલ સ્નાર્કની નેકનાથી પોતાનાં મગજમાં ધાધ આવતાં ઉચ્છેરાઇ બોલ્યો.

“ત્યારે તો તેનું નામો નિશાન નાખુદ કરવું રવા છે.”

“બળ છે,” સર સીદની દડાની માફક પોતાની જગોએથી ઉછળી ખુશીનો માર્યો બોલી ઉઠ્યો.

“મારે હાથેજ તેની કળ છે. કહો તો તેને તમોથી દુર કરું, કહો તો તે ચંડાળનું ખુન કરું.”

“શાબાશ ! તે બદમાશ પાસે મારા પીદર આપઝેક વારઝેવે કીધેલું વીલ છે. તેથી મારીપર ઝેનો કાણુ છે. એ કાણુથી મને એટલો તો એ સતાવેછ કે મારો સુખી જન સુખી પર છે.” પાસકારાની આંખો વિજળીની પેઠે ચમકવા લાગી. તેણે પોતાની આંખો પળપળાવી અને મોહકું મટમટાવી પુછ્યું—

“કીમત ?”

“જેવી તારી હિમ્મત !”

“કીમતનું નામ ? મારી મહેનતનું દામ ! મારું ઇનામ !”

“બે હજાર પાઉંડ,” સર સીદનીએ જવાબ દીધો. પાસકારાએ આવાં મોટાં ઇનામની વકી રાખેલી નહિ હોવાથી તે ખુશીથી છલાંગ મારી પોતાની જગોએથી ઉડી બોલ્યો, “સાહેબ, એથી અરધી રકમનાં ઇનામની લાલચે મેં કંઈક જનો હલાક કીધાછ, તેમનું નામ નિશાન નાખુદ કરી આ દુનિયાથી સદાના પાર કીધાછ.”

“વધુ સાબળ,” સર સીદનીએ પાસકારાની હિમ્મત ઉપર મનમાંજ આક્રિંન કરી આગળ ચલાવ્યું, “પાસકારા, અગરજો તું ત્રણ દિવસમાં તે વીલ મારા હાથમાં મુકે તો એ કરતાં બેવડી રકમ હું તારા હાથમાં મુકવા તત્પર છું.”

“લારે તો સર સીદની તે તમોને જરૂર મલશે,” બેવડી રકમ મળવાની ખુશાલીમાં ઉલટમાં આવી પાસકારાએ જવાબ દીધો.

“મને તે વીલ ગમે તેવી મોટી રકમના બોગે મલવું જ નોંધ્યો. યાદ રાખજે, મેં કહેલી રકમ કરતાં આર ગણી મોટી રકમ તેના બદલામાં હું તને ખુશીથી આપશ. બસ, તું કાઢખી બોગે મને તે વીલ લાવી આપ.”

“બસ, મારે એ કબુલ છે. ફર તો મારી જીંદગી ઉપર ધુળ છે. પણ મને તે વીલ તેનાં મકાનના કયા ચોરડામાંથી મળશે? મારી મેહનત ક્યાં ફળશે?”

“તે શોધી કાઢવાનું તારું કામ છે.”

“વારું, તે વીલ ઉપર કોણનું નામ છે?”

“હીલદા વારગ્રેવ,” સર સીદનીએ સમજાવ્યું.

આ પછી તેઓ બંને વચ્ચે ધીમી ધુસધુસ ચાલી રહી, જે પુરી થવા પછી બંને વચ્ચે એકરારનામું કરવામાં આવ્યું. પાસકારાના જતી વખતે સર સીદનીએ તેના હાથમાં બે આના તરીકે સો પાઉંડ મુક્યા જે પાસકારાએ પોતાનાં ખીસાંમાં સેરવી દીધા.

બંને વચ્ચે કામ ખતમ થયલું હોવાથી પાસકારા જવા ઉઠ્યો. સીદનીએ તેને આગલે રસ્તે જવા દેવાને બદલે પાછલે રસ્તેથી જવાની સલાહ આપી. નોકરોને કાંઈ શક જવા નહિ પામે તેટલા માટે તેણે પાસકારાને મકાનના પાછલા દરવાજા આગળની અગાસી ઉપરથી ઉતરી જવાનું કહી પોતે પોતાના ચોરડામાં પાછો ફર્યો, અને પાસકારા સાથની ચોળખને હજારો આશીર્વાદ દેવા લાગ્યો.

આપણે ઉપર જોઈ ગયા તેમ પાસકારાને સર શીલીપ મોર્ટલેકે સર સીદની પાસે મોકલ્યો હતો. “મા મય બલા કે મેરા ભાઇ, એક ઢેર ચોર દુસરા કસાઇ,” એવો આબાદ હાલ સર સીદની અને સર શીલીપનેા હતો. તેઓ બંને એકજ ધુસ સુઝના હતા. જોકે સર શીલીપ પોતાની કમ અક્સથી પોતાનું દરેક પાપી કર્મ સર સીદનીને કહી દેતો હતો તેમ સીદનીના બાબમાં છેકજ એમ હતું નહિ. તેણે પોતાની ધણીક વાતો તેનેથી છુપાવી હતી. પોતાના પેટમાંજ સમાવી રાખી હતી.

એક તરફથી સર સીદની પોતાના ચોરડામાં જઈ બેઠો અને બીજી તરફથી પાસકારા મકાનમાંથી બહાર નિકળવા અગાસી ઉપર જઈ પુગ્યો. આ વેળાએ તેના કાન ઉપર કોઈ ચોરડાનાં ગાયનનો અવાજ આવી અથડ્યો, તે એકદમ ચોંક્યો. આ અવાજ પ્યાનાના અવાજ સાથે એવો તો ઉમદા રીતે મળી ગયો હતો કે પાસકારાને લાગ્યું કે બેહેસ્તમાં ગાયન ગાતી હુરી વચ્ચે તે આવી પડ્યો હતો.

પણ તેના આવા ખ્યાલો વચે પેલું ગાયન બધે પડયું, અને પાસકારાએ એક લાંબો દમ ખેંચ્યો. તેનું કપાળ જે પરસેવાથી ભીણાઈ ગયું હતું તે તેણે પોતાના હાથો વડે તુછયું.

પણ અટલામાં તો વળી પેલું ગાયન શરૂ થયું. તેજ મિઠો મધુર અવાજ તેન કાનને ફરીથી અથડ્યો.

“આ ખુદા !” પેલો પાસકારા પોતાના બંને હાથોએ પોતાનું કપાળ દાબી બાંધ્યો, “આ ગાયન ! આ ખુદા ! આ ગાયન તો મારું પોતાનું જોડેલું છે, જે મેં—”

પાસકારા આગળ બોલી શક્યો નહિ. તેણે પોતાના કાનો ઊભા કરીધા અને આસપાસ જોયું કે ગાયનનો અવાજ કયા ઝારડામાંથી આવતો હતો. તેને તે ઝારડો શોધી કાઢવામાં વખત લાગ્યો નહિ તેણે તે ઝારડાના દરવાજા ઉપર બંને કાને ટેકવ્યા. અને તે પોકારો ઉઠ્યો:—

“એજ તે ગાયન ! એજ તે અવાજ ! હા, બસ તે તેજ ! તે તેજ !”

તેણે વધુ હિમ્મત કરીધી. તે તે ઝારડાની બારી ઉપર ચઢ્યો અને તેણે ડોકડું કરી ગાયન ગાતી બાનુ ઉપર નજર કરીધી. તેણે જોયું કે સીધી સરો-વરનાં ઝાડ જેવી એક ઝારડ તેની તરફ પીઠ કરી પ્યાના આગળ બેઠી હતી. તેણીનાં માથાનાં વાજો તેણીનાં ખભાં સુધી મરોરથી ઝુલી રહ્યા હતા. તેણી ના સરેદ સુવાલા હાથનાં કલમ જેવાં આંગળાંઓ પ્યાનાની ચાવી ઉપર ગેલ કરી રહ્યાં હતાં. તેણીનો સરોદ વાંસળી જેવો મિઠો અને મધુર હતો જે અવાજ તેને સાંભળવાની તબિયત પડી ગઈ હતી. તે બારી વાટેથી તે અપસરાનો ચહેરો જોવાને તે ધણેાખી વાંકો ટીકો થયો, પણ તે મિઠો મધુર સરોદવાલી દિલારામનો ચહેરો તે જોઈ શક્યો નહિ. જેમ જેમ તે બાનુ તે ગાયન આગળ અને આગળ લલકારતી ચાલી તેમ તેમ તેની જ્ઞાસા પણ વધતી ચાલી તે તે ચહેરો જોવાને ત્યાંથી કોઈના પસાર થવાની સહેજ પણ દેહસ્ત વિના બારીને ટીંગાઈ ઉભોજ રહ્યો.

અંતે તેની મહેનત ફળી. તે બાનુ પ્યાના ઉપરથી ઉઠી અને એક મોટા આયના આગળ પોતાનો દિલકશ ચહેરો નિહાલતી ઉભી. પાસકારાએ આ વેળાએ તેણીનો ચહેરો આબાદ જોયો. આ વેળાએ તેનાં બદનને એક જબરો ઝટકો લાગ્યો, તે પોતાનાં મન સાથે પોકારી ઉઠ્યો:—

“આ ખુદા ! એ તો તેજ છે ! તે તેજ છે ! મારી આંખોનું તેજ છે. આ ! મારે માટે તે રસ્તાએજ છે. કાણે આશા રાખી હતી કે આખી દુનિયા

બટકવા પછી તેને હું આ મકાનમાં જોવા પામશ! હા! ચોરત! ચો ચોરત! અફસોસ! સરજત! સરજત! અય જીવ, હિમ્મત! હિમ્મત! એ ચોરતના ચહેરા ઉપર વખતના કાતીલ દેવે સેહજ પણ્ય છુરી અસર કીધી નથી. તેજ મધુર ચહેરા! તેજ જીગર ચીડી નાખનારો લેહકો! તેજ બાળી કવાબ કરનારાં નાજ, અંદાજ, તેજ આંખોનાં કાતીલ નેણ, જે એક પણ્ય પગ જોવા વિના હુ થતોતો યેચેન! તેજ થંકુ ધાતકી જીગર, જે હવું કાતીલ ખંજરથીબી બદતર. તેજ દબ! તેજ નાજ, ચો ખુદા, તેજ મિઠો અવાજ! ચો મોહબ-તનાં દગાખોર મદિર, જરા તુ ધર ધીર. કીનો માર કામ છે, કીનો માર નામ છે, કીનોજ માર મકાન છે, કીનોજ મારો અંગમ છે.”

આટલું બોલી તેણે પોતાના કાતનાં અદરનાં ખીસામાંથી એક ધારદાર ખજર ખેચી કાઢયું.

પણ આ વેળાએ તેણે જોયું કે બેહદ ખુબસુરતો ધરાવનાર એક બીજો ચોરત “લેડી વારઝેવ! લેડી વારઝેવ!” પોકારતી તે ચોરડામાં દાખલ થઇ. તેઓ બંનેએ કાંઇ વાતચિત કીધી જે પાસકારા પોતાનાં ઉસકેરાયલાં મગજને લીધે જાંબળી શક્યો નહિ. તેનું આખું શરીર તાપથી ઢગઢગી આવ્યું હતું, જેમાં મગજની ઉસકેરણીથી આગમાં તેલ હોમાયું હતું. તેણે ફાટેલા ડોળાએ તે બંને બાનુને તે ચોરડામાંથી નિકળા જતાં જોઇ ત્યારે તે હાથ પગ અફાળવા મંડી ગયો. પણ બીજીજ પળે તે શાંત થઇ પાછલે રસ્તેથી તે મકાન બોલ બોલતાંમાં છોડી ગયો.

થોડાંક કદમ ચાલવા પછી તે ઉભો રહ્યો. અને પોતાના હાથની મુઠી વાળી તથા કીનાથી પોતાના હોઠો પીસી સીંદનીનાં મકાન તરફ એકી તગરે તે જોઇ બોલ્યો.—

“લેડી વારઝેવ! ચો બેવશ ચોરત! તું સર સીંદની વારઝેવને તારી ખુબસુરતીની જાળમાં પ્રસાવી શકીછ, તું તેની પરણેતર બની પોતાને હસાવી શકીછ, પણ યાદ રાખજે કે તને ખરાં રૂપ-રંગમાં ઓળખનાર હું મુલો પડ્યો નથી, પણ હાથાત છુ. જેટલો મારા દિલમાં તારે માટે આહત હતો તેટલો તારે માટે આજે ધિક્કાર છે. તુ મારા ઢગઢગતા કીનાને પુરેપુરી સજાવાર છે. તે મારી કબર ઉપર સુખમાં આરામ લેવાનો મેહલ બાંધ્યોછ, પણ હું તને દેખાડી આપીશ કે તારો એ મેહલ પાણીનો કીટલો છે, માત્ર શીણનો પરપોટો છે. હા! લેડી વારઝેવ તરીકેનાં સુખનાં સેજ ઉપરથી તને ગબડાવી જમીનદોસ્ત કરવાના ધાતકીમાં ધાતકી કીનાની મેં સ્વનેબી ઉમેદ રાખી હતી નહિ. બસ કીનો! કીનો!!”

તે વધુ બોલી શક્યો નહિ. તે આપણી નજર આગળથી ગુમ થઇ ગયો.

મકરણ ૨૪ મું.

સર શ્રીલીપ મોર્ટલેકની મેર્યાનીથી સર સીદની વારઝેવનાં ખાનગી કામ માટે આવવામાં પાસકારાને અનેક માટા લાભો થવા પામ્યા હતા, જેમાં સર્વથી મોટો લાભ તેની પરણેતર શોધી કાઢવાના આપમાં થયો હતો. તે સગબગ આખી દુનિયા તેણીની શોધમાં ફરી વળ્યો હતો. પણ જ્યારે તેણીનો પતો નહિજ લાગ્યો ત્યારે તે લંડનમાં ગાળ્યો અને છુપે મરવા જેવી હાલત થવાથી તે સર શ્રીલીપ મોર્ટલેકની નોકરીમાં ઠર પડ્યો. સર શ્રીલીપને પોતાની બદમાશીથી પાસકારાને પોતાના એક બાહોશ મદદગાર તરીકે જાણી લેતાં સહેજખી વિલંબ લાગ્યો નહિ. સર સીદનીએ પોતાને પણ એવા એક શખ્સની મદદની જરૂર હોવાથી એવો એક શખ્સ પોતાને મેળવી આપવાને સર શ્રીલીપને જણાવ્યું હતું, જેના જવાબમાં તેણે પાસકારાને ઘણું ઉચી સરટીશીફ્ટો સાથે સર સીદની પાસે મોકલી આપ્યો હતો. સર સીદનીએ એકજ તડાકે જોઈલીધું કે જેવા શખ્સની તેને જરૂર હતી તેવોજ આબાદ તે ઇટાલીયન હતો. અને તેણેઆ શખ્સને વકીલ સ્નાર્ક પાસેથી પોતાના આપતું વીલ ચોરાવી લાવવા માટે ઇચ્છે ઇચ્છે લાયક જોઈ લીધા. તેણે આ કામ મોટી ઉમેદ સહિત સોંપ્યું હતું.

પણ પછીથી બનેલા બનાવોએ સ્વધળું પાસું ફેરવી નાખ્યું હતું. પાસકારાની નજર લેડી વારઝેવ ઉપર પડી હતી અને તેણીને જોતાં તેનો કીનો બેવડાં જોશ સહિત ઉભાઈ નિકળ્યો હતો.

તે ઇટાલીયન હવે જુદાજ ખ્યાલમાં રમવા લાગ્યો. તે હવે બેવડાં લેડી વારઝેવ ઉપર બેવડાં જોશ સહિત કીનો લેવા માંગતો હતો. સર સીદની વારઝેવ સાથની ઝાળખથી તેને ઘણું જાણવાતું મળ્યું હતું. એક તો સીદની વારઝેવ વકીલ સ્નાર્કના કાણુમાં હતો અને બીજું તો લેડી વારઝેવ જેણીની બેવડાંથી તે સુળીએ ચઢવાની અણી ઉપર આવ્યો હતો તે સર સીદની વારઝેવની પરણેતર બની હતી. અગરજે વકીલ સ્નાર્ક પાસેતું વીલ તેના હાથમાં આવે તો લેડી વારઝેવને પોતાના પગ આગળ સર ઝુકતી બનાવે એમ હતું. અને આવી રીતે તે બંને ઘણી ઘણીયાની-સર અને લેડી વારઝેવ-ને પોતાના કાણુમાં ભષ્ટ શિક્ક.

તેની પેહલી નેમ સ્નાર્ક વકીલના હાથમાંથી આઇઝેક વારઝેવતું વીલ પોતાને કપ્પે કરવાની હતી અને આ નેમ પાર પાડવા તેણે પેહલાં કમર કસી. આ વેળાએ તેને એક આતમી મળવા પામી હતી, જે સીદની વારઝેવની

બેટી વેરીના વારઝેવ ઉપર સ્નાર્ક વકીલના બેટા બેનજમીનના આશક થવાની બિના હતી વળી તે બજુબી શક્યો હતો કે સર સીદનીની બેટી તેને સહેજ પણ મચક આપતી હતી નહિ પણ વકીલ સ્નાર્ક પોતાના બેટાને ખાત્રી આપતો હતો કે જરૂર સીદનીને પોતાની બેટી સાથે તેના લગન કરી આપવાની ફરજ પડવા વિના રહેશે નહિ. પણ બેનજમીનને એ માટે જેવો જોઈએ તેવો બરોસો હતો નહિ.

પાસકારાને આ સ્વધળી બાતમી મેળવતાં એક પણ દિવસ પુરો પાધરો લાગ્યો નહિ. જેથી તેજ દિવસની રાતે તેણે સ્નાર્કના મકાનમાં દાખલ થવાનો ઠરાવ કીધો. અને તેણે એક વખત ઠરાવ કીધો તો તે કદી પણ ફેરવે નહિ એવો તે મજબુત મનનો હતો.

સ્નાર્ક વકીલનાં મકાનમાં દાખલ થવા માટે તેણે રાત્રીના બાર વાગાનો વખત પસંદ કીધો. તે ગમે તેવા કોઢલામાં દાખલ થવાને અચકાનો કે ડરતો હતો નહિ. તેને સ્નાર્ક વકીલનાં મકાનમાં દાખલ થતાં ધારવા જેટલી પણ મુશકેલી નડી નહિ તે કાંઈ પણ આગલો પાછલો ખ્યાલ કરવા વગર દાખલ થયો. પણ તેની મુશકેલી સ્નાર્ક વકીલ મકાનના કયા ભાગમાં રહેતો હતો તે બજુબાની હતી. તે આખું મકાન ફરી વળ્યો, પણ સ્નાર્ક વકીલ યા તેના ચાર-ડા તે શોધી કાઢી શક્યો નહિ.

આખરે તે પોતાની જીદગીમાં પેહલીજ વાર નિસોસ થઈ ગયો. અને હવે શું કરવું તેની વમાસન કરતો તે ઉભોજ રહ્યો. એટલામાં એક નાના ચારડામાથો કાંઈના બડબડવાનો અવાજ તેના કાનને અચડ્યો. દરવાજો બંધ હતો, તોપણ અવાજ પરગરો સંજાળાતો હતો, જેકે તેની મતલબ તે સમજી શક્યો હતો નહિ.

એ ચારડામાં પાસકારા દાખલ થવાની લાલચ થોભાવી શક્યો નહિ. તેણે ખાત્રીથી માન્યું કે બડબડાટ કરનાર કાંઈ છુટોજ હતો અને તે સ્નાર્ક વકીલજ હતો. તે ચારડાની આસપાસ તેણે નજર કીધો તો પાછલા ભાગ ઉપર એક નાની અગાસી જેવું તેને દેખાયું. તે તરફ એક નાની બારી હતી જે જોઈને સાધારણ બારી કરતાં કાંઈક નાની હતી પણ તેને ખાત્રી હતી કે તેમાં તે દાખલ થઈ શકે એટલી તે પુરતો હતી. તેણે તે બારી સુધી ચઢી તેમાં નજર કીધો તો તેણે એક છુદાને પોતાની તરફ પીઠ કરી ઉભેલો જોયો. તેણે હાથમાં એક લાંબું આચરિયું પકડેલું હતું, જે અગરજો સર સીદનીને જોઈતું આઈઝેક વારઝેવનું વીલજ હોય તો તેણે પોતાનું ધાર્યું કામ પાર પડેલું માની લીધું.

હવે વખત ખોલવાની જરૂર હતી નહિ. તે બારીમાં દાખલ થયો અને

ઐવી તો કુનેહ અને સિક્કતથી તે ઔરડામાં પ્રવેશ કરી શક્યો કે વકીલ સ્નાર્ક જે પીઠ કરી ઉભો હતો તેને સ્વપનેથી ખ્યાલ આવી શક્યો નહિ કે તેની પ્યારામાં પ્યારી ચીજ - વીલ-નો લુટારો તેના એકાંત ઔરડામાં દાખલ થવા પામ્યો હતો.

તે પેલાં લાંબાં આચરિયાં તરફ ટીકી ટીકી જોઈ બોલ્યો, “હવે મારે ખિયાને જવા આગમય આપઝેક વારઝેવનાં વીલ તરફ છેલ્લી નજર કરવી જોઈએ.”

આટલું બોલી તે તેણે પોતાની આંખોમાં દાખ્યું અને તે લોખંડની એક બારે તીજેરોમા મુકવા જતો હતો તેજ પળે પાસકારા તેની તરફ ધસી ગયાં અને બુઢા સ્નાર્કને બેચીમાંથી પકડી પેલું વીલ તેની પાસેથી છુટવી લીધું અને પોતાનાં ખીસાંમાં તે સેરવી દીધું. બુઢા સ્નાર્ક તેની મતલબ પામી જઈ એક ચીસ પાડી અને જોવો તે બીજી ચીસ પાડવાની તક્યારીમાં હતો એટલામાં પાસકારાએ પોતાની જોખમાંથી ખજર કાઢી તેનાં કલેજમાં ભોકી દીધું, અને તેનું પરિણામ જાણવા થોભવા વગરજ તે તે જગો વિજળીક ઝડપે છોડી ગયો.

સ્નાર્ક વકીલ પેરોઢીયાંમાં ઉઠનારો હતો. આઠ વાગાનો અમલ થવા છતાં જયારે તે લાયઝેરીવાલા ઔરડામાં નહિ જણાયો ત્યારે તેનો બેટો બેનજમીન પોતાના પીઢરના ઔરડામાં ધસ્યો ગયો. બારણુ અળગુંજ હતું. તેણે ઔરડામાં નજર કીધી તો તેનો પીઢર ઉઘે મસ્તક પડેલો તેણે જોયો. તેની આગળ લોહીનું મસ મોટું ખમોચીયું વળેલું હતું. પોતાના પીઢરનું આ પ્રમાણે ખુન થયલું જોતાંજ તેણે એક ચિચ્યારી પાડી અને પોતાના પીઢર આગળ રડનો ધુટણીએ પડ્યો.

પ્રકરણ ૨૫ મું.

સ્નાર્ક વકીલનું ખુન થવાની ખબર સર સીદની વારઝેવનાં મકાનમાં આવી પુગે તે આગમય લેડી વારઝેવ પોતાના બપકાદાર ખાનગી ઔરડામાં એક કોચ ઉપર અલેટાઇ પડેલી હતી. તેણીએ પોતાની છાતી ઉપર રેશમનો નાજુક તકિયા મુકેલો હતો તેણીનાં માથાના બાલો આમ તેમ વિખેરાઇ પડી કોચ ઉપરથી નીચે લટકતા હતા સર સીદની વારઝેવ હમણાંજ તેણીને છોડી ગયો હતો તેણી બે પોતાની ઉપર આવી પડનારી આફત વિષે ચુકતેચુ કરી હમણાંજ એક બીજાથી છુટાં પડ્યાં હતાં સર સીદનીએ એવોજ ઠરાવ કીધો હતો કે તેણે પોતાનો એકબી ભેદ તેની પોતાની પરણેતરથી છુપાવવો નહિ. શા

માટે તેણે પોતાનો ભેદ તે બાનુથી છુપાવવો જોઈએ ? કેમકે તેણે બંને તોરાની દરિયામાં એકજ કિસ્તીમાં એક બીજાની જોડે જોડ પોતાની બાકીની જીંદગીની મુસાફરી પુરી કરનાર હતાં. તેણે લેડી વારગ્રેવને પોતાના સઘળા ભેદથી વાકેફ કીધી હતી પણ એકજ ભેદ તેણે તે બાનુથી છુપાવ્યો હતો જે તેનાં પાપોના પ્રકરણમાં સર્વથી સિદ્ધા હતો. અને તે લોર્ડ ઝેનદેલના બક્ષા વકીલનું ખુન હતું. આ ભેદ જોકે તેનું જીવન કાતરી ખાતું હતું તોપણ તેણે આ ભેદ પોતાનાં મોતનાં બિછાને પણ નહિ ખોળવાનો કસદ કરી રાખ્યો હતો.

તેણે બંને મણી ધણીયાણી વચ્ચે જે છુપી મસલહત હમણાંજ પુરી થઈ હતી, તે પાસકારાના સંબંધમાં હતો. તેણે બંનેનો મોટો બળાપો એજ હતો કે અગરજો પાસકારા આપઝેક વારગ્રેવનું વીલ ચોરી લાવવામાં નિષ્ફળ નિવડે તો તેણેએ આગળ શું કરવું. સર સીદનીના કહેવા મુજબ તેણે પાસે બેજ રસ્તા હતા. પેહલો રસ્તો વેરીનાને એક વાર ફરીથી રનાર્ક વકીલના બેટાની પરણેતર બનાવવાને સમજાવવાનો હતો અને બીજો રસ્તો હીલદાનું કાષ્ટ પણ રીતે મોત આણવાનો હતો. આ બેમાંથી કાષ્ટ પણ રસ્તો અખત્યાર કરવામાં આવે તોજ તેણે બંનેનો નાશ થતો અટકે. પણ વેરીનાની હમણાં સુધીની વળણથી લેડી વારગ્રેવે પોતાના ખાવિન્દને ખુદલી રીતે જણાવ્યું હતું કે પેહલો ધલાજ ફેનેહમંદ બનવો બહુજ મુશ્કેલ હતો. વેરીના મરતાં પણ બેનજમીન રનાર્કની પરણેતર બંને નહિ. હવે ત્યારે તેમની નામોશીને અટકાવા માટે એકજ રસ્તો બાકી રહ્યો હતો, જે હીલદાનું મોહત હતું. પણ આ રસ્તો કેવી રીતે અને કાણની મદદ વડે ખુદસો કરવો એ એક સવાલ હતો. પણ આ સવાલનો જવાબ લેડી વારગ્રેવે સુઝાડ્યો. તેણીએ હીલદાનો રસ્તો કરવાનું કામ પાસકારાનેજ સોંપવાની સુચના કીધી, જે તેણીના ખાવિદ સર સીદનીને કાંઈક પસંદ પડવાથી તે કાંઈક ઉમેદ ભર પોતાની પરણેતરને છોડી ગયો, કેમકે તે માનતો હતો કે પાસકારા જરૂર તેને હમણાં મળવા આવવો જોઈએ.

સર સીદનીથી છુટી પડવા પછી લેડી વારગ્રેવ જે પોતાના ઔરડામાં કાચ ઉપર એવાજ ખ્યાલમાં મસ્ત બની પડેલી હતી તે એકાએક ચોંકી બેડી. તેણીને લાગ્યું કે તેણીના ખાનગી ઔરડાના પાછલા ભાગમાં કાષ્ટ ચાલતું હતું. તેણીનો કાષ્ટ નોકર આવી હિમ્મત કદી પણ કરે નહિ. વળી વેરીના એટલી જલદી પોતાના બિછાનેથી ઉઠે એવો સહેજબી સંભવ હતો નહિ, ત્યારે તેણીના ઔરડામાં કાણ ચાલતું હતું ? વળી બામદાદ પડી ચુકી હતી અને સહવારનું ઝઝકલું તેણીના ઔરડામાં દાખલ પણ થઈ ચુક્યું હતું. આવા વખતે કાષ્ટ બદમાસ તેણીના ઔરડામાં દાખલ થવાની હિમ્મત કરે એ બનવા જોગ હતું નહિ. આથી તે બાનુ હિમ્મત કરી ઉઠી અને જ્યાંથી કાષ્ટનાં પગલાંનો અવાજ

આવતો હતો ત્યાં તે બાનુ ધીમાં પણ મજબુત કદમે ગઇ. તે હિમ્મતથી ગઇ તો ખરી પણ મરદના એક આકારને જોતાંજ તે ધભરાતની મારી ફિક્કી ફૂચ પડી ગઇ. તે આખાં બદને પાણી પાણી થઇ ગઇ. તે મદદ પોતાનો ચેહરો એક કાળા ધુરખાથી ઢાંકેલો હતો.

પેલા આકારે લેડી વારંગેવને જોતાંજ પોતાના નાક ઉપર આંગળી મુકી. લેડી વારંગેવ સમજી કે તે શખ્સ તેણીને ગુપચુપ ઉભી રહેવાને કહેતો હતો. આથી તેણીએ પોતાનાં ગળાં સુધી આવી રહેલી ચિચ્યારીને અટકાવી અને તે ધુજતી પણ હિમ્મતથી ઉભી

પેલા આકારે તેણીને પાછળ પાછળ આવવા ઇશારત કીધી લેડી વારંગેવ આવી આપેલાં પુતલાંની માફક તેની પાછળ ગઇ તે આકાર મકાનના પાછલા ભાગ ઉપર આવેલા બાગની એક ઝડી આગળ જઇ ઉભો. લેડી વારંગેવ પણ મીણના પુતળાની માફક પેલા આકારને એકી તગરે જોતી ડાચુ વકાસી ઉભીજ રહી પેલો આકાર તેણીને માથાથી પગ સુધી ટીકો ટીકો જોતો ઉભો રહ્યો. અંતે થાકીને લેડી વારંગેવ બોલી, ‘આ શખ્સ, તું કોણ છે ? તું મને શા માટે અહિં લાવ્યો ?’

પેલો શખ્સ લેડી વારંગેવને પાધરો જવાબ આપવાને બદલે પોતાનાં મન સાથે પણ બાનુ સાબળે તેમ બોલ્યો, “હા, એ તેજ આરત છે. કુફરતની કેવી મેહરબાની છે કે તેણીનાં માથાના વાળમા એક પણ રૂપેરી વાળ જણાતો નથી. કપાળ કે ચેહરા ઉપર એક પણ કરચલીએ વર કાંધુ નથો લેડી વારંગેવ, તારી ઉપરની આટલી બધી આકૃત છતાં તું તારો ચેહરો જોવો અને તેવો ખેચાણકાગક રાખી શકીછ એ એક અનન્યશી છે.”

લેડી વારંગેવે ગુસ્સાથી ભરાં ચઢડાવ્યાં અને તે તે આકારને વધુ બારીકથી ટીકો બોલી, “અય શખ્સ, તું એમ બોલવાની હિમ્મત કરી શકેછ ? મને જવાબ દે, તું કોણ છે ? અને મને અહિં લાવવાનો શો સબબ ? શું તું મને અહિં લુટવા લઇ આવ્યોછ.”

પેલો આકાર હસી પડી બોલ્યો, “તારી અટકલ ખેડી છે તારી અકલ ટુકી છે લુટવાનો અર્થ વગર હકનું કબજો કરવાનો થાયછ, પણ હું તો મારા હકનું તારી પાસે લેવા આવ્યોજ.”

આટલું બોલી તેણે પોતાનો હાથ લેડી વારંગેવને પકડવા લાગ્યો પણ લેડી વારંગેવ કમકમીને બે ચાર કદમ પાછળ હડી જઇ બોલી. —

“બદમાશ કગાળ, બીજી વાર એવી હિલચાલ કર ને પછી જો કે મારી છુમથી હું કેવા તારા ધુરા હાલ કરેછ.”

“અને તે માટે હું જેખમદાર છું બાતુ,” પેલા આકારે સીદળખી ડરવા વગર જવાબ દીધો.

લેડી વારઝેવ સમજી શકી નહિ કે તેની સામે આટલી બધી હિંમતથી સવાલ જવાબ કરનાર કોણ હતો.

“હું સમજી શકતી નથી કે તું કોણ છે ?” તે ચુસ્તપણે બોલી.

“પણ હું તને તારાં ખરાં રૂપ રંગમાં ઓળખી ચુકો છો રોઝાતી કુટુંબ સદા હિંમતવાન છે, એ બિનાથી હું અજાણ નથી, બાતુ, હું કાંઈ નાદાન નથી કે બેધ્યાન નથી બાતુ તું મારી નિગાહમાં છે. તું મારી નજરમાં છે.”

“પણ તું કોણ છે બેઅદબ ?”

“હું એક ઇટલીયન છું.”

“ઇટાલીયન ! નામ ?

“પાસકારા !”

પાસકારાતું નામ અને તેનું કામ લેડી વારઝેવે પોતાના ખાવિદ સર સીદનીનાં મોહક સાંભળેલું હોવાથી તેણીનો ગયલો જીવ પાછો આવ્યો. તેણીના ચહેરાને આ પળે પાસકારાએ ઓટલી બધી હદે ખીલેલો જોયો કે તે અજાણ થવા વિના રહ્યો નહિ.

લેડી વારઝેવ પેલા ઇટલીયન આગળ બે ચાર કદમ આગળ વધી બોલી, “પાસકારા, હળવે. બાગમાં કોઈ હશે તે સાંભળશે. સર સીદનીએ તને સોંપેલાં કામથી હું અજાણ નથી. પણ કહે કે તારાં કામનો અંજામ શું આવ્યો ? ફતેહ કે હાર ? નાસિપાસો કે બેડો પાર ? બોલ, તે જાણવાને હું બેહદ ધોળર છું. સખર, તું અહિંજ રહેજે, હું સર સીદનીને અહિંજ બોલાવી લાઉં છું,” આટલું બોલી લેડી વારઝેવ જે પોતાના ખાવિદને બોલાવવા જતી હતી, તેણીનો હાથ પેલા મરદે એવાં તો જોશ સહિત પકડ્યો કે લેડી વારઝેવ તો તેની આટલી બધી હદ સુધીની હિંમત જોઈ ધભરાઈ ગઈ, ફગાઈ ગઈ.

“સખર” પાસકારા લેડી વારઝેવનો હાથ મજબુત પકડી હોઠ પીસી બોલ્યો, “ઓ બેખબર ચ્યારત, સખર કર. સર સીદનીએ સોંપેલાં કામનાં અંજામથી મારે તને પહેલે જાણીતી કરવી જોઈએ.”

“અને ? સખર !” પોતાનો હાથ પાસકારાના હાથમાંથી છોડવાની કોશિશ કરતી લેડી વારઝેવે સવાલ કીધો.

“કેમકે મારાં કામનાં અંગમ સાથે સર સીદની કરતાં તને વધુ લાગેછ વળગેછ. હવે તું જે સવાલ મને પુછવા માંગતી હોય તે બેલાશક પુછ.”

“કાંઈ અજબ કીસમનો શખ્સ છે, પણ ખેર, તારી મરજી રાખવા હું તને સવાલ કરું છું કે તું હમણાં સ્નાર્ક વકીલનાં મકાનમાંથી આવ્યોછ, ને હું ધારું છું કે તું સારી ખબર લાવ્યોછ?”

“હા, સર સીદની માટે સારી ખબર છે,” પાસકારાએ બેદ બરમમાં જવાબ દીધો.

“ત્યારે પેલું વીલ ?” લેડી વારગ્રેવનો અવાજ ગમે તેટલી હિંમત રાખવા છતાં ધ્રુજતો હતો.

“વીલ ! ચાર્ટ, તે મારી પાસે મોજુદ છે, આ રહ્યુ તે,” આટલું બોલી પાસકારાએ આઠઝેક વારગ્રેવનું વીલ પોતાના કાટનાં ખીસામાંથી બાહર કાઢી લેડી વારગ્રેવને દેખાડ્યું. લેડી વારગ્રેવને તે પિછાની લેતાં વિલય લાગ્યો નહિ તે અજબ જેવી ખુશાલીથી પેલું વીલ પોતાના કપડામાં લેવા પાસકારા આગળ ધસી ગઈ. પણ તે કાંઈ કાચ્યો હતો નહિ. તેણે લેડી વારગ્રેવ તરફના આવા હુમલાની વકીલ રાખી હતી

“પણ સ્નાર્ક વકીલનું કેમ ? આ વીલથી છુટું પડતાં તેને ધણું લાગ્યું હશે ?”

આ સવાલના જવાબમાં પાસકારાએ પોતાની જેબમાંથી લોહીથી તડપોર થયલું એક ખંજર ખેંચી કાઢી તે લેડી વારગ્રેવને દેખાડી કહ્યુ “લેડી વારગ્રેવ, સ્નાર્કને વીલથી છુટું પડતાં કેટલું લાગ્યું હશે તેનો આ ઉપરથી ખ્યાલ કર”

“ઓ ખુદા !” લેડી વારગ્રેવ પોતાની આંખો બંને હાથોથી ઢાંકી દઈ બોલી, “કમબખ્ત શખ્સ, બોલ, તેં શું સ્નાર્કનું ખુન કીધું ? ઓ ખુન શખ્સ, અફસોસ કે તે કારે જખુન કીધું.”

આ પછે પાસકારા એક હાથમાં ખંજર અને બીજા હાથમાં પેલું વીલ પકડી લેડી વારગ્રેવના ચેહરાને ટીકતો ઉભો હતો.

તુરતજ લેડી વારગ્રેવે જમખી થયલી વાઘનતી માફક છલાંગ મારી અને પાસકારાના હાથમાંનું ખંજર ખુચવી લીધું અને બીજા હાથે પેલું વીલ પોતાને કપડે કીધું. આ બનાવ એટલો તો જલદી બની ગયો કે પાસકારા પોતાની ગમે તેટલી હિંમત અને બદમાશી છતાં ધક્કારા માર્યા. તે પેલાં વીલને

કબજો લેવાને લેડી વારઝેવ તરફ ધસી ગયો પણ લેડી વારઝેવે તેને ખંજ-
રની અણીથી દુર કીધો.

“હિચકારા ખુની! ખંજર યા વીસ કબજો કરવાની સહેજખી કોશેશ
કરશે તો જેમ તારાં ખંજરે તારા હાથે સ્નાર્ક વકીલનો ભોગ લીધાછ તેમ તે
મારા હાથે તારો ભોગ લેશે. જા, તું ફાંસીને માચડે લટકવા નહિ માંગતો
હોય તો અહિંથી ચુપચુપ ચાલ્યો જા. હું તારી ઉપર એટલી દયા કરુંછ.”
લેડી વારઝેવને પોતાની ઉપર ધિક્કારની નજર ફેંકી તે જગો છોડી જવાની
હિલચાલ કરતી જોઈ પાસકારા ચુસ્સાથી પોકારી ઉઠ્યો.—

“લેડી વારઝેવ મારી અરજ છે કે ખુદા ખાતર આ જગો છોડી
ના જા.”

પણ લેડી વારઝેવે તો તેની અરજની દરકાર કરવા વગર ચાલવા
માંડયું. આથી પાસકારા વધુ ઉસકેરાઈ બોલ્યો:—

‘વેરીના કારદીયાની, હું તને હુકમ કરુંછ કે એક કદમ પણ અહિંથી
આગળ ના જા.’

આ ધમકીએ લેડી વારઝેવ ઉપર કાંઈ બેદી અસર કીધી. તે એ
વાક્યના જાદુઈ બધમાં ગિરફતાર થઈ ગઈ હોય તેમ અટકી ઉભી. તેણીના
ચહેરો અજબ જેવી રીતે ફિક્કો મારી ગયો હતો, પણ તે હિંમત
રાખી બોલી:—

“ખુની ચંડાળ, તું મને કોણ હુકમ કરનાર બદમાશ!”

“જો, ધુજ અને તપાસ કે હું કોણ બદમાશ છું? હું ખુની ચંડાળ
છું કે તારા જીવનો કાળ છું?”

આટલું બોલી પાસકારાએ પોતાના ચેહરા ઉપરનો ભુરકો કાઢી
નાખ્યો અને બીજી પળે લેડી વારઝેવ પોકારી ઉઠી —

“કોણ, મેરીયો કારદીયાની?” આટલું બોલી પાસકારા જે કાંઈજ નહિ
પણ તેણીના આગલો ખાવિંદ મેરીયો હતો તેની આગળ તે મગર આસ્ત
ધુટણીએ પડી કાલાવાલા કરતી બોલી:—

“કારદીયાની, મને માફ કર! મને બચાવ! મને ખુદા ખાતર વધુ ના
સતાવ! હું તારી દયાની સજાવાર નથી, પણ તારી દયાની આર્જીમંદ છું.”

મકરણ ૨૬ મું.

“મેઢીયો, દયા! દયાની હું ઉમેદવાર છું. મને બસ તારી દયાની જરૂર છે,” લેડી વારંત્રેવે ધુંટણીયે પડેલીજ રહી વધુ કાલાવાલા કીધા.

“દયા! યો અરહેમ દદા! તને દયાનો એક કતરોખી સળવાર નથી, તારા જેવી કાંઈ બદકેરદાર નથી. બદમાશ! તેં મારે માટે પોહલી ચોલી ધાર ખોડી, મારી દેખતી આંખો તે નાકદર બની કેમ ફેડી, તેનું તને કાંઈખી બાન છે? ચોરત, તુંજપર હજાર વાર દયાનત છે.”

“ઓ ખુદા! મેશીયો! બોલ! તુંજ મેશીયો છે કે તેનો ભુત!” લેડી વારંત્રેવે માથાંથી પગ સુધી થરથર ધુલુ બોલી.

“હુંજ તારો ખાવિદ મેશીયો છું, જે મુવો નથી પણ જીવતો છું. બંદીખાનામાંથી નાહસવા પછી મને મુવેલો માનવામાં આવ્યો હતો પણ તું જ્નેયછ કે તે હું હતો નહિ. મને ખડકા વચેથી એક લાસ હાથ લાગવાથી તેના કપડાં મે પેહડયાં અને બંદીખાનાનાં મારાં કપડાં મે તે લાશને પેહડાવ્યાં. અને આવી રીતે હું પોલીસ અને બંદીખાનાના સતાવાલાઓને સજડ થાપ આપી શક્યો. હું બટક્યો, મારી ઉપર ભુખમરો પડ્યો, પણ તારી ઉપરનું વેર હું એક પળ પણ નહિ ભુલ્યો.”

“ઓ ખુદા! મેશીયો, મને અમાન અખ્શ, મને મારો જન અખ્શ! મારી રોશનાઇ ના કર! મારી લજજ તારે હાથ છે. હું તારી મશીની ઉમેદવાર છું. તારા કીનાની સળવાર છું, પણ હું શું કરું, લાચાર છું.”

“ઉઠ, કમખખત ચોરત ઉઠ!” મેશીયો તેણીને હાથ પકડી ઉઠાડતાં બોલ્યો, “ઉઠ, યો ચોરત કમખખત ઉઠ! જેમ એક વાર મારે મોત તને પસંદ હતું, તેમ આજે તારી જીદગી મને પસંદ છે.”

લેડી વારંત્રેવે ઉઠી, અને રડમસ ચહેરે પોતાના એક વારના ખાવિદને પુછ્યું.—

“બોલ. તું હવે શું કરવા માંગેછ? તારો શું ધરાદો છે? તું મને અતે રોશવાજ કરશે? મને તખાહજ કરશે?”

“તે હું હમણું કહી શકતો નથી. મારે પહેલું કામ આછએક વારંત્રેવની મિલકતના હકદાર દાવાદારને શોધી કાઢવાનું છે. તે દાવાદાર એક ચોરત છે, જેના વિષે વીલમાં ઇસારો છે, તેને શોધી કાઢવાનો મારો ધરાદો છે.”

લેડી વારઝેવના ચહેરામાં આ સાંભળતાંજ અજબ જેવો ફેરફાર થઇ ગયો, જે જોકે મેરીયો કોરદીયાનીએ ચતુરે ચશમેએ તુરત જોઇ લીધા પશુ તે તેણે જોયોજ નહિ હોય તેવા દેખાવથી પુછ્યું, “તું આપણે વારઝેવના હકદાર વારેજને જાણેછ ? ઇનકાર નારવા છે. તું તે ઝોરતને સારી પેઠ પિછાનેછ ?”

લેડી વારઝેવે ડોકું ધુણાવી તે જાણવાની સાફ ના પાડી.

“કમખખત ઝોરત !” કોરદીયાનીએ લેડી વારઝેવના હાથનું કાંડું પોતાના મજબુત હાથમાં પકડી કહ્યું, “બાલ, એ ઝોરત ક્યાં છે ? તે કાણુ છે ? બાલ, તે ઝોરતનું નામ શું ?”

લેડી વારઝેવે ધબરાઇને પોતાના ખાવિદના ચેહરા તરફ નજર કીધી તો તેણીએ જોયું કે તેનો ચેહરો ચુરસાથી લાલ ચોલ થઇ આવ્યો હતો, અને તેના ડોળા ખુની કસાઇથી બદતર ખુરા બન્યા હતા.

“હા, હું કાંઇક સેહજ જાણુ છું,” લેડી વારઝેવ કાંઇક નરમ પડી બોલી.

“ત્યારે તે ઝોરત ક્યાં છે ? તેણીનું નામ શું ?”

“હું તારા એ સવાલનો જવાબ આપવાની ના પાડું તો ?” લેડી વારઝેવે હિંમતથી કહ્યું.

મેરીયોનો ચેહરો આથી વધુ લાલ ચોળ બન્યો અને તેની આંખો વધુ ખુની બની.

આથી લેડી વારઝેવ વધુ ધબરાઇ બોલી, “શું તું મારો જન લેવા માંગેછ ?”

“નહિ,” આટલું બોલી તેણે તેણીના હાથનો કબજો છોડી દીધો, “મને તારો જન જોઇતો નથી. મને તારી જીંદગીની વધુ જરૂર છે. મેં તને પુછેલા સવાલનો જવાબ બીજી તરફથી મેલવીશ, અને મારી ઝોરત તરફનો તારો ઉપરનો દાવો હું સાબિત કરીશ.”

“કેવી રીતે ?”

“કાપદાથી. આપણે ઇટલીમાં નથી. ઈંગ્લેન્ડમાં ગરીબમાં ગરીબને પશુ હક ઇનસાફ મળવા પામેછ.”

લેડી વારઝેવ બાહરથી હસીને પશુ અંદરખાનેથી દાંત્યા પીસી બોલી, “પણ મેરીયો, તું સ્નાર્ક વડીલને આ પગે લુલી ગયેલા લાગેછ. તું સ્નાર્કનો ખુની છે, તો ખુન જેવા અપરાધ સાથે મારી ઉપરનો દાવો ઇનસાફની કોર્ટમાં કેવી રીતે સાબિત કરી શકશે ?”

મેશીયો વિચારમાં પડેલો જણાયો, તે દેખાઈતી રીતે ઉંડા ખ્યાલમાં લીન બની ગયેલો લાગતો હતો. લેડી વારગ્રેવ તેને ઐકીજ તગરે જોતી ઉભી હતી. આ વેળાએ તેણીનો ચહેરો ખુશાલીનો માર્યો ખીલી નિકળ્યો હતો.

“બેવશ ઓરત! તારી સલામતી મારી સલામતી સાથે જોડાયેલી છે તે તું જુલો જાયછ. સાંભળ, મારો ઠરાવ તને દુનિયામાં ઉંધાડી પાડવાનો નથી, પણ સર સીદની ગ્લેનદેલ કેસલનો માલિક રહે અને તું લેડી વારગ્રેવ તરીકેજ તારી બાકીની જીંદગી ગુજારી શકે, એવી મારી નેમ છે.”

“હું તે સમજી,” લેડી વારગ્રેવે થડે પેટે જણાવ્યું, “પણ મારી તરફની તારી આટલી બધી દિવસોજીની કીંમત કેટલી?”

“હું જે દોલત તને આપું તેમાંનો અરધો ભાગ,” મેશીયોએ વધુ થડો પડી જવાબ દીધો, “એક પરણેતર ઓરત સુખ અને દોલતની સેજ ઉપર આરામથી પોટે, અને તેણીનો ખાવિન્દ ભૂખે મરે એ તે કેવો ઈનસાફ! માટે લેડી વારગ્રેવ, હું તારા હાથમાં વીલ એકજ શરતે મુકુછ કે તેમાંથી દોલતનો અરધો ભાગ મને મળે.”

લેડી વારગ્રેવ કમકમી, વધુ ફિક્કડી પડી બોલી, “મેશીયો, તાર શું મારા ઉપર જોર છે? નહિ, નહિ, તું બદમાશ મારાં કીસમતનો ચોર છે.”

“તું ગમે તે બોલ પણ તું મારી જીંદગીનો ચોર બની હતી અને હું તારી કીસમતનો, તારી દોલતનો ચોર બન્યોછ. તારી સહેજબી આનાકાની તારી આબડનો ચોર બનશે. તને લેડી વારગ્રેવના તખ્ત ઉપરથી ગબડાવી મારા પગની ખાક આટલી બનાવનાર આછઝેક વારગ્રેવનું વીલ મારી પાસે મોજુદ છે, તેનું કાંઈ તને જ્ઞાન છે?”

“ઓ તુ બદમાશ, કોઈ ઈનશાન નથી, પણ હેવાન છે. હેવાનથીજી બદતર શેતાન છે, જેની બદમાશીથી મારો સુખી ઉપર જન છે.”

“જો સાંભળ! જ્યારે તુ અરધી દોલતથી છુટી પડવા માંગતી નથી તો મને એટલુંજ કહે કે આછઝેક વારગ્રેવની વારસ ઓરતનું નામ શું?”

આ સવાલ મેશીયોએ ડોળાના એવા તો મજબુત ડાબથી પુછ્યો કે લેડી વારગ્રેવ ઉપર તેની અસર એજમતી થય. તે કાંઈથી આનાકાની વગર બોલી ઉઠી—

“હીલદા.”

“તેનું મકાન?”

“રોક ક્લીફનું ગામડું તેનું મકાનછ.”

“રોક કલીપ ! અને તારા દુશ્મનને તું તારી આટલી બધી નજદીક હતી સુધી જીવતી રહેવા દીધીછ એ એક અભયબીછે.”

“આ મેરીયો—” લેડી વારઝેવ આગળ જોલતાં અચકી ઉભી. અને પછી એકદમ ઉચ્છ્વસાઈ જોલી ઉઠી, “મેરીયો, ખુદા ખાતર તું આ જગો એકદમ છોડી જા. કોઈ અદિ આવતું લાગેછ. તું બાગમાં જઈ ‘બેસ, હું’ એક કલાકમા આવી.”

મેરીયોએ પણ કાન ડિયા કરી સાંભળ્યું તો તેને પણ તે તરફ કોઈના આવવાનાં પગલાં સાંભળ્યાં. તે કાણુ હતું તેના ખ્યાલમાં તે હતો. એટલામાં લેડી વારઝેવે પોતાના મજબુત હાથે મેરીયોને એક આંચકા મારી બાહર કાઢ્યો. મેરીયો પોતાની એક વારતી પરણેતરને શરણુ થયો અને પાછલ લાગતી અગાસી ઉપર જઈ ઉભો. તે ત્યાં છુપાઈને ઉભોજ રહ્યો. તેને લાગ્યું કે લેડી વારઝેવ પોતાની તરફ આવતાં પગલા કાણુના છે તે તુરત પામી ગયલી હોવી ન્નેષ્ટએ. તે સમજી શક્યો નહિ કે એવું તે કાણુ હતું કે જેનાં પગલા સાંભળતાંજ તે હિમ્મતવાન બાતુ એટલી બધી બીહી ધુજી ગઈ હતી. તે એટલુ તો સમજી ચુક્યો હતો કે તે પગલાં કોઈ મર્દના નહિ પણ કોઈ નાણુક આરતના હતા.

આ વેળાએ તેના કાન ઉપર એક શુરીલો અવાજ આવી અથડ્યો. તે અવાજ કોઈ નાણુક આરતનો હતો.

“લેડી વારઝેવ, તમે ક્યાં છો ? હું ત્યારની તમેને શોધી વળીની ?”

મેરીયો આ અવાજ સાંભળી પોતાના મન સાથે બડબડ્યો.—

“આ અવાજ તો સર સીદનીની બેટીનો છે.”

“નહિ, આ ગરેલ મર્દ, એ સીદનીની બેટી નથી.” આ અવાજ તેની પીઠ પાછળથી આવ્યો. મેરીયો ચોંક્યો. તેણે પાછળ ફરી જોયું તો તે લેડી વારઝેવ હતી. તે એકાએક ત્યાં કેમ પુટી નિકળી તેતુ તેને સ્વપ્નની બાન થયું નહિ.

“આ બેલાન મર્દ,” લેડી વારઝેવ ગુસ્સાથી ડોળા કંકડાવી નાટકકાર આરતની અદાથી જોલી, “જે આરત મારા આરડામાંથી બાગમાં ગઈછ તે સર સીદનીની બેટી નથી પણ એ મેરીયો કારદીયાનીની બેટી છે.”

“શુ ?” મેરીયો સપે ડાબ માર્યો હોય તેમ ચોંકીને બોલ્યો, “આ કમબખ્ત આરત, તું શું બોલેછ ? શું એ મારી બેટી છે ?”

“હા, હા, હા ! હવેયાં અને આંખનાં પુટેલા ખુની એ તારીજ બેટી છે, જેને લોકો સર સીદનીની બેટી તરીકે માનેછ ”

“ઓ ખુદા ! ખુદા !”

મેરૂથો એટલુંજ બોલી શક્યો. તે ગમે તેટલો બદમાશ છતાં આગળ બોલવાની તેની હિમ્મત ચાલી નહિ. પોતાના બંને ધુજતા હાથોએ પોતાની બંને આંખો આજેઝ બની તેણે ઢાંકી દીધી, અને એક પણ બોલ બોલવા વિના તે બાગમાં ઉતરી પડ્યો.

પ્રકરણ ૨૭ મું.

સર સીદની અને બેટી વેરીના બંને પોત પોતાના ઘોડા ઉપર સ્વાર થઈ ઝેનદેલના ખેતરો કુદાવતાં હતાં ત્યારે સુર્ય અસ્ત પામી ચુક્યો હતો. વેરીનાના ગાલો ખુલ્લી અને ખુશનુમા હવાથી ગોલાખી બની રહ્યા હતા ત્યારે સર સીદનીનો ચેહરો ભયકર હદ સુધી શ્રિકંઠો પ્રય મારી ગયો હતો. જાણે તેનાં ચેહરા ઉપર લોહીનું એક ટીપુ પણ હતું નહિ. વેરીના જ્યારે પોતાના ખ્યાલમાં પોતાની માનીતી ઘોડો ઉપર રસ્તો કાપતી હતો, ત્યારે સર સીદની પોતાના આગલા પાછલા ખ્યાલોમાં મસ્ત બની ગયો હતો. આ વેળાએ ઝેનદેલનું જંગલ પસાર કરતા તેના બદનમાંથી ધાસ્તીનું એક થડુ લખલખુ પસાર થઈ ગયું.

તે કાંઈ એવાજ ખ્યાલમાં હતો કે અગરજે વેરીના વડીલ સ્નાર્કના બેટા બેનજમીનને પોતાના ખાવેદ તરીકે હજીખી કબુલ કરવાની જીદ કરશે તો તેણે પોતાની પડપડુ થઈ રહેલી હાલત તેણીની આગળ એકદમ ખુલ્લી કરી નાખવી. તેને લાગ્યું કે એમ કરવા વિના તેની નામોશી દુનિયાથી છુપી રહી શકવાની નથી. સર સીદનીને પેટે પ્રજાદની વૃદ્ધિ થયેલી નહિ હોવાથી તે વેરીનાને પોતાનાં પેટની બેટી તરીકેજ ચાહતો હતો, અને તે તેણીની દરેક મરજી પુરી પાડતો હતો. તે બીજાએ તરફ જોડેલો કરડો હતો તેટલો તે તેણીની તરફ અજબ જોડેલી હદ સુધી માયાળુ હતો. તેની હાલત જોઈને નાદાર કરતાં સહેજ પણ ચઢતી હતો નહિ તોપણ પોતાની આવી હાલતે પણ તે તેણીની દરેક મોજશોકની સહેજખી આડે આવતો હતો નહિ.

તેની અને લેડી વારઝેવ વચ્ચે એવો મજબુત ઠરાવ થઈ ચુક્યો હતો કે કદી પણ તેઓએ વેરીનાને તેણીના ખરા પેદરથી જાણીતી કરવી નહિ. પણ

હવે મામલો એવી ટાંચ ઉપર આવ્યો હતો કે તે ઠરાવ ઉપર પાણી ફેરવ્યા વિના બીજો છુટક હતો નહિ. વેરીનાથી વર્ષોથી છુપાવી રાખેલો આ મેદ, તેને લાગ્યું કે ખુલ્લો કરવાનો વખત હાલનોજ હતો.

તેણે પોતાની ખરી હાલતનું ચિત્ર વેરીના આગળ રજુ કરીધું ત્યારે તે મગરૂર ચારત એક પણ બોલ બોલી શકી નહિ. તેણીએ ચુપકાદીજ પકડી રાખી હતી. મેરીયોએ વકીલ સ્નાર્કનું ખુન કરવા પછા સર સીદનીની મોલાકાત લીધેલી નહિ હોવાથી તેમજ આ ખુનની ખિના હજી બાહર આવેલી નહિ હોવાથી સીદનીને તો હજી વકીલ સ્નાર્કની મોટી ધાસ્તી હતી.

સર સીદનીએ એવી તો લાચારી બતાવી પોતાની હાલતનું વર્ણન વેરીનાને કહી સભળાવ્યું કે તેણીને પોતાના પાલનહાર માટે લાગ્યું તો ધણું પણ તે એક પણ હર્ફ ઉચારો શકી નહિ યા હાય યા અફસોસનો એક ધ્રુવો વટાકે તેણીએ બાહર કાઢ્યો નહિ.

પણ સીદનીએ જોયું કે વેરીના તેની વાત સાંભળતાં એકદમ ચોંકી. તેણે તેણીના ચોકવાનો સખખ જાણવા આસપાસ નજર ફીધી તો તે પણ ચોંક્યો.

બંને સીરીસ અને હીલદાને એક ઝડપા છાયડામાં ઉમેલાં બેઠાં ચાંક્યાં હતાં. બંનેના ચોંકવાનો સખખ એક બીજાથી તદન જુદો હતો. તેઓ બંનેએ સીરીસ અને હીલદાને એક બીજાની મહોબતમાં એટલાં તો ચક્કર બની ગયેલા જોયા કે તેઓની તરફ સર સીદની અને વેરીનાનો હસદખોરી નજર ચોંટી બેસે એ સ્વભાવિક હતું.

તે બંનેએ ફાટફાટ થતો છાતીએ જોયું કે હીલદા પોતાના આશક સીરીસ ઉપર હદથી જયાદા ધરપર હતી. હીલદા ગોયા ઝુલતી નાજુક કળો હતી, જ્યારે સીરીસે જુલજુલની જગો રાખી હતી. તેઓ જાણે બંને એક બીજા માટેજ આ જહાનમાં પેદા પડ્યાં હતાં તેઓ જેમ જેમ હસ્તાં અને એક બીજાની મોહબતમાં રમતાં હતા તેમ તેમ વેરીનાનું જીગર આતશ ઉપરના કવાબની માફક જળતું હતું. તે કમકમાટની લાગણીથી ડોળા ફાટી ફાટીને પોતાના દુશમનોનો પ્યાર જોતી હતી. તેણીની આંખોનાં બવાં ગુસ્સાથી ઉચે ચઢી ગયા હતા આખોના ડોળા તેઓ તરફ ચોંટી ગયા હતા. તેણીએ હોઠ ઉપર હોઠ અને દાંત ઉપર દાંત ચઢાવી દીધા હતા. કપાળ ઉપર કરચલીઓ ઉપર કરચલીઓ વળો ગમ હતી. તેણીનો આવો દેખાવ જોઈ સર સીદનીને લાગ્યું કે તેની અને લેડી વારઝેવની સમજાવટથી વેરીના ઉપર સહેજબી અસર થવા પામી હતી નહિ, ભારે તેણીનાં મગજ ઉપર સીરીસ અને હીલદાની ભેગી સંગતે આખાદ અસર ફીધી હતી.

“સર સીદની,” હીલદાને સીરીલની બગલમાં હાથ આપી ત્યાંથી ગુમ થતા જોઈ, વેરીના ધુજતા સાદે બોલી, “સર સીદની, હું સ્નાર્ક વઝીલના બેટા બેનજમીનની પરણેતર બનવા તમયાર છું.”

“હું એ સાંભળીને બેહદ ખુશી છું,” સર સીદની છુટકારાનો દમ ખેંચી મુઠમાં હસી બોલ્યો.

“પણ તે એકજ શર્તે.”

“બોલ, તે શર્તનું નામ શું ?”

“સર સીદની, કસમ ખાચો કે સીરીલ અને હીલદાનું જોડું સંધાય નહિ, એવો પ્રપચ રચવામા તમે મને મદદ કરશો. અને અગરજો એ જોડું સંધાયું તો તેનું સત્યાનાશ વાળવાને, બને ધણી ધણીઆણોને એક બીજાથી ત્રિખુટા પાડવાને તમે મારી બાજુમાં રહેશો. બોલો, કયુલ છે?”

“અને હું એમ કસમ ઉપર હમણું કયુલ કરે તો ?”

‘તો આવતી કાલે બેનજમીનની પરણેતર થવા એકરારનામા ઉપર હું મારી સહી આપવાને કયુલ છું.”

“ત્યારે હું મારી શર્ત કયુલ કરવાના કસમ ખાઉં.”

“અસ, સર સીદની તમારા કસમ પુરતા છે. ત્યારે હવે સ્નાર્કના બેટા ઉપર સદેસો મોકલો કે તેઓ મારાં લગનનું કરારનામું તમયાર કરે.”

સર સીદનીએ જોયું કે એટલું બોલતાં તેણીની આંખોમાંથી બે ચાર આસુ ગળાડી પડ્યાં હતા.

સીદની તેણીને કાંઈ કહે તે આગમચ વેરીનાએ પોતાની ઘોડીને આબકા લગાવી કાઢ્યો. ઘોડી પોતાના ખુબસુરત સવારને પોતાની પીઠ ઉપર લઈ ચારે પગે દોડી. તેણીએ સીરીલ હરબટ અને હીલદા જે તરફ વળ્યાં હતાં. તેજ તરફનો રસ્તો લીધો હતો.

સર સીદની તો અવાગચ જોવો બની ઉભોજ રહ્યો. તેણે ખાત્રીથી માન્યું કે વેરીનાના તન બદનમાં મેરીયો કારદીયાનીનું હિમ્મતી અને ઝનુની લોહી દોડતું હતું.

અકરણુ ૨૮ સું.

સર સીદનીની નજરથી વેરીના શુભ થવા પછી તે વિચારમાં પડ્યો. આ વેળાએ તેના ચેહરો ખુશાલીના માર્યો ખીલી નિકળ્યો હતો. વેરીનાએ વફીલ સ્નાર્કના બેટાની પરણેતર થવાની કબુલાત આપવા પછી તેણે છુટકારાનો દમ ખેંચ્યો. આજનો દિવસ તેની જીંદગીમાં સર્વથો વધુ ખુશાલો બર્યો હતો.

ઘોડો ધીમાં કદમે રસ્તો કાપતો હતો અને સીદની વિચારના વમળમાં પોતે કંઈ તરફ જતો હતો તેનું તેને સહેજખી લાન હતું નહિ.

તે પોતાનાં મન સાથે બડબડ્યો, “વેરીના જ્યારે બેનજામીનની આરાત થવા કબુલ થઈછ તો હવે મારે શા માટે બીહવું જોઈએ ? હવે શા માટે બળાપા જલાપાથી મારે મારી જીંદગી ટુકી કરવી જોઈએ ? પણ વળી એક નવી અફવાએ મને દીવાનો કરી મેદ્યોછ. એવું કહેવાયછ કે હીલદા સાથે દરિયામાંથી મળી આવેલી તેણીની દાસી જે હજી પોતાનું બેજી ખોલી બેઠીછ તેણીને કાષ્ટ સાજી કરવા માગેછ. તે દાસી સાજી થઈ તો મારું આવી બન્યું હીલદા કોણ મુવેલી છે તે તે ચડાળ જરૂર બાગરો વાટી દેશે. એ દદા બેજા. વગરનીજ રહે તેમાં મને પોતાને લાભ છે. પણ આ ખુદા, મારા હાથમાં વીલ આવ્યું તો તે દાસી બલે પોતાની સુધ્ધી પાછી મેળવે. મને તેની સહેજખી પરવા નથી.”

આટલું બોલી તે મોટેથી હસી પડ્યો. પણ બીજીજ પળે તે ગભીર થઈ બોલ્યો.—

“વેરીનાએ પોતાને મદદ કરવા માટે મારી પાસેથી કસમ લીધાછ, અને તે મને જરૂર કસમ પાળવાની ફરજ પાડવા વિના રહેશે નહિ.”

હવે તેણે ઘોડાને વધુ ડપટાવ્યો અને તે ઝેનદેલના ઘીચ જંગલ આગળ આવી લાગ્યો. એ જંગલમાંનાં એક ગળવર દરખ્ત તરફ નજર પડતાં તે ચોંક્યો. એ ઝાડ વીસ વર્ષ આગમચનાં તેનાં પાપની સાહદત રજી કરતું પોતાની જગોએ જેવું અને તેવું ઉભું હતું. એજ ગળવર ઝાડનાં પોકળ થડમા મરનાર લોડ ઝેનદેલના વફીલ રોબર્ટની લાસ ઉતારવાની તેને યાદ થતાંજ તેની આગલી કરણી તેનાં મગજમાં ધાઈ આવી. આ ખ્યાલ તેણે પોતાના મનમાંથી ખંખેરી કાઢ્યો અને આગળ ચાલુ મુક્યું તેણે પોણું જંગળ પસાર કરી ઘોડાની ચાલ ધીમી કીધી. પણ એટલામાં પાસેની ઝાડીમા કાંઈક ખડખડાટ થયો. અને બીજીજ પળે તેના ઘોડાના આગલા બે પગ દોરડાના કાંસા

માં સ્વપ્નાપ્ત ગયા. ઘોડો ટોકર ખાઈ પડ્યો અને તેની સાથે સીદની પણ જમીનદોસ્ત થયો. પણ બીજી પળે કાંઈની ધમ્મ વગર તે હિમ્મતથી ઉડી ઉભો. આ વેળાએ તેની પાછળ એક શપ્સ આવીને ઉભો હતો તેવું તેને જ્ઞાન હતું નહિ.

“કાણુ સર સીદની!” પેલો શપ્સ સીદનીને જોતાંજ અજબ થઈ પોકારી ઉઠ્યો.

“હા, હું સર સીદની છું, પણ તું કાણુ લુટારો છે, જોણે મને આજ ખવા છતાં મારા ઘોડાના પગમાં ફાંસો નાખવાની હિમ્મત કીધી?”

જોકે સીદનીએ આ સવાલ દેખછતી હિમ્મતથી કીધો હતો પણ તેને લુટારા સાથે કામ લેવાનું હોવાથી અંદર ખાનેથી તેનાં પોતાં લેવાઈ ચુક્યાં હતાં.

“સર સીદની,” પેલો કાંઈ શપ્સ મોટેથી હસી પડી બોલ્યો, “મેં તો એક જનવરને પગમાં ફાંસો નાખ્યોછ, પણ તે ફટલા બધા ધનસાનેનાં ગળાં-મા ફાંસો નાખ્યોછ તે યાદ કર. સર સીદની, નિર્દોષનાં ગળાં ઉપર તેં એવી તો જલેમ છુરી ફેરવીછ, તે એવી તો બેરહેમ રીતે તેઓ ઉપર ગોળી છોડાછ કે તેઓ આહ અને નિસાસોના ધુવા આ જગળના દરખ્તમાથી પણ બાહરે કાઢેછ.”

આટલું બોલી તેણે તે જગળમાં પોતાની મજબુત જડ ફેલાવી ઉભેલાં એક જનવર દરખ્ત તરફ આંગળી બતાવી આગળ ચલાવ્યું, “સર સીદની, આસમાન સાથે પોતાનું સર લગાડી ઉભેલાં પેલાં દરખ્ત તરફ નિગાહ પુગાડ.”

સર સીદનીએ તે ઝાડ તરફ નજર કીધી અને તે એક ધીમી ચિચ્ચારો સાથે માથાંથી પગ સુધી કમકમ્યો. તે જોકે ધાસ્તોથી ફિક્કો ક્ય મારી ગયો હતો, તોપણ તે કાંઈક હિમ્મત રાખી બોલ્યો, “અય દીવાના શપ્સ, મને એ ઝાડ દેખાડાવી તું શું કહેવા માંગેછ?”

“એ ઝાડમાથી દર રાતે આહો જરોના એક અવાજ નિકળેછ.”

“વારં, તારી એ દીવાની બકવા ધડીબર માન્યબી કરં તો તેમાં મને શું?” સીદનીએ બાહરેથી હિમ્મત રાખીને પણ અંદરથી ધબરાઈને પોકાર કીધો.

“સર સીદની હળવે. દીવાની બકવા હું કરતો નથી, પણ તે ઝાડને જઈ પુછ કે દીવાનો ખુની કાણુ છે? વળી તે ઝાડને જઈને પુછ કે તેના પેટમાં કાણુની લાશ છે?”

સર સીદની કાળજીમાં તીર લાગ્યો હોય તેમ ચોક્યો. તે મોત જોવા

ફિક્કો પડી બોલ્યો, “લાશ! ઝાડમાં લાશ! આ શખ્સ તારું સત્યાનાશ વળ-
જે! બોલ, કે તું કોણ છે? તું કોઈ ધનસાન છે કે ધનસાનના રૂપમાં કોઈ
જુત છે?”

પેલો શખ્સ વળી ખડખડ હસી પડી બોલ્યો, “સાહેબ, આ ધડીભર
બનવા ભેગ છે કે સર સીદની પોતાનાં પાપી સુખમાં ઐટલો બધો પુલી જાય
કે પોતાના આગલા એક મદદગારને પણ જુલી જાય!”

આ સાંભળતાંજ સીદનીએ પેલા શખ્સ તરફ ડોળા ફાડી જોયું અને
તેને ગલચીમાંથી પકડી ખુબ દિલ્લીને ગુસ્સાથી કહ્યું, “યુપ, જેમ મકાનોની
દિવાલોને કાન હોયછ તેમ જંગલમાં ઝાડોને પણ કાન હોયછ. તું ચંડાળ મારો
મદદગાર! યુપ! તુંજ પર ખોદાની માર! દીવાના કોઈ અહિં સાંભળશે.”

“સાહેબ,” પેલો શખ્સ એક ઝટકા સમેત સીદનીના પંજમાંથી છુટો
થઈ બોલ્યો, “આ જંગલમાં કોઈ સાંભળી શકે એમ નથી. માત્ર અહિં
એકજ જથ્થો છે, જેની સાંભળવાની શક્તિ ગુમ થઈ ગઈછ.”

“તે કયાં છે? શું તે તારાં જીવરમાં છે?”

“નહિ દીવાના, તે પેલાં ઝાડના પોકલ ઠરમાં છે.”

“નામ ?

“રાખડ.”

આ સાંભળતાંજ સર સીદની પેલા શખ્સ આગળ ગયો અને તેનો
હાથ પોતાના હાથમાં લઈ કાંઈક હસીને બોલ્યો, “તારે તો તું મારો
મદદગાર હોવોજ નેમ્છે. પણ ખુદાને હાજર નાજર જાણી કહુંછ કે હું
હજી તને પિછાની શકતો નથી. હવે કહે મને કે તારું નામ શું? તું ઐટલો
બધો બદલાઈ ગયેલો લાગેછ કે—”

“સાહેબ, મારું નામ જૅક છે.”

“જૅક! મારો મદદગાર જૅક તો માત્ર એક હતો, જેને ઝેનદેલ
કેસલમાં લોડે ઝેનદેલના કુતરાએ અધમુઆ કરી નાખેલો મેં મારી નજરો-
નજર જોયો હતો.”

“અને મને અધમુવો થયેલો નેમ્છ તમારા રસ્તા ઉપરથી મને સહાને
દુર કરવા માટે તમે નામદારે મારું ગળું દાખી મારો જન લેવાની ધારણા
રાખી હતી, એમજ કેની?” પેલા જૅકે હસીને જણાવ્યું.

“અને તે છતાં તને જીવતો જોઈ હું અચિત—”

“દલગીર છે. એમજ કેની?” જોકે વધુ હસીને સીદનીનો વાક્ય પુરો કીધો.

“પણ જોકે, હવે મને તું કહે કે તું જવતો કેમ રહેવા પામ્યો?”

જોકે પોતાનો જે હેવાલ સર સીદનીને કહી સંભળાવ્યો હતો તે એવી મતલબનો હતો કે જ્યારે તેણે પોતાની નજર યોગી ત્યારે તેણે પોતાને એક બિછાના ઉપર પડેલો જોયો અને પોતાનાં માથાં આગળ એક ચારતને ઉભેલી જોયો. એ ચારત તે લેડી ગ્લેનદેલની દાસી હતી અને તે દાસી જોકની પરણેતર હતી. બંને ધણી ધણીયાણી પોતા વચેનાં મતદેરથી જુદાં પડવા પછી તેઓનો એકાએક અજબ સંજોગ વચે ભેટો થઈ ગયો હતો, જેનું જાન જોકને પાછળથી થયું હતું. જોકે શુધ્ધીમાં આવતાં તેની પરણેતરે પેહલો સવાલ લેડી ગ્લેનદેલના વારસા બેટા માટે પુછ્યો હતો અને તે આ મઅસુમ બચ્ચાનો પતો મેળવી આપે તો તેને પોતાના શેઠ પાસે ધનામ અપાવવાની તેણીએ મોટી લાલચ આપી હતી પણ જોકે એકનો જ થયો નહિ. તેની પરણેતરે તેને ધણીમાં નસિહત કહી સંભળાવી પણ તેનાં બેજાં ઉપર સહેજ પણ અસર થવા પામી નહિ, એટલુંજ નહિ પણ તે પોતાની પ્રસ્તા અસહ્ય પરણેતરને લુટો, તેણીને માર મારી ગ્લેનદેલ કેસલ છોડી ગયો તેનો સ્વપનેબાંખ્યાલ કોઈને થયો નહિ. તે એકદમ સ્ટીમર ઉપર એક નોકર તરીકે ચઢી બેઠો અને લગભગ વીસ વર્ષે તેને લડન અને સીદની યાદ આવ્યાં. કેમનસીબે સીદની સાથે તેનો ભેટો રસ્તામાંજ થઈ ગયો જે પછી શુ બન્યું છે તે આપણે આ પ્રકરણમાં જોઈ આવ્યા છીએ.

“હવે બોલ, લડન આવવાની તારી મતલબ શી?” જોકે પોતાની લાગણ્ય કાઢણું પુરો કીધો પછી સીદનીએ સવાલ કીધો.

“મને સર સીદની, તારી તરફથી નાણાંની મદદની મોટી જરૂર છે. મને એક સારી જેવી રકમ ફક્ત એકજ વાર આપ. પછી હું તારે રસ્તે આવશ નહિ.”

“તારી એ અર્જ મારે કબુલ છે. જા, હું તને આવતી કાલે પાંચસો પાઉંડ આપશ. કેમ રાજ થયો?”

પાંચસો પાઉંડનો આંકડો કાને પડતાંજ જોકે એવો ખુશીમાં આવી ગયો કે તે સર સીદની અને પોતાની વચેનો તપાવતનો સેહજબી ખ્યાલ કરવા વગર તેને વળગી પડ્યો.

અકરણ ૨૯ મું.

સ્નાર્ક વકીલનાં ખુનની ખબરના સંબંધમાં આખા લડન શહેરમાં જ્ઞેશભેર ચર્ચા ચાલી રહી હતી. દરેક ધરેધર એજ વાત ચાલી રહી હતી. અને એ ખુન માટે કહેરે મોહડાં શુ જાવે છે તેવા ટીકકાના બાણો છુટી રહ્યા હતા. પોલીસે કીધેલી તપાસ ઉપરથી એટલું તો સાબિત થતા પામ્યું હતું કે ખુનની ખુન કરવાની મતલબ કાઢ ચોરી કરવાની હતી નહિ, કેમકે ખુનથી મરનારની એક પણ ચીજને હાથ લગડવાની જરૂર નેમ્મ હતી. નહિ મરનારની દરેક કીમતી ચીજ અનામત અને જ્યાં અને ત્યાં જેમની તેમ પડેલી હતી. ટેબલ ઉપર સોનાનું ઘડિયાળ તેના હીરા જડીન છેડા સાથે પડ્યું જ રહ્યું હતું. ખુનથી તે પણ ઉપાડી પોતાનાં ખીસામાં મુકવાની જરૂર નેમ્મ હતી નહિ.

પોલીસની ગમે તેટલી ચાંપતી શોધ છતાં ખુનનો કશો પતો મળો શક્યો નહિ વર્તમાન પત્રોએ અનેક અટકલો કીધી હતી. આવી રીતે દિવસો પસાર થતા ચાલ્યા. વકીલ સ્નાર્કનાં મરણથી તેનો બેટો જોકે મોટી દોષતનો માલેક થયો હતો, તોપણ તેને પોતાના પીદરના ખુન માટે હદથી જ્યાદા લાગતું હતું. તેને જ્યારે યાદ આવતું કે તેનો પીદર તેને દરેક રીતે સુખી કરવાને સદા એક પગે હતો ત્યારે તેનું હૃદયું ભરાઈ આવવાથી કુસકે કુસકે રડી પડતો હતો. તેના પીદરનાં થયલાં ખુનથી અમગલી પાછલી યાદ તેનાં મગજમાં ધાઈ આવી. તે એટલું તો જાણતો હતો કે તેના પીદર પાસે એક એવું આચરણ હતું જેથી તેના મરનાર પીદરનો કાણુ સર સીદની ઉપર હદથી જ્યાદા હતો. વળા તે એટલું જાણતો હતો કે તેના પીદરના હાથમાં એવી એક અદ્ભુત શક્તિ હતી જેની મદદથી તે એક ખુબસુરત આરતને મોટી દોષતની માલેક બનાવી શકે એમ હતું આ બાબતને લગતો કાંઈક ઇસારો વકીલ સ્નાર્ક પોતાના બેટાને જોકે તક મલકે કરવાને મુક્યો હતો નહિ, પણ તે તેની યાદમાંથી હાલમાં ખસી ગયો હતો પણ બેનજમીનને હાલમાં એટલું તો ધાદ હતું કે તેના મરનાર બાપે તેને છેલ્લે જલ્લે એવું જણાવ્યું હતું કે “બેટા, સાત દિવસમાં સીદની તારો સાથે પોતાની બેટાનાં લગન નહિ કરી આપશે તો મારી પાસે એક એવો અદ્ભુત કાણુ છે કે હું તેને નામોશીની ધુલમાં રગડશ અને તેને બેનદેલ કેસલમાંથી બાહર કાઢી તેની જગોએ એક ખુબસુરત આરતને બેનદેલ કેસલઉપર એક રાજ કરતી રાણી બનાવી શકીશ.”

બેનજમીને ધણી જાણ હતી કે તેનો બાપ કઈ ખુબસુરત આરતને બેનદેલ કેસલની રાણી બનાવવા માગતો હતો તે તે શોધી કાઢે પણ તે તેમાં નિષ્ફળ

નિવડ્યો. તેના બાપે પોતાના મરણની બે ચાર દિવસ આગમ્ય વાત ઉપરથી વાત નિકળતાં તેની આગળ એવો ખુલાસો કીધો હતો કે તેણે પેલી ઈસ્ટ માટે બેતેવીયા ખાતેથી જે ચોકકસ ખબર મેળવી હતી તે તેણે કીધેલી અટકલને ટેકા આપનારીજ હતી. મરનાર અનેક વાર તેની આગળ બોલી ચુક્યો હતો કે આખરે તેનીજ શ્વેત થનાર હતી. પણ તેની ક્ષેત્ર થવા પામે તે આગમ્ય તો તેનું ખુન થવા પામ્યું હતું. પોતાના બાપ માટેના આ સ્વધર્મો ખ્યાલ કરતાં બેટાનું જીવન ચિરામ ક્ષમા જનું હતું.

આ સ્વધર્મી વીગત ઉપરથી બેનજમીનને જખરો શક પેદા થયો હતો કે આ ખુન સીદનીએ કીધું નહિ હોય તો તેણે એ માટે જરૂર ઉચ્ચકેરણ કીધેલી હોવી જોઈએ. એટલા માટે તે પોતાના મરનાર પીદરના તમામ ઈચ્છારિયાંએ એવી મતલબથી શોધી વળ્યો કે તેમાંથી કાંઈક નવું અજવાળું બાહર આવે તો તેના બાપના ખરા ખુનીનો પતો મલી શકે. પણ સર સીદની ઉપર તેના બાપનો કાણુ જે ઈચ્છારિયાંથી હતો એમ મરનાર કહેતો હતો તે ઈચ્છારિયું તેને હાથ નહિ લાગવાથી તે બહુજ દલગીર થયો. પણ તે દલગીરી થોડાજ વખતની હતી, કેમકે ચાંપતી તપાસ પછી કેટલાંક કાગળ્યાંએ તેને મલી-આળ્યાં હતાં, જેમાં તેના બાપે બેતેવીયા ખાતેના તેના એજન્ટ સાથે ચલાવેલો પત્ર વહેવાર પણ સમાધ ગયો હતો. આ કાગળો તેણે ધીરજથી વાંચ્યાં અને તે ઉપરથી તેને ધણોજ ખુલાસો હાથ લાગ્યો, જે તેના માંગવા કરતાં પણ વધુ હતો.

વકીલ સ્નાર્કનો બેટાએ સર સીદની માટે કીધેલી શોધ પછી તે બીજે દિવસે સર સીદનીને મળવા જવા બાહર પડ્યો. અને જ્યારે તે ગ્લેનદેલ કેસલમાં આવી પુગ્યો ત્યારે ભેડી વારએવ પોતાના ખાવિંદના ખાનગી ઈરડામાં વાતમાં શેકાયલી હતી. નોકરે આવી સ્નાર્ક વકીલના બેટા બેનજમીનના આગ્યોની ખબર કીધી ત્યારે ભેડી વેરીનાએ જોયું કે તેણીનો ખાવિંદ માત્ર જેવો ફિક્કા પડી ગયો હતો.

“એ બદમાશ એના બાપ કરતાં પણ વધુ બદનત છે. ભેડી વારએવ તુંજ એને સમજવી અઢિથી બહાર કાઢ.”

“પણ હવે આપણે શા માટે શીકર રાખવી જોઈએ? વકીલ સ્નાર્ક તો આ જોહાનથી વાસો ઉઠાવી ગયોછ,” ભેડી વારએવે નાકનું ટીચકું ચઢાવી કહ્યું.

“પણ પેલું વીલ? સર સીદનીએ વીલની યાદ આપી.

વીલનું નામ સાંભળતાંજ ભેડી વારએવ મોટેથી હસી પડી બોલી, “તમે

શું એમ ધારોછ કે જે ધણીએ વકીલ સ્નાર્કનું ખુન કીધું તે ધણી શું તે વીલ વગરજ તેનાં મકાનમાંથી બાહર નિકળ્યો હશે ?”

“પણ તે ધણી પાસકારા પાછો મારી આગળ પ્રત્યક્ષોજ નથી, જે ઉપરથી હું કહી શકુંછ કે તે વીલ મેલવી શકવા જેટલો ફતેહમદ નિવડ્યોજ નથી.”

“હું તે માનતી નથી. જ્યારે તેણે ખુન કરવા જેટલી હિમ્મત બતાવીછ તો તે વીલ નહિ મેળવવા જેટલું હિત્કારાપણુ બતાવે એમ હું માનતી નથી.”

“પણ તે મુવોછ ક્યાં ?” લેડી વારઝેવની જુદથી સીદની કંઠાળી કાંઈક ગુરસાથી પોકારી ઉઠ્યો.

“સર સીદની, એટલું તો જરૂર યાદ રાખજો કે પાસકારા તમારી આગળ આગ્યા વિના રહશેજ નહિ.”

પોતાની પરણેતરને પાસકારા માટે આટલી બધી ખાતરી સાથે બોલતાં સાંભળી સીદની અજબ થવા વિના રહ્યો નહિ.

“સર સીદની, વકીલ સ્નાર્કનો બેટો દરોઈંગ રૂમમાં ખોટી થતો હશે, માટે જ, જમને તેને મળ અને તે શું કહેછ તે સાંભળ.”

સર સીદની ધણીજ આનાકાની સાથે ગયો. તે નહિ જાણે તેમ લેડી વારઝેવ તેની પાછળ ગઇ. અને તેણીના ખાવિંદ તેમજ બેનજમીનની વાત તેઓ નહિ જાણે તેમ તે બરાઈને સાંભળતી ઉભા.

પ્રકરણ ૩૦ મું.

જ્યારે સર સીદની સ્નાર્ક વકીલના બેટાને મલવા ડ્રોઈંગ રૂમમાં દાખલ થયે, ત્યારે બેનજમીન પોતાનાં માથાને હાથનો ટેકા આપી વિચારમાં મસ્ત બની કાંઈ પણ હિલચાલ વગર બેસી રહ્યો હતો. જ્યારે બંનેની નજર એક થઇ ગઇ ત્યારે સીદની બેનજમીનનો ચહેરો જોઇ ચોકવા વિના રહ્યો નહિ. કેમકે તે હૃદયી જ્યાદા ઉતરી ગયો હતો. સીદનીએ પોતાને થયેલી ઢીલ માટે તેની પાસે માફ માંગી અને તેણે સ્નાર્ક વકીલના અઘાળ મરણ માટે બેહદ દલગીરી બતાવી. પણ તેની દલગીરીથી બેનજમીન તો હતો તે કરતાં વધુ ઊંડાઇ પડી

બોલ્યો, “સર સીદની, તમે મારા પીદરના મોત માટે જેટલું બોલો તેટલું થોડું છે કેમકે તેનાં મરણથી મારા ધારવા મેં તમોને તો મોટો લાભ થવા પામ્યો. હું તમારી દયા અને દિલસોજી મેળવવાને આજે અહિં આવ્યો” નથી. હું તો તમારા બાબમાં જે કામ મારા પીદર અંદર મુકી મરણ પામ્યા છું તે સમુળ્ય પુર કરવા આવ્યો.”

“વાર પછી?”

“મારા પીદર તમારી મોલાકાતે વારવાર શા માટે આવતા હતા અને તમારી સાથની છેલ્લી મોલાકાત વેળાએ તમે બે વચે શી શરત થઈ હતી, તેથી હું પુરેપુરો જાણીતો થયો. મારા મરનાર પીદરે તમોને સાત દિવસની મહેતલ આપી હતી તે શું ખર નથી?”

“અમે વચેની તે છેલ્લી મુલાકાત વેળાએ શી શરત થઈ હતી તેની મને યાદ નથી. કેમકે તમારા પીદરની બકવા કરવાની રીતીથી હું પુરેપુરો વાકેફાર હતો.”

“મારા પીદરે તમોને છેવટનો વિચાર કરવા માટે સાત દિવસની મહેતલ આપી હતી તે બિના પણ હું ધારૂં કે તમે ભુલી ગયા નહિ હશે.”

“પણ તેની એવી બકવાની મને સેહજબી દરકાર હતો નહિ. મરનારની એકજ એ ખામી હતી,” સીદનીએ કચવાટથી જવાબ દીધો.

“પણ મારા પીદરના કબજામાં એવાં કાંઈક ઓચરિયાં હતાં જેની રૂએ તમારી ઉપર મારા પીદરનો મજબુત કાબુ હતો.”

“એમ તે કહેતો હતો પણ હું તે માનતો હતો નહિ. તેને એવી ઓડી બકવા કરવાનું દિવાનપણુ લાગ્યું હતું તે હું સારી પેઠે સમજતો હોવાથી તેની મને સેહજબી પરવા હતી નહિ.”

“ત્યારે તમે એમ કહેવા માગો છો કે તમારી આખર, ઇજત અને દોષતનો નાશકરી શકે એવું ઓચરિયું મારા પીદરના કબજામાં હતું નહિ?”

“નહિ, બિલકુલ નહિ,” સર સીદની સતો થઈ બોલ્યો.

“ત્યારે તમોને તમારી ખરા સ્થિતિનું બિલકુલ જ્ઞાન નથી. તે ઓચરિયું મારા પીદર પાસે મોજુદ હતું અને તે હાલમાં મારી પાસે મોજુદ છે.” બેનજમીન એવા તો જુસ્સાથી અને લાગણીથી બોલ્યો કે સીદનીએ નકી માન્યું કે તેના પીદર આઠઝેક વારએવનું વીલ જેમ લેડી વારએવ ધારે છે તેમ પાસકારા બુઢા આઠઝેક પાસેથી લુટી લઈ જવા સામર્થવાન થયો હતો નહિ, પણ તે સ્નાર્ક વડીલનાં મરણથી તેના બેટાના હાથમાં આવવા પામ્યું હતું અને

તે તેની પાસે મોજુદ હતું. આથી તે ધભરાઇ ગયો, ફગલાઇ ગયો. તેણે કાંઇક બોલવાની કોશિશ કરી, “શુ અ-અ-આઇએક વ-વારએવનું વીલ ત-ત-તારી પાસે છે?”

“હા, છે. તું તે જોવા માંગતો હોય તો મારી—”

“આ બેનગમીન હુ—”

સીદની પોતાનો વાક્ય પુરો કરી શક્યો નહિ. તેને કાંઇક કાચું કાપતાં સાંભળી તેઓ બનેની વાતચિત સાંભળતી છુપાયલી લેડી વારએવ તેઓ બનેની અન્યથા વચે બાહેર ધસી આવી અને નાક ઉપર આંગળી મુકી અણુદહ જુસ્સાથી બોલી, “ચુપ! સર સીદની! બેનગમીન બિલકુલ ખોટો છે. સર સીદની વારએવને નુકસાન પુગાડી શકે તો તેના આખર ઇજ્જતને ઘાટકો પુગાડી શકે એવું એક પણ સાધન બેનગમીન તો શું પણ દુનિયાબરનો કાઇપણ માણસ ધરાવી શકતો નથી.”

લેડી વારએવનો દેખાવ આ વેળાએ કાંઈને પણ ધભરાટમાં નાખે એવો હતો, એટલે પછી બેનગમીનના અકરાટ ધભરાટના પારનું પુછવું શું ? તે સર સીદનીને પોતાની પાસે વીલ મોજુદ છે, તેવું જણાવી ધભરાવા જતા લેડી વારએવના એકએક પુટી નિકળવાથી તે પોતે ધભરાઇ ગયો અને તેણીના અહેરાના દાખથી ગોચા દબાઇ ગયો.

લેડી વારએવ બેનગમીન તરફ ધિક્કારની નજર ફેંકી પોતાના ખાવિદ તરફ ફરી ચુસ્સાથી બોલી, “સર સીદની, હુ અજબ છુ કે તુ મુખ શખ્સોના બેઅકકલી પટપટારાને નાહક ઉતેજન આપેછ તું સારી પેઠે સમજેછ કે જેમ એના બાપે તને ખોટી ધમકીથી ડરાવી પોતાના બેટા મટે વેરીનાને હાથ માંગવાની શેખી કરી હતી તેમ તેને બેટા તે પરીસુત બાનુનો હાથ મેળવવા તારી મુખાંબનો લાભ મેળવી તારાં નબળાં મનમાં બિલકુલ વાહિયાત ખ્યાલ ઉભો કરવા અહિ ચાલી ચલાવી આવ્યોછ ”

“બિલકુલ ખોટી વાત !” બેનગમીન લેડી વારએવની કાતર સમાન જવાનથી અજબ થઇ લગાર દિમ્મતથી બોલ્યો, “મને મીસ વેરીનાનો હાથ તેણીની દુનિયા બરની દોલત છતાં નિષ્પતો નથી આ દુનિયામાં મારે એકજ કામ કરવાનું છે, જે મારા પીઠરના ખુનીને શોધી કાઢવાનું છે જ્યાં સુધી હું એ કામ ખતમ કરશ નહિ ત્યાં સુધી હું જ પીને દમ લેવશ નહિ.”

આ વેળાએ સર સીદની પોતાની પરણેતર લેડી વારએવની ગમે તેટલી દિમ્મત છતાં પાણી પાણી થઇ ગયો હતો. તેનો ચેહરો મોત જેવો ફિક્કો થઇ

ગયો હતો. લેડી વેરીનાએ આ સ્વધનું જ્ઞેયું. તેણીએ ગુસ્સાથી પોતાના ખાવિંદ તરફ ડોળા કકડાવ્યા, હાથ અને પગ અફાળવા લાગી અને પોતાના ખાવિંદની સુખાંધથી કાલનો દુકાળ આજે પડવાની ધાસ્તીથી ઉસકેરાઇલી જેવી દરોઇંગ રૂમમાં આમતેમ ફેરા ફરવા લાગી. પણ સીદનીની આખ ઉધડી નહિ. જોકે તેણીએ તેને ખાત્રી આપી હતી કે બુઢા સ્નાર્ક સોડેથી પાસકારા આઇઝેક વારઝેવનું વીલ તેનું ખુન કીધા પછી મેળવી શક્યો હતો, તોપણ સીદનીની એ માટે હજી પુરેપુરી ખાત્રી થઇ હતી નહિ.

“ત્યારે તમે તમારા પીદરના ખુની તરીકે કાણ ઉપર શક લઇ જાઓ છ ?” સીદનીએ ધભરાટમાં બલતોજ સવાલ કીધો.

“હું કાઇને પણ બદનામ કરવા માંગતો નથી. પણ સર સીદની, એટલું તો યાદ રાખજો કે જ્યાં સુધી મારો પાસે છેલ્લામાં છેલ્લી એક પાઇ રહેશે ત્યાં સુધી હું મારી દોલત મારા પ્યારા પીદરના ખુનીનો પતો મેળવવામાં બરબાદ કરીશ પણ જ પીને બેસશ નહિ. જ્યારે મારા પીદરના ખુનીને ફાંસીને માચડે લટકેલો જોવશ ત્યાં સુધી મારી દોલતની પાઇએ પાઇ બોહવશ, બટકશ, અને મારી જીદગી માટે એક રજબાર પણ દરકાર નહિ કરશ.”

આટલું બોલી તે એક છેડાયલા વાધની મારફતે તે જગો છોડી ગયો.

બને ધણી ધણીયાણી તેના જવા પછી એક બીજાનું મોહકું ટીકવા મંડી ગયા. લેડી વેરીનાને બેનજમીનની ધમકીની સેહજબી પરવા હતી નહિ, કેમકે તેણીએ પોતાની નજરો નજર પાસકારાના કબજામાં વીલ જ્ઞેયુ હતું. પણ સર સીદનીનો ગમ પાર વિનાનો હતો. બેનજમીને જાહેર કરેલા પોતાના ઠરાવથી તના જવા પછી તે ધુજવા મંડી ગયો હતો. તેનાં આવાં દિવકારા-પણાંથી લેડી વારઝેવને ચીડ તો ધણીબી ચઢડી, પણ તે લાચાર હતી કેમકે તેઓ બંને એકજ કિસ્તીમાં સવાર બની પાહડ પેઠે ઉછલતા તોફાની મોજ-ઝોની દવા ઉપર અમથો તેમ અફડાટ તરફાટમાં પોતાના બાકીના દિવસો પસાર કરતાં હતાં.

“નહિ, નહિ !” બેનજમીનનાં જવા પછી સીદની પોતાની પરણેતરની હાજરી જુલો જઇ પોતાનાં મન સાથે મોટેથી પોકારો ઉઠ્યો, “કદી નહિ, હું ફાંસીને માચડે જવા આગમ્ય હું મારું પોતાનું જ ખુન કરશ, હું મારું પોતાનું જ લોહી પીવશ પણ ફાંસીને માચડે જવા એક મળવાર પણ જીવશ નહિ.”

લેડી વારઝેવ કાંઇકે શાન્ત બની પોતાના ખાવિંદ પાસે ગઇ અને તેનાં ખભાં ઉપર પોતાનો નાણુક હાથ મેળી સમજવટથી બોલી, “મારા પ્યારા

ખાવિંદ, તારા આવા દિવાના ખ્યાલોથી તું પોતે આ જ્ઞાનથી ખાર થશે ને સાથે મને પણ ખોહાર કરશે. જે સાબળ, સ્નાર્ક વફીલતુ ખુન થયુછ ને તે ખુન કરનાર તુ જાણુછ તેમ પાસકારા છે. પોલીસની ગમે તેટલી ચાંપતી તપાસ છતાં પાસકારા તેને હાથ લાગી શક્યો નથી પાસકારા—’

“પણ પેલુ કમખખત વીલ !” સીદનીએ પોતાની પરણેતરને આગળ બોલતી અટકાવી અજબ જાણાસાથી પુછ્યું.

“તે વીલ મેં તને આગળ જણાવ્યું તેમ બેનખમીન પાસે નથી, પણ પાસકારા સોડે છે. અને તે એક ઇલાલીયન છે જે તમો અગ્રેજો જેવા હિન્દુઓ હોતા નથી. પણ તેઓ જે કામ પોતાને માથે ઉઠાવેછ તે કામનો બદલો કેટલો મોઘો મલશે તેનો તેઓ પહેલા ખ્યાલ ધરાવેછ તેણે બુદ્ધિ સ્નાર્કના પેટમાં પોતાનું ઝહરી ખજર ચલાવી દીધું તે આગમચ તેણે વીલ પોતાને કુખ્જે મેલવવાની પકી ખાત્રી રાખેલી હોવી જનકર. અને તે મુજબ તેણે મેળવ્યુછ”

“ત્યારે તો વીલ મને સપુરદ કરી પોતાનું ઇનામ લઈ લેવા તે કાં આવી મરતો નથી?” સીદનીએ જખરા ક્ષણેટ વચ્ચે સવાલ કીધો

“મારા પ્યારા સીદની, તમારો ગમ બેન છે. તે જરૂર આવવાનો. જે વખત જાયછ તેમાં તે આવવા વિના રહેવાનો નથી.”

“પણ તારે એમ સમજવાનો સખખ?” સીદનીએ પોતાની પરણેતર તરફ ચુસ્તાની નજર ફેરવી સવાલ કીધો

“અને એ સખખમાંજ મારો બેદ સમાયલો છે, જે હું હમણાં બોલવા માંગતી નથી. સીદની, મારી ઉપર બરોસો રાખ. આપણે બંનેએ એકજ કિશતીમાં બર દરિયે તોશન વચ્ચે ઝોકાવ્યુછ. હુંજ પાસકારાને પુગી વળી શકીશ. અને એક વખત એવો આવશે કે જે વીલની રચે આપણે બીખારી થવાની ધારતીમાં છીએ, તેજ વીલ તું તારાજ હાથે ધગધગતા અગારને સપુરદ કરવા શકિતવાન થશે.”

સીદની પોતાની પરણેતરની હિમ્મતથી એટલો બધો તો ખુશીમાં આવી ગયો કે તેણે તેણીના બંને હાથો પોતાના હાથોમાં પકડી તે પોતાની બંને આંખોમાં દાખ્યા અને તે ઉપર પ્યારથી એક ચુબન લીધું.

આ વેળાએ લેડી વારએવ વિશ્વાસુ દાસીએ દાખલ થઇ જણાવ્યું કે લેડી વોલતર તેણીને મળવા આવી હતી. તરતજ લેડી વારએવ પોતાની પ્યારી સહીને મળવા પોતાના ખાવિંદને ડોકી ગઇ અને આવી રીતે સીદની એકલે,

પડ્યો. તે ઝાઝો વાર એખલો રહ્યો નહિ. તેની પરણેતરની ગમે તેટલી હિંમત છતાં તેનાં મગજને શાંતિ હતી નહિ. તેણે પોતાના મકાનના પાછલા બાગના બાગ તરફ ચાલુ મુક્યું.

મકરણુ ૩૧ મું.

ખુશતુમા બાગની થડી લેહકીથી સર સીદની વારઝેવના જળતાં જીગરને સેહજખી રાહત મલી શકી નહિ. યુલોના પમરાટે તેના મગજને સેહજખી શાંતિ કીધું નહિ. તેની પરણેતરે જેકે તેને બની શકતો સધિયારો આપ્યો હતો, તોપણ તેને સેહજખી એન કે આગમ હતો નહિ. આઘઝેક વારઝેવતુ વીલ અને રોબર્ટનું ખુન દર પળે તેની નજર આગળ આવતા હતા. વળી તેમા સ્નાર્ક વકીલના ખુનથી તેના દરંગજના ધસક ધુળરામા મોટો વધારો થયો હતો. તેણે જેકે પાસકારાને સ્નાર્ક વકીલનું ખુન કરવા સિધી રીત ઉસકેયો હતો નહિ, તોપણ તે બાણુતો હતો કે તેની ઉસકેરણીથીજ અને તેણે આપવા કહેલી મોટી લાલ-ચથોજ પાસકારા સ્નાર્ક વકીલનો ખુની બન્યો હતો, જે મોટે તે પોતે જેખમદાર હતો હતો અને જેમ રોબર્ટ વકીલના લોહીથી તેના હાથ ખરદાયલા હતા તેમ સ્નાર્ક વકીલના લોહીમા તેના હાથ આડકતગ બોળાયલા હતા.

આ ખ્યાલ થતાજ સર સીદની માથાથો તે પગ સુધી કમકમ્યો. પણ બીજીજ પળે તે હિંમત રાખી બોલ્યો —

“અગરજે મારા પીદરતુ વીલ મારા હાથમા આવવા પામે, અગરજે તેનો નાશ મારા પોતાને હાથે થવા પામે તો પછી પેલા છતાલીયન પાસકારાતુ હંમેશ સુધીનું ગળુ દાખી દેતા મને વાર કેટલો ? હા ! મારા હાથમાં પાસકારા વીલ મુકે તો તેને બાળોને રાખ નહિ બનાઉં ત્યા સુધી ત્યાથો એક કદમ પણ આગળ પાછળ ભરે નહિ.”

તે આવી રીતે બડબડતો બાગમાં આમથી તેમ લટાર મારતો હતો. તે આ વેળાએ બાગના કયા ભાગ તરફ આવી લાગ્યો હતો તેનો તેને મુદ્દલ ખ્યાલ હતો નહિ. તેના કદમ તેને જ્યાં લાઇ જાય ત્યાં તે આવી આપેલાં પુતળાંની માફક ધસ્યો જતો હતો.

તેણે પાછો બડબડાટ શરૂ કીધો —

“મને મોટો શક છે કે મારી પરણેતર લેડી વારઝેવ, જ્યાં છે ત્યાં

પેલા ઇતલીયનને મળેલી હોવી જોઈએ. એ બંનેની મોલાકાત કોણ જાણે ક્યાં થઈ હશે! રખેને તેમની મોલાકાતમાં કાંઈ ભેદ સમાયલો હોય !”

તે થોડીક પળ વિચારમા પડ્યો અને પછી તે વધુ મોટેથી પોતાના મન સાથે બડબડ્યો —

“મારે શા માટે મારી પરણેતર ઉપર શક લઈ જવો જોઈએ ? તેણીનો અને મારો લાભ સહેજળી જુદો પડતો નથી’. કદાચ અમો બને જુદો જુદો રસ્તો લેતા હોઈશું પણ આખરે તો અમો એકજ રસ્તે આવી અટકીશું મારી પરણેતરે લેવા ધારેલો રસ્તો આક્રમકતાથી બાહર નિકળવાનો છે.”

વળી તે વિચારમા પડ્યો તે ધીમા પણ મજબુત કદમે બાગના છેક દુરનાં એકાત ખુલ્લામાં જઈ લાગ્યો હતો એ ઠેકાણે ઝાડીઓની મસ મોટી ઘટા આવી રહી હતી. અને ત્યાંના દેખાવ બાગના બીજા ભાગ કરતાં ઘણો એકાત લાગતો હતો. તે વળી પોતાના મન સાથે બડબડ્યો —

“મારે મારી પરણેતરને મારા વિશ્વાસમા લેવીજ જોઈએ. મારી પાપી જીદગીમા મારે તેણીને શરીક કરવાજ જોઈએ. હવે મારો પાપી જીદગી સામે એકલે હાથે બાથ બીડવાની મારામા તાકાત નથી મારે મારી સિદ્ધા જીદગી સલામતી સાથે ગુજર કરવા માટે મને મારી પરણેતરનો મોટી જરૂર છે. અગરજો—”

પણ તે વધુ બોલી શક્યો નહિ કેમકે પાસેની ઝાડીમાંથી વાત કરવાનો કોઈનો ધીમો પણ પરગરો અવાજ તેના કાનને આવી અથડ્યો.

તેના બાગના આવા સર્વથી એકાત ભાગમાં કોણ વાતમાં રોકાયલું હતું, તે તે સમજી શક્યો નહિ. જોકે વાત કરવાનો સાદ તેને કોઈક દિવસ સાલ જોલો હોય એવો લાગ્યો તોપણ તે યાદ કરી શક્યો નહિ કે તે અવાજ કોણ આજખીતાનો હતો.

અંતે તે ચોંકી બોલી ઉઠ્યો, “ઓ ખુદા! એ તો પેલા ઇટલીયન પાસકારાનો અવાજ છે.”

સર સીદનીની અટકલ ખરી હતી. ઝાડીમાં છુપાઈ વાત કરનાર પાસકારાજ હતો, જે નીચે મુજબ ઉસકેરાઈને બોલતો હતો —

“તું મારી પ્યારી બેટી છે. હું તારો આપ છું, પણ તારા માટે ખુરા માં ખુરો આપ છું. ખુદાએ તને જીદગી, જવાની, જોશ, જોમ જર અને ખુબસુરતીથી આબાદ બનાવીછ, અફસોસ ! મેં મારો જીદગી પાપોથા બરબાદ બનાવીછ. મારી પાપી જીદગીની માત્ર એકજ ઉમેદ છે, જે તું મારી બેટી નેક છે, લાખોમા એક છે. તારા મિત્રી તસ્વીર મારી પાપી જીદગીની તાવીઝ છે.”

આ વેળાએ પાસકારાનો અવાજ સર સીદનીના કાને અથડતો બંધ થઇ ગયો થોડીક પળ ચુપકાદી ફેલાઇ, જે પછી પાસકારાનો અવાજ ફરોથી પેલી ઝાડીમાંથી નિકળી તેના કાનને આવી અથડ્યો.

“હું તને મારાં ધુંટણીએ પડી જણાઉં છ કે મારેથી તું કમકમીને પાછી ના હઠ હું જોકે આખી દુન્યા માટે ખુરામાં ખુરો આઝાપ છું, પણ આખર તો હું તારો બાપ છું. ઘડી બર હું સારી જોહાનનો ખુની બનશ, પણ તારો એક બાળ વટીક મારેથી વાંકો થવાની ધાસ્તી ના રાખ. ઓ ! હું કેવું ઇચ્છું છ કે તું તારી મિઠી જબાનથી તારા બાપ તરીકે મને જોલાવે હું તારા પગ હેઠલની ખાક ચુમવાને તઇયાર છું. તારો જોલામ, તારો કુતરો બનવાને ઇતેજાર છું. જેટલા પ્યારથી તું તારા કુતરાને ચાહેછ, તેના અરધાજ પ્યારથી મને ચાહવાને તારો હું બાપ તને આજોછ કરૂં છ. મારી પ્યારી બેટી, મે જોકે તારી તરફ એક બાપની ફરજ પાળી નથી, તોપણ મારે જીગર ચિડીને જો કે તે તારો મોહબત વિના ખાલી નથી મારી જીંદગી ખુન, કાવત્રા અને કારેસ્તાનીથી ભરી છે, પણ જો કે મારી રંગરંગમાં તારે માટેની મોહબત ભરી છે.”

“ઓ ખુદા !” એક નાળુક અવાજ સર સીદનીને કાને અથડ્યો, “શું મારી જીંદગીનું બારકસ દુ ખોના દરિયામાં સદા ડુબેલુજ રહેશે ? અફસોસ કે મોત સિવાય મારો કોઇ હબીબ નથી, તું સિવાય મારાં દુખનો કોઇ તબીબ નથી.”

સર્પે ડખ માયો હોય તેમ સર સીદની ચોંક્યો. કેમકે તે નાળુક અવાજ વેરોના વારઝેવનો હતો.

“ઓ ખુદા ! શું વેરોના પાસકારાની દુખતર ! અને લેડી વારઝેવ પાસકારાની પરજોતર !” સઘળો ભેદ ખુદલો થઇ જવાથી સર સીદની કપાળ કુટી પોતાના મન સાથે જોહ્યો, “ત્યારે ઓ ખુદા ! મેશીયો કારદીયાની અને પાસકારા બને એકજ કે ?”

આટલું જોલી તેણે ઝાડીમાં પોતાનું ડોકું ધણીજ સંભાળથી ખોસ્તું અને નજર કીધા તો તેણે પાસકાગને વેરીના આગળ ધુટણીયે પડેલો જોયો, જયારે વેરીના એક ઝાડ ઉપર પોતાની ડોકી નાખી દઇ ડચકા ખાતો હતી. તેણીનો જમનો હાથ મેશીયો ઉર્જે પાસકારાના હાથમાં પકડેલો હતો જે તેણે પોતાની આંખોમાં ડાખી રાખ્યો હતો.

પ્રકરણ ૩૨ મું.

સર સીદનીએ એક પળમાં જોઈ લીધું કે પાપી મેશીયો કારદીયાની પોતાની ઝેહરી જ્યાનથી વેરીનાની એક બેટી તરીકેની મોહબત જીતી જવા સામર્થ્યવાન થયો હતો. મગરર વેરીના પોતાના પીદર તરફના પ્યારથી આજેઝ બની ગઈ હતી. તે પોતાના બદમાશ બાપની આપણસી આગળ માહત બની ચુકી હતી.

તેણીએ પોતાના પીદર તરફ જોયું, તે વખતે તેણીની બને આંખોમાં એક જાતની રોશની બળતા તેણીના બદમાશ પીદરે જોઈ તે રોશની એકાએક કેમ જન્મ પામી હતી તે તે સમજી શક્યો નહિ, તોપણ તેણે એટલું તો જોઈ લીધું કે તેની બેટીની મગરરી ઉપર પડેલી સજ્જડ ફટકાની અસર રફતે રફતે દુર થતી હતી.

“વેરીના, મને ખરૂં કહે કે જે શખ્સને તું તારો બાપ સમજેછે અને જેણે તારો માદરને મારા પાસામાંથી સદાની છિણવી લઈ મને બદ ચલણ બનાવ્યોછ તેને તું એક બેટીના પ્યારથી આહી શકશે?”

આ સવાલનો જવાબ વેરીનાને મોહડેથી શું નિકળે છે તે સાંભળવાને જેટલો મેશીયો કારદીયાની ઉર્ફે પાસકારા ઈતેજર હતો તે કરતા સર સીદની આછો ઈતેજર હતો નહિ.

સર સીદનીએ વેરીનાને સુખી રાખવાને સેંકડોની રકમની પરવા કીધી હતી નહિ. વેરીના જોઈ તેની પોતાની બેટી નહિ હતી તોપણ તેણે તેણીની ઉપર પોતાનો તન, મન, ધન, વગર અકુશે અરપણ કરી દીધું હતું. આથી કાષ્ટનેખી સ્વપને પણ ખ્યાલ ગયો હતો નહિ કે વેરીના સર સીદનીની બેટી હતી નહિ.

‘વેરીના,’ વેરીનાને શુપચુપ ઉભેલી જોઈ મેશીયોએ પાછો સવાલ કીધો, “વેરીના, જે બદમાશે તારા ખરા પીદરની મોહબતથી તારી માદરને વિખુટી પાડી તે બદમાશને તેના ખેતાબ અને દોલત છતાં તું આહી શકશે?”

વેરીના આ સવાલનો જવાબ આપતાં પેદલાં તો અટકી, પણ બે પળ પછી તે હિમ્મતથી બોલી —

“કદી નહિ, તેની કાહરનની દોલત ખાતર પણ નહિ.”

પેલા ઇટલીયનનો ચેહરો ઝુલની માફક ખીલી નિકળ્યો, જ્યારે સીદનીનો ચેહરો મોત જેવો શીકો બની ગયો.

“પણ એનો સબબ, મારી પ્યારી બેટી?” મેશીયોએ પોતાની બેટીને ખીજે સવાલ કીધો.

“કુદરત ! તેની અને મારી રગમાં દોડતું લોહી જુદું હોવાથી હું તેને ચાહી શકી નહિ, તો મારી માદરને મારા પીદરથી જુદા પાડવા પછી હું તેને કેમ ચાહી શકું ? મારું લોહી જ્નેશદાર છે, ઝતુની છે, જ્યારે તેનું લોહી થકું છે, માંદું છે. તે મારો આપ નથી, વાલી છે, મારું જીવન તેની તરફની મોહન-ત વિનાનું ખિલકુલ ખાલી છે. તે ગમે તેટલો અમૃત છે પણ મારી નજરમાં તે ઝહરની પ્યાલી છે.”

“અને વેરીના, મને જવાબ દે કે તારી માદર તરફનો તારો પ્યાર કેવો છે ?”

“તે એક મિઠો મેવો છે. જોકે પાપી તેણીનું જીવન છે, તે યનેહગાર સરખસર છે પણ આખરેસખી મારી માદર છે”

“ત્યારે કહે મને કે તારી રગમાં મોહનત કોણ તરફ ઉછળે ? બોલ, આ જેહાનમાં તું કોણને ચાહે ? તું જવાન છે, ખુબસુરત છે. તારી રગમાં ઇટલીયન લોહી દોડે. ઇટલીયન ચ્યારતો મોહનતમાં ગરમ રહે. બોલ, તારો પરસ્તાર કોણ છે ?”

આ સવાલથી વેરીનાની આંખોમાંથી એક આંસુ ખરી પડ્યું.

“હા !” મેરીયો કારદીયાની ગુસ્સાથી પગ અક્ષાળી બોલ્યો, “મારી પ્યારી બેટી, તારા જખમ ઉપર નિમક છાટવા માટે મને માફ કર. તે શખ્સ દીવાનો હોવો જોઈએ કે તારા જેવી એકને ચાહવાથી તે મરદુદ્દ એટલો બધો દુર છે ! પણ તેને ક્યાં ખબર છે કે મારા કીનાનો ઢગઢગતો અગાજ તેને માથાંથી પગ સુધી લાળી નાખશે ! વારું, તારા પ્યારને તારા પાસાંમાંથી છિનવી લેનાર દદા કોણ છે ? તેણીનું નામ શું ?”

“તે પુછવાનો સખખ ?” વેરીનાએ પોતાના પીદરના દીવાના જેવા ચેનચાલાથી બીહી ધુળને પુછ્યું.

“તારું દુઃખ તે મારું દુઃખ છે. તને દુઃખ દેનાર મારો દુશમને જાન છે, તે ગમે તેવો શ્રેસ્તો હોય પણ મારી નજરમાં તો તે શૈતાન છે. બોલ, તે ચ્યાર-તનું નામ શું ?”

“હીલદા.”

“અને તેનો આશક ?”

“સીરીલ હરબર્ટ.”

“ઓ ખુદા ! આફત !”

“બાલ, પીદર, તું એ બને ઉપર મારો ક્રીનો લેશે ? તેઓ ખૂંને ઉપર ક્રીનાનો કેહર વરસાવી મારાં જળતાં જીગરને તું શાંત કરશે ?”

સીદનીએ જોયું કે આ સવાલ મગરૂર વેરીનાએ બદમાશ મેરીયોનાં ગળાંમાં પોતાના બને નાજીક હાથે નાખી ઘણાજ કાલાવાલાની અદાથી કીધો હતો.

“ક્રીનો !” મેરીયો દાંત પીસી બોલ્યો “ક્રીનો પુછેછ, વેરીના ! હું મારા ક્રીનાનો કેહર તેઓ ઉપર એવો તો વરસાઉં કે તેમનાં હાડેહાડ ધુળઉં અને રંગેરંગ જળાવું.”

“શાબાશ ! શાબાશ !! ખરા બાપની મોહબત તે એ. ક્યાં મારા ખોટા બાપનો મારું જીગર જખમી કરી નાખનારો થડો જવાબ ! ને ક્યાં મારા ખરા પીદરનો મારા દુશમનોતું જીગર ચિડી નાખનારો ગરમાગરમ જવાબ. પીદર, તમે મારા પીદર ચુનાહગાર છતાં બેટી તરફની મોહબતમાં ઓસ્તવાર છો. તમે મારા પીદર થવાને ઇચ્છેછ સજવવાર છો. વર્ષો સુધી સર સીદનીએ મારા પાલનહાર તરીકે મારી ઉપર કીધેલા હજારો હજાર ઉપકારો આજના તમારા એકજ ઉપકાર આગલ પાણી બરેછ.”

મેરીયો કારદીયાની જોશમાં આવી પોકારી બોલ્યો, “શાબાશ ! આક્રીન ! હા ! આજે તારા જેવી સમજી, શ્યાની અને બાહદુર બેટીના બાપ તરીકે હું મારા કપડાંમાંથી સમાતો નથા. અને મારી તરફની તારો જોશદાર મોહબતના એક અદના બદલા તરોકે તારા હાથમાં હું એક ઓચરિયું મુકવા માંગુછ, જે તને ઝેનદેલ કેસલની રાજ કરતી રાણી સદાની બનાવશે. આ કીમતી ઓચરિયું તે છે જે વડે તારા પ્યારમા જખમી હરોફ થઇ પડેલી હીલદા તને ઝેનદેલ કેસલના બાદશાહી મકાનમાંથી ઠોકરે મારનાર હતી, અને બીખારો કરતા તારી બદતર ધુરી હાલત બનાવનાર હતી.”

આ વેળાએ સર સીદનીનો દમ ધમણની માફક ધુંકતો હતો. તેનો ચહેરો મોત કરતાં પથુ વધુ ફિકકો પડી ગયો હતો.

“પીદર, તું ક્યાં ઓચરિયાં માટે બોલેછ ?” વેરીનાએ બેહદ ઇતિભરી વચ્ચે સવાલ કીધો.

“તે ઓચરિયું આછઝેક વારઝેવતું વીલ છે.” આ પછી તેણે વીલને લગતી તમામ કેફિયત જેથી તે જાણીતો થયો હતો તે તેણે પોતાના બેટીને કહી સંજળાવી.

“નહિ, નહિ, કદી નહિ. તે મારાં પાસાંમાંથી સીરીલ હરબર્ટને છુટી ગઇછ, પથુ પીદર, તારી મદદ વડે હું તે ખુબસુરત દદાને આછઝેક વારઝેવનાં વીલમાં-

ની દોલત છુટવા દેવશ નહિ. એ દહા અને તેણીના ખાવિદ ઉપર મારા વેરનો ઢગડ-
ગતો અંગાર વરસાવાને મને દોલતની મોટી જરૂર છે. પણ મારા વાહલા
પીદર, મને કહે કે એ વીલ તારા હાથમા કેમ આવ્યું? મેં એ વીલ માટે
સાંભળ્યું'છ ખરે, પણ તે તો સ્નાર્ક વફીલના કબજામા હતું. અને તે તો
મરી ગયો'છ.”

“મરી ગયો'છ!” મેરીયો કેરદીયાની પોકારી ઉઠ્યો, “અરે કહે કે તેનું
ખુન થયું'છ.”

“ખુન!” વેરીના કમકમીને જોલી, “પણ કહે કે તે ખુદાને ખુની
કાણુ?”

“તારા પીદરના હાથોએ તે ચડાળનું લોહી રેડ્યું'છ,” મેરીયોએ ખુની
જેવા ડોળા કાઢી સાચો એકરાર કીધો.

વેરીના પોતાના પીદરથી કમકમી પાછળ હડી ગઇ. પણ બીજી પળે તે
પોતાના પીદરનો ચેહરો મગરરીથી ટીકવા લાગી. પીદર બેટીનો હાથ વહાલથી
પોતાના હાથમાં લીધો અને વધુ જીરસાથી તે જોલી ઉઠ્યો —

“પ્યારી બેટી, જેને તું ખુન કહે'છ તેને હું ઇનસાફ કહું'છ. જુદા કંગાળ
સ્નાર્કના હાથમા થોડાક કલાક વધુ વીલ રહેવા પામ્યું હોત તો તેણે તને
બીખારી હાલતે ગ્લેનદેલ કેસલમાંથી બાહર કહાડી હોત અને તારી જગો
ઉપર તારી હરીફ હીલદાને આ મેહલમા રાજ કરતી રાણી બનાવી હોત. તે
ખુદો, સર સીદની વારગ્રેવ ઉપર વેર લેવાને ખુર પગલુ ભરવાની અણી ઉપર
હતો તેજ પળે મોતે તેનું ગળુ દાખી દીધું અને તેની ઉમેદ ધુલમા મલી.”

વેરીન: ફાટેલા ડોળાએ જોતી પોતાના પીદરની વાત સાંભળતી ઉભી
રહી. તે સગેમરમરના કેરી કાઢેલાં પુટલાંને વધુ મળતી આવતી હતી.
તેણીની રોરગમાં કીનાતુ લોહી નેશબ દોડતું હતું. તેણીના બંને નાજુક
સુરેદ સુવાલા હાથો તેણીની ધમણ મિસાલ ધડકતી છાતી ઉપર પડેલા હતા.
તેણીના માથાંના વાળો આમ તેમ વિખરાઇ છાતી ઉપર પવનની થડી લેહકી-
થી હિચકા ખાતા હતા. તેણીની લોહીની તસ જેવી આંખો એક ચિને પો-
તાના પીદરના સોહામણા ચહેરા ઉપર ચોંટી બેઠી હતી.

પ્રકરણ ૩૩ એ.

આ એક જોવા જોગ ચિત્ર હતું.

મેશીયો કારદીયાની જેવું જીવન પથર જેવું સ્થપ્ત હતું તે પોતાની જાનેતી બેટી આગળ મોમ મિસાલ નરમ બની ગયો હતો. તેણે જોયું કે જુદા સ્નાર્કનું ખુન કરવાનો એકરાર સાંભળી વેરીના કમકમાટીથી ધ્રુજ હતી. તાહડનું એક સ્થપ્ત લખણું તેણીનાં બદનમાંથી પસાર થઈ ગયું હતું. વળી તેણીનો ચહેરો મોત જેવો શ્રેકો પડી ગયો હતો.

“બેટી,” મેશીયો કારદીયાનીએ ઘાડા અવાજે આગળ ચલાવ્યું, “જુદા સ્નાર્કને મોતની નિંદમાં સુવાડનાર હું હતો. તેની જીંદગીનો ચેરાગ ખુબ્બ નાર હું હતો. પણ એમ કરવાને ઉસકેરનાર બીજોજ ધણી હતો, જે તારો ખોટો બાપ સર સીદની હતો.”

આ સખુનો મેશીયોનાં મોહડાંમાંથી નિકળતાંજ એક ધીમી ચિચ્યારી પાડી તે બોલી, “કાણે, સર સીદનીની ઉસકેરણીનો જુદો સ્નાર્ક ભોગ થયો ? અને એ સંજોગનો સખખ ?”

“સખખ ! ગજબ ! પેલું વીલ ! આઘંઝેક વારગેવનું વીલ, જે વીલની રચે સર સીદની એક પુટી બદામ વિનાનો થવાની અણી ઉપર છે. એ વીલ લુટી તારો ડોળલાલુ ખોટો બાપ હકદારનો હક લુટવા માંગતો હતો. એ વીલ લુટવાને બદલે જુદા સ્નાર્કનું લોહી રેડવાને એણે મને ઉસકેર્યો. મે તે હાથ કીધું પણ તે કોઇને માટે નહિ, પણ મારાં લોહી, તે તારા માટે છે. એનદેલ કેસલની રાજકરતી રાણી તુંજ લાયક છે, તારી હરીફ હીલદા ઉપર હજાર વાર લખાનત છે ! હચેફ છે !”

પણ મેશીયો કારદીયાનીએ જોયું કે તેની પ્યારી બેટીનો ચહેરો તેના એવા બોલવાયા સેહજબી હસ્તો યા મલકતો જણાયો હતો નહિ. એનદેલ કેસલની ખરી હકદાર હીલદાને રખડતી કરી તે બાદશાહી મેહલની રાણી તે પોતે બનનાર હતી તે માટે તેણીની છાતી સેહજબી ખીલી નિકલી નહિ. સામી તેણીની જોખનવંતી છાતી બેહદ ઉસકેરનીની મારી ધમનની માફક પુકતી રહી હતી.

“એનદેલ કેસલની હું રાણી ! પીદર, એ શું મારાં સુખની નિશાની ! હરગીજ નહિ. જેને મેં ચાહ્યો, તેને મેં ખોહ્યો. બોલ, પીદર, ત્યારે મારાં સુખનો સેતારો કયાં રહ્યો ? તે ગયો, સદાનો ગયો ! અગરચે એનદેલ કેસલની

રાણીને બદલે, હું સારી જોહાનની માહરાણી બનું અને હીલદા નીચમાં નીચ અને કંગાળમાં કંગાળ બીખારી અને, તોખી સીરીલ હરબટ હીલદાને ધિક્કારી અને આહવાનો નથી. મને મેળવવા તે દદાને યોહવાનો નથી. હીલદાના હાથમાંથી ઝલેનદેલ કેસલ જતો રહેલો જોષ તે રોવાનો નથી ? ”

પોતાની બેટીની આટલી હદ સુધીની નાસીપાસી જોઈ મેરીયો કારદીયાની પણ નાઉમેદ બની ગયો. તેની આ નાઉમેદી વેરીનાએ તેની આંખોમાંથી આખાદ જોઈ લીધી. તે વધુ જુરસાથી બોલી, “ પીદર, અગરજો તું મને સુખીજ કરવા માંગતો હોય, મને હપ્તી રમતી જોવા માંગતો હોય તો મને ઝલેનદેલ કેસલની રાણી બનાવવા કરતાં હીલદા અને સીરીલ હરબટનાં નિકાહ થવામાં ભંગાણુ પડતું જોતી બનાવ હું પોતાને ઝલેનદેલ કેસલની રાણી બનેલી જોવા કરતાં હું તેઓ વચેની જુદાઈ, તેમને જુરાપો જોવા માંગુ છ. ઓ! તેમના નીકાહ મારી જીંદગીને ચાકચાક કરશે, મારી મગરૂરીને ખાક કરશે. તેમની યા તારી જીંદગીના ભોગે હીલદાને સીરીલ હરબટથી દુર કર. શીશાને તેમાંના લાલમલાલ શરાબથી સુર કર. સાંભળ પીદર, કે મારું એકલું સર્વોત્તમ સુખ એ બનેલી જુરાઈ છે, મારી આંખોની થડક બનેલી જુદાઈ છે. બોલ, પીદર, કે તારાં જીગરમાં એક પીદર તરીકેની વફાઈ છે ? ”

“ છે, બટકે સવાઈ છે, ” મેરીયો કારદીયાની પોતાની જગોએથી ઉછળી બોલ્યો.

પણ આ વેળાએ લેડી વારચેવનો સાદ તેઓ બંનેના કાને પડ્યો. તે માતા પોતાની પ્યારી બેટીને શોધતી ત્યાં આવતી હતી. પોતાની પરજોતરના અવાજથી ધ્રુપાયલો સર સીદની પણ ચોંક્યો તેણે જોઈ લીધું કે વેરીના પોતાના હકદાર પીદરથી છુટી પડવાની તકયારીમા હતી, એટલે તે જગોએથી સટકી જવામાં તેની સલામત સમાયલી હતી. તે બોલ બોલતાંમાં ત્યાંથી નિકળી ગયો અને પોતાના ખાનગી ચોરડામા પોતાની માનીતી આરામ ખુરશી ઉપર નિસોસ થઈ પડ્યો. પણ ત્યાં તેને માટે વધુ જાહેમ નાસીપાસી મોજુદ હતી, મગજની શાંતિ હજી તેનેથી સો કેસ દુર હતી. ખુરશીની પાસે એક ટીપઈ ઉપર એક રૂકા પડેલો હતો, જેનાં પરખીડાં ઉપર ‘ધણુ તાકીદતુ’ એવા હર્ષો લાલ સાહીથી લખેલા હતા, અને તે કાગલ દેખાઈતું સરકારી હતું.

ધુજતા હાથો અને ઠરઠરતાં જીગરે સર સીદનીએ તે કાગલ ઉઘેડ્યું તે નીચે મુજબ હતું —

“પ્યારા સર સીદની— ઝલેનદેલ ડીસ્ત્રીકટના એક માજીસ્ટ્રેટ તરીકે હું

તમુને લખી જણાઉં છું કે એ વિભાગમાં તમારી માલેકીતું લાકડાંનું જે વન આવ્યું છે તે જંગલમાં એક બહુજ રાક્ષી દરખત આવેલું છે. એ દરખત ઉપર ગજ કાલે વિજળી પડવાથી તે તેનાં થડમાંથી તેમજ વચલા ભાગમાંથી કપાઇ ગયું છે. પણ મોટી અન્યયળીથી તો એ છે કે તેમાંથી એક માણસનું હાડ-પિંજર મલી આવ્યું છે.”

તે તે કમબખ્ત રોકા આગળ વાંચી શક્યો નહિ. તે એક ભયંકર ચિત્તચારી પાડી હેલતથી બેસુધ્ધ થઇ જમીન ઉપર ઉઘે મસ્તક પડ્યો.

પ્રકરણ ૩૪ મું.

રોક કલીફનાં ગામડાંમાં લેડી ઝેનહેલના મકાનમાં આજે અસાધારણ ગડ-બડ ચાલી રહી હતી. કેમકે એક શખ્સને રસ્તામાંથી લોહીલુવાન અને બેસુધ્ધ હાલતમાં તે મકાનમાં રાહદારીઓ ઉચકી લાવ્યા હતા. અને તે તરફ આ બનાવે એટલી બધી તો ઉસકરની શેલાવી દીધી હતી કે સીરીલ હરબર્ટ એક તખીબને લઇ લેડી ઝેનહેલનાં મકાનમાં પુગી ચુક્યો હતો. તખીબે તે કોઇ નહિ જણાવતા શખ્સને સુધ્ધીમાં લાવવાને ધણીબી કોશેશ કીધી પણ શેકટ. આ અંજણો શખ્સ રસ્તામાં બેસુધ્ધ હાલતમાં લોહી લુવાન પડેલો મળી આવ્યો હતો. પણ તે ત્યાં કેમ આવ્યો અને તે કોણ હતો તે કોઇ કહી શકતું હતું નહિ. પણ એવી અટકળ કરવામાં આવી હતી કે તે ઉચાઇએથી પડી જવાથી તેનું માથું પથર સાથે અથડવાથી તેની આવી હાલત બની હતો તખીબે એવી આશા આપી હતી કે તે શખ્સને દવા કરતાં વખતજ સુધ્ધીમાં લાવશે.

આખાં રોક કલીફ ગામના રહેવાસીઓ લેડી ઝેનહેલનાં મકાનમાં બેસુધ્ધ પડેલા શખ્સને જોઇ ગયાં હતાં પણ કોઇ બી તેને ઓલખા કાઢડવા સામર્થવાન થયું હતું નહિ.

અતે લેડી ઝેનહેલની વિશ્વાસુ અને જુની દાસી મીસીસ બીવર બીમારના ઓરડામાં દાખલ થઇ. અને બીમારને ઓળખવા બિછાના તરફ ધસી ગઇ. બધાની અન્યયળી વચ્ચે તે પેલા બીમારને એવા તો ફોટેલા ડોળાએ ટીકવા મંડી ગઈ કે લેડી ઝેનહેલ, સીરીલ હરબર્ટ અને ત્યાં જમા થયેલાં બીજાઓને હસતું આવ્યા વગર રહ્યું નહિ. પણ થોડી પળમાં તેઓ સ્વધળાઓએ પોતાની અન્યયળી વચ્ચે જોયું કે મીસીસ બીવર એક ચીત્તચારી સમેત બીમા-

રનાં બિછાના આગલ ફસડાઇ પડી.

“બોલ, મીસીસ બીવર એ કાણુ છે?” સીરીલ હરબર્ટ સવાલ કીધા.

“આ સાહેબ, એ તો મારો બદમાશ ખાવિદ છે જે અહિં પાછો પુટી નિકળ્યોછ. આ ખુદા! ખુદા! એ શુ મારી નજર આગલ વર્ષોની જલમ જુદાઇ પછી મરવાજ આવ્યો?”

આ વેળાએ સઘળાઓએ જોયું કે પેલો શખ્સ જેને મીસીસ બીવર પોતાનો ખાવિદ જાહેર કરતી હતી તેણે સુધ્ધીમાં આવી પોતાના ડોળા ઉઘાડ્યા અને તે ઘણાજ ધીમા સાદે બોલ્યો.—

“અરે હું કયાં છું?”

“તું લેડી ગ્લેનહેલના મકાનમાં સન્નામત છે,” મીસીસ બીવરે પોતાની જગ્યાએથી ઉઠી બિછાના ઉપર બીમારની સોડે બેસી ખુલાસો કીધા, “જેક, જેક, તું બિલકુલ સલામત છે.”

જેકતું નામ સાંભળતાંજ પેલા બીમાર શખ્સે પોતાની ડોક ઉઘડી અને તગર તગર પોતાની સોડે બેઠેલી મીસીસ બીવરના અહેરાને દીવાનાની પેઠે ટીકવા લાગ્યો અને પછી એકદમ બોલી ઉઠ્યો—

“તું કાણુ, આરત, તું કાણુ છે? એમ દીવાનીની તરેહ મારો અહેરા શાનો જોયછ? શું હું કાંઈ ચોર છું?”

“જેક, તું કાંઈ ચોર નથી, પણ તું મારો શોહર છે. જેક, મને પીછાન કે હું કાણુ છું?”

“તું કાણુ છે! તું કાંઈ બેઅદબ આરત છે, જેની ઉપર હજાર વાર દયાનત છે. હું જેક નથી. હું તો કાંઈ બીજોજ છું. હું તારો શોહર નથી. હું કાંઈ ચોર નથી.”

મીસીસ બીવર ત્યાં હાજર રહેલાંઓની હાજરી વટીક લુલી જઈ પોતાના ખાવિદના અહેરા ઉપર મોહબતથી પડી. પણ બીજાજ પળે તેણી ને કાંઈ યાદ આવી જવાથી તે કમકમાટથી બોલી, “જેક, મરતી વખતે તો ખુદાનો ડર કર! તું શું જેક નથી? હું તારી આરત વફાદાર ને નેક નથી?”

“નહિ, તું જુડી છે. મારી કાંઈ આરત છેજ નહિ. હું તારા ખોટા એકરાથી હચરત છું. દુર થા, મુજ, દુર થા.”

આ વેળાએ પેલો બીમાર શખ્સ એટલો બધો તો ઉચ્છ્રાંખ ગયો હતો કે સીરીલ હરબર્ટને લાગ્યું કે કાલનો દુઃખાળા આજે પડે એવો માંમલો

થઈ પડ્યો હતો. આથી તે બીમાર આગળ ગયો અને તેનું માથું પસવારી તેને નહિ ઊંચકેરાવાને સમજાવ્યું. પણ આથી તો તે બીમાર વધુ ઉંચકેરાઈ ગયો અને સીરીલનો હાથ પોતાના ગરમ આતશ જેવા હાથમાં મળ્યું ત પકડી તે બિછાના ઉપર ઉઠી બેઠો, અને સીરીલને એવી તો દબે દીકવા લાગ્યા કે બધાએએ એમજ માન્યું કે તેને દીવાનપનની અસર શરૂ થઈ ચુકી હતી સી-રીલે તે દીવાના જેવા શખ્સના હાથમાંથી પોતાને છુટો કરવાને ઘણીબો કાશેશ કીધી પણ વ્યર્થ. પેલો બીમાર જેને આપણે જેકનાં નામથી ઓળખીશું તે અતે પોકારી ઉઠ્યો:—

“ઓ ખુદા! તું તેજ છે! આબાદ તું તેજ છે! શું આ રસ્તા-બેજ છે?”

“અરે જેક, જેક, તું શું બકેછ, તેનું તને કાંઈ જ્ઞાન છે?” મીસીસ બીવરે પોકાર કીધો.

“જ્ઞાન!” જેક ફાટેલા ડોળાએ વધુ ઉંચકેરાઈ બોલ્યો, “હા, હવે મને જ્ઞાન આવેછ! જો! જો! મરહુમ લોર્ડ ગ્લેનદેલનું રૂઢ મારી તરફ કેવું દાંત કચક-ચાવેછ! હું પાપી, તેના બેટાને તેનાં પાસાંમાંથી લુટી જવાને શરીરક થયો!” આટલું બોલી તેણે સીરીલનો હાથ છોડી દીધો અને તે પોતાના હાથ ઉપર હાથ અપ્રાણવા મડી ગયો.

“ઓ ખુદા! પોતાના મરનાર ખાવિદ અને વર્ષોથી ગુમ થયેલા પોતાના પ્યારા બેટાનું નામ પેલા બીમારને મોહડેથી સાંભળી કમનસીબ લેડી ગ્લેનદેલ પોકારી ઉઠી, “ઓ! આ હું શું સાંભળુ છ! હું ઉધાઉં છ કે જાગુ છ!”

“જેક, જેક,” મીસીસ બીવર બીછાના આગલ ઘુંટણીએ પડી બોલી, “જેક, અગરજો તને દોજખનો ડર હોય અને બેહસ્તતની આસ હોય તો સાચો એકરાર કર કે લોર્ડ ગ્લેનદેલનો એકપુરો વારસ બેટો હમણા કયાં છે?”

જેક વીચારમાં પડેલો જણાયો.

“ઓ શખ્સ,” લેડી ગ્લેનદેલે બીછાના આગલ આવી જેકનો હાથ પોતાના ધુજતા હાથમાં લઈ કહ્યું “ઓ જલ્લા શખ્સ, હું તે ગુમ થયેલા બાલકની કમખખત માદર છું. મારી ઉપર મરતી ખત રહેમ કર ને મને કહે કે મારો દુર થયેલો બેટો હાલમાં કયાં છે?”

“ઓ ખુદા, હું કેમ બોલું? મારી પાપી જખાન કેમ બોલું? તે બેટો ખુશનસીબ છે, પણ અપ્રસીસ કે મારે મોત કરીબ છે. ઓ! હું મરૂ છ!”

આટલું બોલી તે થાક અને કમતાકતીથી બિછાના ઉપર બેસી થઈ

તુડી પડ્યો. તખીખને તરત બોલાવવામાં આવ્યો. તેણે પેલા દર્દીને સુધીમાં લાવવાની બેવડી કોશિશ કીધી, કેમકે લેડી ઝેનદેલના યુમ થયેલા લાડકવાયા બેટાનો પતો તે મરતા શપ્તસથી શોધી કાઢવાની દરેકને મોટી ઇતેન્નરી હતી.

લેડી ઝેનદેલ, સીરીલ હરબર્ટ, મીસીસ બીવર, તખીખ વિગેરે જેકના ચહેરા તરફ ઈફી તગરે ટીકી ટીકી જોતાં ઉભાં હતાં. તેઓ ઈટલું તો સ્મભળ શક્યાં હતાં કે મરતો જેક લેડી ઝેનદેલના વારસ બેટાના સબંધમાં કાંઈક અગત્યનું જાણતો હતો ખરો.

તખીખનું કહેવું અંતે ખરું પડ્યું. જેક પાછો સુધીમાં આવ્યો પણ તે કોઈ તરફ નહિ પણ સીરીલ હરબર્ટ તરફ ટીકી ટીકીને જોતો રહ્યો. બીમારની એ મતની ચાલથી સીરીલ પણ અજળ થવા વગર રહ્યો નહિ.

તેને સુધીમાં આવેલો જોઈ મીસીસ બીવર પોતાના ખાવિંદને ખભાંમાંથી હિલવી બોલી, “બોલ, જેક બીવર, બોલ, તે પ્યારફરન્દ ક્યાં છે? તે વાહલુ બાળક ક્યાં છે? બોલ, ખુદા ખાતર બોલ.”

“સખર, ચોરત, સખર!” જેક પોતાની આંખો ઉપર પોતાના બંને હાથો ઢાંકી પોકારી ઉઠ્યો, “પેલો જવાન, મને લાગેછ કે તેજ લોડ ઝેનદેલનો વારસ છે.”

“કાણુ સીરીલ હરબર્ટ!” બે ત્રણ જણાઓ સામટા સાદે બોલી ઉઠ્યા.

“હા, તેજ! તેજ! ચરે! કોઈ એના જમણા હાથ ઉપર ખભાં આગલથો જીવો કે ત્યાં બે કાળાં લાછનો પાસે પાસે છે કે નહિ?”

“હા, મારા યુમ થયેલા બેટાના હાથ ઉપર એવી એક નિશાન હતી ખરી,” લેડી ઝેનદેલ ઈટલું બોલી સીરીલ તરફ ધસી ગઈ. સીરીલે અકરાયલો ધભરાયલો જેવો પોતાનો કોટ કાઢી નાખ્યો, અને બધાઓએ બેહદ અજળબી વચે જોયું કે મરતા જેકના જણાવ્યા મુજબની નિશાની સીરીલ હરબર્ટના હાથો ઉપર હતી.

એ નિશાન જોતાજ લેડી ઝેનદેલ સીરીલ હરબર્ટને વળગી પડી બોલી ઉઠી, “ઓ ખુદા! ખુદા! ખરેજ, તું મારો યુમ થયેલો બેટો છે. જે વખતે મેં તને પહેલો જોયો અને જોયો અને બસ તારી તરફ એક માતા તરીકેનો મારો પ્યાર દોડ્યો.”

આટલું બોલતાં તેણીની આંખોમાં આંસુઓ ધાધ આવ્યાં. તેણીનો પ્યારો ખાવિંદ હાથે ચઢી આવ્યો. આજે તે ઉમરાવ હાથપાત હોત તો પોતાના યુમ થયેલા બેટાને વર્ષોની જાહેમ જીવંત પછી પાછો બેટતાં તે કેદલો

બધા હર્ષ ઘેલો થાત, તેના ખ્યાલ કરતાં તે વફાદાર ખાનુને બહુજ લાગી આવ્યું.

સીરીસ હરખટે પોતાને લોડ ગ્લેનદેલના હકદાર વારસ તરીકે સાબિત થયેલો. જાણી ખુદાના શુકાના કીધા હીલદાની માફક દરિયામાં ધસ-ધસડતો તે એક ખેડુતને હાથ લાગ્યો હતો, જેથી તે પોતે કોણનું પ્રજા હવું અને તેનાં માઆપો કોણ હતા, તે તે જાણી શક્યો હતો નહિ. તેણે પોતાનાં માઆપોની આજખ શોધી કાઢવાને ધણાખી ફાંફાં માર્યાં હતાં પણ તે સઘળાં વ્યર્થ ગયાં હતાં. પણ આજે ન મારેલો સંજોગ બનવા પામ્યો હતો. તે પોતાના હકદાર માઆપોનું નામ નિશાન જાણી શક્યો હતો, એટલુંજ નહિ પણ તે પોતાને જન્મ આપનાર માતાને જીવતી અને જાગતી નજરો નજર જેવા પામ્યો હતો, જેકે તે અત્યાર આગમ્ય કુદરતના ખરા બેદથી અંગણ રહી એક માતા તરીકે તેણીને ચાહતા શિખ્યો હતો.

લેડી ગ્લેનદેલનું મકાન જેકની બય બરેલી ખીમારી છતાં આજે ગાજી વાજી નિકળ્યું હતું.

જ્યારે સર સીદની વારસેવ પોતાની ગેસુધ્ધીમાંથી ફારેગ થયો ત્યારે તેણે પોતાને પોતાનાં બિજાના ઉપર પડેલો જોયો તેનું માથું એટલું બધું તો દુખવું હતું કે જાણે તે કડકા શુકલા થઇ જતું હતું. તેની નજર તેના પગ આગળ બેઠેલી પોતાની પરણેતર લેડી વારસેવ ઉપર પડી ત્યારે તેના ચહેરો વધુ ફિક્કો મારી ગયો. તેણીનું નુર હવામાં અલોપ થઇ ગયું હતું. તેણીનો ચહેરો હદથી જ્યાદા ઉતરી ગયો હતો.

લેડી વારસેવ પોતાના ખાવિદને ગેસુધ્ધીમાંથી ફારેગ થયેલો જોઇ તેની આગલ આવી અને પોતાના ખાવિદને તગર તગર જોતી ઉભી.

“આ! હું ક્યાં છું?” સર સીદની આટલું બોલી તગર તગર પોતાની આસપાસ જોવા લાગ્યો.

“તમે તમારાં પોતાના બિજાના ઉપર છો,” લેડી વારસેવે પોતાના ખાવિદને સમજવ્યું.

“ત્યારે શું હું બિમાર હતો ? મને મારી ખીમારીનું સહેજખી લાન નથી. આ ખુદા! મને આજે સહેજખી આરામ નથી.” આટલું બોલી તે બિજાના ઉપર ઉઠી બેઠો. અને આમ તેમ તે આસપાસ દીવાનાની તરેહ જોવા મંડી ગયો.

“હા, તમે કેટલાક કલાક થયા ધણા ખીમાર હતા. હમણાં સાંજ પડીછ.

તમો સવારે બેસુધ્ધ હાલતમાં પડેલા માલમ પડી આવ્યા હતા.”

“હા!” કાંઇક ધ્યાનમાં આવ્યું હોય તેમ તેની પોતાની બેસુધ્ધીના સખ-બની તેને યાદ થઇ અને તેણે એક ઉંડો નિશ્વાસો નાખ્યો. તેનો ચેહરો વધુ ફિક્કો મારા ગયો.

“શું હું બેસુધ્ધ હાલતમાં પડેલો માલમ પડી આવ્યો ! મને એવી હાલતમાં પેહલ્લાં કાણે જ્ઞેયો ? ”

“સારાં નસીબે તમો ઉપર પેહલાં મારીજ નજર પડી !” લેડી વારઝેવે ખુલાસો કીધો.

સર સીદનીએ છુટકારાનો એક દમ ખેંચ્યો, પણ એમ કરતાં પોતાની પરણેતર તરફ ધારી ધારો જોઈ ધણીજ ધીસા સાદે તે બોલ્યો —

“હા, હવે મને યાદ આવેછ કે જ્યારે હું બેસુધ્ધ થયો ત્યારે ગરમી હદથી જ્યાદા હતી. હું ધારંછ કે મને ગરમીની લુ લાગેલી હોવી જોઈએ.”

લેડી વારઝેવે ચુપકીદી પકડી બેસીજ રહી. તે એક પણ હર્ષ બોલી શકી નહિ. આથી સીદનીએ આગળ ચલાવ્યું —

“એ વગર, મારી બેસુધ્ધીનો બીજો સખબ શું હોઇ શકે ? ”

“હું તે માનતી નથી,” લેડી વારઝેવે થોભડો ચહડાવી જવાબ દીધો, “તમારી બેસુધ્ધી કાંઇ ધભરાટ, કાંઇ ધસક ધુબરાની હતી. બેસુધ્ધીમાં તમારો દેખાવ કબરમાં સુતેલા એકાદ તમારી ચોલખના આકારને જોતાં બીહી જવા જેવો હતો, યા એકાએક તમારા પાપનો ધડો પુટી જવા જેવો હતો. વળી તમારી બેસુધ્ધો વેળાએ તમારા હથિએ આ બેદ બરેલો રૂઠો મજબુત પકડી રાખેલો હતો.”

આટલું બોલી તેણીએ ડીસ્ત્રીકટ માણસેટવું પેલું કાગળ, જેમાં તેની જાગીરવાલી જગાનાં એક દરખતમાંથી માણસવું એક હાડપિંજર મળી આવવાની બિના સમાવવામાં આવી હતી. તેણીએ તે તેના હાથમાં મુક્યું. તે કાગળ તરતજ સાંદનીએ એક પલકારામાં ચોળખી કાઢ્યું. અને બીજીજ પળે તે બિછાના ઉપર “ખોદા, ખોદા,” કરતો પડ્યો.

પણ તેની આવી દયાજનક હાલતની સહેજબી પરવા કરવા વિના લેડી વારઝેવે લગાર ચુસ્સા અને લગાર ચિરડાટમાં વધુ ખુલાસો કીધો, “એ કાગળ ઉપરથી માલમ પડેછ કે તમારી જીંદગી કાંઇ અજબ બેદનો સૂઝે ધરાવેછ, જે જે પળ જાયછ તેમાં ખુટલો થવાનો. તમારી બેસુધ્ધી વેળાએ પોલીસના

વડા તરફથી તમોને બે વાર તેહું આવ્યું હતું. કારોનરની જુરી વેળા તમારી હાજરીની મોટી જરૂર છે.”

“હું કદી પોલીસના હુકમને તાબે થનાર નથી,” આટલું બોલી તે ફરીથી બિછાના ઉપર ઉઠી બેઠો અને વધુ ઉત્કેષાત્ર બોલ્યો, “જુરીની તપાસમાં હાજર રહેવા કરતાં મોતને હું વધુ પસંદ કરશ. મારી જાગીરના એક ઝાડમાંથી બે ચાર હાડકાં મળી આવવાથી મારી ઉપર ખુનનો આરોપ કદી પણ સાબિત થઈ શકનાર નથી, તોપણ જુરીમાં હાજર થવાની મારામાં તાકાત નથી.”

“પણ તમોને હાજર કરવાની એકમાં તો તાકાત છે.”

“અને તે કાણુ ?”

“સરકારનો કાયદો.”

સીદની ધુબ્યો. તેને લાગ્યું કે લેડી વારંચેવના બોલવામાં વજ્રદ હતું. કાયદા આગલ તેનું શાનપણ ચાલી શકનાર હતું નહિ. તે વીચારમાં પડ્યો. જલા વફીલ રોબર્ટનું ખુન, તેના મરતી વેળાનાં તરફડયાં, તેની મરતો વેળાની કાન ફાડી નાખનારી તથા રૂવેરવાં ઉભાં કરનારી ચિચ્યારી, એ સઘળો દેખાવ. તેની બંને નજર આગળ ધાત્ર આવ્યો, ત્યારે તે માથાંથી તે પગ સુધી કમકમ્યો, ધુબ્યો.

“સીદની, ડાહ્યો થા. સમજદાર બન. કાલનો દુકાળ આજે ના પાડ. મારી ઉપર વિશ્વાસ રાખ. તારો દેખાવજ કહી આપેછ કે તારા હાથે કાંઈ ખોટું થયુંછ અને તેથીજ તું જુરીની તપાસમાં હાજર થતાં બીહેછ. હું ફરીથી તને સલાહ આપુંછ કે મારી ઉપર વિશ્વાસ રાખ અને તારી ખરી હાલતથી મને જાણીતી કર. શું તું મારો ખાવિંદ અને હું તારી પરણેતર નથી ?”

“નહી, કદી નહિ, તું મારી પરણેતર છેજ નહિ. હું તારો હકદાર ખાવિંદ કહેવાઉં નહિ,” સર સીદનીએ ખુની જેવા ડોળા કાઢી પોતાની પરણેતરને જણાવ્યું.

“સીદની, તું દીવાનો બન્યોછ. શું હું તારી ચોરત નથી ?”

“નહિ, તું તો પેલા બદમાશ ઇતાલીયન મેફીયો કારદીયાનીની પરણેતર છે.”

લેડી વારંચેવ પોતાની ઉપરના આવા ખુદલા આરોપથી ચુસ્તમાં બિછાના ઉપરથી છલાંગ મારી ઉતરી પડી અને એક નાટકકાર બાનુની અદાથી ચુસ્તાની દેવીની તરેહ બોલી, “નાકદર ખાવિંદ, ગલત, સદતર ગલત ! સાંભળ, કે જ્યારે મેફીયો કારદીયાની જીવતો હતો—”

“ચુપ,” સર સીદનીએ તેની પરણેતરને આગળ ઘોલતાં અટકાવી કહ્યું, “આરત, બસ કર! તે ચંડાળ આગાઉથી જીવતો હતો અને આજેથી જીવેછ. અને તે લંડનમાંજ તારી તગરમાં જીવેછ.”

“સીદની, તે તેં કેમ જાણ્યું?”

“મારી નજર અને કાનોથી. સાંભળ કે, તારા તે બદમાશ ખાવિંદ અને તારી બેટી વેરોના વચેની ચૂકેતેય મેં કાનોકાન સાંભળીછ. તે બંને બાપ બેટીને એક બીજાં ઉપર ધરેં પર થતાં મેં મારી નજરો નજર જોયાંછ. ઘોલ, આરત, કોણ ગલત, હું કે તું?”

લેડી વારએવ ઉપર સર સીદનીનો આ ડટકો સાંભળ હતો. તે આરતે જોયું કે હવે નામુકર જવું નકામું હતું. તે સમી ગઈ, તે નમી ગઈ. તે દયા-મણો ચહેરો કરી ઘોલી, “સીદની, હું જોઉંછ કે નામુકર જવું એ નારવા છે, પણ એમ ના સમજતો કે તારો પરણેતર બેવફા છે. જાણ કે તે બાવફા છે, પણ કુદરતના ઘેલ આગલ તે નાચાર છે. સાંભળ કે હુંબો તેને મુવેલોજ માનતી હતી, હુંબી તેને કબ્રમાં દફન થયેલોજ જાણતી હતી, પણ એ ચંડાળ, મારાં સુખનો કાળો કાળ કોણ જાણે કયાંથી પુટી નિકળ્યો!”

“ખરેજ, તે આપણાં સુખનો કાળો કાળ છે, આપણાં સુખની કીસ્તીનો બદ અંજામ છે, આ! તેનાજ હાથમાં આપણી જીદગી યા મોતની લગામ છે.”

“કદી નહિ,” લેડી વારએવ કીનાની દેવીની તરેહ કપાલ ઉપર કરચલી ચઢાડી ઘોલી, “પેલું વીલ તેના હાથમાં છે, તે હું તેની પાસથી લેવા કૃતેહમંદ નીવડું તો, બસ જાણ કે આ જોહાનની રગલુમી ઉપરનો તેનો ભાગ બજવવાનો પુરો થયો.”

“યાને?”

“યાને તે પોતે પુરો થયો. જાણ કે જેમ તે એકાએક કબ્રમાંથી પુટી નિકળ્યોછ તેમ તેને એકાએક કબ્રમાં જવું પડશે. તેને વાવેલું બી આખવું પડશે. સીદની તું પોતાને મર્દ કહેવડાવેછ, પણ તું ખરા મર્દ બન્યાંને તારાં હિચકારાપણાંથી શરમાવેછ. હું આરત છું, પણ હિમ્મતે મર્દ છું, કામ આવે તો પ્રેસ્તાઓની આલા બનું, કામ આવે તો શેતાનની ખાલા બનું. મારી ઉપર વિશ્વાસ રાખ, તારી શીકર કમ કર, માગે ઉપરજ તારી જીદગીનો દમ બર. સુખને જોઈ પુલી જવું અને દુખને જોઈ ગળી મરવું એ મર્દનું કામ નથી. મેરીયો કારદીયાનીને એક વખત હું ચાહતી હતી, તેનીજ તગરમાં મારો દમ બરની હતી, પણ, જે દિવસથી તે મુવોછ તે દિવસથી મારાં જીવરમાં પણ તે સદાને

મરણ પામ્યો, તે જોકે હમણાં જીવતો છે પણ જાણ કે તે મારા હાથે મરવાજી સુતો છે”

સર સીદનીએ જોઈ લીધું કે તેની સામે તેની પરણેતર નહિ હતી, પણ આ જોહાનની રંગભૂમી ઉપરની એક નાટકકાર સ્ત્રી હતી, જે તેણીને જોનારા-આને પોતાની મોહ જાળમાં ફસાવતી હતી.

લેડી વારંત્રેવે આગળ ચલાવ્યું, “મારા પ્યારા ખાવિંદ, ખીહ ના, ધુજ ના અને તારો મુકદ્દમો મારા હાથમાં મુક. હું જાણુ છ કે તારી ઉપરની આફત લોખંડની દીવાલ છે પણ આપણી ફરજ તે દીવાલ સાથે તકકર જીલવાની ઢાલ છે. આપણે બંને ભર દરિયે તોફાની મોજા ઉપર પહાડ પેઠે ઉછલતી તુટતી જતી કિસ્તીમાં સવાર થયલાં છીએ, તોપણ તું હિમ્મત રાખશે તો તું મારી’ મદદથી તારી મુશકેલી અને આફતનો દરિયો સલામતી સાથે પાર કરી જશે.”

“પણ તે કેમ? કેવી રીતે?” સર સીદની ગંભીર, ધાડા અવાજે બોલ્યો, “આપણે હાલમાજ ખાનાખરાબી, નામોશી અને બેધજતીની જીવ સટોસટ પળના ઉપર ઉપર ઉમેલાં છીએ. તું મને અને તને પોતાને એ આફતમાંથી, બોલ, કેમ છોડવશે? મેરીયો કારદીયાની સિંહના જેવો બાહદુર અને સર્પના જેવો ઝેહરી છે, એટલે તેને મહાત્ કરવો એ આસાન નથી. બોલ, તું કંઈ જાતની જાળ તેને માટે પાંચગશે?”

“હજી તે માટે હું કાંઈ ચોક્કસ ઠરાવ ઉપર આવી નથી. મારે આસપાસના સંજોગો તપાસવા જોઈએ અને તે માટે મને વખતની જરૂર છે.”

“વખત!” સર સીદની બેહદ ચિરગ્રહ સાથે બોલ્યો, વખત! કમબખત ક્યારત! તું શું ખ્યાલમાં છે? તું જોતી નથી કે હું કેવા ધુરા હાલમાં છું. અરે, મારા માથાં ઉપર નામોશી અને સુળીની નાગી તલવાર લટકી રહી છે અને તું વખત માંગે છે? એ ચડાલનો એકજ હર્ષ મારો જાન લેશે.”

પોતાના ખાવિંદના આટલી બધી હદ સુધીના હિયકારાપણાંથી લેડી વારંત્રેવે તેના તરફ ધિક્કારથી નજર દેડી કહ્યું, “તું કહેછ, કે મેરીયો સિંહ જેવો છે પણ સિંહના હાથ પગ જઠડવાની હું એવી જાળ છું, કે તેની જાંઘીનો કાળો કેહેર છું, કાળી છું. તું કહેછ કે તે સર્પ છે, પણ તું જાણતો નથી કે મમે તેવો ઝેહરી સર્પ પણ ધનસાનના જાદુઈ બંધમાં ગિરફતાર બની પોતાની ભરાવાની જગા છોડી નાચતો કુંદનો બાહર આવેછ. સર સીદની, આ-જથી મેરીયો કારદીયાની અને મારી વચ્ચે મોત જીવતની લડાઈ શરૂ થનાર છે, અને તેમાં તેની માહત અને મારી ફતેહ થનાર છે.”

આ વેળાએ તેણીનો દમ ધમણની માફક ડુંકતો હતો, અને તે વીજળીની માફક દોડતો હતો.

પ્રકરણ ૩૫ મું

સર સીદનીએ પોતાની પરણેતરે દીધેલા દિલાસાથી છુટકારાનો કાંઈક દમ ખેંચ્યો. ખરો પણુ અનાવો એવા તો જીવ સ્ટોસ્ટના બન્યા હતા કે તેણે પોતાની પરણેતરના ગમે તેટલા સંધ્યારાથી જેવો જોષએ તેવો દિલાસો માની લીધો નહિ.

તેણે પોતાના કિસમત અને વખત ઉપર આધાર રાખ્યો હતો, તોપણ તેને એટલી તો હિંમત હતી કે તેની પડખે તેની બાહદુર ચારત હતી.

સર સીદનીને તેની મોહરદારે પોતાના આગલા ખાવિંદની મોલાકાતને ભગતી સંધળી કેફિયત અવલથી તે આખર સુધી કહી સંભળાવી અને તેઓ વચ્ચે તેમની ભાંખી જીદાઈ પછી કેમ જાણ પિછાન થવા પામી હતી તે સંધળાંથી તેણીએ એવી તો છતાં અને રસકસથી પોતાના ખાવિંદને જાણીતો કીધો કે સર સીદની ગમે તેવો બદમાશ છતાં તેણીની બદમાશીને તે હમણાં સુધી પામી શક્યો નહિ તે માટે તે બહુજી હેરત રહેવા સાથે બેહદ દુઃખી થયો તેણે જોયું કે તેની આસપાસ જાળ વણાઈ ચુકી હતી, અને તેથી તે બેહદ ધભરાઈ ગયો હતો. પણ તેની પરણેતરની હાલત તેનેથી બિલકુલ જુદી હતી. તે તો પોતા ઉપરની વધતી જતી આફત સામે ટકકર જીલવાને વધુ હિંમતવાન બની હતી. તેણીએ કેમ કામ લેવું તેનો પોતાના મન સાથે મજબુત ઠરાવ કરી રાખ્યો હતો, પણ તે શી હતો તે બિનાથી તેણીએ પોતાના ખાવિંદને બિલકુલ બેખબર રાખ્યો હતો. કેમકે તેણીએ પોતાની ચંચળ આંખોએ જોઈ લીધું હતું કે સર સીદની પોતાના માથાં ઉપર આફતના ઘેરાયલાં વાદળથી બીડી ધ્રુજી રહ્યો હતો.

“કદી નહીં,” લેડી વારંચેવ પોતાના મન સાથે બબડી, “મેરીયોનો જે ધાત મેં મારાં મન સાથે ધડી રાખ્યોછ તે કામ મારે એકલીએજ બજાવવું જોઈએ. મારે કોઈની બી મદદ લેવી નહિ જોઈએ. હું મારા પોતાના હાથે જે કામ જેટલી શ્તેહમદી સાથે બજાઉં તેટલી શ્તેહમદી સાથે પારકા તે કરી શકનાર નથી.”

આવેજ ખ્યાલ સર સીદની, રોબર્ટ વકીલના મલી આવેલાં હાડપિંજરના સંબંધમાં કરતો હતો. તે એમજ સમજતો હતો કે તેની ઉપર કાષ્ઠપણ ધાતકીમાં ધાતકી જજ રોબર્ટના ખુનનો શક લાવી શકનાર હતો નહિ, કેમકે તેની ઉપર વાંક પુરવાર થાય એવી એક પણ જખાની તેની સામે પડી શકે એમ હતું નહિ. પેલો રીવર જેક આ દુન્યામાં એકલોજ એક હૈયાત સાક્ષી હતો કે જે રોબર્ટના ખુન અને તેના ખુનીથી જાણીતો હતો પણ તે તો તેની નજર આગળથી ગુમ થઇ ગયો હતો, એટલે તેને માટે સહેજથી ધાસ્તી જેવું રહ્યું હતું નહિ. એટલે તેણે પોતે કીધેલાં ખુન માટે પોતાની પરણેતરને પણ અધર ઉડાવી દીધી. તેણે રોબર્ટ વકીલના હાડપિંજર આળે ‘સસેકા તીન પાઉ’ કીધા અને તેણે પોતાની પરણેતરને સમજાવ્યું કે એ અકસમાત માટે તેને સ્વપનેથી કશો ખ્યાલ નથી.

લેડી વારઝેવ પોતાના ખાવિંદનું બોલવું સાચ્ય માની લીધું. તે એમજ સમજી કે તેણીનો ખાવિંદ સર સીદની ગમે તેવો બદમાશ હતો પણ આડનાં પોકળ થડમાથી હાડપિંજર નિકળવાની બાબદમા તે બિલકુલ નિર્દોષ હતો.

આવી રીતે લેડી વારઝેવ પોતાના ખાવિંદથી પહેલીજ વાર ઠગાઇ હતો, પણ સર સીદની પોતાની પરણેતરના સંબંધમાં ઠગાવા પામ્યો નહિ. તેણે પુર ભરોસા સાથે માની લીધું કે તેણીએ જેટલું મેશીયો કારદીયાની માટે તેને ખુદલું કરી જણાવ્યું હતું તે કરતા તે વધુ જાણતી હતી. મેશીયો કારદીયાનીના સંબંધમાં જોકે તેણીએ પોતાનો તમામ ભેદ ખુદલો કીધો હતો નહિ તોપણ તે તેણીની નેમ કેટલેક દરજ્જે પામી જવાની મગરૂરી પોતાનાં મન સાથે લેતો હતો.

મેશીયો સાથે લેડી વારઝેવ કાષ્ઠ પણ સંબળે સંબંધમાં આવે એ તેને ગમતું હતું નહિ પણ તેણે જાણ્યું કે ખુદા આપઝેક વારઝેવનું વીલ તેજ ચડા. જ મેશીયોના હાથમાં હતું ત્યારે પોતાની પરણેતરને મેશીયો પાસે મોકલી તે વીલ તેના હાથમાથી પડાવી લેવા સિવાય તેની પાસે બીજો કશો ઇલાજ હતો નહિ.

આ સદ્ગણા ખ્યાલમાં તે ગડ બની ગયો હતો ત્યારે લેડી વારઝેવ પોતાના ખ્યાલોમાં મસ્ત બની ગઇ હતી. સર સીદનીના ચહેરા ઉપર ગમગીનીનો છાપ પડેલો જણાયો હતો ત્યારે લેડી વારઝેવના ચહેરા ઉપર ખુશાલી આબાદ પ્રગટી નિકળેલી જણાતી હતી.

મધ્ય રાતનો વખત હતો અને સર સીદનીનું મકાન બિલકુલ શાંત હતું. આખું મકાન જ્યારે નિદ્રાવશ થઇ ગયું હતું ત્યારે લેડી વારઝેવ ઉઘા દમે દાદ-

રત્ની પગથીએા ઉતરતી હતી. તે આસપાસ નજર કરતી હતી, જે ઉપરથી માલમ પડતું હતું કે તે આનુ ચોરી છુપાઇથી પોતાના ખાવિંદનું મકાન છોડી જવા માંગતી હતો આવી રીતે તેણીએ પોતાનાં મકાનના બાગ તરફનો રસ્તો લીધો અને ત્યાં જઇ તેણીએ પોતાની આસપાસ નજર ફીધી. તેણીની દરેક હિસચાલ ઉપરથી માલમ પડતું હતું કે એકાદ ચોકસ શખ્સને એ જગોએ મલવાના ઠરાવથી તે ત્યાં આવી ચહડી હતી.

બાગનો દેખાવ ધણેજ શાંત અને શોકાતુર લાગતો હતો. વાદળ સિંહા બની રહ્યું હતું અને વાદળ ઉપર તારાઓનું નામ નિશાન જણાતું હતું નહિ પવનના સુસવાટાઓ કાનના બેહર ડાડી નાખે એવા મજબુત હતા. સંધ્યો દેખાવ કુદરતના આવતા તોડનની નિશાનીને મલતો આવતો હતો.

દશ બાર મિનિટના અરસામા તે વરસાદ પશુ ઝરમર ઝરમર પડવા લાગ્યો, પશુ લેડી વારંચેવને વરસાદ કે તોડનની સેહજબી દરકાર હતી નહી. તે એકી તગે બાગની ઉતર દિશા તરફ, જ્યાં રસ્તા ઉપર નિકળવાનો દરવાજો આવેલો હતો તે તરફ, જોતી રહી હતી.

એ ચાર મિનિટ વધુ પસાર થઇ અને તેણીએ પોતાના પગની એકી ઉપર ઉભી તે તરફ નજર ફીધી. એક બતી તેણીની તરફ ધીમા વેગે ધસડાઈ આવતી હતી. એટલે તે તરત પામી ગઇ કે જે શખ્સને મલવાને વરસાદ અને તોડનની દરકાર કરવા વગર આવી બિહામની કાળી રાતે તે આવી હતી તે શખ્સ તેણીની મોલાકાતે ધીમા પશુ મજબુત કદમે ધસ્યો આવતો હતો.

“કાણુ મેશીયો !” પેલા શખ્સને છેક નજદીક આવી પુગેલો જોઈ લેડી વારંચેવે સવાલ કીધો.

“હા, હું મેશીયો તારો તાગેદાર છું,” પેલો શખ્સ જે બીજો કોઈજ નહિ પશુ લેડી વારંચેવનો આગલો ખાવિંદ મેશીયો કેરદીયાની હતો તેણે જવાબ દીધો.

“હજવે !” લેડી વારંચેવ પોતાના નાક ઉપર આંગળી મુકી ધણેજ ધીમા સાદે બોલી, “મેશીયો, હજવે. રાત જોકે અંધારી છે, તોપશુ યાદ કર કે આપણી મોલાકાત છુપી છે ગુપત્યુપ મકાનમાં દાખલ થા. આપુ મકાન સર સીદની સુધ્ધા નિદ્રાને વસ થઇ ગયું છે મે આપણી મોલાકાત માટે એક પડતર ચોરડા શોધી કાઢડ્યોછ, જ્યાં કોઈથીબી પકડાઇ આવ્યા વગર આપણે નચિતાઇથી મસલહત ચલાવી શકીયું.”

“અને ઝેનદેલ કેસલમાં એવો તે ચોરડો કયાં છે ?” મેશીયોએ આ

સવાલ પોતાની આંખોના ડાળાના એવા તો દાખથી પુછ્યો કે લેડી વારઝેવળી એકાદ બે પળ ધભરાધ બે ચાર કદમ પાછળ હડી ગઈ, તોપણ તે હિંમત રાખી બોલી —

“એનદેલ કેસલમાં મેં તેજ આરડો શોધી કાઢ્યોય, જ્યાંથી એનદેલ કેસલનો વારસ ગુમ થઈ ગયો હતો એ આરડો તે વખતથી તે હમણાં સુધી બધ રહેલો હોવાથી તે આપણી મુલાકાત માટે મેં પસંદ કરીધા”

“ઠીક,” એટલું બોલી મેરીયો પોતાની એક વારની પરણેતરના કહેવા મુજબ મકાનમાં દાખલ થવા જતો હતો તેને એક દમ ઉભો રાખી લેડી વારઝેવ બોલી, “મેરીયો, તારી સાથની બતી તારે અહિંજ મુકવી જોઈશે. એ બતીની સહે જળી જરૂર નથી. નહિ તો આપણે નાહક ફસી જઈશું. સાંભળ, સાંભળ લેવી એ સલામતીની મજબુત જામીનગીરીની જડ રોપવા બરાબર છે.”

“પણ આરત !” મેરીયો ગભીર બની બોલ્યો, “અધકારમાં, મને ધારતી છે કે હું એક પણ કદમ ભરી શકોશ નહિ.”

“ધારા મેરીયો,” લેડી વારઝેવ હમ્તો ચહેરો કરી બોલી, “તું મારો હાથ પકડ. હું તને સિધ્ધા રસ્તો દેખાડશ. જેમ એનદેલ કેસલમાં તેમ તારી ભાવબ્યની જીવગમાં હુંજ તારો રાહબર બનશ ચાલ નાહક વખત ના ગુમાવ’

મેરીયો તપ્પાર થયો. તે લેડી વારઝેવની પાછળ પાછળ ચાલવા લાગ્યો એ વેળાએ તે આરતે રીવોલવરનો ઘોડો ચઢાડવાનો અવાજ આપ્યા પોતાના કાને સાંભળ્યો પણ જાણે તે સાંભળ્યોજ હોય નહિ તેમ તે હિંમતવાન આરત અખાડા કરી ગઈ. મેરીયો પણ જુદાજ ખ્યાલમાં હતો તેને શક ગયો કે રખે ન તેની એક વારની પરણેતર તેની સાથે દગો રમતા હોય. આશી તેણે પી. સ્તોલ દરેક રીતે તપ્પાર રાખી પોતાની સલાહમાં રહેવાનું પસંદ કોણ હતું. પણ તેને સ્વપને પણ ખ્યાલ હતો નહિ કે તેની પરણેતર આ જાણતો હતી.

અતે લેડી વારઝેવ પેલાજ આરડા આગળ ઉભી રહી, જ્યાંથી લોડ એનદેલના એકપુરા વારસ એટાને ચોરા લઈ જવામાં આવ્યો હતો.

આજે તે યાદગાર આરડો ફરતીચર વિનાનો ખાલી હતો ત્યાં થોડીક ખુરસીઓ, એકાદ બે ટેબલો, એકાદ બે ટીપ્પચો વિગેરે છુટી છવાઈ અહિં તહિં વિખેરાઈ પડી હતી.

જ્યારે તે આરડામાં બતીથી સળગેલુ એક પ્રાન્સ એક નાની ટેબલ ઉપર પડેલુ જોયુ ત્યારે મેરીયોનો ગયલો જીવ પાછો આવ્યો. બતીના ઉજ્જશથી મેરીયોએ વધુ જોયુ કે એક ટેબલ ઉપર બે ચાર દીકાનતરો અને બે ચાર

ગલાસ પડેલાં હતાં અને તેનેથી થોડે દુર પેટની પુંજ કરવા માટેના મોઢો સ્વાદયો ખોરાક પડેલો હતો.

ઔરડાનો દેખાવ મેશીયોને ખરેખર શોકાતુર લાગ્યો. ડાબી બાજુની બા-
રીઆ જ્યાંથી તોફાની દરિયાના મોજાઓ પાહડ પેઠે ઉછળતા હતા તે બિલકુલ
ખુલ્લી હતી, જેથી તે ઔરડાની શાંતિમાં કાંઈક ખલલ થતી હતી પણ એથી
તો તે હદથી જ્યાદા ભય કર લાગતી હતી. મેશીયોએ જોયું કે એક બારીની આ-
ગળ તો એક નાની અગાસી એચવામાં આવી હતી જેની નીચેથી દરિયાના
પાણી સડસડાટ વહેતાં પસાર થતાં હતાં.

આ સંઘળુ મેશીયોએ ઔરડામાંની એકપુરી બતીની મદદથી જોઈ
લીધું હતું.

“સારે એજ તે ઔરડો છે જ્યાંથી લોડ ઝેનદેલનો વારેસ ગુમ થયો
હતો,” મેશીયો લેડી વારઝેવને માથાંથી તે પગ સુધી ધારી ધારી જોઈ
“તે નિર્દોષ બાળકની ચોરી એવી તો સિપ્રતથી કરવામાં આવી હતી કે તે
માટેની એક પણ નિશાની તે લુટારો સુકી ગયો હતો નહિ.”

આટલુ બોલી તેણે લેડી વારઝેવના બને હાથે પોતાના હાથમાં મજબુત
પકડ્યા અને સ્થિર આંખો સાથે તેણીને માથાથી પગ સુધી જોઈ તે બોલ્યો,
“ઔરત, અગર તું આ એકાંત અને કદરબિહામણુ ઔરડામાં મારા જનનો
લુટારો બને તો મારાબી ખુનની નિશાન અહિં નહિ રહેવા પામે.”

લેડી વારઝેવના બદનમાંથી કમકમાટની તીક્ષણ લાગણી ફરી વળી, તોપણ
તે મેશીયોના પંજમાંથી પોતે છુટી થઈ હસીને બોલી, “મેશીયો, તું હવે હિચ-
કારો બનતો જાયછ તારામાં ઇટાલીયન લોહીનું ખમીર રહ્યું નથી. તું મર્દ
છે, હું એક ઔરત નાતવાન છું, દુનિયાના કાવાદાવાથી અજાણુ, બેધ્યાન છું.
તું એક વાર નહિ પણ અનેક વાર નિર્દોષના જનનો લુટારો બન્યોછ, તો બોલ
હવે કે આ ઔરડાના જેવા એકાંતવાસમાં કોણે પોતાના જનનો ડર રાખવો
જોઈએ ? મારે કે તારે ?”

મેશીયો પોતાની આગલી પરણેતરને એકો તગરે જોતો દીવાનાની તરેહ
ગુપ્ત્યુ ઉભોજ રહ્યો લેડી વારઝેવની હાલત જુદીજ હતી. તે ગુપ્ત્યુ ઉભી
નહિ તેણીએ આગળ ચલાવ્યું -

“મેશીયો ફરદીયાની,” લેડી વારઝેવે ખુની જેવા ડોળા કહાડી ધીમા
પણુ મજબુત સાદે જણાવ્યું, “આજે તે તારો રંગેરંગમા દોડતાં
ઇટાલીયન લોહીને તારા હિચકારાપણુથી નામોશીમાં લાવી નાખ્યુંછ.

તું એક ચારતથી ડરી ગયો ? અફસોસ કે તું મારા પગ આગલ મરી ગયો હતો ! હું તારી એક વારની પ્યારી પરણેતર, જણીએ સેંકડોને ઠોકરે મારી તને ચાહ્યો અને વર્ષોની જલીમ જુદાઇ પછી આવા એકાંત ચારડામાં પેટ ભરતી મુલાકાત કરવાનો વખત આવ્યો ત્યારે તું મારી ઉપર બે વિશ્વવાસ અને ? આ હું કેવું ઇચ્છુ છું કે તું મારા પગ આગલ લાશ થઇ પડે !”

લેડી વારંવના આવા સખ્ત શબ્દોથી મેરીયો કારદીયાની તો બસ ડંગળ થઇ ગયો, અને નામોશીને લીધે તે પણ વધુ શિક્કો મારી ગયો.

“બાનુ !” મેરીયો લથડતી જખાને બોલ્યો, “બાનુ, મને માફ કર. ખરેખર હું દિયકારો બન્યો, હું તારી ઉપર બેવિશ્વાસુ બન્યો. ચાલ, બોલ, હવે તારો શું હોકમ છે ?”

“પેલી ટેબલ ઉપર તારાં નામોશી ભર્યાં અને એકેએક ઇતાલીયનની રંગેરંગ ધુળવે એવાં તારાં દિયકારાપણાંની દવા જે લાલમ લાલ શરાબ છે, જેના લાલાસ માટે પુર જોગનમાં આવેલી પરીસુરત ચારતબો અદેખાઇ કરેછ, તે જોમ અને તેમ વધુ તારાં ગળામા હોમાવી દે. અને તેમાં તારાં દિયકારાપણું સદાનુ સમાવી દે.”

વળી મેરીયો કારદીયાની વિચારમાં પડ્યો

પ્રકરણ ૩૬ મું.

“મેરીયો, એ શરાબ પી જા. આપણી ઇતાલીયન કેહવત મશહુર છે કે ઉતમ લાલમલાલ શરાબનો એક પ્યાલો આપણાં શરીરને રાહત આપવાને અને તેને ગરમો આપવાને આખી દુનિયાના પાદરીઓની વાયઝ કરતાં પણ વધુ ખજેતર છે. મેરીયો, તું એ શરાબ પીવાને શા માટે અચકેછ ? આખાં લડનમાં એ કરતાં વધુ ઉચો શરાબ કદી પણ મળો શકવાનો નથો.”

મેરીયો બે વાર ગલાસ પોતાના હોઠ આગળ લઇ ગયો. તેમાંથી તેમાંનું એક ટીપું પણ ચાખવા વિના તે તેણે ટેબલ ઉપર પાછું મુકી કાંઇક ધુજતા સાદે ખુલાસો કીધો.—

“એ શરાબની ઉતમતા અને તેના ગુણો માટે મને સહેજબી શક નથી. પણ હું શરાબ કદી પણ એકલો પીતો નથી. તેમાં મુખ્ય કરી અંગણુ ટેબલ ઉપર તો કદીજ નહિ.”

લેડી વારઝેવના હોઠ ઉપર ધિક્કારની હસી છામ આવી. તે કાંઈક હસતું મોહકું કરી બોલી —

“હું સમજી, મેરીયો, હું સમજી કે તું શું કહેવા માંગેછ?” આટલું બોલી તેણીએ એક બીજું ગલાસ તેજ શરાબમાંથી ભર્યું અને તે તે પોતાના હોઠ આગલ લઇ બોલી, “મેરીયો, આપણી હાલની જીંદગી ઝળકતી બને અને આપણું ભવિષ્ય આપણી આગલી જીંદગી કરતા વધુ નસીબવંત નિવડે!”

“આમીન ! આમીન !!” મેરીયો બેહદ ઉચ્ચકેરાયલી હાલતમાં પોકારી ઉઠ્યો.

તરતજ લેડી વારઝેવ શરાબ ગટાવી ગઇ, જેનો દાખલો મેરીયો કારદી-યાનીએ પણ લીધો.

“હા !” મેરીયો શરાબ પોતાનાં ગળાંમાં હોમાવી દઇ બોલ્યો, “બાતુ, ખચિત, શરાબ નથી પણ આખે હઇયાત છે. એ પીધાથી મને મારાં પ્યારાં ઇતલી વતનના જેવી ખુશાલી પેદા થઇછ, મારા તનમાં ખુશી જવાદા થઇછ.” આટલું બોલી તેણે લેડી વારઝેવને કમરમાંથી પકડી તેણીના ગોલાખી ગાલ ઉપર એક ચુબન લીધું અને તે પછી લાલમલાલ શરાબનો શીશો પોતાના ગળામાં હોમાવી દીધો.

લેડી વારઝેવ મેરીયોએ લીધેલાં ચુબનથી માથાંથી પગ સુધી કમકમી પણ તેણીની એ લાગણી મેરીયોની ચતુર ચશમો- એ નહિ પડે તેની તેણીએ ઘણીજ સંભાળ લીધી હતી.

“આલ, હવે બોલ,” મેરીયોએ લેડી વારઝેવને સવાલ કરીધો, “તું મને શું કહેવા માંગેછ ? હું તારી અરજ ઉપરથી અહિં આવ્યોછ. બોલ, તું મારી પાસેથી શું માંગેછ ?”

“પ્યાર ! મેરીયો તારી પાસેથી તારી આગલી મોહાત માંગુછ જે તે મને આગળ આપી હતી પણ તે પાછળથી મારી મુખાંબને લીધે પાછી લઇ લીધી હતી.”

“ઓ ખુદા !” મેરીયો પોતાની બેઠક ઉપરથી ઉઠી બોલ્યો, “તું શું હજી મને આહેછ ? અને અગરજો એમજ હોય તો આ જેહાનમાં મારા જેવો નસીબવંત કોણ હોઇ શકે ?”

“મેરીયો, એક વખત એવો હતો કે તું મને અતિ વાહલથી આહતો હતો. મારી મુખાંબને માટે હું આજે બેહદ પસંતાઉંછ. આપણી વચેની જલમ

જુદાઇએ મારી આંખ ખુલ્લી કીધીછ કે આગલો પ્યાર સાચ્યો છે. પણ મેરીયો, તારી પાસેથી મારી આગલી મોહખત માગવા કરતાં હું મોતને વધુ પસંદ કરુંછ કે તેજ અને પવિત્ર અને પાક કરશે. મારા શતરૂઓની ઉમેદ જે અને તેઓના પગ આગળ ધાતકીપણે કચડો નાખવાની છે તે પોતાની મેળે પાક થશે.”

“મોત !” મેરીયો વધુ ઉસકેરાઈ જોડ્યો, “મોત ! મારી જીંદગીની નેત ! મોત ! કદી નહિ. મોતથી તારી ઘોટ ખમવા કરતાં તને જીવતી રહેલી નેત તારી ઘોટ ખમવા હું હજાર વાર ખુશી છું. પણ મને કહે કે તું એમ બેદમાં શા માટે મારી સાથે વાત કરેછ ? તારે ખુલ્લી જાણમાં મારી સાથે વાત કરવી નેત્રએ ? કેમકે તારાં મનમાં શું છે તે જાણવાને મારી પાસે કશું જાણ નથી”

લેડી વારંજેવ પોતાની બેઠક ઉપરથી ઉઠી. તેણીનો ચેહરો હૃદય જ્યાંડા ફિક્કડા મારી ગયો હતો, તોપણ તેણીનો અવાજ ખુલ્લો અને મજબુત હતો.

“મેરીયો કારદીયાની, તું શું એમ ધારેછ કે મારી નામોશી અને નાઉમેદી મારી જીંદગી કરતાં પણ વધુ વખત જીવવા પામશે ! કદી નહિ, નામોશી અને નાઉમેદીમાં જીવવા કરતાં હું મોતને વધુ પસંદ કરુંછ. મેરીયો, જાણ કે જે પળે ઝલેનદેલ કેસલનો દરવાજો ખીજી ઓરતને માટે ખુલ્લો થશે તેજ વખતે લોકો મારી ઉપરના સિદ્ધા કલંક તરફ આંગળી દેખાડશે તો——”

“કયો સિદ્ધા કલંક ?” મેરીયો કારદીયાનીએ બેહદ ગલગલતા સાદે પુછ્યું.

“તારો યા સર સીદની સાથનો મારો સંબંધ,” લેડી વારંજેવ છેડાયલી વાધનની મારફત ચુસ્તથી જોક્તી, “પણ આ મારી આંખો અરફ જેવી થંડીગાર બની છેવટની બધ થઇ જાય તે આગમય વેરીના રોજાતોનાં માન પામેલાં નામ ઉપર નામોશીનો ડાઘ પડવો નેત્રતો નથી.”

“લેડી વારંજેવ,” મેરીયો તે ઉસકેરાયલી ઓરતને અટકાવી જોડ્યો, “તું શું જાહેછ તે હું સમજી શકતો નથી. તું જ્યારે મને ચાહેછ ત્યારે તેની નેત્રેનેત્ર મોતને શા માટે ચાહેછ ?”

“સાંભળ ! મેરીયો સાંભળ ! અને હું મારું જોણવું પૂરું કરું ત્યાં સુધી મને જોણતાં ખુદા ખાતર ના અટકાવ. કદાચ તારી સાથની મારી ચુકેતેય આજે છેલ્લીજ હશે.”

મેશીયો પોતાની આગલી પરણેતરને ડોળા શાડી શાડીને જોવા સિવાય એક બોલ પણ બોલ્યો નહિ.

લેડી વારંવારે આગળ ચલાવ્યું.—

“મેશીયો, મેં જીવનકાળમાં તારી સાથે ચલાવેલી વર્તણૂકને બચાવ કરવાની મારી નેમ નથી. તેનો હું કદી પણ બચાવ કરી શકશ નહિ.”

મેશીયોએ થાવડું મોહડું કરી ડોકું ધુણવ્યું.

“મારી સાથની તારી વર્તણૂક ગમે તેટલી ભેદભરી, ગમે તેટલી ધાતકી, ગમે તેટલી નીચ હોય પણ મેશીયો, મારાં પાપી અતઃકરણમાં તારે માટે મોહઅતનો દરિયાવ ઉછળતો હતો. તું જેમ મારો પેહલો પ્યાર હતો તેમ છેલ્લો પ્યારથી તુંજ છે. તું સિવાય આ જોહાનમાં બીજી કોઈજ નથી. આ દુનિયામાં તને એકલાને ચાહવાના મારા સામ્યા પ્યારથી તારા તરફની મારી બેવશાઈનો સિદ્ધા ડાઘ ધોવાઈ શકતો હોય તો હું એક વાર નહિ પણ હજાર વાર મારા હાલના ખાવિદ સર સીદનીની નજરો નજર એકરાર કરશ કે મેં આ દુનિયામાં જેને ખરાં જીવરથી ચાહ્યો હોય તો તે મેશીયો કારદીયાની છે.”

લેડી વેરીનાના આવા જીવસાબર્યા પ્યારના સખુનો સાંભળતાં મેશીયોના ડોળા ગોચા બાહર નિકળી આવતા હતા અને તેનું મોહડું ગોચા કબરની માફક ખુદલું થઈ ગયું હતું.

“ઓરત તું ખરેખર દીવાની બનીછ, કે તું મને દીવાનો બનાવવા માંગેછ?” એ તે આજેજ થઈ મેશીયો લથડતી જવાને બોલ્યો.

“ચુપ, ખુદા ખાતર તારી જવાન બંધ કરી મારે સાંભળ કે જ્યારે આપણે બંને પહેલાં મદયા ત્યારે હું ગોચા બાળક હતું, જ્યારે તું એક નામ અને કુટુંબ વિનાનો હતો. પોતાના બાળકને દીવાના પ્યારથી ચાહતા પીદરની હું એકપુરી બેટી હતી, જે બાપનું નામ માન પામેલું હતું. જે કે તારી અને મારી જોડી બધેથી નહિ હતી તોપણ તે મારી ઉપર પ્રેમ મેળવી જેના સખબ તારી તરફની મારી મોહઅત હતી; પણ વખતના બલમ દેવે સધળું પદલું ફેરવી નાખ્યું. તારી ગેરહાજરી અને મારા પીદરની જખરદસ્તી આગળ હું લાચાર બની અને પછી શું બન્યું તે દુખભરી ગઈ ચુકરી હું હાલમાં યાદ કરવા માંગતી નથી.”

આ વેળાએ પાસેના દરીયાવના પાહડ પેઠે ઉછળતા મોજાઓએ એવો

તો જ્ઞેશ બતાવ્યો, દરિયામાંના તોફાને એવું નો શુર બતાવ્યું કે તેઓ બને ધબરાઇ ગયાં.

તુરતજ મેરીયો પેલી ટેબલ આગળ દોડ્યો જ્યાં શરાબના શીશાઓ સફ સમારી બદકે જળ બિછાવી ઉભા હતા. એક ગલાસ તે આટાવી ગયો ત્યારેજ તેનાં બદનમાં કાઇ તેજ આવ્યું. અને તે પોતાની એક વખતની પરણેતર આગળ જઇ ઉભો કે લેડી વારઝેવે આગળ ચલાવ્યું.—

“મેરીયો, મારાં આગલાં નાલાયક કામનાં મારા ગમે તેટલા પશ્ચાતાપ છતાં હું જેઠું કે તું તને સાચ્યા પ્યારથી ચાહનારી તારી ઓરત અને બેટીનું સત્યાનાશ વાળી દેશે.”

“બેટી !”

“હા બેટી ! વેરીના ! જેમ તે મારી બેટી છે તેમ તે તારી બેટી છે, જે નામોશી અને લાચારીનાં કગળ બિછાના ઉપર લેટી છે.”

આ સાંભળતાંજ મેરીયો ક્રારદીયાનીએ લીધેલો લાલમ લાલ શરાબ ઉતરી ગયો. બેટી વેરીનાનું નામ સાંભળતાંજ તેના બદનમાં એક વિજળીક ઝટકો લાગ્યો.

પ્રકરણ ૩૭ મું.

“નહિ, કદી નહિ,” મેરીયો ક્રારદીયાની જુસ્સામાં પોકારી ઉઠ્યો, “વેરી ના જે મારી પ્યારી હકદાર બેટી છે, તે શું નામોશી અને નાચારીને બિછાને લેટી છે? કદી નહિ. મારી બેટીને સુખી કરવા તો હું એકલો જમીન ને આસમાન એક કરું છું. તું શું એમ સમજે છે, ઓરત, કે તે બેટીને સુખી કરતાં હું માતથી ડરું છું? કદી નહિ. વેરીના, મારી બેટી નુરેચ્છમ છે, તેની હસ્તીથીજ મારા દમમાં દમ છે.”

“મેરીયો ! મેરીયો ! લેડી વારઝેવ જુસ્સામાં બોલી, “વેરીના તારી બેટી છે તું તેના બાપ છે, સારે માતા શું બેટી માટે શ્રાપ છે યા ઝેહરી સાંપ છે? વેરીના જેમ તારી તેમ મારી પ્યારી દુખતર છે. ઓ ! મારું અંતઃકરણ તે પ્યારીને ખીસ્તર છે, તેણીની તરફની મારી મોહબત તું જાણવા માંગતો હુંય તો લે ખંજર, ચીર આ જીગર, જે તારી આગળ હાજર છે.”

“બોલ, આરત, કે આપણી બેટીનાં સુખ માટે તું શાનો ભોગ આપવા તઈયાર બનીછ?”

“મારી જીંદગીનો, મારા જનનો.”

“હું સમજી શકતો નથી કે તારી જીંદગીનો ભોગ આપવાથી તે બેટીનાં સુખનો સંજોગ કેવી રીતે ઉભો થવા પામશે?”

“તું મને મારી નાખ પણ તેના બદલામાં તારી બેટીને સુખમાં જીવાડ. સાંભળ, કે હીલદા એકવાર જો વેરીનાના માર્ગમાંથી દુર થઈ અને આછઝેક વારગ્રેવ નાં વીલનો નાશ થયો. તો તારી પ્યારી બેટી વેરીના ગ્લેનદેલ કેસલનો વારેસ બનશે. બેટી વારગ્રેવ જેટલી ખુબસુરત છે તેટલીજ તે મગરર અને દોરદમા-મની શોકીન છે. દોરદમામ દોલત વિના મલી શકતો નથી.” આટલું બોલી તે આરત મેરીયોના પગ આગળ ધુંટણીએ પડી અને તેના ખુની હાથ પોતાના હુજતા હાથમાં લઈ તે કાલાવાલા કરતી બોલી.—

“મેરીયો, હું મારે માટે તારી પાસથી દયાની આશ રાખતી નથી, પણ હું કરગરી માંગી લઉંછ કે આપણી પ્યારી બેટી ઉપર રહેમ કર, તેણીનાં સુખની જડને બાલી બસમ ના કર. તેં કીનો લેવાના કસમ ખાધાછ તો કીનો મારી ઉપર લે, હું તારી સરખસર ચુનાહગાર છું, હું એખલી તારા ઢગઢગતા કીનાની સજાવાર છું. મારો જન લે, તારી બેટીને અમાન દે. મને મારી જીંદગીથી બેલાશક દુર કર. તારી બેટીને સુખોથી ભરપુર કર. ના ડર, મેરીયો, મારી જીંદગી લેતાં ના ડર. પણ પેલું વીલ, જે તારી પાસ છે, અને જેમાં વેરીનાનાં સુખનો રસ્તો સાફ છે, તે શીડીને ટુકડે ટુકડા કર. તે ટુકડાને ઢગઢગતા અંગારમાં ધર. તે કમખખત વીલ તારી બેટી અને તેણીનાં સુખ વચ્ચે ખડું છે, તેજ તેણીનાં સુખનો દર ખોળવાતું જાદુ છે. વેરીના વારગ્રેવ માટે સુખ અને આશા મોજુદ છે પણ વેરીના ક્રારદીયાની માટે એ બંને દુર છે. માટે બોલ આ બરહેમ પીદર કે તારા જીગરમા વેરીના માટે દયા અને ખુદા માટે ડર છે યા નહિ?”

“છે, એક વાર નહિ પણ હજાર વાર છે, તે પ્યારી બેટી માટે આ જન આ જીગર હાજર છે. ઉઠ, કમખખત આરત ઉઠ,” તે પોતાની પરણેતરને ધુંટણીએ પડેલી ઉઠાડતાં ધાડ સાદે બોલ્યો, “કમખખત આરત, તારે ને મારે માટે સુખનો સુર્ય અસ્ત બન્યોછ, આપણાં દુખનો સેતારો અસ્ત બન્યોછ. આપણુ બંને માટે આ જેહાન હરામ છે, બસ આ જેહાનનાં સુખને સો સો સલામ છે. મારી બેટી માટે ગોયા હું મિલુ છું, જ્યારે કાષ્ટ પણ બીજાને માટે હું મારે આસતીન છું. ચાલ ઉઠ, કમખખત આરત ઉઠ.”

પણ વેરીના ધુંટણીએ પડેલી ઉઠી નહિ. તે જમીનને ગોચા ચિટકી બોલી:—

“પણ પેલું વીલ ક્યાં છે? બોલ, બેટી વેરીનાનાં સુખનું તે સીલ ક્યાં છે? મેરીયો, ખુદને ખાતર તે પ્યારાં વીલને ગુમાવતો ના, કેમકે તે વગર તારી બેટીનાં સુખનો દરિયાવ ઉછળનાર નથી, સુખનો સુર્ય ચમકનાર નથી. એજ વીલ વેરીનાનાં સુખનું મુળ છે, તે ખીચારીની આશનું ગુલ છે. પણ તે ગુલ ગુમ થયું તો આપણી સાથે તે ખીચારીની જીદગી પણ ધુળ છે.”

મેરીયો હસ્યો અને ખીજજ પળે તે ઉસકેરાઈ બોલી ઉઠ્યો:—

“ઐયરત, તારી ધાસ્તી નારવા છે. જો, તે વીલ આ જીગર સાથે લ્યાં છે.” આટલું બોલી તેણે પોતાના કાટનાં બટનો ખુલ્લાં કરી પેલું વીલ જે ખરેખર તેનાં જીગર સાથે જોડાયેલું હતું તે તરફ આંગળી કરી પોતાની પરણેતરને દેખાડ્યું.

આ વેળાએ લેડી વારગ્રેવની આંખો સુંદર સેતારાની માફક ચળકી નિકળી, જે મેરીયોને બાળી નાખનારી નિવડી. કેમકે એ વેળાએ તે ઐયરતની ખુબસુરતી એવી તો ખીલી નિકળી કે ગોચા સુર્યની રોશની સિદ્ધા વાદળમાં ખુલી નિકળી. મેરીયો તુરતજ ધુંટણીએ પડેલી તે ઐયરતને ઉઠાડી વળગી પડ્યો. તેનાં તન બદનમાં મોહબતનો આતશ સળગી રહ્યો હતો. પણ લેડી વારગ્રેવ તે તુરત પાંખી ગઈ અને ઝરખા ઉપર ધસી ગઈ, જ્યાંની તલેટીમાં તોફાની માહસાગરના મોઝાઓ પહાડ પેઠે ઉછળતા હતા.

લેડી વારગ્રેવ જે પોતાની એક વારની પ્યારો પરણેતર હતી તેણીને પોતાના પાસામાં લેવા મેરીયો ઝરખા ઉપર દોડ્યો. અધારી રાતને લીધે તે ઐયરતને તે જોઈ શક્યો નહિ. આથી તે જુરખાના ચારે ખુણાં તપાસવા મડી ગયો. એક ખુણાંમાંથી લેડી વારગ્રેવના હાથવાનો સાદ આવ્યો. તે તરફ તે ઐયરત એક ખુણાંમાં પોતાના હાથો દીવાલને અટકેલીને ઉભી હતી

એક વધુ પળ ! મેરીયો તેણીને મળવા ધસી ગયો કે તરતજ લેડી વારગ્રેવે પોતાના હાથમાંનું તપયાર ખંજર તેના સીનામાં બરહેમપણે ચલાવી દીધું. કાનના બેહર ફાડી નાખે એવી બયાનક ચિચ્ચારો સાથે મેરીયો ઝરખા ઉપર પડ્યો, અને અછાડ પછાડ કરવા લાગ્યો. મરતી વખતે સાંમે ખુશાલીથી ઉછળતી છાતી સાથે ઉભેલી પોતાનો ખુની ઐયરતને પણ જીવતી નહિ રાખવાના કસ્ટથી પોતે છુપાવેલી રીવોલ્વર બાહર ખેંચી કાઢવા તેણે શંકાં આપ્યાં, પણ બેહદ દુખ વચ્ચે તેણે જાણ્યું કે તે ત્યાં હતા નહી. તે જાણી શક્યો નહિ કે કેમ વખતે તે રીવોલ્વર તે ઐયરતે કાઢી લીધી હતી.

થોડી મિનિટ વધુ પસાર થઈ અને મેરીયોની અછાડ પછાડ બંધ થઈ

ગઘ. તે ઝીરતે તેનાં બદન ઉપર હાથ મુક્યો તો તે બિલકુલ થકુગાર બની ગયું હતું. તેણીએ તરતજ પેલું વીલ ખેચી કાઢ્યું અને મેશીયોને માહ મુસીબતે તે ઝીરતે પોતાની બાથમા ઉચક્યો અને સહેજખી દયા વગર તેને દરિયામા ફેંકી દીધા.

મેશીયો ફારદીયાનીની ઘોર દરિયામાં બનેલી જોઇ તે ઝીરત પેલુ વીલ પોતાના હાથમાં મજબુત પકડી ડાઘના પણુ ડર વગર બોલી —

“બસ ! મારી ફતેહ છે ! બસ મારીજ જય છે !” આટલું બોલી તે પેલાં વીલ તરફ એકી તગેરે નજર કરી વધુ જુસ્સાથી બોલી, “હા ! એજ વીલ છે જેણે મારા સુખ ઉપર જીતકનુ સીલ માર્યું હતું. બસ ! હવે મારો સેતારો ચમકી નિકળ્યો. હુ દુ ખથી પાર થઇ, મારી હરીફ હીલદા અંતે ખવાર બની !”

તે વધુ બોલી શકી નહિ પણ તે વીલ તરફ હસ્તા ચહેરા અને ખુશી-થી ઘડકતાં જીગર સાથે તેણીએ બસ જોયાજ કીધું તેણીનો ચહેરો એ વખતે ગુલાબનાં ફુલની તરેહ ખીલી નીકળ્યો હતો તેણીએ પેલુ વીલ પોતાની છાતી આગળ ધણીજ સંભાળથી રાખ્યું અને દરિયા તરફ નજર કરી બોલો.

“મેશીયો ! મારા સુખના લુટારા મેશીયો, તારી ઘોર માટે દરિયાજ સજબાર છે. તુ એક કરતાં વધુ વખત મુવેલો મારી નજર સામે જીવતો થઇ આવ્યો હતોની, પણ આજે તું તેમ કરી શકનાર નથી જેમ તારી પજવ-ણીનું ખજર મારા જીગરને ચીરી નાખવા શક્તિવાન થયું હતું તેમ માફ ખજર તારું જીગર એવું તો આખાદ ચીરી નાખવા શક્તિવાન થયુછ કે તેના જખમમાંથી તુ કદા પણ બચી શકનાર નથી જા, મેશીયો જા, મારા સુખના કાળા કાળ જા, દરિયાઇ ઘોરમા ગર્ક જા ! ખુદા તારાં પાપી રૂહ ઉપર રહેમ કરે ! જા, મેશીયો, જા, મારી જવાનીની સુખની જડને કાપનાર કડીયારા જા, જા, મારા સુખના લુટારા જા ! ગર્ક થા !”

આટલું બોલી તે બયાનક જગો જે જગોએથી ગલેનહેલ કેસલનો વારસ ચોરાઇ ગયો હતો અને તેણીના આગલા ખાવિદ મેશીયો ફારદયાનીનો જાન લુટાઇ ગયો હતો તે જગો એક પણ બોલ બોલવા વગર છોડી જઇ લાગલો પોતાના સુવાના ઝીરડામાં ગઘ, જયા સર સીદની પોતાનાં મગજ ઉપર પાપોનો ગમે તેટલો બાર છતાં, અતકરણમા પાપોનો ગમે તેટલો જાલેમ ડખ છતાં નિંદ્રાને વશ થઇ પોતાને બિછાને પડ્યો હતો. તેને શી ખબર કે તેની પરજીતરે તેના રસ્તામાંથી મેશીયો ફારદયાનીને સદાનો દુર કરી તેનાં સુખનો પ્યાલો નવી ઉમેદોથી છળાછળ બચેો હતો.

પ્રકરણ ૩૮ મું.

ઉપલાં પ્રકરણમાં વર્ણવેલા બનાવના બીજે દિવસે વેરીના વારઝેવને પોતાની માનીતી કાળી ઘોડી ઉપર સવાર થઇ વિજળીક વેગે ધસી જતી આપણે જોઇએ છીએ.

વખત બામદાદનો હતો. બામદાદ હદથી જ્યાદા ખુશનુમા હતી. કુદરત ચોતરફ હલમળી રહી હતી. દેખાવ શાંત પણ દિલપજીર લાગતો હતો. વેરીનાએ ‘બોદિમ્પ એએ’ના ખડિયર તરફ પોતાની ઘોડીને વળણુ આપી હતી એ ખડિયર, તે જાણતી હતી કે, હીલદા અને સીરીલ હરબર્ટની મોલાકાતનું ‘પ્યાર’ ધામ હતું.

વેરીના આજે એટલી બધી તો હદ સુધી ઉત્સુકરાઇ ગઇ હતી કે તે કાંઈ દિવસ નહિ, અને આજે પોતાની માનીતી ઘોડીને તેણીની ગમે તેટલી ઝડપી ચાલ છતાં માર માર કરતી હતી આજે તેણીની ખુબસુરત આંખો ખુનીનાં પ્યાસાં ખજર માફક ચળકી રહી હતી તે ઘોડી પણ પોતાની ખુબસુરત માલેકની આજની અસાધારણ ધાતકી ચાલથી ફતાઉં બની ગઇ હતી. અને તે પણ જીવ લઇને નાહરતો હતી, તોપણ દીવાની જેવી વેરીના વારઝેવ પોતાના પગમાંના કાંટાથી તેણીને લોહી લુવાન બનાવી મેળતી હતી.

હવે હદ થઇ. ઘોડી છેડાઇ. તેણીએ ચાર પગોએ નાહસવા માંડ્યું. ખાડા અને ખાઓખાયા, ટેકડી અને નાળાંઓ, તે જીવ ઉપર આવી કુદાવતી દોડતી હતી. વેરીનાએ તેણીને પોતાના કાણુમાં લેવાને ધણીબધી ફાંફાં માર્યાં, પણ મામલો તેણીના કાણુની બાહરે થઇ પડ્યો હતો. વેરીનાએ તેણીને ધણીબધી થંડી પાડવાની કોશિશ કરીધી, પણ શેકટ. તે અતી ગરમ થયેલી ઘોડી કાંઈબધી રીતે નરમ થઇ નહિ. જેમ જેમ તે દોડતી તેમ તે વિજળીક ઝડપે ગોચા પવનના સુસવાટા સાથે જગ મચાવતાં કુદકરા મારતી દુર અને દુર નાહરતી હતી.

ગઇ રાતે પડેલા થોડા ધણા વરસાદથી જગા ચીકણી અને બીનાસવાલી બની ગઇ હતી, જેથી વેરીના વારઝેવની જીંદગી બેહદ જોખમમા હતી; પણ તે હિમ્મતવાન ચોરત હિમ્મત હારી નહિ. તેણીએ હિમ્મત અને સમયસુચકતા તો ધણીએ રાખી હતી પણ દરેક પળ જીવ સ્ટોપટ બની હતી, જેનું તેણીને પુરેપુરું જ્ઞાન હતું. પણ આ પળે તે દરેક રીતે લાચાર હતી. ઘોડી ગોચા દીવાની બની ગઇ હતી. તે પોતાના ખુબસુરત સવારને લઇ પોતાના જનના બોળે દુર અને દુર નાહરતો હતી.

અંતે તે ઘોડી “બો ક્રેંપ એબે” ના ખંડિયર આગળ આવી પુગી, જ્યાં વેરીના જવા માંગતી હતી. પણ આ બાળુએ આવતાં વેરીનાની સભુરી રહી નહિ હવેજ મોતનો જાલેમ દુત તેણીની નજર સામે ખડો થયો. આથી તે પોતાની જીંદગીથી હાથ ધોઇ કાનોના બહેર ફાડી નાખનારી ચિચ્યારીઓ પાડવા મંડી ગઇ. તે જગો ઉજ્જડ હોવાથી તથા તે તરફ લોકોની આવજાવ બિલકુલ નહિ હોવાથી ચિચ્યારીઓ હવામાં મળી જવા સિવાય બીજા કશો છુટક હતો નહિ. પણ અંતે આ જીવ સ્ટોસ્ટ પળનો અંત આવ્યો. ઘોડીના પગો જમીન ઉપર લપસી ગયા, અને તે જોશ ઉપર આવેલુ જનવર જમીન ઉપર ગબડી પડ્યુ. તેણીના પડવા સાથે વેરીના પણ જમીનદોસ્ત થઇ અને તેણીનું માથુ એક પથર ઉપર ઝીખાવા સાથે તે બેસુધ્ધ થઇ તુટી પડી તુરતજ એક જવાન મદે એ અકસ્માત જોતાં વેરીનાની મદદે ઘોડી આવ્યો. પેલા જવાને વેરીનાને તુરત ઉચકી લીધી અને તેણે જમીન ઉપર પ્રસાદ પડી પોતાનાં બોળા ઉપર તેણીનું માથું મુક્યું અને તેણીના માથાં ઉપરના જખમમાંથી લોહી જતું અટકાવવાની કોશિશ કરી, જેમાં તે ઘણી અચ્છી રીતે ફતેહ પામ્યો. આ પછી તેણે પોતાનું શર્ટ ફાડી તેના પાટો તેણીનાં માથાં ઉપર જોશથી બાંધ્યો, એ પછી તેણે તેણીને સુધ્ધીમાં લાવવાના એલાજો અજમાવ્યા, જેમાં પણ તે ઘણીક મેહનતે ફતેહ પામ્યો.

જ્યારે વેરીનાએ બેસુધ્ધીમાંથી પ્રારંભ થઇ પોતાની આંખો ઉઘાડી ત્યારે તેણીએ સહીસલામત સીરીલ હરબર્ટ જેને તે બેહદ પ્યારથી આહતી હતી તેના બોળામાં પોતાને પડેલી જોઇ, ખુશાલીથી પોતાની આંખો ચમકાવી. સીરીલ હરબર્ટ જેને વાંચનારાંઓ હવે લોર્ડ ગ્લેનહેલ તરીકે વિખાની ચુક્યા છે, તે રીવર જેકના એકરારથી લેડી ગ્લેનહેલનો બેટો સાબેત થયો છે. આ બબર લેડી ગ્લેનહેલની મરજીથી હજી સુધી છુપીજ રાખવામાં આવી હતી. જેથી વેરીના વારંબેવ સીરીલ હરબર્ટના ભેદથી બિલકુલ બેખબર હતી.

સુધ્ધીમાં આવતાં વેરીનાની છાતી હજી ખુલ્લી નહિ થવાથી તેણીએ એક જોશથી ડચકું ખાધું અને બેહદ આતુરતાથી બોલવાની તેણીએ કોશિશ કરી. પણ તેણીની છાતી ખુલ્લી થવા પામી નહિ. જોખનના જોશ ઉપર આવેલી તેણીની છાતી જોશથી ઉછાળા મારી રહી હતી.

આ હિલચાલ, કહો કે તાણતોડ, સીરીલ હરબર્ટ બેહદ દયાજનક એકરે જોતો રહ્યો. એ વેળાએ તેનું અતઃકરણ વેરીના વારંબેવ માટે દયાના જોશથી ઉછાળા મારી રહ્યું હતું.

અંતે વેરીનાએ હોઠો ફફડાવ્યા અને ધુજતા લથડતા સાદે તે બોલી —

“હું ક્યાં છું? મને અહિં કાણુ લાગ્યું? હા, હવે મને યાદ આવેછ.”
પેલી મારી ઘોડીએ—”

આટલુ યોલી તેણીએ પોતાનું માથું ડેચકયું અને સીરીલ હરખર્તાનાં
ખુબસુરત ચેહરાને તે ધારી ધારીને જોવા લાગી

“મીસ વારગ્રેવ, ધાસ્તી ના રાખો બાનુ,” સીરીલે મમતાથી સમજાવ્યું,
“તમે બાનુ, ઘણી અજબ રીતે બચી ગયાં. ખુદાએ તમોને બચાવી લીધાં.
તમે બિલકુલ સલામત છો.”

“સલામત ! હા, હું સલામત છું. હવે મને સધળું યાદ આવેછ.”
અને તે ઉભી થઇ યોલી, “મીં હરખર્ટે, મારી જીંદગીના થયેલા બચાવ માટે
હું તમારી આભારી છું.”

આટલું યોલી તેણીએ સીરીલના હાથ પોતાના નાજુક હાથમાં લીધા
અને તે તેણીએ પોતાના હોઠ સાથે દાખ્યો.

“મીસ વારગ્રેવ, મારી તમોને અરજ છે કે મેં બળવેલી ફરજને માટે તમે
આટલાં બધાં ઉસકરાઇ ના જાઓ,” આટલું યોલી સીરીલે પોતાનો હાથ વે-
રીનાના પંજમાથી છોડાવવાની તજવીજ કરતાં આગળ ચલાવ્યું, “ખુદાનો મારે
પાડ માનવો જોઇએ કે તમે બાનુની જીંદગી બચાવવાને હું ભાગ્યશાળી
નિવડ્યો. અજબ સંજોગે આ જગ્યા ઉપર મારું આવવુ થયુ, નહિ તો મને
ધાસ્તી છે કે—”

“બચિત, બચિત, હું મરીજ જતે, અને તે પણ ઘણાં બયંકર મોતે.
તમારી વખતસરની મદદથીજ હું મરતી બચીછ, જે સેવાનો ભાર હું મારી
ગરદન ઉપર લઇ મરશ. જોકે મારો જીંદગી આખી દુનિયામાં મને સર્વથી
વધુ પ્યારો છે તોપણ હું તે તારા પગ આગલ સુકું તો તે પણ આછું છે.”

“મીસ વારગ્રેવ ખુદાને ખાતર—”

વેરીનાએ સીરીલને આગલ યોલતાં અટકાવી વધુ જુરસાથી કહ્યું,
“મીસ વારગ્રેવ ! હરખર્ટે, તું મને મિસ વારગ્રેવના નામથી યોલાવેછ, પણ
મારા પ્યારા હરખર્ટે, હું તારી સુરતને વર્ષો થયાં મારાં અંત.કરણમાં જગો
આપતી આવીછ. હરખર્ટે, નેપલ્સના લીલોતરીવાલા બાગની આપણી મુલાકાત
તુ યાદ કર. એ વેળાએ તું મારા મામાના મકાનમાં પેરાણુ તરીકે રહ્યો હતો.
હા ! તે ક્વા સુખી દિવસો હતા ! તે સુખી પળોની યાદ થતા અને હાલની મા-
રી તરફની તારી બેદરકારીની સરખામણી કરતા મારું નાજુક જીગર ફાટી જાયછ.”

તે એકાદ બે પળ યોલતી અચકી વધુ જુરસા સહિત યોલી ઉઠી:—

“હરબર્ટ, એ વેળા કે જે મારે માટે સુખ અને મોહનતનો સ્વપનો હતો તે વેળાએ તું મને વેરોનાના મિઠાં નામથી ઘોલાવતો હતો.”

“હા, હું તે સઘળું આજેળી યાદ કરી શકું છું,” સીરીલ હરબર્ટ કાંઈક આનાકાની સાથે જણાવ્યું, “તાગ મામાએ મારી કીધેલી પરાણાગત હું કદી પણ ભુલીશ નહિ. તેણે મને પોતાના પેટના એક બેટા તરીકે આહ્વાન્યો હતો.”

“અને હરબર્ટ, તે ઉમરાવના તારી તરફના આવા અખુટ પ્યારનો બદલો તેં તેની બેહનની બેટીનું દિલ લુટી તેને જખમી કરી વાળી આપ્યો, એ-મજા કેવી ?”

સીરીલ હરબર્ટ ચોંક્યો અને એક પારકી ચોરતને મોહરેથી આવા સખુનો સાંજળવાથી તેનું અતકરણ ડખ્યું.

“સીરીલ, તેં મારું દિલ જખમી કીધું તે માટે મને સહેજળી દરકાર નથી. એ દિલ મેં તને અરપણું કરી દીધું છે, એ તારો માલ છે. એનું ગમે તે કરવાને તું મુખત્યાર છે. તું આહે તો મારા એ તનના તાર તોડી નાખ. તું આહે તો વફા કર, આહે તો જફા કર, હું તારો સ્થિતમ ખમવાને તખ્યાર છું. તું માનશે હરબર્ટ, મને મારી જીદગી તારા વગર અકારી થઈ લાગી છે.”

“બાનુ, એ જાતનો બકબકારો તમારી જીદગીને વધુ કંગાળ બનાવશે.”

“મારી જીદગી વધુ કંગાળ બનવાનો મને સહેજળી ગમ નથી. કેમકે કંગાળપણાંની હદ અત્યાર આગમચની આવી ચુકી છે.”

“બાનુ, એ એક જાતનું દીવાનપણું છે.”

“હું ઇચ્છું કે તારી જીદાઈમાં હું દીવાની બની જઉં, ને તારી જીદાઈ ભુલી જઉં, કેમકે દીવાનપનજ મારો જીદગીના સ્વપ્નનો છુટકારો છે, જે મનથી પ્યારો છે તેને માટે આફતો સહન કરવી એ બાવફા માથુકાનો ધારો છે.”

આટલું બોલી તેણીએ દુખની અસહ્ય લાગણીથી પોતાના બને નાજુક હાથો પોતાની બને આંખો ઉપર ઢાંકી દીધા અને ડચકાંઓથી શુંગળાઈ જતી પોતાની છાતીને તે જેમ તેમ રોકી શકી.

“વેરીના! વેરીના વારચેવ! મને જવાબ દે કે મેં મારાં એક પણ કામ યા એક પણ સખુનથી હું તને આહું છું એવો ખ્યાલ આપવાની મેં સહેજળી નાદાની કીધી છે? વેરીના, હું તને ખરેખર આહું છું. કાષ્ટળી ચોરતને મેં તારા જેવા મજબુત પ્યારથી આહી નથી.”

“ઓ ખુદા! હું શું સાંજળું છું!” વેરીના પોતાના હોઠો હસ્તા કરી પોકારી ઉઠી.

“પણ વેરીના, તે પ્યાર એક બાઇ જેમ પોતાની બહેનને ચાહે તે કિસમનો છે.”

“અફસોસ ! ” આટલું બોલી વેરીનાએ પોતાની ડોક સીરીલ હરબટના ખભાં ઉપર નાખી દીધી પણ બીજા પળે તે ટટાર ઉભી. આ વેળાએ તેણીના તન બદનમાંથી ધીકકારની લાગણી પસાર થઇ ગઇ પણ તેની અસર રહી ગઇ. તેણીના કાનો આગળ હરબટનાં છેલ્લા હરફે લોખંડી ધંટની માફક ગણગણી રહ્યા હતા. તેનો સાચો એકરાર જે વેરીનાને બેહદ જીલમી અને પાતકી લાગ્યો, તે તેણીની જવાન છાંદગીની ઉમેદોથી હાથ ધોવા મિસાલનો થઇ પડ્યો.

વેરીનાનો દેખાવ આ વેળાએ હદથી જ્યાદા ઉસફરાયલો હરબટને લાગ્યો. અને તે બાતુ આવીજ ઉસફરણીમા પોકારી ઉઠી —

“હરબટ, ખુદા ખાતર મને એકદમ છોડી જા.”

“કદી નહિ, તને આવી હાલતમાં છોડી જવી એ મારા જેવા એક જીવાન અચ્ચાને છાજતુ કામ નથી.”

‘ત્યારે શું તને ખરાં અંતકરણથી ચાહતી ઓરતના દિલના શીશાન. ટુકડે ટુકડા કરવા એ મર્દ અચ્ચાનુ કામ છે ? સીરીલ, મારું જીર તારે હાથે ચીરી જો કે તેના કેવા જુરા હાલ થયાછ ! યાદ કર કે બાવફા પણ નામુરાદ મારુકોની બદ્દુવાથી બેવશ આશિકો કેવા પામાલ થયાછ ! ”

“પણ વેરીના ખ્યાલ કર કે મારો ઉપર મોહબત દોડાવવાને એક પણ સખબ મે તને જાણી જોઇ આપ્યો નથી. અને અગરજો અજાણપણે મેં તે આપ્યો હોય તો મને માફ કર, મારે માટે તારું દિલ ખુલ્લાં મનથી સાફ કર ! ”

“નાદાન ! ” વેરીના સીરીલના છેલ્લા સખબનો સાંભળવાની દરકાર કરવા વગર બોલી, “બેખ્યાન, આશક માથુકની મોહબત તો તે છે જે કાંઇ પણ સખબ મલવા વગર પોતાનો રસ્તો લેછ. નેપલસમાંના આપણી વચ્ચેના નિર્દોષ એખલાસથી હું તારી તરફ લોહચુંબક મિસાલ ખેંચાઇ ગઇ, જે ખેચાણે પ્યારનું રૂપ લીધું, તેણે આજે તારી જીલમી નાકદરીથી મારી સામે મોતનું રૂપ ધારણ કરીધું. મોતનો પ્યારો ફરેસ્તોજ મને તારી તરફના જીલમી પ્યારના બસમાંથી છોડવશે. પહેલાં, તને મળવાની આર્જી રાખી હું તારી જીદાઇથી અધીરો બની ગઇ હતી તેટલી અધીરો આજે હું મોતને મળવાને બનીછ. પણ તું જેવા નાદાન બેબાનને મારો સાચી ખુદાઇ મોહબતના મરસિયા સંભળાવવા એ મિનારા ઉપર ઠસી બેઠેલા પથ્થર આગળ આજેજી કરવા સમાન

છે. માટે જ, મારી નજર આગળથી તારી મિઠી પણુ જુદમી સુરત દુર કર મારી મોહઅત નહિ તો નહિ, પણુ મારો આ છેવટનો સખુન તો મંજુર કર. પણુ તું એટલું તો તારા પથ્થર સમાન જીગર ઉપર કાતરી રાખજે કે વેરીના વારગ્રેવે તેણીની આખા જીદગીમા એકલા સીરીલ હરઅર્તનેજ આહયો હતો; તું જેમ મારો પહેલોજ તેમ છેલ્લો પ્યાર છે. વેરીનાની તારી પર પેહેલે પણુ જીદગી નિસાર હતી, અને આજે પણુ તે પોતાનો તનો જન નિસાર કરવા તર્ધ્યાર બનીછા!”

સીરીલ હરઅર્તને વેરીનાની આટલી બધી હદ સુધીની દીવાની મોહઅ-તનો સ્વપનો પણુ હતો નહિ. તે દયા અને દીક્ષાજીથી, વેરીના જે આ પળે ગરદન ઝુકાવી ઉભી હતી, તેણીને જ્ઞેતો ઉભોજ રહ્યો અને એવી રીતે તે શાંત જગોમાં ઝોરખી વધુ શાંત ફેલાવા પામી.

પ્રકરણ ૩૯ મું.

સધળું શાંત હતું, પણુ આજે વેરીના હૃદયી જ્યાદા અશાંત બની હતી. તે મોટેથી પોકારી ઉઠી —

“મારા ખુદા! મારું જીગર એટલું તો ઉછાળા મારી રહ્યુછ કે જરૂર મને લાગેછ કે તે બાહર નિકળી પડશે. અને મારૂ મગજ કેવું તપી આવ્યું છ, જાણે તે ઢગઢગતા અગારની ભઠ્ઠી બનીછ અને તેમા હું કવાબની માફક જીવતી જાગતી બળી જાઉંછ. ઓ સીરીલ, મને તારાં પાસામા લે, નહિ તો હું ફાટી મરી જવશ.”

આટલું બોલી સીરીલનાં ગળાંમાં પોતાના હાથો નાખી તે કુસકે કુસકે રડવા મંડી ગઇ. તેણીની આંખો સીરીલના ચેહરા ઉપર ગોયા ચીટકી ગઇ હતી. તેણીના માથાંના બાલો છુટા થઇ તેણીના ખભાં અને છાતી ઉપર વિ-ખેરાઇ ગયા હતા. તેણીની આવી દયાજનક હાલત છતાં કેઇ પણુ કહી શકે કે તે બાતુ અજીત ખુબસુરતો ધરાવનારી ઝોરત હતી.

તે એક બેહસ્તની પરી જેવી ખુબસુરત લાગતી હતી; તેણીનો ચેહરો જ્ઞેક ઉતરી ગયો હતો તોપણુ તેણીના ચેહરા ઉપરની બેહસ્તની ટુરીના જેવી ખુબસુરતી સદંતર દુર થવા પામી હતો નહીં. તેણીની આંખોમાં ખુબસુરતીની અને ખુબ સુરતીના ખેંચાણની અજબ મોહિની સમાયલી હતી.

શું સીરીલ આવી ખુબસુરતી તરફ નાકઢર હતો? યા બિલકુલ બેદર-કાર હતો?

નહિ, સીરીલ પણ ઇનસાન હોવાથી વેરીનાની ખુબસુરતીનો કદરશનાશ હતો. તેના જીગરમા હીલદાની મુર્તિએ જગો લીધી નહિ હોત તો એજ પળે તે વેરીનાની મોહબતનો ગુલામ બન્યો હોત.

સીરીલ હરબટને વેરીનાની દિલ જીતી લેનારી ખુબસુરતી કરતાં સ્વચ્છ અને નિર્મળ તથા વગર ડાઘની હીલદા માટે વધુ દરકાર હતી.

“વેરીના, ખુદા ખાતર મને છોડ. અહિ કોઇ આવી લાગશે તો આપણુ બનેને શરમાવું પડશે.”

આટલુ બોલી તેણે વેરીનાના હાથો પોતાના ગળાંમાથી છોડવવાની કોશિશ કીધી, પણ વેરીનાએ પોતાના હાથો વધુ મજબુત કીધા, અને તે સીરીલની આંખો તરફ ધારી ધારી જોઈ બોલી, “મને તું ગમે તો ચાહ, યા ગમે તો ના ચાહ, પણ તું મને તને ચાહતી અટકાવી શકનાર નથી. સીરીલ, ખુદાને હાજર નાજર જાણી તારી આગલ હુ સાચો એકરાર કરૂછ કે, હુ તને મારા જીને જીગરથી ચાહૂછ.”

આ વેળા વેરીનાએ વધુ હિમ્મતવાન બની પોતાના ધુજતા શિકકા હોઠો સીરીલના હોઠો ઉપર મુકયા, અને તે બેચબેત્યાર રડી પડી.

“વેરીના! વેરીના! ખુદાને ખાતર મને છોડ ને શાંત થા. રડ ના”

“નહિ, નહિ, મને રડવા દે! રડીને મારાં જીગરને ખુદલું કરવા દે! મારી જીદાઇની આગ મારાં આસુઓથીજ યુગાવા દે,” વેરીના દયકાંઓથી ગુગળાતો છાતી સાથે બોલી.

“વેરીના,” તું છુટી પડી શાંત થા ને મને સમજાવ કે તું આ ઉજડ અને નવતરી જગોએ શા માટે આવી?” સીરીલે વેરીનાને તેણીતું માથું પસવારી સમજાવ્યું.

સીરીલના આ એજમતી બોલોની ઘણી સારી અસર વેરીના ઉપર થઇ. તેણીએ પોતાના હાથો સીરીલના ગળાંમાથી છુટા કીધા, અને તે સીરીલની સામે કાંઇ શાંત બનવા જેવી હાલતે ઉભી.

“હુ અહિ શા માટે આવી તે તું જાણવા માગતી હોય તો સાંભળ કે હુ તને મલવા આવી.”

“પણ તેનો કાંઇ સબબ?”

“સાબળ ! સાંભળ નાકદર કે જે પરદો મેં મારાં જીગર ઉપર વર્ષો થયાં ઝાઢી રાખ્યો હતો તે પરદો ઉઠાવી તેની પાછળ છુપાયેલા અને ચાક ચાક થયેલાં મારાં જીગરનો જખમ દેખાડવા હું તને દુડતી આ ઉજડ જગોએ આવી, પણ અપ્રસોસ કે મારી તરફની તારી નાકદરી આગળ હું સહેજળી નહિ ફાવી.”

પણ એટલામાં તેણીની નજર દુરથી આવતી હીલદા ઉપર પડી અને તેને લગતી ખબર તેણીએ સીરીસ હરખટને આપી.

હીલદાની આમદ જે સીરીસ હરખટને હંમેશ પોતાના જનથી જ્યાદા પ્યારી હતી, તે આ પછે તેને અકારી લાગી. તેણે ઇચ્છ્યું કે હીલદા તેણીના કટકા હરીફ વેરીનાની હાજરીમાં આવીજ નહિ. હોત તો ડીક થાત. પણ હવે મોહું થયું હતું. હીલદા આવી પુગી અને તે પોતાના ખાવિંદને વેરોના સાથે જોષ બેહદ અજબ થઇ, પણ કોઇ પણ રીતે દલગીર થઇ નહિ.

વેરોનાને નડેલો અકસમાત દુકમાં સીરીસે હીલદાને સમજાવી લીધા. એ પછી બે ચાર પળ ચુપકીદી ચાલી રહી.

અતે વેરીનાએજ ચુપકીદી તોડી તે હીલદા તરફ નજર કરી જુસ્સ સહિત બોલી, “હીલદા, તું સીરીસ હરખટને ચાહેછ, પણ હુબી તેને અથાગ મોહબતથી ચાહુંછ, જોકે એ મારો થનાર નથી, પણ તું એબી યાદ રાખજે કે તે તારોબી થઇ શકનાર નથી. હીલદા સાંભળ, કે જ્યાં સુધી હું જીવતી છું ત્યાં સુધી સીરીસ હરખટ તારો તો શું પણ કેઇબી બીજીને થઇ શકનાર નથી.”

ખુની આંખોવાલી વેરીનાનાં મોહડેથી આ શબ્દો નિકળતાંજ હીલદા તો ધુજવા મંડી ગઇ. તે ગોચા બકરી હતા, જ્યારે વેરીના વાઘન હતી. અને જેમ વાઘનને જોતાંજ બકરોના હોશલા લેવાઇ જાય તેમ વેરોનાને આ પ્રમાણે બોલતાં સાંભળતાં હીલદાનો દમ ચુંગલાવા લાગ્યો. તેણીની આવી હાલત જોષ સીરીસ હરખટ તેણીની મદદે આવ્યો. અને તે જાણે વેરોનાની ધમકીની દરકાર કરતો નહિ હોય તેમ હીલદાને હીંમત આપવા સહેજ હસ્યો.

તેવું હસવું વેરીનાને ઝહરથી વધુ કાતીલ લાગ્યું. તે દાંત્યા કચકચાવી બોલી, “સીરીસ હરખટ, નાકદર મદ, હસ, પણ જેમ મારી મોહબતનો તને ખ્યાલ નથી, તેમ એક છેલ્લે પાટલે બેઠેલી અને પ્યારમાં હારેલી ઓરતના ઢગ-ઢગતા કીનાતું પણ તને લાન નથી. સીરીસ, હીલદા, સાંભળો કે જ્યાં સુધી મારા દમમાં દમ બાકી છે, જ્યાં સુધી મારું બેબું કામ કરવાની શક્તિ ધરાવેછ, ત્યાં સુધી તમારાં લગન એક હવાઇ સ્વપના સમાન છે. તમો એમ ના સમ-જતાં કે હું સીરીસની મોહોબતમા દીવાની બની ગઇછ; હું તમો બંનેને મારા કીનાથી દીવાના બનાવી મેલશ. હું જોકે લાચાર ઓરત છું પણ મારો ઠરાવ

થોખાંડો વધુ મજબુત છે, જેને કાઢીખી આજેજી વાલી યા પીગલાવી શકનાર નથી.”

“મને તારી ધમકીની સહજખી દરકાર નથી,” હરખટે તુચ્છકાર દેખાડ્યો.

“જા, તારું કાણું કર, કેમકે હું જેઉંછ કે તારા જેવો કોઇ જીલમગાર નથી,” વેરીનાએ પોતાના કાંતો પાંસીને જવાબ દીધો.

સીરીલ હરખટે તે જગોએ હવે એક પથ પળ વધુ થોખવાનું દર્શત ધાર્યું નહિ. હીલદા જે વેરીનાને દયા અને ધારતીની મિત્ર ભાગણી વચ્ચે જોતી ઉભી હતી તેણીના પાંચ પકડી સીરીલ તેણીને ખેંચવા ભાગ્યો. હીલદાને તે જગો છોડી જવાની હિલચાલ કરતી જોઇ વેરીના તેણીના તરફ દીવાનીની પેઠે ધસી ગઇ, અને તે તેણીનો હાથ મજબુત પકડી યોલી:—

“હીલદા, તું નામ નિશાન કે મકાન વગરની ઝોરત છે. તારાં માખાપ ફોણ છે, તુ તને જ્ઞાન નથી. તુ તેથી બિલકુલ અજાણ છે. પથ હું એ બિનાથી વાકેશગાર છું. એ બેદ તારી આગળ ખુલ્લો કરવાને હું આ પળે તપ્ત-યાર છું. નારાં માખાપ જોકે કબરમાં નચિત પોટેલાં છે તોપણ તેઓ પોતાની પાછળ પોતાના નામ નિશાન અને દોહતને એક મોટો વારસો મુકી ગયાંછ. તે શું છે તે હું સારી પેઠે જાણુંછ, અને તે ઉપર હક તારો છે તે પથ હું જાણુંછ.”

હીલદાએ વેરીનાને આગલ યોલવા દીધી નહિ. તે તેણીનો હાથ ધણા જોરથી છટકાવી તેણીના પગ આગલ ધુટણીએ પડી અને તેણીના ઝબ્બાનો છેડો પોતાના હાથમાં પકડી કરગરી યોલી, “વેરીના! ખુદા ખાતર હું કાણુંદ ફરજદ છું તેનો મારી આગલ બેદ ખુલ્લો કર. ખુદા ખાતર મને મારાં માખાપના નામ નિશાનથી જાણીતી કર. હું તારો આભાર જીલીશ નહિ.”

વેરીના હસી પડી.

સીરીલે હીલદાનો હાથ પકડી ઉઠાડતાં કહ્યું, “હીલદા, વેરીના દીવાની છે. તેણીની ધમકીની માફક તેણીની કણુલાતો પથ હવાઈ છે.”

વેરીનાની આંખો તારા મિત્રાલ ચમકી અને તે બાતુ વધુ જીરસાથી યોલી, “સીરીલ, તું મારું માનતો નથી? હું તમો બને આશક માથુક આગલ કચમ ખાઇ કહુંછ કે દરિયામાંથી મલી આવેલી હીલદાની આસપાસ વિંટલાયલા બેદનો પરદો યોલવાની કળ મારી પાસે છે. અને હું તે એકજ શર્તે હીલદા આગલ ખુલ્લો કરવા રાજી છું.”

“અને તે શર્ત શી છે?” હીલદાએ ઉભી થઇ સવાલ કીધો.

“સાંભળ, કે જે પળે તું તારાં માત પીતાનું નામ જાણવા પામે અને તારો વારસો સાબિત થાય, તેજ પળે તારે સીરીલ હરખટેને તારા પાજામાંથી દૂર કરી તેને મારે હવાલે કરવો. પછી હું છું ને સીરીલ છું.”

વેરીનાને મોહડેથી આજ્ઞાપુનો બાહરે પડતાં જ હીલદા દીવાના જુરસા વેરીના તરફ ધસી જઈ બોલી, “તારી જીવી શતે કાહરેના ખજનાની મને દરકાર નથી તું તે લે ને મારાં માત પીતાની જાળખથી મને જાણી કર. કેમ કશું છે?”

“મારા જલેમ ડરાવની તાસીર નહિ માનવામાં તારી જુલ છે. તા હંથી તારાં માખાપનું નામે નિજાન મારી સાથે જાથુકનું કષ્ટવાસ થશે તે સાથે તારું ને તારા આશકનું સત્યાનાશ થશે.”

હીલદા અને સીરીલ બંને કમકમ્યાં. સીરીલે તેણીના કાનમાં કાંઈ કહ્યું અને તેણી બંને વેરીનાની ધમકીની જાહેજાળી પરવા કરવા વિના તેણી છોડી ગયાં.

વેરીના પોતાનાં મન સાથે બચડી. તે પણ તે જગેજી ઉભી રહી ન તેણીની માનીતી ઘોડી પડવા પછી પોતાની નાજુક શેઠાણીની માફક પોતા પગ ઉપર ટટાર થઈ તેણીથી સેદજ દુર ઉભી હતી. વેરીનાજી તેણીની પગ ઉપર જોડક લીધી અને ઘોડીજી ચાલુ મુક્યું.

જ્યારે તે પોતાનાં મકાનમાં દાખલ થઈ ત્યારે કંપાઉન્ડમાં તેણીજી પોતા તમામ નોકરોને જીક ઠોકણે જમા થઈ ગુજુજ કરતાં જોયા. આથી તે વેદ હા અજબ થઈ ગઈ. પણ જ્યાં તે નોકરોની તેણીની ઉપર નજર પડી ત્ય તેણી તેણીને બમલાહજે ટીકવા મંડી ગયા. આવી બેઅદબી આગળ કાંઈ નોકરે તેણીની તરફ કદી બતાવેલી નહિ હોવાથી તે વધુ અજબ થઈ; પણ જ તે જાણુતીજ નહિ હોય તેમ તે તેણી આગળથી પોતાના ઓરડામાં જઈ ગ

તેણીજી અંગ વગાડ્યો અને તેણીની માનીતી દાસી આવી ઉભી.

“લુસી, પીદર ક્યાં છે, મારાં માતા ક્યાં છે?”

“શુ બોલું બાઈ, તમારા પીદરને તો પકડી ગયા.”

“પકડી ગયા! કાણ પકડી ગયું?”

“પોલીસ, બાનુ.”

“પોલીસ! શા માટે સર સીદનીને પોલીસે પકડ્યો?”

લુસીના હોઠો ધુજવા મંડી ગયા, અને તેણીનો અહેરો ફિક્કો માર્યો, તોપણ તે હિમ્મત રાખી બોલી:—

“પુન કરવા માટે, બાનુ.”

“કાણુ?”

“સોલીસીતર રોખટનું.”

“કાણુ કહેછ?”

“તમારા પીદરનો મદદગાર, જેણે મરતી વખતે જીકરાર કીધો, બાનુ

“હું માનતી નથી. જ્યાં છે ત્યાં કાંઈ મોટી ભૂલ છે. જા, જે હશે તે માલમ પડશે.”

દાસી ચાલી ગઈ અને વેરીના ટેબલ ઉપર માથું મુકી પડી.

પ્રકરણ ૪૦ મું.

વેરીના પોતાની દાસીને મોહડેથી પોતાના પીદરની કમખખતીની વાત જાણી પોતાના ઝિયારામાં બિછાના ઉપર ઉઘે મસ્તક પડી, ત્યારે તેણીની આંખો આંસુથી ભીજીપડી હતી. જોકે સર સીદની તેણીને જાગે પીદર હતો નહિ, તોપણ તેણે તેણીને પોતાના પેટની દીકરી કરતાં સહેજેથી ઝાઝા પ્યારથી ચાહી હતી નહિ, અને જ્યાં સુધી તેણીએ પોતાના ઇટલીયન પીદરથી જાણ્યું નહિ કે સર સીદની તેણીને ખરે પીદર હતો નહિ, ત્યાં સુધીને તે તેને પોતાના ખરા પીદર તરોક્કે માનતી હતી. આથી સર સીદની ઉપર મુકવામાં આવેલા આરોપથી તેણીની મગફળી ઉપર મજબુત પ્રતિક્રિયા આવી પડે. કેમકે આથી તેણીના શત્રુઓની ચઢતી થવાને તેણીને મોટો ગમ હતો.

આંખોમાંથી આંસુઓ પાડી જ્યારે વેરીના થાકી ત્યારે તે એક મજબુત ઠરાવ સાથે ઉઠી ઉભી અને તેણીએ પોતાની માવતરના ઝિયારા તરફ ધીમાં પણ મજબુત કદમે ચાલુ મુક્યું.

પોતાની માદરના ઝિયારામાં સુધળું વેર વીખેર પડેલું હતું. કપાટના ખાણાંમાં ખુદલાં પડેલાં હતાં અને તેમાંની કેટલીક ચીજો જમીન ઉપર જ્યાં ગમે ત્યાં પડી હતી. વેરીનાને જમણે જતાં વિલંબ લાગ્યો નહિ કે પોલીસ સર સીદનીને કેદી તરીકે લઈ જતી વેળાએ તેણીની માદરને કાંઈ ચોક્કસ ચીજની જરૂર પડેલી હોવી જોઈએ, અને તેની શોધ કરતાં સુધળું વેર વિખેર પડેલું હોવું જોઈએ. વેરીના આ સુધળું કપાટમાં નાખી સર સીદની અને તેની સાથે ગયેલી પોતાની માદરને મળવા જવા તકવાર થઈ. પણ ખીજી પળે એમ કરવાનું તેણીને પસંદ પડ્યું નહિ. ખુની સર સીદનીની બેટી તરીકે કાંઈ તેણીની તરફ આંગળી કરે એ ખ્યાલ થતાં તેણીનું આખું શરીર કમકમવા લાગ્યું. પણ એટલામાં પોતાની માદરની ભખવાની ટેબલ ઉપર પડેલી એક ચીટી ઉપર તેણીની નજર પડી. તે તેણીએ ઉઘડી લીધી. તે તેણીની માદરના હાથથી લખાયેલી હતી, પણ તે ધણીજ ઉતાવળથી લખાયેલી હતી. તેણીએ તે ઉપર આપુર ચશમ ફેંકી અને નીચલી લીટીએ તેણીએ ઉઘાડેલાં વાંચીઃ—

“મારી પ્યારી બેટી વેરીના,

જે વીલથી હીલદા ઝેનદેલ કેસલની માલિક અને આખરેક વારઝેવની તમામ દોલતની વારેસ જનનાર છે તે વીલ મારા ખાનગી ઝિયારામાં ચાંપવાલી કપાટમાં છે. તે તું તારે હસ્તક લઈ લેજે, અને તેના નિકાળ લાવી નાખજે. મને એમ કરવાનો વખત મલી શક્યો નથી. યાદ રાખજે કે પેલી દદા હીલદાનું નામ અને ભવિષ્ય તારા પોતાના હાથમાં છે.”

“મારા પોતાના હાથમાં!” વેરીના પોતાની માદરનો રક્કો એ ચાર વાર વાંચવા પછી પોતાનાં મન સાથે બોલી ઉઠી, “ઠીક છે, હું એ દંદાનું નામ અને તેણીનું ભવિષ્ય આતશને હવાલે કરેછું.”

* * * * *

રાતનો સ્થમય હતો. લગભગ બારનો અમલ થયો હતો. ઝડેનદેલ કેસલ ઉપર શાંત ચુપકીદી રાજ્ય ચલાવી રહી હતી. તે આખું મકાન નિદ્રા દેવીને વશ થઈ ગયું હતું. તે આખાં મકાનમાં માત્ર વેરીનાજ જાગતી હતી. તે પોતાની માવતરના ખાનગી ઝોરડામાં કમાનવાલી કબાટ સાથે માથું ઝીકતી ધુંટણીએ પડેલી હતી. તેણીએ તે કબાટ ખોલવાને ઘણાંખી શ્રાંશ્રાં માર્યાં, પણ તે તેને શરણુ થઈ નહિ. તે બાતુ મેહનત અને થાકથી પરસેવે ગરકાવ થઈ ગઈ હતી, તેપણુ હીલદાને લાખોની દોલતની માલિક બનાવનાર વીલ શેધી કહાડવાને અને તેને લગલગતા અંગારમાં જળવું જોવાને તે પાછી હઠી નહિ.

એક બીજો વધુ કલાક તેણીએ પોતાનાં કામ પાછળ રોક્યો, એટલે તેણીની ફતેહ થઈ. કબાટ તેણીને શરણુ થઈ. તે ઉંઘડી ગઈ. વીલ તેણીની નજરે પડ્યું. તે તેણીએ પોતાના હાથમાં લીધું, અને તે તેણીએ શરૂઆતથી તે આખર સુધી ધડકતી છાતી, જલતાં જીર અને તપતાં મગજ સાથે વાંચ્યું.

વેરીના વારઝેવ આ પ્રમાણે રોકાયેલી હતી ત્યારે એક મર્દ તેણીની માદરના સુવાના ઝોરડામાં બેઠેલ ઉચ્ચક્રાયલી હાલતમાં ઉભેલો હતો. તેના હાથમાં એક ધારદાર અગઝવું ખંજર પકડેલું હતું. તે મર્દના ડોળા બળતી મસાલની માફક ચકચકી રહ્યા હતા. તે આખા ઝોરડામાં ફરી વલ્યો તે ઉપરથી માલમ પડતું હતું કે તે તે મકાનમાં કાંઈ ચોરી યા લુટફાટની મક્કલથી દાખલ થયો હતો નહિ. તે ધાડા સાદે પોતાનાં મન સાથે બોલ્યો:—

“પેલી ઝોરત, અજબ છે કે બિછાના ઉપર આરામથી પોટેલી નથી. તે કાણ જાણે ક્યાં ગઈછ? બિછાનું સહેજેખી ખોરાયલું માલમ પડતું નથી.”

આટલું બોલી તે મર્દ ચુસ્ત્તાની અગ્નીથી તપતાં જીર સાથે લેડી વારઝેવનાં બિછાના સામે એક ખુરસી ઉપર ફેલાઈ પડી.

“ખુની, જલલાદ!” તે શખ્સ વધુ ચુસ્ત્તાથી બબડ્યો, “મુજી, પાજી ઝોરત! હું તારેથી એક વાર નહિ, પણ સેકડો વાર ડગાયો, પણ હવે હું કદી પણ તારી ઢોંગી કાકલુદી આગળ નમી જવાનો નથી. હવે મારો કાનો તારી ઉપર નહિ લેઉં તો મારી ઉપર ધુળ પડી!”

તે થોડીક મીનીટની ચુપકીદી પછી દાંત્યાં પીસી વધુ બોલ્યો, “ઝોરત! દગાખોર ઝોરત! તુજપર દયાનત! સદ હજાર દયાનત! હું તારી શેતાની ખુબસુરતીથી નાહક અજાણ ગયો. મેં તને તારાં આગલાં પાપોથી પરતાવો કરતાં સાબળી પણ તે વખતે મારા કાનો ધુટી ગયા હતા, મેં તને સાચ્ચી માની લીધી, હું તારેથી સજડ બની ગયો; પણ હવે બસ ખલાસ! હવે ઝોરત, તારો ને મારો નાશ, ખાકી રહ્યોછ. હું તારા ઢોંગસોગ અને ૫૬ ફરેબ સાંભળતા થાકી ગયોછ.”

એ વેળાએ તેણે સુંદર રાચરચીમાંથી સણુગારેલા તે ઝારડામાં મોઢાં બડીયાળમાં એકનો તકારો પડતાં સાંભળ્યો. આ ઠોકા સાથેજ કોષ્ટનાં નાનુક પગલાં પોતાની તરફ આવતાં સાંભળી તે ચોંક્યો. તેણે ખાત્રીથી 'માન્યુ' કે તે ભેડી વારઝેવળ હતી, જેણીની તે કાગને ડોલે રાહ ભેટો હતો. તુરતજ તે બતી ધીમી કરી ઉંચાંદમે અને ખંજરવાલો હાથ ઉંચો કરી તે છુપાઇ ગયો.

વેરીના પોતાના હાથમાં આછઝેક વારઝેવનાં વીલ સાથે ઝારડામાં દાખલ થઇ. ધીમી બળતી બતીથી તે ચોંકી. એકદમ તે ઝારડામાંની બતી કેમ ધીમી પડી ગઇ હશે તે તે શમજી શકી નહિ. તે ગમે એટલી હીમ્મતવાન હતી, છતાં ચોંકી. ધાસ્તીનું એક સખ્ત લખલખું તેણીનાં બદનમાંથી પસાર થઇ ગયું. પશુ બીજીજ પગે તે ખુબસુરત બાતુ હીમ્મતથી આગળ વધી અને જેની તેણીની પીઠ ફરી કે પાછળથી પેલા છુપાયેલા શખ્સે પોતાના હાથમાંનાં ખંજરનો ધાહ એવો સાબુત કીધો કે તે કમબખ્ત ઝારત કાનના બહેર ફાડી નાખે એવી ચીચારી પાડી જમીનદોસ્ત થઇ પડી. અછાડ પછાડ કરતાં ખુનીના ભોગની અને ખુનીની નજર એક થઇ.

“કાણુ! મારો ખુની મારો પીદર મેફીયો કોરદીયાની!” વેરીના મસ્તી વેળાની તાણુ તોડથી જેમ તેમ લથડતી જવાને પોતાના પીદરને ઝાળખી દુઃખની અસહ્ય લાગણી વચે પોકારી ઉઠી.

પેલા શખ્સ જે ભેડી વારઝેવનો ખાવીદ હતો તે પોતાનાં ખંજરના ભોગનો ચેહરો ભેટાંજ માત જેવો ફીકકો પડી ગયો. તેણે સ્વપને પશુ વકરે રાખી હતી કે નાહ કે તે ઝારત તેની પરજીતર નહિ, પણ તેની પોતાની બેટી હતી, જેણીને તે પોતાના જનથી જ્યાદા ચાહતાં શીખ્યો હતો. પોતાની પ્યારી બેટીને પોતાનાં ખંજરનો ભોગ થઇ પડેલી ભેટાંજ મેફીયો કોરદીયાની ગમે તેટલો ધાતકી છતાં રડી પડ્યો. તે પોતાની બેટીનાં મોહડાં ઉપર વિલાપ કરતો પડ્યો પણ વેરીના તેનો વિલાપ સાંભળવાને બિલકુલ અશક્ત હતી. તેણીના દમનું ‘પંખેર’ તેણીનાં તનનાં પિંજરામાંથી ક્યારનું ઉઠી ગયું હતું.

મેફીયો માથું મોહડું ફરી પોતાની પ્યારી બેટીની લાસ ત્યાંજ પડતી મેલી પકડાઇ આવવાની ધાસ્તીથી નાહજી ગયો. એમ કરવા સિવાય તેની પાસે બીજો ઇલાજ હતો નહિ.

તે પોતાની બેટીનાં માતથી એટલો બધો આંધળો બની ગયો હતો કે વેરીનાની લાસ આગળ આછઝેક વારઝેવનું વીલ-જે સમ્રાણી ખરાખીતું મુળ હતું તેમ પડેલું હોવા છતાં તે ઉપર તેની નજર પડી નહિ.

પ્રકરણ ૪૧ મું.

જ્યારે સર સીદનીનાં મકાન ગ્લેનદેલ કેસલમાં આજીત અને લેઈની રેળ ચાલી રહી હતી ત્યારે લેડી ગ્લેનદેલનાં ગરીબડાં મકાનમાં ખુશી ખુશાલીનું રાજ્ય ચાલી રહ્યું હતું. મરહુમ લોર્ડ ગ્લેનદેલનો વારસ જે ગ્લેનદેલ

કેસલમાંથી ભેદ ભરેલી રીતે ગુમ થયો હતો તે દરીયામાં ડુબતો લંડનની નજદીકનાં એક પરાંમાં એક ખેડુતને હાથ લાગ્યો હતો, જેને ખેડુતે મોટો કરી સીરીલ હરબર્ટ નામ રાખ્યું હતું. તેણે પાછળથી હીલદાની મોહબત છતી લીધેલી આપણે જોઇ છે. સીરીલ હરબર્ટ જોકે એક ખેડુતને આશ્રિ ઉધર્યો હતો તોપણ તેને ધણીક મુસાફરીઓ કરવાની તક મળી હતી. ખેડુતે પોતાની પાસેની દોલતનો ઉપયોગ સીરીલને ઉચું જ્ઞાન અને ઉચો અનુભવ આપવામાં કરીધો હતો. મુસાફરી દરમ્યાન સીરીલને વેરીના સાથે ઝાળખ થવા પામી હતી. એ વળાંકે વેરીના તે જવાનને કેટલી બધી હદ સુધી ચાહતાં શીખી હતી તે આપણે આગલા સપ્તાહોમાં જોઇ ગયા છીએ. લંડનમાં બનેની મોલાકાત થતાં વેરીનાએ મક્કમ ઠરાવ કરી રાખ્યો હતો કે પરણવું તો એજ જવાન સાથે, નહિ તો કુંવારીજી જીંદગીમાં આ ફાની જેહાન છોડવી અને તેજ પ્રમાણે આપણે ગયાં પ્રકરણમાં તેણીને પોતાના પીદરનાં ખુની ખંજરનો ભોગ બની આ ફાની જેહાન છોડી જતી જોઇ છે.

આ વેળાએ તેણીની આગળ તેણીના પીદર સિવાય કોઇ પણ હાજર હતું નહિ. તેણીની માદર પોતાના ખાવિદ સાથે પોલીસ યોડીમાં હતી. તેમને વેરીનાની ગેરહાજરી દરમ્યાન પોલીસના મજબુત પોહરા હેઠળ લઇ જવાની વીગત આપણે આગળ વાચી ગયા છીએ.

પ્રિય વાંચનાર, આપણને આ વાર્તામાં હવે થોડુંજ જાણવાનું છે. વેરીના વારંચેવનું ખુન થવાની ખબર બોલ બોલતાંમાં બીજી સહવારે આખાં લંડનમાં દ્રેલાઇ ગઇ. આ ખબર સાંભળતાં વેરીનાને ઝાળખનારાંઓનાં આંસુ સુકાયાં નહિ. જોકે તે ઓરત ધણી મગરૂર અને તુમાખી હતી પણ પોતાની સાથે સંબંધમાં આવનારાઓ સાથે ધણી મલતાવડી હતી, તે રડતાને હસાવતી હતી; તેના આતશી જુસ્સા સિવાય તેનામાં બીજી ખામી કે એજ હતી નહિ. તે જો અદેખી બની હોય તો માત્ર હીલદાજી તરફ. બાકી બીજી ઓરતો ઉપર જીવ પ્રાણ કાઢી આપે એવી તે ઓરત હતી. તેણીની પ્રકૃતિમાં મોટો બિગાડો થયો હોય તો તે તેણીની જીકેલ માતાને લીધે હતો. આથી તેણીનાં થયલાં ખુનથી સ્વભાવીક રીતે આખાં લંડનમાં દલગીરી ફેલાવા પામવા સાથે સર અને લેડી સીદની તરફ લોકોની દિલસોજીનો પાર રહ્યો નહિ. સર સીદનીના માથાં ઉપર ખુન જેવો ગંભીર આરોપ લટકતો હતો તેજ સમય તેણીની બેટીનું ખુન થવાનો બનાવ બહુજ દયાજનક થઇ પડ્યો. તેણીની લાસને નમન કરવાને સર સીદનીને માજીસ્ટ્રેટે હુકમ આપવાની સાફ ના પાડી હતી જેથી લેડી વારંચેવ એકલી ખુનની ખબર પડતાંજ ગ્લેનદેલ કેસલમાં ફોડી ગઇ હતી, જ્યાં પોતાની પ્યારી ખુબસુરત બેટીની લાસ લાઇલાજ પડેલી જોઇ તે મગરૂર ઓરત ફાટી ગઇ. વેરીનાની લાસ દફન કરવા માટે લઇ જતી વેળા તે કમઅખત માદર ભેજની તાવથી પીડાતી હોવાથી તે બિલકુલ જાન વિનાની બની ગઇ હતી, તે એટલી હદ સુધી કે તખીબોએ ધાસ્તી બતાવી હતી કે લેડી વારંચેવની જીંદગી મોટા જોખમમાં હતી. તખીબોએ વધુ અભીપ્રાય આપ્યો હતો કે અગરજો તેણીની જીંદગી બચવા પામશે તો

તે હંમેશની દીવાની બની જશે.

એનદેલ કેસલ ઉપરની આવી રીતની અનેક આફતોથી આખાં બંડનમાં એ કમબખ્ત કુટુંબ તરફ એહદ લાગણી ઉસકેરાઈ હતી, જેમાં સીરીલ હરબર્ટનો ગમ પાર વિનાનો હતો. હીલદા પણ થોડી દલગીર હતી નહીં. તેણીએ વેરીના સાથે ધણાક દીવસો પસાર કીધેલા હોવાથી તે તેણીને આહતાં શીખી હતી.

ચાર દિવસ સુધી લેડી વારગ્રેવ બેઝનની તાવથી પીડાતી રહી. પાંચમે દિવસે તે અભાગની ઓરત પોતાની કરણીનો જવાબ આપવા આ જેહાન છોડી ગઇ.

એજ દિવસે સર સીદની ઉપર વકીલ રોબર્ટનું ખુન કરવાનો અપરાધ સાબિત થયો, તેમજ રનાર્ક વકીલનું ખુન કરવામાં તેનોજ હાથ હતો એમ કોર્ટ ફેરવ્યું અને કોર્ટે ધણાજ લખાણ ચુકાદા પછી સર સીદનીને ફાંસીની સજા કીધી.

પણ આવા જાલમ મોતે મરવાની તેની સરજત હતી નહિ. તેને મોતની સજા થવાના દિવસેજ પોતાની પરણેતર ખોહવાની ખબર મળી. ચાર દિવસના અંતરે બેટી અને ઓરત ખોહવાના જમ કસ્ટ તેને ઝાઝો ગમ તેને થયેલી ફાંસીની સજા માટે હતો. તેને એવા ધાતકી મોતે મરવા ગમતું હતું નહિ. ફાંસીની સજા અમલમાં મેલવાના એક દિવસ આગમજ તે બંદીખાનાની અધારી કોટડીમાં એકાએક મુલેલો માલમ પડી આવ્યો. તેની લાસ આગળ પોતાનાં આગલાં પાપી કર્મોના તમામ એકરાર પડેલો હતો, જેમાં સર સીદની એ અબ્વલથી તે આખેર સુધીની તમામ કેફીયત સમાવેલી હતી અને છેવટે હીલદાને એનદેલ કેસલની વારસ તરીકે જાહેર કીધી હતી. વળી આખરેક વારગ્રેવું વીલ જે પોલીસે વેરીનાની લાસ આગલથી પોતાના કબજામાં લીધું હતું તે હીલદાને તમામ દોલતની હકદાર બનાવવાને પુરતું હતું.

સીદનીનું એકરારનામું, જ્યારે તેની લાસ ઉપર બરાયલી જુરી સનમુખ આખું વાંચી સંબળાવવામાં આવ્યું ત્યારે તે બોલ બોલતાંમાં આખાં બંડન શહેરમાં ફેલાઈ ગયું, અને એકાદ બે દીવસમાં તો હીલદાને મુખારકબાદીના ઢગલાખંધ કાગળો મળવા પામ્યાં.

હીલદાનો ગમ પાર વિનાનો હતો. તેજસર સીદનીના બાઈની બેટી હતી. એ ખીના જાહેરમાં આવવાથી તે જેટલી પોતાના કાકા, કાકી અને તેમની બેટી વેરીનાનાં સંતાપજનક મોતથી દલગીર થઇ તેટલીજ તે પોતાનું ગુમ થયેલું નામ નિશાન બાહેર અજવાળામાં આવવાથી ખુશ થઇ. તે બાનુ લેડી એનદેલ તરીકે પોતાની જાંદગીના બેદનો પરદો ખુલ્લો થયેલો જોવાની ઇતેજારીમાં રીબતી હતી તેજ વેળાએ સર સીદનીએ તે ખુલ્લો કરી નાખવાથી તેણીની ખુશાલીનો પાર રહ્યો નહિ.

વળી આ ખુશાલી જાણે અધુરી હોય, તેમ તેણીની દાસી જે તેણીની સાથે દરીયામાં ધસડાતી લોકોને હાથ લાગી હતી અને જેણીએ પોતાની શુધ્ધ

મુધ્ધ જોડી દીધી હતી તે લેડી ગ્લેનદેલ અને હીલદાની મહેરબાનીથી અને તખીચાની ચાંપતી દેખરેખથી પોતાનું ભેજું પાછું અસલી હાલતમાં મેળવવા શક્તીવાન થઇ હતી. આ ચારતે સીદની વારઝેવનો અધુરો ખુલાસો ખહેરમાં મેલ્યો અને આવી રીતે હીલદા પોતાનાં ખરાં રૂપમાં બાહર આવવા પામી.

સીરીલ હરખર્ત ઉર્ફે લોર્ડ ગ્લેનદેલ અને હીલદા જેઓ ખંને દરીયામાં તરતાં હાથ લાગ્યાં હતાં, તેઓ બંનેની નિશાન હાથ લાગવાથી ગ્લેનદેલ કેસ-લમાં મોટી ખુશાલી પંથરાઈ રહી હતી, પણ તેમની વધુ ખુશાલી તેમનાં લગનના નજદીક આવતા દિવસ માટે હતી.

હીલદા પોતાના કાકાનાં મોત ઉપર થોડો ગાળો પસાર થવા વગર લગનના ગાંધથી જોડાવા ખીલકુલ રાજ હતી નહિ.

પણ અંતે તે દિવસથી આવ્યો અને આ જોડાનાં લગન ઘણી ધામ ધુમથી થયાં.

આમાં લંડનની ખુબસુરતીઓ, અમીર ઉમરાવો અને સાહેબે દોલત મહરજોએ લોર્ડ ગ્લેનદેલ અને હીલદાનાં લગનમાં ઘણી ઉલટથી ભાગ લીધો હતો. વકીલ રનાર્કના બેટા બેનજમીને હીલદાને તેણીના લગનના દીવસે પોતાની દોલતનો અરધો ભાગ બક્ષેસ કરી દીધો હતો, એ ખીના જ્યારે બાહર આવી ત્યારે લંડનવાસીઓની અજાયબી તેમજ ખુશાલીનો પાર રહ્યો નહી.

લગન પછી ખીજેજ દીવસે આ જોડું જીમુન ગ્રુનરવા દુનીયાઈ સફરે ઉતરી પડ્યું.

લોર્ડ ગ્લેનદેલની માતાની ઉમેદ ફલી. પણ તેણીને મોટો ગમ એટ-લોજ હતો કે પોતાના બેટાને જીવતો અને પરણ્યો જોવાને તેણીનો ઉમરાવ દીલનો ખાવીંદ હાથપાત હતો નહિ.

પ્રિમ વાંચનાર, હવે આ વાર્તા વધુ લંબાવાની જરૂર નથી. આપણી આ વાર્તામાં અગત્યનો ભાગ બજા બતાવનારાઓનો ફેજ-ખુરો થા બલો—આપણે જોઇ લીધો છે. ફક્ત એકજ આસમી બાકી રહ્યો છે, જે મેફર્ડ કોરદીયાની છે. તે છટાલીયન પોતાના હાથે પોતાની બેટીનું ખુન થયલું જાણી દીવાનો બની ગયો. પોલીસને તેને સરકારી દીવાનશાળામાં નાખવો પડ્યો, જેમાં તે પોતાની બાકીની જીંદગી પુરી કરતો હતો અને આવી રીતે સર સીદની વારઝેવ અને મેફર્ડ કોરદીયાની જેવા બદમાશોનો આ ધરતી ઉપરથી અંત આવવા પામ્યો હતો. તેઓએ શરૂઆતમાં ફતેહ મેળવી હતી પણ આખરે તેઓની હાર થઇ હતી. કુદરતની કસમત એવીજ હોય છે. શરૂઆતમાં કુદરતનો ખેલ જાણવા વગર બદમાશો હસે છે, પણ આખરે તેમને પોતાનીજ જાળમાં ફસેલા જોઇ કુદરત હસે છે.

પ્રભાત

હિન્દુ ગુજરાતી ઇંગ્રેજી ચિત્ર ચુકત

આગેવાન માસીક

જે દર મહીને બહાર પડેછે-અમે ચાલુ રસીલી વાર્તાઓ, તાલુકા-તુચકાઓ.
સુંદર કવિતાઓ, હુમરને લગતા દીલપસદ ચિત્રો ને
બીજા તરેહવાર કીસમના લખાણો.

“ બાનુઓનો બાગ ” અને “ બાળકોને બરનુ ”

જરૂર વાંચજો

“ ગુથણ કળા ” ની ખાસ આરટીકચો ચિત્રો સાથે
નીતી-નસીબતના સખુનો ઇતિહાસ-ધર્મ-કીલસુફીની બુદ્ધી બુદ્ધી
બાબદો ઉપર ચુનંદા લેખકોના વાંચવા-વંચાવવા લાયક લેખો

પ્રભાત માં

દર મહીને નીચમિત પ્રકટ થાય છે. વારસિક લવાજમ
હિન્દુસ્થાનમાં માત્ર રૂ. ૩૫ હિન્દુસ્થાનની બાહરે રૂ. ૪૫.

છુટક નકલ આના રૂ. ૬.

જલદીથી નામ નોંધાવો દર વરસનો અંક સપ્ટેમ્બરથી શરૂ થાય છે.

એન. બરજેરની કુંઠ.

રજર સટે પ બનાવનારા, પીતળના સિલો, સીપાઇના પટા વગેરે બનાવનારા,
કાનતા બીલડીંગ, કાળખાદેવી-મુબઇ. નં ૨

“તેહમીનુ” તકદીર.”

આ વારતા બુના અને જાણીતા લેખક મી. રમતમજ હોરમસજી
મીસ્ત્રીની અનુભવી અને કસાયલી કલમથી લખાયલી છે જેઓએ એમના
આગલા વખલાયલા અનેક પુસ્તકો જેવા કે દુશમન દારાબ, લીકોક,
સપલની સુના, ખાનદાની ખુની, જમશેદની જેહેમતો, ચુખીની મોહકાણ
વીગેરે વીગેરે વાચવા હશે તેઓએ આ ચોપડી પણ જરૂર વાચવી આ
વારતાનું એકેએક પ્રકરણ વાચવા અને બોધ લેવા જોગ છે. આ વારતા
વાંચતા જાણે ખરા બનાવો બનયા હોય તેમ લાગેછે. એકવાર હાથમા
લીધી તો આ ચોપડી પુરી કરવા વીના મુકી દેવા ગમશે નહીં પોતાની
પંજીતરની દરકાર ન કરતા બીજી રૂપાળી બાયડી ઉપર સેહેજ પણ ધયાન
આપતા સસાર કેવો, કેવી રીતે અને કેટલી હદ સુધી બગડે છે, તેનો
આખેહુબ ચીતાર દરેક જાણે વાંચવા લાયક છે એક બદમાશ સ્ત્રી વેર
લેવાનો ઠરાવ કરે તો તે કેટલી હદ સુધી નુકશાન કરી શકે છે તેનો
કરૂણરસીક હેવાલ આ ચોપડી વાચનારનું મન રોકી રાખે છે. તકદીરમા
જે બનવાનું હોય છે તેને ગમે એવી તદખીર છતાં ફેરવી શકાતું નથી
તેનો રમીલો હેવાલ વાંચવો હોય તો આ પુસ્તક જરૂર વાંચજો.

કીમત રૂપીઆ ૨.

એન. બરજેરની કુંઠ

કાનતા બીલડીંગ, કાલખાદેવી રોડ, મુબઇ નં ૨.

એ તથા ત્રણ અક્ષરના મોનોગ્રામો,
સુદર સેલ્ફ ઇકીગ પેડ સાથના દાખડામાં
કોઈબી બે કે ત્રણ અક્ષરો મલશે
મોનોગ્રામો.

ઉધારો બાકસ.

બંધ બાકસ.

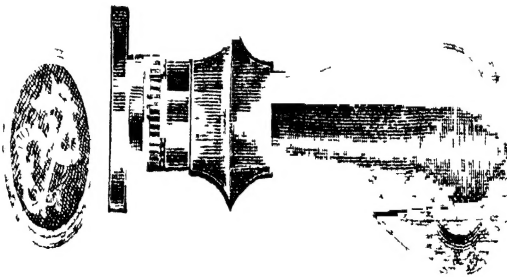
મોનોગ્રામો સુદર વાળવાના હેતુડલ સાથના નીકલ સીલવર પ્લેટની ઉપર રખરથી કોતરેલા છે અને તે સુદર સેલ્ફ ઇકીગ પેડ સાથના દાખડામાં મુકેલા છે જે ગજવામાં ઘણી સહેલાઈથી થોડી જગામાં રહે છે તથા જ્યારે બેઠકએ ત્યારે તૈયાર રહે છે જુની સાહીની બાતલી રાખવાની ગરજ રહેતી નથી. વળી એજ મોનોગ્રામથી બે અમારે ત્યાં મળતી વેલાતી કપડાપર નામ પાડવાના સાહીના સામગ્રીત્રાળા બાકસ (કીમત રૂ ૮૫ જુદી) થી કપડાપર નામ પાડ્યા હોય તો તે કદી નીકળી જતા નથી ઉપસા મોનોગ્રામોથી રખર રટેમ્પની સાહીથી ચોપડી, નોટપેપર, કવરો વગેરે ઉપર મલહના નામો પડે છે.

એ અક્ષરનો મોનોગ્રામ છ આના; ત્રણ અક્ષરનો મોનોગ્રામ રૂ. ૧)

એ તથા ત્રણ અક્ષરના મોનોગ્રામના પીતલના સીલો.

સુદર ડીઝાર્ટનના પીતલના ચોકથાવાળા સુદર પાલીસ કીધેલા લાકડાના હાથના કોઈબી બે કે ત્રણ અક્ષરોના મલશે

એ સીલોથી લાખવતી
પારસસો ઉપર, કાગળે
ઉપર ઘણા સુદર
નામો પડે છે તથા પાર-
સલોને મલહની સીલો
થાય છે તથા ખુલ્લા
હરફો દેખાય છે.

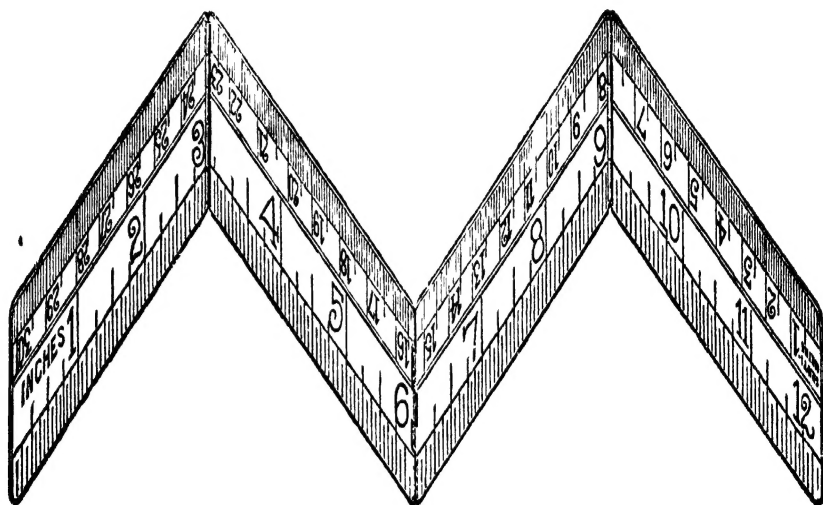
એ અક્ષરના પીત-
લના સીલોનો રૂ. ૧)

ત્રણ અક્ષરના
સીલોનો રૂ. ૨૫.

એન. અરજોરની કુાં ના ૧૨ ઈચિના વાળવાના પોકેટપુટ રૂલસ.

સ્કુલના છોકરાઓને, શીડરોને, ઇજનેરોને ઘણાજ કામના.

$\frac{1}{16}$ ઇંચના અંદર વહેંચી નાખેલા છે તથા મીતરીક સ્કેલના આપેલું છે.

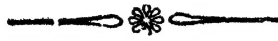
ગોત્ર મજાહના ખુણા હોય છે
જેથી ગજવા જરાબી કાપતા
નથી. માપમા તન્ન અરોઅર
વરમો સુધી યાત્રશે

પ્રુટને વાલવામા આવવાથી યરોઅર આટલા
નાસ્લા જેવા ગજવામા ઘણી સહેલાઇથી રહે છે.

બેહદ સસતા, બીજી બાજુ
સુદર રીતે જુદા જુદા
રગમા ઢાપેલી છે.

કીમત ફક્ત એક આનો, પોસ્ટેજ અરધો આનો.

વાંચવા લાયક પુસ્તકો.

૩ આ. પૈ

૩.આ. પૈ.

મંચી મકારો.....	૧-૮-૦	મોહુબતી બજાર.....	૧-૮-૦
રઉનક મહાલ.....	૧-૮-૦	સોનારણુ	૧-૮-૦
હસીના	૧-૮-૦	તડકામાં વાઢળી	૨-૮-૦
જગતનો કાંસો	૨-૦-૦	ગુલદસતે રમુજ.....	૨-૮-૦
સીતમગર.....	૨-૦-૦	જમશેદની જેહમતો....	૧-૮-૦
સીપાઇ બચાની સજની	૧-૮-૦	કુદરતનો કહેર.....	૨-૦-૦
નશીઅતે બાગ.....	૧-૦-૦	ખાનદાની ખુની.....	૧-૮-૦
જયોતીશ વીદ્યા.....	૩-૦-૦	કોરોનેશન મયુજીક ગાઇડ	૧-૮-૦
હોમલ્લીબાઇની વાએજ	૧-૧૨-૦	ભવિષ્યકથ	૦-૨-૦
તેહમીનું તકદીર.....	૨-૦-૦	The Zoroastrian	
વધ્ધમાન પંચાંગ.....	૨-૮-૦	Law of Purity ...	૦-૮-૦
ગુલબાનુ	૦-૧૨-૦	પેતે બોલું પંચી બે ભાગ	૧-૦-૦
અરેબીઅન તેક્સ ભા.૧.	૩-૦-૦	યુસફી વારતાઓ.....	૦-૮-૦
” , ભા.૨.	૩-૦-૦	પતેતીનીહ માજેર.....	૦-૪-૦
યુનીવરસીટી કેલેનડર	૩-૦-૦	દાદાભાઇ નવરોજી.....	૦-૪-૦
ગેવ ગોસરપ.....	૧-૮-૦	ભણેલો લીખો.....	૦-૩-૦
ગુલામી બજાર.....	૧-૮-૦	આફ્રિકાની ગડબડ ..	૦-૨-૦
જાપાનીસ ભાષાનો		ઉકરજી ઉતાવળીઆ.....	૦-૨-૦
લોમીઓ.....	૧-૦-૦		

એન. બરજોરની કુંઠ

રબર સ્ટેમ્પ, સીલો, સીપાઇના પટા, વગેરે બનાવનારા

તથા કમીશન એજન્ટસ,

કાન્તા બીલડીંગ, કાલગાદેવી રોડ, મુંબઇ નં. ૨.

ચંરાગ પ્રેસ, કોટ, મુંબઇ.

